

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 34 · 19. desember
Sesjonen 2017–2018

Møte tirsdag den 19. desember 2017 kl. 10

President: Ole Mic Thommessen

Dagsorden (nr. 34):

1. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2018, kapitler under Helse- og omsorgsdepartementet (rammeområde 15) (Innst. 11 S (2017–2018), jf. Prop. 1 S (2017–2018))
2. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2017 under Helse- og omsorgsdepartementet (Innst. 80 S (2017–2018), jf. Prop. 21 S (2017–2018))
3. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2018, kapitler under Kunnskapsdepartementet, samt forskningskapitler under Nærings- og fiskeridepartementet og Landbruks- og matdepartementet (rammeområde 16) (Innst. 12 S (2017–2018), jf. Prop. 1 S (2017–2018))
4. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2017 under Kunnskapsdepartementet og Endringer i statsbudsjettet 2017 under Nærings- og fiskeridepartementet, kap. 925 og 927 (Innst. 75 S (2017–2018), jf. Prop. 17 S (2017–2018) og Prop. 20 S (2017–2018), kap. 925 og 927)
5. Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 94/2017 av 5. mai 2017 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2013/55/EU om endring av direktiv 2005/36/EF om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner og forordning (EU) nr. 1024/2012 om forvaltningssamarbeidet gjennom informasjonssystemet for det indre marked («IMI-forordningen») (Innst. 88 S (2017–2018), jf. Prop. 3 S (2017–2018))
6. Referat

Presidenten: Fra Venstres stortingsgruppe foreligger søknad om sykepermisjon for representanten Carl-Erik Grimstad i dagene 19. og 20. desember.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Kari-Lise Rørvik, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Kari-Lise Rørvik er til stede og vil ta sete. Representanten Nicholas Wilkinson vil fremsette et representantforslag.

Nicholas Wilkinson (SV) [10:01:11]: På vegne av stortingsrepresentanten Solfrid Lerbrekk og meg selv

vil jeg fremme et representantforslag om videreføring og utviding av forsøk med tettere oppfølging ved sykefravær og egenmelding ved sykdom i opptil et år.

Presidenten: Representanten Petter Eide vil fremsette et representantforslag.

Petter Eide (SV) [10:01:40]: På vegne av stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Nicholas Wilkinson, Karin Andersen og meg selv vil jeg fremme forslag om endringer i straffeloven med sikte på at voldtekt blir definert som seksuell omgang uten oppriktig samtykke.

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe vil fremsette to representantforslag.

Kjersti Toppe (Sp) [10:02:14]: Eg vil på vegner av Jenny Klinge, Ivar Odnes, Per Olaf Lundteigen og meg sjølv fremja eit forslag om tiltak for å forbetra og forenkla pasientreiseordninga og sikra forsvarleg drosetransport for pasientar i regi av helseføretaka.

Så vil eg fremja eit representantforslag på vegner av Emilie Enger Mehl, Geir Adelsten Iversen og meg sjølv om ei offentleg utgreiing, NOU, om norsk ruspolitikk.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten vil foreslå Ingjerd Schou. – Andre forslag foreligger ikke, og Ingjerd Schou anses enstemmig valgt som settepresident for dagens møte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:03:14]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2018, kapitler under Helse- og omsorgsdepartementet (rammeområde 15) (Innst. 11 S (2017–2018), jf. Prop. 1 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden fordeles slik:

Arbeiderpartiet 15 minutter, Høyre 15 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Miljøpartiet De

Grønne 5 minutter, Rødt 5 minutter og regjeringen 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil åtte replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen og fem replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalere.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Olaug V. Bollestad (KrF) [10:04:48] (komiteens leder): Først av alt har jeg lyst til å takke komiteen for et godt stykke arbeid med budsjettet, og også statsråden.

Målet for helsepolitikken må være at flest mulig får oppleve å ha best mulig helse i livet. For Kristelig Folkepartis del står kampen derfor ofte om at flere barn, unge og familier må få den hjelpen de trenger, når de virkelig trenger den. Forebygging gir stor gevinst nettopp for denne gruppen. Derfor er Kristelig Folkeparti utrolig opptatt av røyk, alkohol, fett og sukker, og å få denne gruppen i større aktivitet, fordi det er så mye helse å hente for barn og unge. Det gjør at vi i framtiden kanskje kan gi flere unge bedre helse når de vokser opp, bruke mer penger på forebygging enn på behandling. Det er god samfunnspolitikk, og ikke minst er det god politikk for den enkelte.

Det er dessverre slik at ikke alle barn og unge får den optimale barndommen, eller de havner rett og slett på feil side i livet. Noen opplever at foreldre eller andre voksne svikter, ja, til de grader svikter, slik at de blir utsatt for vold og overgrep – deres verdi blir et middel og ikke en egenverdi. Mange liv blir ødelagt for resten av livet. Da er det for Kristelig Folkepartis del viktig at det er flere voksne som ser, og at det er flere voksne som ikke bare ser, men gjør noe for akkurat disse ungene. Derfor har det for Kristelig Folkepartis del vært viktig å prioritere at flere skal jobbe på helsestasjonene, i skolehelsetjenesten, at det er flere lærere i klassene, at det er en god plan for å finne og behandle barn med psykiske lidelser.

Andre unger og ungdommer faller utenfor på tross av at det er gode tilbud rundt dem, ikke på grunn av at de ikke har fått hjelp, men de faller ut i feil miljø, og de finner ut at rus er det som gir dem den tilfredsstillende de ønsker. For Kristelig Folkepartis del er det en utfordring at vi ser at mange av dem rundt oss får ødelagt livet. Vi føler oss maktesløse, mange ganger, i møte med rusens jerngrep, spesielt om barn og unge, fordi rusens makt er så stor. For Kristelig Folkepartis del har det vært viktig å ha penger til behandling, oppfølging og ettervern av akkurat den gruppen. Kristelig Folkeparti er glad for at vi har fått en forpliktende opptrappingsplan for rusfeltet,

og det er denne gruppen mennesker Kristelig Folkeparti er opptatt av å sikre at de store pengene skal gå til, dem som trenger det mest.

Noen har drevet rusarbeid i mange, mange år: ideelle organisasjoner, som Kristelig Folkeparti har vært opptatt av at skal få øremerkede midler, slik at vi viser at de er med og utgjør en helhetlig rusbehandling i tillegg til sykehus og kommunehelsetjeneste, ikke bare for dem de er opptatt av, men for samfunnet.

I framtiden må vi tross alt sikre at forebygging mot rus blir det sentrale, at folk opplever at de blir ivaretatt både som små og som ungdommer. Det blir billigere for samfunnet – enten det gjelder fysiske sykdommer, psykiske sykdommer eller det gjelder andre eksistensielle behov – at vi klarer å forebygge mer enn vi behandler.

Det betyr at sykehus og kommunehelsetjeneste må være rigget for framtiden med nok personell, med personell som er i stand til å møte de behovene som finnes – enten det heter sykepleiere, leger eller andre yrkesgrupper. Når det gjelder det langsiktige, bør helsekomiteen sammen med utdanningskomiteen sikre at vi i framtiden har nok helsepersonell som kan bidra til både forebygging, behandling og ettervern. Det gjør at vi får mer penger igjen for de kronene som vi legger inn i vårt helsebudsjett.

Med dette anbefaler jeg komiteens innstilling.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tore Hagebakken (A) [10:09:33]: Aller først vil jeg takke Kristelig Folkeparti så inderlig for at partiet i sak etter sak nå står sammen med oss rød-grønne og hindrer dårlig politikk fra den sittende regjeringa.

I Dagbladet i dag står det om Ernas ti tapte slag. Det er god journalistikk, men jeg skjønner at det ikke er så lett for journalisten å få med seg absolutt alle nederlag, i det tempoet som dette nå går. Takk til Kristelig Folkeparti for hva de har bidratt til når det gjelder å stoppe det å overføre hjelpemidler til kommunene. I dag handler det om helsestasjoner og skolehelsetjenester, hvor det er snakk om å overføre behandling av somatiske og psykiske tilfeller, noe som virkelig vil kunne gå ut over det forebyggende arbeidet som helsestasjoner og skolehelsetjenesten skal gjøre.

Er representanten fra Kristelig Folkeparti helt enig med meg i at dette nå må legges dødt og maktesløst, slik det foreligger fra regjeringa?

Olaug V. Bollestad (KrF) [10:10:34]: Det flotte med å være et sentrumsparti er at vi kan ta det beste ut av politikken, enten det er fra høyresiden eller venstresiden i norsk politikk. Når det gjelder hjelpemidler, er Kristelig Folkeparti opptatt av at brukerne skal få de tjenestene de trenger, på ett sted. Det tror vi må være på et spesi-

sert sted, fordi hjelpemidlene er så spesialiserte, og vi må sikre at en får lik hjelp i hele landet.

Når det gjelder helsestasjonene, er Kristelig Folkeparti genuint opptatt av den forebyggende delen der. Skal man klare å tenke at en skal ha både behandling og forebygging på samme sted, krever det en helt annen tilnærming enn det vi har i helsestasjonene i dag. Derfor tenker Kristelig Folkeparti at vi er negative til den delen, slik den foreligger nå.

Tore Hagebakken (A) [10:11:26]: Jeg har også et tips til Kristelig Folkeparti, for jeg har funnet et område hvor det faktisk er et islett av forbedringspotensial hos Bollestadts parti. Det gjelder investeringstilskuddet til sykehjem og omsorgsplasser, hvor regjeringa skal fase ut tilskuddet til rehabilitering. Det er mange flotte rehabiliteringsprosjekter og modernisering som er smart ut fra mange hensyn, som er på gang. Vil Kristelig Folkeparti ved første anledning bryte ut av denne mer eller mindre selvvalgte folden, og være med oss på å stoppe utfasingen av disse tilskuddene, som bekymrer svært mange kommuner? Jeg mener at det minste våre eldre omsorgstrengende kan forvente av rike Norge, er at vi kan rehabilitere, og at staten i så måte bidrar til å sikre dem gode boliger å være i på sine eldre år.

Olaug V. Bollestad (KrF) [10:12:26]: Først har jeg lyst til å gi skryt til regjeringen for den satsingen som har vært i denne perioden på både rehabilitering og bygging av nye sykehjemsplasser, for der har det vært gjort ganske mye. Når det er sagt, er Kristelig Folkeparti utrolig opptatt av at det vil være en dårlig samfunnsinvestering ikke å ivareta de sykehjemmene som allerede er bygd, for teknologi og andre måter å drive på vil gjøre at en må ha tjenlige bygg til enhver tid. Derfor tenker Kristelig Folkeparti at det må være viktig å investere i nytt, men det er også et forvalteransvar å ivareta de bygningene vi har, slik at de til enhver tid er moderne, så våre eldre til enhver tid får den hjelpen de skal ha. Det skulle blott bare mangle.

Sveinung Stensland (H) [10:13:26]: Jeg tror vi skal gå fra klamme omfavnelser til reelt skryt.

Jeg vil takke representanten Bollestad for det utrolige engasjementet hun har vist for dem som har det tyngst, for ruspasienter, for dem som sitter nederst ved bordet. Jeg vil gjerne spørre representanten Bollestad om hun deler Høyres oppfatning om at også de svakeste pasientene, ruspasientene, de som har ingenting, skal få samme valgfrihet når de får behandling, som alle andre. Er det like viktig for den pasientgruppen som for andre at de kan velge mellom forskjellige alternative behandlingsmetoder og -steder?

Olaug V. Bollestad (KrF) [10:14:08]: De som har møtt og vært nær på ruspasienter, vet hvor viktig det er at en må være innstilt på at der man velger å få behandling, der har man tillit. Jeg tror det er viktig at pasienter får lov til å velge. Men da er det også viktig for Kristelig Folkeparti å si at det ikke bare må være innenfor den spesialisthelsetjenesten som det til enhver tid har vært vist til, men at det også kommer andre behandlingsplasser inn som i dag ikke er dekt av refusjonsordninger, noe som gjør at mange ikke har et reelt valg. Det gjelder ideelle organisasjoner spesielt, som viser gode resultater, men som vi som samfunn ikke har tillatt at pasienter kan få lov å velge. Kristelig Folkeparti tenker at vi skal være med og se på valgfriheten, men vi må innlemme flere behandlingsmuligheter i den valgfriheten.

Kjersti Toppe (Sp) [10:15:16]: I går hadde Helse Bergen styremøte, og da vart kutta på Haukeland banka igjennom mot stemmene til dei tilsette. 50 sjukehusenger vert fjerna, over 200 tilsette må skifta jobb, og Jobbfast, som er det einaste behandlingstilbodet i landet for varslarar, vert lagt ned. Kristelig Folkeparti er ansvarleg for sjukehusbudsjettet i landet, og eg vil spørja representanten om Kristelig Folkeparti er fornøgd med situasjonen som er ute i sjukehusa, og om ho er fornøgd med at Jobbfast no vert lagt ned.

Olaug V. Bollestad (KrF) [10:16:00]: Jeg vil begynne med det siste. Kristelig Folkeparti står sammen med Senterpartiet i en merknad om Jobbfast. Vi mener at det å ha gode varslingsrutiner og kunne hjelpe dem som varsler, er sentralt. I merknaden henstiller vi til at det må være et slikt tilbud, og så er det opp til foretaket å prioritere dette. Det er den foretaksmodellen som Stortinget her har valgt, og som Kristelig Folkeparti i utgangspunktet ikke er enig i skal være styrende for Norge.

Når det gjelder sykehusbudsjettet, skulle Kristelig Folkeparti ønske at vi hadde hatt enda større handlingsrom. Men når det er sagt, må ting også endres i sykehus, fordi sykehusbehandling endres – det blir mer dagkirurgi, mer dagbehandling, mer poliklinisk arbeid. Men det betyr ikke at folk skal springe mer og pasientene oppleve at de faktisk er nesten mer til bry enn de fortjener plassen i sykehus. Så jeg blir som Ole Brumm før jul og sier ja takk, begge deler.

Nicholas Wilkinson (SV) [10:17:15]: Kristelig Folkeparti og SV deler engasjementet for dem som sliter mest i samfunnet.

Vi snakker ofte om behandling i helsekomiteen, men jeg vil spørre om dem som er til behandling. I psykisk helsevern er det sprengt i dag. Det de som sliter, forteller oss, er at de må bli veldig, veldig syke for så å bli innlagt, få hjelp, komme seg ut igjen og vente helt til de blir svært

syke og får store problemer, før de får hjelp igjen. Det skaper en jojo-effekt som er svært ubehagelig for dem det gjelder, og som koster samfunnet store ressurser fordi de må bli så veldig alvorlig syke før de får hjelp. Derfor foreslår SV i sitt alternative statsbudsjett 40 nye brukerstyrte senger i psykisk helsevern, der de som er syke, kan legge seg inn selv. Resultatene viser at det gir store økonomiske besparelser og makt i egen hverdag for dem som er syke, mens de trenger behandling.

Jeg forstår at Kristelig Folkeparti nå er i et budsjettforlik, men vil Kristelig Folkeparti i resten av perioden være med SV og jobbe for flere brukerstyrte senger innen psykisk helsevern og også vurdere det innenfor rus?

Olaug V. Bollestad (KrF) [10:18:22]: Først har jeg lyst til å si at jeg sterkt deler engasjementet til representanten. Jeg har levd med en mor som var psykisk syk, så jeg vet mye om at vi skulle hatt brukerstyrte senger. Når det er sagt, så vet vi at brukerstyrte senger var noe som startet på Jæren, i en psykiatrisk avdeling, med stort hell, og jeg tenker at det er noe som hver psykiatrisk institusjon må vurdere om det skal legges mer til rette for. Én ting er at det er samfunnsstyrt, men det er utrolig tungt for den enkelte ikke å få tryggheten og hjelpen når vedkommende trenger det. Derfor blir brukerstyrte senger et viktig behandlingsmiddel for dem skal leve med sin psykiske sykdom: Å vite at den dagen det er ekstra tungt eller angsten er for stor, har de en mulighet, en sikkerhet de kan bruke. Det tror jeg vil være framtida.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Ingvild Kjerkol (A) [10:19:37]: Arbeiderpartiets mål er et samfunn som fremmer god helse og livskvalitet for alle, som forebygger sykdom og gir muligheter for å leve et godt liv uansett hvilken bakgrunn man har. Heldigvis er mange friske og lever et godt liv i Norge. Men mange av oss trenger helsetjenester, og som samfunn trenger vi alle. Derfor må vi skape et samfunn som holder folk friske. Det er viktig for å opprettholde velferden, og det er et uttrykk for de verdiene som landet vårt er bygd på, nemlig fellesskap og solidaritet.

Framtiden tegner et bilde av endret demografi – flere eldre som lever lenger og får flere friske år, men også økende behov for pleie og omsorg og et mer sammensatt sykdomsbilde for dem som blir syke. Alvorlig sykdom som kreft og hjertelidelser krever god og avansert behandling i sykehusene våre. Veksten i ikke-smittsomme og mer livsstilsrelaterte sykdommer beskrives av Verdens helseorganisasjon som en tsunami. Og flere opplever at psykisk sykdom hindrer dem i å leve godt.

Arbeiderpartiet mener en sterk felles helsetjeneste bidrar best til å nå målsettingen om god helse og livskvalitet til alle. Det er godt begrunnet gjennom forskning og

sammenlignbar statistikk at det er nettopp sånn. Derfor sier vi nei til byråkratiske privatiseringsforsøk fra Høyre og Fremskrittspartiet. Gjennom forebygging, tidlig innsats og god behandling når man blir syk, skal man i vår felles helsetjeneste få den beste hjelpen gjennom hele livet. Målsettingen er at de som trenger helsetjenestene, skal oppleve dem som tilgjengelige, trygge, helhetlige og koordinerte. Vi må organisere oss sånn at pasientene opplever én helsetjeneste. Da må vi på en god måte ivareta primærhelsetjenesten, inklusiv fastlegenes kompetanse, perspektiv og autoritet.

Det er viktig å huske at folk ikke blir syke på sykehus. Folk blir syke der de bor, og alle bor i en kommune. Arbeiderpartiets alternative budsjett inneholder en kraftfull og målrettet innsats for å forebygge sykdom og gi økonomiske muskler til kommunene som eier primærhelsetjenesten. Sykehusene og resten av spesialisthelsetjenesten i Norge holder høy kvalitet, men mange pasienter opplever likevel feil og for lite informasjon og dårlig samarbeid i møte med helsetjenesten. Skal vi stoppe utviklingen mot et todelt helsevesen i Norge, må vi si nei til enda mer privatisering som hindrer god styring av ressursene dit de trengs mest – ikke flere transaksjoner og mer oppsplitting av tjenesten, sånn som regjeringen legger opp til. Samhandlingsreformen, som statsråden har bekreftet gjennom sine stortingsmeldinger, gjelder fortsatt. Den må følges opp med tiltak som snur innsatsen dit den gir mest nytte i behandlingsskjeden. Retningen i samhandlingsreformen tilføres ingen ny energi, ingen nye tiltak fra dagens regjering.

Sykehusene må ha en forutsigbarhet i sin økonomi som gjør at de hele tiden kan omstille seg, ta i bruk ny teknologi, nye metoder og ny behandling og sikre gode pasientforløp uten unødvendig venting og opphold i behandlingen. Arbeiderpartiet har lovt 12 mrd. kr mer til sykehusene denne stortingsperioden. Vi mener at den forutsigbarheten er nødvendig. Vår felles helsetjeneste skal være tilgjengelig for alle og holde så høy kvalitet at de økende forskjellene i helsetilstand og tilgang til helsehjelp som vi ser i veldig mange andre land, ikke får lov til å utvikle seg i Norge. Det er den største forskjellen mellom opposisjonen og regjeringen fra Høyre og Fremskrittspartiet, og kanskje snart Venstre,

Med det vil jeg ta opp de forslagene som Arbeiderpartiet står inne i i innstillingen.

Presidenten: Representanten Ingvild Kjerkol har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Sveinung Stensland (H) [10:24:17]: Arbeiderpartiet er stadig opptatt av sitt bidrag til utviklingen av det norske velferdssamfunnet, og velferdsstaten utvikles stadig. Men det er en utvikling som også kan bli rever-

sert. Arbeiderpartiet gikk til valg på å reversere fritt behandlingsvalg, og det følger de opp i sitt alternative budsjett. I tillegg distanserer de seg fra vårt mål om pasientens helsetjeneste. De tar sågar avstand fra selve begrepet i sine merknader.

Hvordan føyer det seg inn i Arbeiderpartiets historiskrivning at partiet vil fjerne viktige rettigheter fra personer som sliter med rus og psykiatri, gjennom å reversere fritt behandlingsvalg, og at de samtidig tar så aktivt avstand fra vår politikk for å sette pasienten i sentrum?

Ingvild Kjerkol (A) [10:25:02]: Arbeiderpartiet vil skape vår felles helsetjeneste. Alle er potensielle pasienter. I et samfunn som fremmer sykdom, kan det bli en utfordring for den bærekraften Sveinung Stensland snakker så fromt om. Det er viktig at hjelp er tilgjengelig, og det er ganske godt dokumentert at det er den enhetlige helsetjenesten, som favner en hel populasjon, som bruker ressursene best.

Når det gjelder valgfrihet, vil jeg ikke ta på meg rollen som oppdrager for Sveinung Stensland, men ordningen med fritt sykehusvalg ble innført i 2001. Det er en viktig del, men det er fortsatt bare 15 pst. av pasientene som bruker ordningen. Resultatet for pasientene innenfor rus og psykiatri, som representanten Stensland har en rørende omsorg for, er at de opplever at deres tilbud kuttes, f.eks. i Stavanger, på grunn av at pengene går til private tilbydere.

Bård Hoksrud (FrP) [10:26:17]: Representanten Kjerkol og Arbeiderpartiet har vært sterke motstandere av statlig finansiering av eldreomsorgen. På fredag var jeg i representanten Kjerkols hjemkommune, Stjørdal, og det må være spesielt å være så imot noe som fungerer så bra, og hvor de ansatte er kjempefornøyde og ønsker å få fortsette å være med. Til og med Kjerkols partikolleger i kommunen heier på statlig finansiering av eldreomsorgen.

Er det ikke da litt spesielt å stå her i dag og å ha tatt ut penger fra et statlig forsøk som ens egen hjemkommune synes er fantastisk bra, og som gir bedre tjenester til de eldre i kommunen?

Ingvild Kjerkol (A) [10:26:54]: Den kommunen Bård Hoksrud refererer til, kjenner jeg veldig godt. Jeg er overrasket over at Bård Hoksrud ikke kjenner til situasjonen i Stjørdal kommune, hvor man ikke har bygd en eneste ny sykehjemsplass de siste 20 årene, hvor man har dreid hele tilbudet over mot hjemmebasert omsorg, og hvor man bruker en liten innsats per bruker som får tildelt hjelp etter behov, og som sånn sett kommer godt ut når man får subsidiert byråkratiet gjennom det statlige forsøket. Det første Stjørdal kommune gjorde da de ble med i dette prosjektet, var å ansette fire nye

prosjektledere, som måtte gå gjennom alle enkeltvedtakene til de eldre i Stjørdal som hadde fått tilsagn om hjelp, én gang til. Ikke én ny sykehjemsplass har det blitt med dette prosjektet.

At kvaliteten har blitt bedret: Ja, da snakker Bård Hoksrud imot både dem som bor i Stjørdal, meg som pårørende for personer med hjelpebehov i Stjørdal og de reelle fakta.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:28:09]: Faste stillinger og god fagutdanning kombinert med moderne utstyr er noe av grunnmuren i et godt helsevesen. Det krever sjølsagt penger og bevilgninger, og det er vårt ansvar. Det er også vårt ansvar å ha oppmerksomhet på hvordan virksomheten blir ledet, altså organisasjon, kultur og ledelse. I helsevesenet er det som ellers: Det er møtet mellom pasient og behandler som er det sentrale, og det er det som hele tida må ha kontinuerlig oppmerksomhet – altså at vi gir økt myndighet og ansvar til dem som møter pasienten. De som møter pasienten, må sjølsagt opptre i ledelsens ånd. Dette må skje ved at en reduserer mengden skjemaer og rapportering, og at en fokuserer mer på målet, nemlig resultatet.

SV og Senterpartiet har et forslag i innstillinga, forslag nr. 30, hvor det heter:

«Stortinget ber regjeringen fremme en sak til Stortinget for tillitsreform i helsevesenet der skjemavelde og rapportering i størst mulig grad byttes med tillit til faglig skjønn.»

Hvorfor er ikke Arbeiderpartiet med på en slik merknad?

Ingvild Kjerkol (A) [10:29:12]: Jeg følger representanten Lundteigen helt fram til mål når det gjelder tillitsbasert ledelse, nærhet til dem som gjør jobben ute i felten, ute i tjenesten. Det er vel mer praktiske årsaker som ligger til grunn for at vi ikke er med på akkurat det forslaget representanten Lundteigen viser til.

Jeg har lyst å løfte fram gode kommuner som har gode erfaringer med tillitsbasert ledelse, som har snudd utviklingen, fra målstyring og skjemavelde til tillitsbasert tjenesteutvikling. Man er i gang i rød-grønne Tromsø, man er i gang i bydeler i rød-grønne Oslo. Så den målsettingen og det verdigrunnlaget som representanten Lundteigen forfekter, deler vi 100 pst. Det har vi reflektert i mange forslag og mange merknader.

Nicholas Wilkinson (SV) [10:30:15]: I det moderne helsevesenet er den digitale infrastrukturen i ferd med å bli blodårene som binder alt sammen. Derfor er privatiseringen og skandalene i Helse Sør-Øst så skremmende. SV foreslår i sitt budsjett 150 mill. kr øremerket til digital fornying og sikkerhet i sykehusene. Vi mener dette skal driftes og eies offentlig.

Venstresiden har historisk stått sammen om å investere i fellesskapet og sikre statlig eierskap over kritisk infrastruktur. Likevel valgte Arbeiderpartiet ikke å være med da Senterpartiet og SV inviterte helseministeren til Stortinget for å redegjøre om skandalen og privatiseringen av IKT i Helse Sør-Øst. Vil Arbeiderpartiet likevel støtte at kritisk IKT-infrastruktur i helsevesenet skal eies og driftes i offentlig regi, og investere nye millioner i utbedringer sammen med SV?

Ingvild Kjerkol (A) [10:31:16]: Representanten beskriver det som blodårer, og den beskrivelsen deler jeg. Dette er blodårene som kommer til å bli enda viktigere i den enhetlige helsetjenesten vår. Det at informasjon flyter godt og sikkert, vil være avgjørende for å tilby den beste behandlingen og sikre pasientopplysningene på den måten de skal sikres.

Dette vil kreve investeringer i framtiden. Det viktigste vi kan gjøre, er å sørge for at sykehusbudsjettene er slik at man får gjort de nødvendige investeringene. For eksempel i Helse Midt-Norge skal man i gang med en helseplattform som vil binde primærhelsetjenesten og sykehusene sammen – banebrytende, framtidsrettet og riktig, men det vil kreve både mye kompetanse og ikke minst penger til å gjøre selve investeringen.

Ketil Kjenseth (V) [10:32:22]: Representanten Kjerkol sa innledningsvis i sitt innlegg at vi må holde folk friske. Det er jeg hjertens enig i. I neste vending kom det en lovnad om å bruke 12 mrd. kr til sykehus. Det er ikke der det helsefremmende arbeidet skjer, så jeg stusser litt over at festtaler og prioriteringer ikke henger helt sammen.

Jeg vil over til eldreomsorgen. Arbeiderpartiet hadde sin sjanse i de åtte rød-grønne regjeringsårene, og med støtte fra Kristelig Folkeparti og Venstre lovde en 15 000 nye plasser i eldreomsorgen, men leverte 2 000 nye. Da utelukket en boligsamvirker, ideelle og private aktører fra å være med og skape den kapasiteten. Nå snakker representanten Kjerkol om å utelukke de aktørene, stort sett, også i fortsettelsen, men klager over at dagens regjering ikke leverer. I Arbeiderparti-styrte Gjøvik kommune har vi norgesrekord i utskrivningsklare pasienter som presses til å ligge i sykehus. Så hvorfor ønsker representanten Kjerkol at vi skal presse pasienter over i sykehus, som burde være i andre alternativer i kommunene?

Ingvild Kjerkol (A) [10:33:34]: Det tror jeg må bero på en misforståelse. Arbeiderpartiet ønsker ikke å presse pasienter over i sykehus. Det er derfor vi ønsker å opprettholde det investeringstilskuddet som gjør kommunene i stand til å bygge nye botilbud, nye omsorgstilbud og også rehabiliterer de gamle de har fra før. Beskrivelsen av at Arbeiderpartiet presser ut private som

ønsker å bygge boliger med omsorgstjenester, kjenner jeg meg heller ikke igjen i. Det er en rekke Arbeiderparti-styrte kommuner, for øvrig også Høyre-styrte kommuner, som er flinke til å bygge private botilbud, legge til rette for at de kan bygges rundt de kommunale hjelpetilbudene, de kommunale tjenestene, og at de sånn sett fylles med gode offentlige helsetjenester og hjemmebasert omsorg på en framtidsrettet og god måte.

Presidenten: Replikkkordskiftet er dermed omme.

Sveinung Stensland (H) [10:34:37]: Først vil jeg takke komiteen for et godt samarbeid om budsjettet, men mest av alt vil jeg takke samarbeidspartnerne våre i Stortinget for effektive forhandlinger og det gode budsjettet vi nå står sammen om.

Vi bygger videre på det vi startet i forrige periode. Dette budsjettet legger grunnlaget for det som er viktigst i vår helsepolitikk: å redusere unødvendig og ikke-medisinsk begrunnet venting for pasientene, øke tilgjengelighet og kapasitet, styrke kvaliteten i helse- og omsorgssektoren samt prioritere psykisk helse og rusfeltet ved satsing på tidlig innsats, bedre behandling og forebygging.

Å få hjelp når en trenger det, er viktig for både trygghet og livskvalitet. Det viktigste i helsetjenesten er ikke systemet, men pasienten. Hver enkelt pasient skal i møte med helsetjenesten oppleve respekt og åpenhet og slippe unødig ventetid. Høyre mener at ingen beslutninger om pasienten skal tas uten pasienten. Behandlingsapparatet må bygges opp rundt dette.

Pasientens helsetjeneste betyr at kvaliteten på behandlingen skal være høy og ventetiden så kort som mulig, og at pasienten skal bli hørt i alle deler av helsetjenesten. Pasienten skal møtes med kunnskap og respekt.

Det er et offentlig ansvar å sikre gode helse- og omsorgstjenester til alle. Helsekøene må fortsatt reduseres, og tilbudene må forbedres gjennom nye og bedre måter å jobbe på. Høyre vil jobbe for å styrke kompetansen blant ansatte og sikre større valgfrihet for brukerne. Økt digitalisering og effektivisering vil gjøre varme hender til mer omsorg, samtidig som helsekøene fortsatt reduseres.

Tilbudet til de mest utsatte, særlig innen rus og psykiatri, styrkes fortsatt i vårt budsjett. Mennesker som har levd et langt liv, men som har blitt pleietrengende, må sikres et liv med mening og verdighet.

Helse- og omsorgstjenestene i kommunene må moderniseres og styrkes. Vi arbeider for et helhetlig og sammenhengende helse- og omsorgstilbud tilpasset den enkeltes behov. Det er i primærhelsetjenesten, bl.a. gjennom fastlegen, de fleste har sin første kontakt med helsetjenesten. Derfor er vi glade for at fastlegeordningen skal evalueres.

Den lokale helsetjenesten danner grunnlaget for et godt helsetilbud. Samarbeidet mellom primærhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten er spesielt viktig. Andelen eldre i den norske befolkningen øker, og antallet personer med kroniske sykdommer og sammensatte omsorgsbehov blir stadig større. Dette øker presset på helsesektoren. Flere eldre ønsker å bo hjemme og leve et aktivt og selvstendig liv med tilpassede tjenester. Vårt mål er å sikre folk en god og verdig omsorg tilpasset individuelle behov. Omsorgen for eldre og pleietrengende bygges derfor videre ut for å gi alle som trenger det, et tilbud med kvalitet og aktivitet. Vi vil ta i bruk alle gode krefter for å sikre nettopp dette.

Gjennom Nasjonal helse- og sykehusplan gis det overordnede føringer. Vi er samtidig opptatt av handlingsrom og fleksibilitet på det enkelte sykehus, slik at behandlingen kan bli best mulig. Fritt behandlingsvalg er viktig for å korte ned sykehusløpene, og både private og utenlandske tjenester kan avlaste og redusere helsekostene.

Det er fortsatt variasjon i kvaliteten på tilbudet ved sykehusene. Arbeidet for mer åpenhet rundt kvaliteten i tjenestene må fortsette, bl.a. gjennom bruk av kvalitetsindikatorer og helseatlas. Det er nemlig nødvendig med fortløpende vurderinger av helsetjenestenes prioriteringer.

Vi vil sikre rask tilgang til nye og effektive legemidler. I dette budsjettet vedtar vi en stor opprydding på legemiddelfeltet med dette som mål. Legemiddelpolitikken skal bidra til økt pasientsikkerhet, god behandling, lavere kostnader for det offentlige og innovasjon. Likeverdige og raske tilgang til effektive legemidler dreier seg om å sikre at legemidler er tilgjengelige på det norske markedet, og å sikre tilgang til legemidler, uavhengig av betalingssevne.

Pårørende er en ressurs og skal ha innflytelse på hjelpetilbudet til den de er pårørende til. Oppmerksomhet skal rettes mot at pårørende kan ha flere roller, både som avlastere, omsorgspersoner og beslutningstakere for behandlingsløpet. Vi er derfor spesielt glade for enigheten om styrkede bevilgninger til pårørendearbeid.

Helse og helsepolitikk opptar svært mange. Derfor er det lett for oss politikere å bli overivrige i tjenesten. Det er knapt grenser for hva vi, eller noen av oss, mener noe om. Som Nils-Fredrik Nielsen sa: «Noen vil ha oss så friske at vi blir syke av det.» Dette er en viktig, men vanskelig balansegang. Flere interesser må veies, bl.a. individets frihet og ansvar mot samfunnets utgifter. Det er uansett vår plikt å legge til rette for at folk kan ta sunnest mulige valg i sitt liv og samtidig få hjelp når de trenger det. Det lykkes vi godt med i Norge, selv om vi stadig får nye utfordringer. Skal vi bevare vår felles helsetjeneste i framtiden, må vi være villige til å endre den.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tellef Inge Mørland (A) [10:39:36]: Hvert år fødes det om lag 30 barn av kvinner som er under legemiddelassistert rehabilitering, LAR. Leger og sykepleiere forteller om nyfødte som gråter mye, sover og spiser lite, har kramper, kaster opp, har diaré – altså barn med abstinenser. Leder av konsensusutvalget, Jørg Mørland, sier at legemidlene som brukes i LAR, ikke kan frikjennes fra å kunne gi skader på fostre, og at bruken av disse legemidlene derfor i størst mulig grad bør reduseres hos den gravide.

I forslaget til statsbudsjett skriver statsråden at reviderte retningslinjer for LAR vil være ferdig i 2018, men i komitéinnstillingen og i spørsmål jeg har stilt statsråden, kommer det fram at de først vil være klare i 2019. Når det gjelder retningslinjene for gravide i LAR, har en ikke engang kommet dit hen at en har fått lagt fram en plan for revisjonsprosessen for de reviderte retningslinjene.

Hva skyldes det at regjeringspartiet Høyre ikke er mer opptatt av de sårbare barna det her gjelder?

Sveinung Stensland (H) [10:40:33]: Jeg vil først ta avstand fra premisset for dette spørsmålet. Vi er sannsynligvis akkurat like opptatt av disse barna og disse mødrene. Samtidig har vi, i likhet med alle andre, ventet på rapporten og anbefalingene fra konsensusutvalget. Konsensusutvalget kom med sine anbefalinger for en drøy uke siden, og vi har allerede endret en av merknadene våre i innstillingen, nemlig der vi oppfordrer regjeringen til å ta med dette i det videre arbeidet.

Slik jeg opplever statsråden i media, har han forsikret at han vil ta inn over seg disse anbefalingene og komme tilbake så fort som mulig for å få implementert dette i regelverket.

Det er ikke slik at alle fagfolk har vært enige om hva som var riktig i dette spørsmålet. Det har vært en stor diskusjon, det har vært tilløp til fiendtlighet mellom yrkesgrupper og yrkeskonstellasjoner. Men nå ser det ut til at det er en faglig enighet, og regjeringen har sagt den vil jobbe videre med det som grunnlag.

Kjersti Toppe (Sp) [10:41:43]: Det var ein merknad om ruspolitikk som fekk stor merksemd etter at komiteen kom med innstillinga si. Senterpartiet var ikkje med på den fleirtalsmerknaden, for vi meiner han er upresis og sjølvmotseiande.

Så ser eg at Sveinung Stensland den 13. desember uttalte til VG:

«Det er viktig å presisere at vi ikke legaliserer cannabis og annen narkotika, men vi avkriminaliserer.»

Men i dag uttalar medlem i helsekomiteen Torill Eidsheim, også frå Høgre, til Bergens Tidende:

«Høyre ønsker ikke å avkriminalisere narkotika.»

Så mitt spørsmål er: Kva er det egentleg Høyre meiner i ruspolitikken? Vil dei avkriminalisera eller vil dei ikkje avkriminalisera narkotika?

Sveinung Stensland (H) [10:42:37]: Høyre vil ikke avkriminalisere narkotika. Det finnes en rekke narkotikaforseelser som gir grunnlag for straff. Det som ligger i merknaden, og som det er ganske enkelt å tolke, er identisk med det som Høyre gikk til valg på, nemlig at reaksjonen fra samfunnet på denne typen forseelser skal flyttes fra justissektoren til helsesektoren. Det betyr ikke at narkotikaforseelser skal bli lovlig, det betyr at besittelse og bruk skal håndteres på en annen måte, med en annen reaksjon.

Det kan sikkert være opportunt for en opposisjonspolitiker å prøve å så splid om dette. Vi skal heller være glade for at vi har fått en bred enighet på Stortinget om at de metodene vi har brukt de siste 40–50 årene, kanskje ikke har ledet oss helt i mål. Vi må tenke annerledes, og jeg er veldig glad for at et bredt flertall på Stortinget nå er enige om å se på dette med nye øyne.

Nicholas Wilkinson (SV) [10:43:39]: Forskjellene i makt og rikdom øker i Norge i dag, når Høyre styrer. På tross av at Høyre nå bruker 100 mrd. kr mer hvert år av våre sparepenger i oljefondet, har tydeligvis skattekuttene til de rikeste spist opp så mye at det er de fattigste som må betale. Det har ført til vonde kutt som øker forskjellene innen helse og rammer de svakeste økonomisk. Bidragsordningen for legemidler er kuttet med 10 mill. kr, så nye pasienter må ut med mange titusen i året. Regjeringen har kuttet gratis fysioterapi for brannskadde, kreftopererte, lamme mfl. Foreldre med barn som er alvorlig syke i mer enn fem år, mister pleiepengene sine. Men skattekutt til de rikeste – det har Høyre råd til.

Kan Høyre nå garantere at det ikke kommer noen flere økninger i egenbetalinger for dem som er syke og fattige i Norge?

Sveinung Stensland (H) [10:44:41]: Økningene i egenbetalingene følger, som de har gjort det siste tiåret, utviklingen i prisbildet, spesielt egenandeler innenfor egenandelstak 1 og 2. Når det gjelder bidragsordningen, prøver representanten fra SV igjen å skape det feilaktige inntrykket at folk skal begynne å betale for ting selv. Det regjeringen har gjort i statsbudsjettet, er å følge opp det et nær enstemmig storting anbefalte i prioriteringsmeldingen, nemlig å føre flere legemidler over på sykehusbetaling og avvikle bidragsordningen. Det var et forslag i Stortinget om å beholde den, men det fikk, så vidt jeg vet, ni stemmer, så regjeringen kan ikke gjøre annet enn å følge opp det helt entydige vedtaket

fra Stortinget. Jeg synes det er trist at SV bruker så mye energi på å skremme folk med at de ikke får legemidler. Det antydes at dersom sykehusene får ansvar for en tjeneste, vil den ikke bli fulgt opp, og det setter hele sykehusvesenet i en diskreditt som jeg synes ikke er denne salen verdig.

Ketil Kjenseth (V) [10:45:50]: Høyre og Venstre har, sammen med de andre flertallspartiene, stått mye sammen i helsepolitikken de siste fire årene, særlig for å ruste opp rus- og psykiatribehandling, med store investeringer og også mange nye typer behandlingstilbud. Der Høyre og Venstre har skilt lag de siste fire årene, er bl.a. i innføringen av elektronisk pasientjournal. Der har liberale Venstre holdt igjen, mens konservative Høyre har lagt til rette for innfasing av en teknologi som det viser seg var litt i ferd med å råtne på rot, særlig i Helse Sør-Øst. Det ser ut til å være mangel på både kompetanse, utstyr og kapasitet. Det var litt dristig å rulle ut en elektronisk pasientjournal uten at verken personalet eller innbyggerne hadde fått en innføring i det.

Synes representanten Stensland at det gikk litt fort i svingene da en rullet ut den nye journalen?

Sveinung Stensland (H) [10:46:55]: Jeg er en utålmodig fyr, og jeg synes ikke at ting går utpreget fort alltid. Det er klart det har vært utfordringer med denne saken, men jeg deler ikke den beskrivelsen som representanten fra Venstre her legger til grunn. Det med elektronisk pasientjournal vil være et viktig tiltak bl.a. for pasienters sikkerhet, og for de fleste som i dag bruker elektroniske kommunikasjonsformer, er det en logisk måte å håndtere dette på. Det er i dag en stor utfordring med utveksling av informasjon mellom sykehus og mellom sykehus og fastlege, og nettopp elektronisk pasientjournal er et viktig middel i det henseendet.

Når det gjelder prosessen i Helse Sør-Øst, mener jeg helseministeren har redegjort for det, og jeg stiller meg bak de vurderingene som har kommet fra departementet i den saken. Det er selvsagt sånn at ting kanskje kunne vært gjort på en annen måte. Men det viktigste er målet, nemlig en elektronisk pasientjournal som fungerer godt, og som er et viktig middel for en sikrere pasienthelsetjeneste for alle.

Olaug V. Bollestad (KrF) [10:48:00]: Kristelig Folkeparti og Høyre har vært enige om at det er viktig å satse på barn og unges helse. Vi har stått sammen om barn og unges psykiske helse, og vi har stått sammen om å prioritere store midler til helsestasjonene. Men det er én plass vi er uenige, og det gjelder hvordan vi skal få pengene til å nå fram til de ungene som kanskje trenger det aller mest. Kristelig Folkeparti er opptatt av at vi faktisk

skal nå ungene, og at alle unger skal kunne møte en helsesøster på skolen, innenfor helsetjenesten eller blant helsestasjonspersonellet.

Så mitt spørsmål til Høyres representant er: Hvordan vil Høyre nå målet om å få nok helsesøstre når de ikke vil øremerke midler for å sikre at vi kommer til et visst nivå før vi tar vekk øremerkingen?

Sveinung Stensland (H) [10:49:01]: Først av alt er det jo sånn at det ansettes stadig flere helsesøstre ute i Kommune-Norge. Så kan vi være enig i at det kanskje ikke går fort nok.

Når det gjelder spørsmålet om øremerking, er det først av alt sånn at hvis vi øremerker alle midlene, vil det ikke belønne dem som er flinke, det vil belønne dem som ikke har vært flinke. Jeg har mer tro på de ordningene vi har i dag, nemlig at de som er gode på å ansette, får mer. Det har vi sett at virker, bl.a. er det i mitt hjemfylke flere kommuner som ikke hadde ansatt helsesøstre. De fikk en politisk reaksjon på det, tok et tak og har nå fått en god styrking.

Jeg har vært både fylkespolitiker og kommunepolitiker og var aldri glad i øremerking. Jeg mener øremerking i utgangspunktet er med på å undergrave det lokale selvstyret. Derfor er Høyre alltid kritisk til øremerking, vi vil heller bruke stimuleringsordninger. Dette er et viktig tema for både Kristelig Folkeparti og Høyre, dette skal vi følge videre, men Høyre kommer aldri til å gå inn for full øremerking i dette spørsmålet.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Bård Hoksrud (FrP) [10:50:22]: Helse- og omsorgstjenester er tjenester vi alle garantert vil møte – ja, faktisk vil de fleste av oss møte dem ganske mange ganger i løpet av livet. Det er derfor svært viktig for oss å sikre at disse tjenestene er gode.

For Fremskrittspartiet er trygghet, frihet og handlekraft viktige verdier som vi mener skal prege landets helse- og omsorgspolitik. For det handler om at alle som trenger pleie og omsorg, skal være trygge på at når de trenger hjelp, skal de få det. Frihet handler bl.a. om muligheten til å være med og bestemme hvem som skal hjelpe en med å løse sine hverdagsutfordringer, enten man har nedsatt funksjonsevne og trenger BPA eller kanskje er dement og trenger hjelp, enten ved at man kan delta på dagaktivitetstilbud i kommunen, eller kanskje, som vi har sett enkelte steder, at man kan få aktivitetstilbud f.eks. på en bondegård som er tilrettelagt for mennesker med forskjellige utfordringer, f.eks. Inn på tunet-gårder, hvor demente kan være med i dagliglivet på gården. Dette er frihet og handler om å gi den enkelte de gode opplevelsene i hverdagen.

Når det kommer til handlekraft, mener jeg denne regjeringen er unik. Av store tiltak kan her nevnes opptrappingsplanen for rusfeltet. Vi har sørget for en opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering, noe organisasjonene har kjempet for å få på plass i over 20 år. Nå er den på plass, og vi vil fortsette å styrke den. Jeg vil også peke på at regjeringen har satt i verk forsøk med statlig finansiert eldreomsorg, eller helse- og omsorgstjenester, som det egentlig dreier seg om. Dette er en kjempesuksess hos de kommunene som er med. De er svært fornøyd og gir mange positive tilbakemeldinger. En av dem har nå også sagt klart og tydelig fra om at de sterkt ønsker å få fortsette også etter at forsøket er ferdig i 2019.

Ja, det handler om å sikre at alle som trenger det, skal få hjelp når de trenger det. Dette er handlekraft. Så de som er så negative, bør se til disse kommunene og erfaringene deres. Det er faktisk lov å snu i tide. Jeg håper virkelig at de gjør det.

Et sentralt mål med samhandlingsreformen var å skape helhetlige pasientforløp. Riksrevisjonens undersøkelse fra sist uke viser at liggetiden på sykehus er redusert, spesielt for personer som skrives ut for videre behandling i kommunen etterpå. I flere kommuner kan det være grunn til å tro at eldre blir skrevet ut for raskt, og at de dermed blir reinnlagt. Her bør varsellampene våre blinke lokalt. Det kan være interessant å vite hva dette betyr for den det gjelder, og hva det skaper av kø i sykehusene at vi hastebehandler våre eldre lokalt.

Når det gjelder sykehus, har jeg lyst til å dele en søt liten historie med dere. Jeg ble kjent med en liten jente på snart 11 år som er fast pasient ved Rikshospitalet, Ullevål og Ahus. De ulike sykehusene våre er spesialisert på de utfordringene hun er født med, følges opp og utredes for. Hun har sagt siden hun var 7 år, at hun skal bli kirurg, fordi legene gjør livet til syke barn så bra. At små barn som er «født inn i helse-systemet», tar blodprøver som den største selvfølge og går igjennom tøffe undersøkelser, er for meg en bekreftelse på trygghet og god kompetanse og gir meg en god anledning til å hylle ansatte i sykehusene. Det er ikke bare svart-hvitt, som opposisjonen skal ha det til, bare fordi det er en annen regjering.

Helsekøer er et tilbakevendende tema. Regjeringen har gjennom effektivisering og utvikling av pakkeforløp gjort sitt for at ventetiden skal gå ned. Men hver og en av oss kan også bidra. Dersom vi «ressurssterke og rike» møter til timene vi kalles inn til, eller sier ifra om at vi ikke kan komme, vil det styrke effektiviseringen. Det gjøres klart til timer, og ansatte settes på vakt. Manglende oppmøte skaper ventelister og koster også staten enorme summer. Bare på Ahus var det i år nesten 27 000 som ikke møtte opp til timen sin. Dette gir store utgifter

for sykehusene og staten som vi heller burde brukt på pasientbehandling. Kanskje det må legges et større ansvar på dem som skaper disse køene? Det er kanskje noe å tenke på neste gang man avlyser en time i siste liten.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Elise Bjørnebekk-Waagen (A) [10:54:30]: Ett av ti barn opplever vold og overgrep i hjemmet. Mange barn lever under uholdbare forhold. Det blir ikke oppdaget, selv om de aller, aller fleste er innom helsestasjonen og barnehagen før skolen. Helsestasjonen har ikke tid og ressurser – og av og til ikke kompetanse – til å se og oppdage. For lite ressurser og for lite kompetanse ute i tjenesten kan ha fatale konsekvenser for en hel barndom.

Representanten brukte selv ordet «handlekraft». Arbeiderpartiet har i sitt alternative statsbudsjett satt av hele 718 mill. kr til arbeidet mot vold og overgrep. Dette er alvorlig. Det krever at vi prioriterer, og at vi prioriterer hardt. Jeg lurer på hvordan representanten selv vurderer Fremskrittspartiets prioritering av arbeidet mot nettopp vold og overgrep.

Bård Hoksrud (FrP) [10:55:29]: Fremskrittspartiet er helt enig med representanten i at dette er et kjempeviktig område. Derfor har regjeringen gjort mange tiltak. Vi har brukt – hvis jeg ikke husker helt feil – ca. 1 mrd. kr til skolehelsetjenesten og helsetjenester for ungdom, nettopp fordi det er viktig å gjøre noe med dette. Vi har også satt i verk flere andre tiltak som går på dette med å finne ut om overgrep. Vi har også fremmet representantforslag i denne sal – som Arbeiderpartiet ikke ville være med på, hvis jeg ikke husker veldig feil – om undersøkelse av hele barnet, nettopp for å avsløre den type overgrep.

Så å si at Fremskrittspartiet ikke er opptatt av dette – da tror jeg man bør gå tilbake til flere saker som har vært oppe i denne sal. Å si at regjeringen ikke er opptatt av det – da er det bare å se den kraftige satsingen vi har hatt etter at Fremskrittspartiet og Høyre kom i regjering. Sammen med samarbeidspartiene Venstre og Kristelig Folkeparti har det vært en kraftig satsing på skolehelsetjenesten, nettopp fordi vi er opptatt av det representanten tok opp.

Elise Bjørnebekk-Waagen (A) [10:56:35]: Jeg er bekymret når man anser det som en kraftig satsing at ungdommer og barn møter stengte dører ute på skolene – de opplever ikke å få den hjelpen.

Vi opplever at pengene ikke når fram. Betimelig har det tidligere i dag blitt stilt spørsmål om øremerking til skolehelsetjenesten, om det er en reell vilje til at pengene skal nå dit de burde være. Det er bare en liten del av den helhetlige innsatsen mot vold og overgrep, men jeg

ønsker engasjementet til representanten velkommen og synes det er fantastisk at vi sammen kan jobbe mot vold og overgrep. Da lurer jeg på: Vil vi se en økning i de kommende budsjettene når det gjelder nettopp dette arbeidet?

Bård Hoksrud (FrP) [10:57:17]: Det er hyggelig at en representant fra Arbeiderpartiet og en representant fra Fremskrittspartiet er enige om at dette er et viktig område og viktig å gjøre noe med. Og jeg er helt enig i at man ikke bør møte stengte dører.

Men det handler også om at Arbeiderpartiet styrer i over 200 av landets kommuner og har ordføreren der, og det handler om vilje til å søke om midler. Det er også øremerkede midler satt av til dette, og det er midler til kommunene, så her er det en god kombinasjon. Men dessverre er det en del kommuner som velger ikke å søke om disse pengene, eller ikke får dem fordi de ikke bruker pengene som man i utgangspunktet mener skal gå til denne type tjenester, nettopp fordi man er opptatt av barn og unges helsetilbud. Dessverre velger altså mange Arbeiderparti-kommuner ikke å søke om disse pengene, eller de setter ikke av nok penger til å gjøre dette viktige arbeidet.

Kjersti Toppe (Sp) [10:58:17]: Representanten sa at vi hadde ei veldig handlekraftig regjering. Av og til er ho altfor handlekraftig, f.eks. når det gjeld tilbudet til pasienter med odontofobi, som no ikkje skal få lov til å verta behandla av den lokale tannlegen sin. Dette er pasienter som er i ein svært, svært vanskeleg situasjon, og som kanskje har gått i mange år og kvidd seg for å oppsøkje hjelp. Når dei da kjem til ein tannlege som dei får eit tillitsforhold til, skal dei no ikkje kunna verta behandla der, men må visast til eit av dei fire regionale kompetansesentera i Noreg, som kan vera langt, langt vekke.

Eg ser at Framstegspartiet og Høyre har skilt lag i innstillinga. Arbeidarpartiet og Senterpartiet har eit forslag, og vi hadde hatt fleirtal dersom Framstegspartiet hadde støtta oss. Er dette noko som Framstegspartiet kan vurdere i løpet av dagen?

Bård Hoksrud (FrP) [10:59:20]: Både representanten Toppe og undertegnede har hatt møter med private tannleger som driver med dette. Fremskrittspartiet er opptatt av å sikre at pasienter som har odontofobi, skal få behandling. Derfor har regjeringen styrket tilbudet til denne gruppen. I utgangspunktet var det ikke meningen at odontofobi skulle dekkes etter § 1 pkt. 14 – det lå egentlig ikke der, men har vært brukt slik.

Fremskrittspartiet er opptatt av dette. Vi jobber videre med det fordi det er viktig at man skal kunne få behandling også hos private tannleger. Vi tror det er bra.

Dette er altså ting vi jobber med, men vi kommer ikke til å støtte Arbeiderpartiet og Senterpartiet i denne omgang. Vi står bak det regjeringen har gjort, men vi er veldig opptatt av denne problematikken, fordi det er viktig at de menneskene dette gjelder, skal få god behandling. Mange har opplevd overgrep osv. Også derfor er dette viktig.

Nicholas Wilkinson (SV) [11:00:37]: Eldre som har levd et langt liv, fortjener ro, verdighet og kanskje litt spenning i hverdagen. Den spenningen bør være gode aktiviteter som besøk og turgrupper, som SV foreslår bedre finansiering av i sitt alternative statsbudsjett – eller kanskje en date med kjæresten.

Spenningen bør ikke være at man ikke aner hvilken fremmed person man skal tvinges til å dele rom med mot sin vilje. Fortsatt tvinges hundrevis av eldre til å bo på dobbeltrom mot sin vilje i Norge. Regjeringen foreslår å endre investeringstilskuddet for sykehjemsplasser slik at det ikke lenger kan brukes på å gjøre dobbeltrom om til enkeltrom. Det vil gjøre at flere må bo på dobbeltrom lenger. SV foreslår i sitt statsbudsjett at staten skal stoppe kommuner som fortsatt tvinger eldre til å bo på dobbeltrom mot sin vilje. Fremskrittspartiet står ikke som medforslagsstiller på det forslaget, men jeg vil allikevel spørre om Bård Hoksrud vil følge løftene han har gitt i valgkampen, og stemme for SVs forslag: å stoppe med å tvinge eldre til å bo på dobbeltrom mot sin vilje.

Bård Hoksrud (FrP) [11:01:45]: Fremskrittspartiet har faktisk fulgt dette opp gjennom regjeringen, for vi bevilget midler til 10 000 nye sykehjemsplasser de siste fire årene. Sist år brukte vi like mye som det den rød-grønne regjeringen, hvor SV var med, brukte på fire år for å få bygd flere nye sykehjemsplasser. Skal man sørge for å hindre at folk bor på dobbeltrom mot sin vilje, må man bygge flere sykehjemsplasser, og det har denne regjeringen gjort i et tempo som den rød-grønne regjeringen kan misunne oss. Det er vi veldig glad for, og det kommer vi til å fortsette å gjøre. Det ligger nå inne midler til å bygge nye sykehjemsplasser. Vi trenger flere sykehjemsplasser, og ingen bør bo på dobbeltrom mot sin vilje. I mange kommuner er SV med og styrer, og da forventer jeg at de reiser tilbake til sine kommuner og sørger for å fremme forslag sammen med Arbeiderpartiet, som styrer nesten halvparten av alle norske kommuner, for å sikre at ingen behøver å bo på dobbeltrom mot sin vilje. Haugesund er en av de kommunene hvor 90 personer har blitt plassert på dobbeltrom, og det er ikke verdig.

Olaug V. Bollestad (KrF) [11:03:05]: Representanten Hoksrud var opptatt av barn og unge. Han var opptatt av helsestasjon, forebygging. Allikevel skiller Frem-

skrittspartiet seg fra Høyre i merknads form når det gjelder spesielt røyk. Røyk er en av de tingene som tar flest liv i form av at en får sykdom fordi en har røkt. Når Fremskrittspartiet er så opptatt av forebygging, hvorfor kan ikke Hoksrud være med på å stramme inn og gjøre tiltak som vi vet nytter, som bl.a. å være restriktive både med reklame og med avgifter for spesielt røyk?

Bård Hoksrud (FrP) [11:03:50]: Tusen takk for det spørsmålet. Fremskrittspartiet er enig i mye av det som ligger der, og vi er veldig glad for at vi ser en kraftig nedgang i bruken av bl.a. tobakk og røyk. Det støtter vi. Men dette er altså et lovlig produkt, og derfor har vi vært uenig i «plain packaging», vi har vært uenig i en del av de forutsetningene som lå i komitémerknaene. Derfor valgte vi å gå ut av komitémerknaen. Vi er opptatt av forebygging, men vi mener også at så lenge man oppfyller loven med hensyn til alder osv., og det er et lovlig produkt – og jeg opplever ikke at det er noe ønske om et forbud hos flertallspartiene heller – skal det behandles på den måten.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Kjersti Toppe (Sp) [11:04:59]: Det meste som påvirket helsa i befolkninga, skjer utanfor helsesektoren. Når Senterpartiet i sitt alternative budsjett legg til rette for god økonomisk fordeling mellom grupper i samfunnet, bidrar det til utjamning og små forskjellar mellom folk. Det er den aller viktigaste helsepolitiske prioriteringa, for sosiale helseforskjellar er vår tids helsepolitiske utfordring. Levealder og helse er i dag avhengig av utdanningsnivå og inntekt. Målet for helse- og velferdspolitikken til Senterpartiet er å skapa helsefremjande samfunn, førebyggja sjukdom og utjamna geografiske og sosiale helseforskjellar.

Nyleg kom ein rapport frå Folkehelseinstituttet om dødsrisiko. Han viste at vi har mindre risiko for å dø av folkesjukdomar no enn før. Det er ei gledeleg utvikling. Risikoen for å dø av hjarte- og karsjukdomar er halvert på 20 år. For kreft er risikoen redusert med rundt 16 pst. Ei anna hyppig dødsårsak no er demens. Men rapporten viste òg at det er store fylkesvise forskjellar og bydelsforskjellar og også forskjellar mellom utdanningsgrupper i levealder. Dei ti siste åra har dødelegheita vore høgast i Finnmark og lågast i Sogn og Fjordane. I Oslo er ein omtrent på landsgjennomsnittet, men forskjellane mellom bydelane i Oslo er større enn dei som er mellom fylka. Fortsett arbeid for å styrkja folkehelsa og gi alle like moglegheiter til gode leveår og eit langt liv er difor ei sterk prioritering i det alternative statsbudsjettet til Senterpartiet.

Senterpartiet er bekymra for det offentlege helsetilbodet no. Etter fleire år med privatisering, sentralisering

og stadig høgare krav til effektivisering må sjukehusa no gjera smertelege kutt. Vi er snart på god veg inn i eit todelte helsevesen. Nøytral moms, fritt behandlingsval, fleire tenester på anbod og høg grad av innsatsstyrt finansiering er òg drivarar i denne negative utviklinga.

Senterpartiet vil gjera systemgrep for å sikra eit helsevesen som har tid til det som helsevesenet er til for, nemleg å møta pasientane. Vi vil ha ein tillitsreform i helsevesenet, der rapportering og sentralisert leining vert erstatta av lokal leining og tillit til førstelinja. Vi vil erstatta føretaksmodellen med ein forvaltningsmodell, med folkevald styring og rammefinansiering etter behov. I statsbudsjettet for 2018 reduserer vi graden av innsatsstyrt finansiering til 30 pst.

Like mykje helsetilbod vert gitt i kommunane som på sjukehus, utan at det får det same fokuset. Senterpartiet meiner at tida for forsøk må vera forbi. Det er på tide å styrkja basistenestene i helsetenesta vår. Vi må styrkja grunnfjellet. Nok er nok – med forsøk etter forsøk. Vi har forsøk med statleg finansiering av eldreomsorga, vi har forsøk med å la kommunane overta drifta av distriktspsykiatrisk senter, vi har forsøk med at kommunane skal ha ansvaret for tannlegetenestene. Vi har forsøk med primærhelseteam, pilot på legevakt, osv. Men det hjelper ikkje å laga nye forsøk og pilotar når grunnfjellet vaklar. Ein får aldri effekt av noko primærhelseteam utan at fastlegeordninga er solid og berekraftig. Utan ei solid fastlegeordning vil vi heller aldri få ei god legevaksordning, for det er dei same legane vi snakkar om. Det handlar om folk. Difor prioriterer Senterpartiet fastlegeordninga spesielt i sitt alternative budsjett.

Vi prioriterer òg ein kommunal opptrappingsplan for rus og psykiatri, for vi prioriterer dei som har størst behov. Vi styrkjer òg habiliterings- og rehabiliteringsfeltet i kommunane, for kronikarane vert ikkje tilgodesette nok med det statsbudsjettet som fleirtalet har gått inn for.

Vi prioriterer basistenestene, det heilt enkle, for det er her det er størst behov no.

Vi har god råd i Noreg når vi kan sløsa slik med menneskelege og økonomiske ressursar i helsetenesta vår. Når legar på sjukehus brukar under 50 pst. av arbeidsdagen sin på direkte pasientrelatert arbeid, er det systemet som er galt. Når Helse Sør-Aust kan rota bort hundrevis av millionar kroner på IKT-prosjekt, er det eit politisk ansvar, det er ein skandale. Når innføring av konsernmodell i forvaltninga gjer at Folkehelseinstituttet tapar millionar, er det marknadsrettinga frå regjeringa og den misforståtte effektiviseringspolitikken det gjeld – og det har sin pris.

Vi vil skapa eit solid helsevesen for framtida, og da treng vi ein ny kurs.

Med dette tar eg opp forslaga som Senterpartiet står aleine om, og dei forslaga vi står saman med andre parti

om. Eg vil òg signalisera at vi støttar forslaget frå Raudt om Odda sjukehus.

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Tuva Moflag (A) [11:10:24]: Arbeiderpartiet vil satse på en sterk offentlig helsetjeneste som gir den beste behandlingen. Gjennom vårt budsjett sikrer vi en grunnfinansiering av den offentlige spesialisthelsetjenesten, som gir reell mulighet til å øke behandlingsskapiteten. De neste fire årene vil vi investere 12 mrd. kr mer i våre felles sykehus.

Når det gjelder til sykehus og sykehusstruktur, er det viktig at vi finner den rette balansen mellom nærhet til pasientene og kompetanse hos dem som skal behandle dem. Mitt spørsmål til Senterpartiet er følgende:

Hvordan kan man sikre god nok kompetanse i en desentralisert sykehusstruktur, slik Senterpartiet ønsker?

Kjersti Toppe (Sp) [11:11:09]: Takk for spørsmålet. Spørsmålet er det avgjerande for at vi skal få eit helsevesen i Noreg som er etter behova til befolkninga. Vi har eit desentralisert busetjingsmønster, og vi treng òg å ha ei desentralisert helseteneste som er laga for det. Vi har laga ein rapport som heiter Folkets helsetjeneste, der vi beskriv akkurat korleis vi meiner dette skal skje. Vi meiner at sjukehus på ein heilt annan måte enn i dag må forplikta seg til å samarbeida i ein nettverksmodell, der store og små sjukehus samarbeider om pasienten og ikkje konkurrerer om pasienten, slik systemet er no. På den måten meiner vi at vi kan sikra både kvalitet, rekruttering og det faglege på dei tilboda som vert gitte.

Sveinung Stensland (H) [11:12:11]: Det er befriende å høre representanten fra Senterpartiet, som så tydelig har en helt annen sykehuspolitikk enn Arbeiderpartiet, som de jo styrte sammen med i åtte år og forvaltet det systemet vi har i dag.

Med bakgrunn i det vil jeg gjerne stille følgende spørsmål: Når en er så mot beslutningssystemet og sågar vil legge ned Beslutningsforum, når en er så mot foretaksmodellen og har fremmet forslag om å legge den ned og gjøre om hele sykehusstyringen – er det i det hele tatt realistisk at Senterpartiet og Arbeiderpartiet kan ta ansvar sammen om helsetjenestene, når en har så diametralt forskjellige utgangspunkt i akkurat disse viktige kjernespørsmålene i helsepolitikken?

Kjersti Toppe (Sp) [11:13:02]: Det er vel ikkje større forskjell mellom oss enn det er mellom Framstegspartiet og Høgre, for Framstegspartiet ville også leggja ned helseføretaka. I sommar gjekk finansminister Siv Jensen ut og kritiserte Beslutningsforum nord og ned, og

ho ville ha opne legemiddelprisar i Noreg. Så her har vi i tilfelle kvar våre problem.

Eg er stolt over at vi har meisla ut ein sjølvstendig politikk for sjukehusa, for det trengst. Om det er realistisk: Ja, det er realistisk, for vi ser også på andre land som har gjort nettopp det som Noreg ikkje tør og ikkje har politisk vilje til å gjennomføra, nemleg å avvikla føretaksorganiseringa, som kan ha nokre gode sider ved seg, men det negative overskyggjer alt. Vi får ikkje det helsevesenet som i alle fall Senterpartiet vil ha, utan at vi får ei anna organisering, leiging og finansiering av sjukehussektoren.

Bård Hoksrud (FrP) [11:14:12]: Senterpartiet kutter 446 mill. kr i Helse- og omsorgsdepartementet. Samtidig ber man om granskning – mange vil kanskje tenke litt i hytt og vær. Blant annet kutter man 100 mill. kr i Helsedirektoratet, og i dag skulle man ha granskning av taxinæringa. Man kutter i fritt behandlingsvalg, et tiltak som har gitt flere tusen mennesker større valgfrihet. Man kutter i forsøket med statlig finansiering. Senterpartiet styrer i Stjørdal, hvor man er kjempefornøyd med forsøket. Representanten må svare på hvordan hun tenker at man skal klare å få til de kuttene, samtidig som man skal ha alle disse eksterne granskningene. I tillegg ønsker man også å ta bort hele eldreomsorgen i de kommunene som er inne i det statlige forsøket, for det er jo konsekvensen av at 1,2 mrd. kr blir borte.

Kjersti Toppe (Sp) [11:14:59]: Det er feil at 1,2 mrd. kr blir borte, for vi flyttar dei tilbake igjen til kommunane. Vi har lagt det på ramma, og i tillegg har vi auka kommuneramma ytterlegare. Så det kuttet er ikkje eit kutt.

Vi har ein annan politikk for eldreomsorga. Vi meiner ho skal vera lokal. Når det gjeld våre kutt i direktorat og i forvaltninga, meiner vi at no må vi prioritera tenestene nær folk. Det er altfor mange rundskriv, retningslinjer og slikt som ikkje vert implementert i kommunane fordi det ikkje er nok folk der. Difor har vi tatt eit val, for vi vil styrkja tenestene og ikkje ha unødvendig byråkrati. Det er i alle fall ein del av svaret på dei mange spørsmåla representanten hadde.

Nicholas Wilkinson (SV) [11:16:04]: Forskjellene i makt og rikdom øker nå dramatisk i Norge. De gangene vi ser det tydeligst, er når vi smiler til hverandre. Klasseforskjellene lyser ut av munnen på oss fordi tannhelse ikke er en del av egenandelsordningen i Norge.

Jeg vil referere til mitt møte med en som heter Patrick, som har dårlige tenner. Legen sier han må ut med nesten 200 000 kr, men han er ikke fattig nok til å få støtte gjennom spesialbidragsordninger. Han forteller om den skammen man føler når man ikke engang tør å smi-

le ordentlig, hvor dum man føler seg når folk ser ned på en, fordi man tror man ikke kan noe når man har dårlige tenner.

SV foreslår i sitt statsbudsjett å starte innfasingen av tannhelse i egenandelsordningen, slik at ingen om noen år skal måtte betale mer enn 2 500 kr for å gå til tannlegen. Vil Senterpartiet bli med SV på å gjennomføre en av de største velferdsreformene innen helse i moderne tid og sikre at alle endelig kan få råd til å smile skikkelig?

Kjersti Toppe (Sp) [11:17:04]: Takk for spørsmålet. Eg skulle ønska at vi var heilt med på dette, for det er mange gode argument for at tannhelse òg må inn under trygdeordningane. Vi har ikkje ei slik formulering i vårt program no, men vi seier at vi stadig skal utvida dette tilbodet til dei sårbare gruppene. Så vi tar det den vegen. SV er nok meir offensive enn oss på det, det må vi vera ærlege på. Men det viktigaste er å få tilbod til dei sårbare gruppene. Det er òg ein av grunnane til at vi har vore opptatte av nettopp desse pasientane som før har fått det under trygdeordninga, på refusjon, altså dei med odontofobi, som vi har snakka om før. Eg er bekymra for at SV ikkje ser akkurat den problematikken. Men vi kan sikkert få til mykje i lag på tannhelsefeltet, viss vi får moglegheit til det.

Ketil Kjenseth (V) [11:18:15]: Representanten Stensland sa at det var befriende å høre om representanten Toppe og Senterpartiets alternative sykehuspolitikk. Venstre deler noen av bekymringene for foretaksmodellen. Men jeg kan ikke dy meg for å synes det er litt forvirrende å høre representanten Toppe, som tegner spøkelse av storstilt sentralisering av sykehus i Norge, gjerne symbolisert av kampen for Odda sjukehus, mens i Innlandet er folk fra Senterpartiet de fremste talspersonene for å avvikle noen av de største akuttisykehuse- ne – etter universitetssykehuse- ne – i Norge. Hvordan henger det egentlig på greip at Senterpartiet vil nøye seg med bare ett stort sykehus i et område som er på størrelse med Danmark, hvor det er 16 sykehus?

Kjersti Toppe (Sp) [11:19:09]: Representanten frå Venstre er føreseieleg når det gjeld spørsmål, for der kjem alltid Oppland opp.

Dette er ei sak som vi ikkje har tatt stilling til her. Vi har vår politikk, som gjeld for heile landet, og vi har òg sagt at vi er svært kritiske til storsjukehus fordi stor-driftsulempene ofte vert bagatelliserte. Vi skal gå inn i dei sakene når det vert ein realitet. Det har ikkje vore gjort eit endeleg vedtak om dette. Eg har heller ikkje fått med meg at Venstre i løpet av dei åtte åra eg har sete på Stortinget, har levert eitt einaste forslag for ein annan politikk for dette området.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Nicholas Wilkinson (SV) [11:20:30]: SV vil bygge ut velferdsstaten og helsevesenet, slik at vi kan få ned forskjellene i makt og rikdom og sikre alle like gode muligheter til et godt liv.

Fattige folk dør i dag mange år før dem som er rikere. Klasseforskjellene i Norge tar liv. Men vi i denne salen har redskapene som kan sikre likere muligheter for alle. Vi kan ta valg som hjelper de mange, i stedet for de få.

Derfor foreslår SV i sitt statsbudsjett å fase tannhelse inn i egenandelsordningen. Vi kutter i egenandeler. Vi foreslår å styrke sykehusene. Vi vil bygge ut den digitale infrastrukturen. Vi tar ansvar for en rusreform for fremtiden. Og vi foreslår å forebygge helseproblemer med skolemat og skolefrukt. Kall meg gjerne radikal, men jeg mener faktisk at helsen vår er viktigere enn skattekutt til millionærene i Norge.

SV vil at alle skal få hjelpen de trenger, uansett hvor mye penger de har i lommeboken. Derfor foreslår vi en opptrappingsplan for at man skal betale maks 2 500 kr om man må gå til tannlegen. Vi fjerner alle egenandeler for barn opp til 18 år i vårt statsbudsjett, vi foreslår å gjeninnføre gratis fysioterapi for brannskadde, kreftpopererte, lamme og andre, som Høyre kuttet, og vi foreslår å sikre bidragsordningen for medisiner, som gjør at alle får hjelpen de trenger.

De ansatte står på i sykehusene våre, men situasjonen er tung etter fem år med de såkalte effektiviseringskuttene fra høyresiden. Fødeavdelinger er stengt, som på mitt sykehus, Ahus. Tiden til oppfølging av pasienter kuttes på St. Olavs hospital. Voldtekstmottakene mangler 75 mill. kr og varsler om at de må si nei til folk i nød. Derfor foreslår SV over 800 mill. kr i økning til sykehusene.

Hvordan vi bygger helsevesenet i dag, bestemmer også hvordan vi får det i morgen. I dag priser vi oss lykkelige for at datidens politikere sikret statlig eierskap over veier, jernbane og naturressurser som vann og olje – til tross for motstand fra høyresiden. Nå står vi foran et slikt veivalg i helsevesenet. Alt vil avhenge av den digitale infrastrukturen og pasientdata. Vi kan velge mellom Høyres privatisering og IKT-skandaler som i Helse Sør-Øst, eller vi kan bygge opp kritisk infrastruktur og ruste Norge for fremtiden. Derfor foreslår SV 150 mill. kr ørmerket til storoppbygging av digital infrastruktur.

Den beste helsehjelpen er likevel hjelpen vi ikke trenger å få. SV foreslår derfor gratis skolemat i hele ungdomsskolen og gratis skolefrukt i hele barneskolen som første skritt i innfasing for alle. Storsatsing på sykkelveier, vern av natur og økt tidsressurs for fysisk aktivitet i skolen vil gjøre nordmenn sunnere.

Den siste tingen jeg vil ta opp, en av de viktigste beslutningene i statsbudsjettet, ligger likevel ikke i tallene,

men i teksten. SV tok initiativ og fikk med Arbeiderpartiet, Høyre og Venstre på å stake ut kursen mot en rusreform for Norge, der vi går fra straff til behandling av rusmisbrukere. Det er nå et og et halvt år siden en av mine nære venner døde av en overdose. Han ville vært stolt av stortingsflertallet i dag. I årtier har vi ventet, men nå kan vi endelig komme i gang. Den virkelige jobben starter nå – og SV er klar til å sikre et bredt flertall for endelig å ta oss ut av mørketiden med straff, og inn i en moderne ruspolitikk som virker.

Norge er rikere enn vi noen gang har vært. SV vil bruke noen av de ressursene ikke på skattekutt til de rikeste, men på å bygge ut velferden vår. Derfor foreslår vi å gjøre tannhelse billigere for alle. Vi foreslår å kutte egenandeler. Vi foreslår styrking av sykehusene. Vi foreslår å sikre den digitale infrastrukturen. Vi foreslår å forebygge helseproblemer istedenfor bare å kurerer dem. Og vi tar ansvar for en rusreform for fremtiden. Vårt budsjett vil sikre alle like gode muligheter – uavhengig av størrelsen på lommeboken. Det ville fått ned forskjellene i Norge. Det er et budsjett for de mange, ikke for de få.

Til slutt vil jeg fremme alle forslagene fra SV. Vi trekker forslag nr. 5, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, fordi det skal behandles i representantforslag 49 S, om innsatsstyrt finansiering.

SV varsler også støtte til det løse forslaget om Odda sjukehus.

Presidenten: Representanten Nicholas Wilkinson har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Tuva Moflag (A) [11:25:49]: Arbeiderpartiet er i likhet med SV opptatt av et sterkt offentlig helsevesen. Vår felles helsetjeneste og våre felles sykehus trenger både god sykehusøkonomi og god kommuneøkonomi for å sikre god kvalitet.

Arbeiderpartiet vil styrke våre sykehus med 12 mrd. kr, et sterkere sykehusbudsjett enn SVs. Mitt spørsmål til SV er derfor: Hvordan vil SV sørge for god kvalitet i vår felles helsetjeneste?

Nicholas Wilkinson (SV) [11:26:21]: SV foreslår en økning på over 800 mill. kr, men i motsetning til Arbeiderpartiet tror jeg helse også handler om veldig mye mer. SV prioriterer forebygging mye høyere enn Arbeiderpartiet, for vi tror det er viktig å hindre problemene i å oppstå, ikke bare behandle dem.

Derfor foreslår vi å fullfinansiere skolefrukt for hele barneskolen. Vi foreslår å fullfinansiere skolemat for hele ungdomsskolen. Vi foreslår massiv utbygging av sykkelveier, og vi foreslår å ta tannhelse inn i egenandelsordningen. Det er faktisk også forebygging, for dårlige tenner vet vi gir større fare for hjerte- og karsykdommer.

Jeg er veldig glad for Arbeiderpartiets satsing på sykehus – jeg gleder meg til å samarbeide når vi får byttet regjering i Norge – men jeg mener også at det er viktig å prioritere forebygging enda høyere enn Arbeiderpartiet gjør i sitt budsjett.

Torill Eidsheim (H) [11:27:17]: Forventningane i befolkninga knytte til nivået på helse- og omsorgstenestene ser ut til å auke proporsjonalt med teknologiske framtidsvisjonar. Vi er einige i at det offentlege skal vere berebjeleken i helsetenestene, men vi undrast litt på korleis representanten ser for seg at all innovasjon i helsesektoren skal skje i offentleg regi, eller om ein ser behov for òg privat medverknad.

Nicholas Wilkinson (SV) [11:28:01]: SV ønsker samarbeid med de private, men vi ønsker samarbeid med de private ideelle. Vi mener – radikalt nok – at pengene skal gå til bedre tjenester for folk, ikke til profitt i skatteparadiser. Derfor kommer SV til å foreslå at ideelle tilbydere skal prioriteres foran kommersielle tilbydere.

Når vi snakker om innovasjon i fellesskapet vårt, er ikke det interessante hvilken logo folk egentlig har på brystet. Det som er interessant, er hvor mye ressurser vi bruker på å utvikle vårt felles helsevesen. Derfor er jeg svært skuffet over at Høyre, når de styrer, privatiserer IKT, f.eks. i Helse Sør-Øst, som gir skandaler der våre pasientdata flyter verden rundt – det ser nesten ut til at det er tilnærmet ukontrollert. I stedet kunne vi prioritert å bygge opp kritisk infrastruktur og ruste fellesskapet vårt for framtiden. Investering er viktig, men det handler om hvordan vi prioriterer, ikke om å privatisere tjenestene for å få flere logoer på brystet. Virkelig innovasjon kommer av forskning og utvikling og av prioritering av penger til helsevesenet, ikke til skatteuttak for de rikeste i Norge.

Kjersti Toppe (Sp) [11:29:15]: I helseføretaka er det mange tenester som kan leggjast ut på anbod. Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV står i innstillinga saman om fleire forslag, der vi bl.a. framhevar at det alltid skal vurderast å utføra oppgåver i eigenregi før ein legg ting ut på anbod. Nøytral meirverdiavgift er sentral i dette bildet, for da dette vart innført, fekk helseføretaka eit incitament til nettopp å leggja fleire ting ut på anbod som før var i eigenregi. Dette har det vore lite snakk om i den helsepolitiske debatten etter at det vart innført, og eg lurar på om SV ser at dette er noko som vi må få til å endra på.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Nicholas Wilkinson (SV) [11:30:22]: Ja, det er det. SV vil stå sammen med Senterpartiet om å avvikle denne ordningen, for vi mener at pengene våre skal gå til å

bygge opp et godt offentlig helsevesen for alle, ikke til privatisering av tjenestene. Det vi i realiteten ser, er at tjenestene ofte blir dyrere og dårligere. En kan spare småpenger akkurat i kontrakten, som ofte tas fra pensjon og lønn til de ansatte, men når en regner inn kostnadene ved å utvikle kontrakter, følge opp kontrakter, drive tilsyn og foreta bestilling, blir de samlede kostnadene og byråkratiet veldig mye større. Derfor er jeg glad for at vi kan stå sammen om å sikre et offentlig helsevesen – at pengene kommer alle til gode, istedenfor å gå til privatisering.

Jan Steinar Engeli Johansen (FrP) [11:31:09]: Det vi hører, er en historie som SV og Wilkinson kommer med, som gir grunnlag for å få en rusreform hvor avkriminalisering skal være et viktig moment. Men kan SV forklare meg hvordan man kan sikre at færre begynner med narkotika og blir rusavhengige av å ta vekk signaleffekten av at narkotika er et farlig og ulovlig stoff?

Nicholas Wilkinson (SV) [11:31:33]: Det er nesten så jeg ikke forstår problemet. Representanten fra Framskrittspartiet tror altså at folk i Norge ikke vil forstå at narkotika er et farlig stoff om vi endrer lovverket i Norge. Det er en helt annen virkelighetsoppfatning enn jeg lever med. Når man snakker med barn og unge i Norge, vet de at narkotika er farlig. Det er ikke det som gjør at folk ikke tar narkotika. Vi vet at veldig mange dessverre tar narkotika i dag.

Forbudspolitikken har ikke fungert. Det den bl.a. har ført til, er flere hundre døde av overdose hvert eneste år i Norge. Vi vet at det er tusenvis som misbruker rus i Norge. Når vi da vet at politikken ikke fungerer, har stortingsflertallet – Arbeiderpartiet, Høyre, Venstre og SV – gått sammen om å ta ansvar for å si at vi må finne nye måter.

Skal folk følges opp for rusmisbruk? Helt klart. SV mener at det ikke skal være en legalisering av narkotika, det skal være en oppfølging av hver eneste person – men det skal være en oppfølging som virker, og som stopper rus, ikke bare en oppfølging vi allerede vet har feilet så altfor mange ganger.

Olaug V. Bollestad (KrF) [11:32:50]: Kristelig Folkeparti står sammen med SV om at en må gi helsehjelp mer enn straff. Vi er opptatt av et ettervern som fungerer, enten en kommer ut fra institusjon eller fra behandling. Det er også da det er størst fare for overdose. Når SV nå allikevel ønsker å flytte ansvaret fra justisfeltet og over på helsefeltet, mener SVs representant da at å legalisere det er den rette veien å gå? Er det målsettingen på sikt for SV å legalisere stoffmisbruk, istedenfor å si at vi vil dømme folk til helsehjelp, og sikre god helsehjelp og ettervern som gir en målsetting om rusfrihet?

Nicholas Wilkinson (SV) [11:33:48]: Nei – SV ønsker ikke å legalisere narkotika. Vi vil stå sammen med Kristelig Folkeparti og sikre at det fortsatt skal være forbudt, ikke minst for langerne og bakmennene, som vi ønsker å bruke mer ressurser på.

Vi vet at lovverket i dag innskrenker muligheten for å følge opp på gode måter fordi ressursene prioriteres til straff, heller enn til behandling. Men hvis Kristelig Folkeparti ønsker å være med på å styrke ettervernstilbudet, kunne de vært det nå. SV foreslår 42 mill. kr mer til ettervern, mer til rusbehandling og mer til bolig for rusmisbrukere i dette budsjettet. Dessverre har Kristelig Folkeparti i stedet valgt å danne et flertall med høyresiden i Norge.

Vi kan også gjøre ting på ettervern nå. Jeg skulle gjerne hatt Kristelig Folkeparti med på det. Men jeg kan være veldig tydelig på at vi ikke ønsker å legalisere narkotika. Vi mener likevel at å avkriminalisere bruk og besittelse av brukerdoser er viktig fordi vi er nødt til å hjelpe folk som er syke, slik vi gjør på alle andre felt, heller enn å straffe dem.

Presidenten: Replikordskiftet er avslutta.

Kari-Lise Rørvik (V) [11:35:11]: Det er mange positive trekk ved helsetilstanden i Norge. Dødeligheten ved hjerte- og karsykdommer har de siste tjue årene blitt mer enn halvert. Risikoen for å dø av kreft er redusert med mer enn 15 pst. i samme periode.

Fra 1990 til 2016 er selvmordsrisikoen redusert med en fjerdedel, ifølge nylig publiserte tall fra Folkehelseinstituttet. I 2016 var det 135 mennesker som mistet livet i trafikken – et høyt og tragisk tall – men i 1970 var tallet faktisk 560. I takt med dette har antall skadde også gått ned, og med dette behovet for mange kostbare rehabiliteringsplasser. Sykehuskøene reduseres, bl.a. som resultat av fritt behandlingsvalg og flere pakkeforløp for ulike diagnoser. Redselen for et todelt helsevesen, som enkelte partier har tatt til orde for, har ikke slått til.

Likevel er det én side ved vår helsestatistikk som framstår som et mørkt kapittel i vårt velferdssamfunn: Antall dødsfall som følge av overdoser synker ikke. I 2016 var tallet 282. Dette er svært høyt sammenliknet med de fleste andre europeiske land. Millioner av kroner har år ut og år inn vært brukt på å få bukt med dette alvorlige samfunnsproblemet – uten nevneverdig effekt.

I lang tid har det vært Venstres politikk å etablere en rusreform som tar tak i de mest grunnleggende trekk ved dette problemet. Derfor har jeg stor grunn til å være glad for flertallsmerkningen i den foreliggende innstillingen, som slår fast at rusavhengighet må behandles som et helseproblem, og ikke først og fremst som en strafferettslig utfordring.

Arbeidet med en rusreform er et av de viktigste sosialliberale fotavtrykk som tegner til å sette sitt preg på inneværende stortingsperiode. Enhver regjering kan regne Venstre som en konstruktiv samarbeidspartner i et slikt reformarbeid.

Venstres helsepolitikk er lett gjenkjennelig i årets budsjettinnstilling. Folkehelseiltak og forebyggende helse har høy prioritet. Vi gir oss ikke før vi når målet om å forebygge mer for å reparere mindre. Derfor har Venstre gjennom flere år jobbet for flere psykologer i kommunene. Vi satser på flere ergoterapeuter i kommunene, og vi satser på et godt barnevern, der alle sikres gode tiltak og ettervern. Vår kanskje viktigste folkehelsearena er barnehagene, som vi vil gi et skikkelig kvalitetsløft.

Når det gjelder tidlig innsats, har Venstre gjennom et sett av tiltak innenfor barnehage og SFO, familievern, barnevern og helsetiltak rettet mot barn og unge, målrettet innsats i de første skoleårene og bekjempelse av barnefattigdom satset flere milliarder kroner. For eksempel foreslår Venstre en satsing på tiltak for å bekjempe fattigdom på rundt 2,7 mrd. kr i sitt alternative budsjett. Vi vet at helsen er dårligere hos dem som har dårlig råd, og vi må utjevne sosiale forskjeller med en aktiv og omfordelende politikk.

I Venstres alternative budsjett har vi redusert veksten i spesialisthelsetjenesten for å kunne satse mer på primærhelsetilbudet og det som fremmer helse utenfor helsetjenestene. Dette er helt nødvendige prioriteringer for å sikre en bærekraftig helsetjeneste.

I budsjettforliket har vi innenfor kommunerammen fått gjennomslag for å øke innsatsen på helsesøstre og helsestasjoner med 100 mill. kr, vi har satt av 75 mill. kr for å holde trykket oppe på opptrappingsplanen for rusfeltet, og vi har styrket arbeidet med psykisk helse, spesielt for studenter.

Når det gjelder strukturen i helsevesenet, tegner det til at den nåværende organiseringen i helseregioner er kommet for å bli. Nå gjelder det først og fremst å tilpasse ordningen til nye politiske realiteter. Venstre har vært pådriver i en høyst nødvendig kommunal- og fylkeskommunal reform. Helseforetakene er statlige foretak som i stor grad følger tidligere fylkeskommunegrensene. Det gjelder både lokale og regionale helseforetak.

Venstre mener det kan være grunn til å vurdere om helseforetaksstrukturen bør bli endret i samsvar med regionreformer og kommunegrensene der dette er naturlig, f.eks. i arbeidsdelingen mellom Helse Nord og Helse Midt-Norge.

Venstre tror at vi gjennom en effektiv organisering og økt bruk av velferdsteknologi vil se en helt ny helsetjeneste i løpet av kort tid.

Presidenten: Ingen har teikna seg til replikk.

Statsråd Bent Høie [11:40:34]: Regjeringspartiene har, sammen med Venstre og Kristelig Folkeparti, blitt enige om et budsjett som bygger ytterligere opp under målet om å skape pasientens helsetjeneste. Innstillingen viser at helse er et felt der de fire partiene klarer å søke sammen om gode løsninger, og der den politiske enigheten er stor.

Selv om årets budsjett viser at handlingsrommet blir strammere i årene framover, er helse fortsatt en budsjettvinner. Regjeringen og samarbeidspartiene har i våre fem budsjett lagt til rette for en høyere aktivitetsvekst i sykehusene enn det den forrige regjeringen klarte å få til gjennom åtte år. I 2018 legger vi opp til 2 pst. vekst i sykehusene. Veksten er høyere enn den demografiske utviklingen. Det gir mer til pasientbehandling, nye medisiner og ikke minst betydelige investeringer i bygg og utstyr.

Som politikere har vi en plikt til å tenke i et generasjonsperspektiv. Derfor er det viktig at vi bruker handlingsrommet vi nå har, til å investere for framtiden. Dette budsjettet fortsetter med å bygge ut og vedlikeholde viktig infrastruktur i helsetjenesten, og vi fortsetter å investere i nye sykehus. Regjeringen og flertallspartiene foreslår 818 mill. kr til oppstart av fem nye byggeprosjekter de neste årene, sammenlignet med saldert budsjett for 2017. Disse prosjektene er nytt sykehus i Drammen og i Nordmøre og Romsdal, utbygging av Hauge-sund sykehus, nytt klinikkbygg ved Radiumhospitalet og ny sikkerhetsavdeling ved Oslo universitetssykehus.

Videre går vi inn for at det skal planlegges for to protonsentre i Norge, der det første foreslås etablert ved Radiumhospitalet innen 2023, mens det andre etableres i Bergen innen 2025, men kan komme raskere hvis en finner en løsning for det lokalt.

Opptrappingsplanen for rusfeltet følges opp med 300 mill. kr i styrkingen av kommunenes frie inntekter. Videre er 200 mill. kr av veksten i de frie inntektene begrunnet i en tidlig innsats i barnehage og skole, og det er 200 mill. kr til forebyggende tiltak for barn, unge og familier.

Gjennom budsjettavtalen økes kommunenes frie inntekter ytterligere, med 100 mill. kr til flere helsesøstre og 75 mill. kr til opptrappingsplanen for rusfeltet. Til sammen styrkes opptrappingsplanen for rusfeltet med om lag 90 mill. kr ut over regjeringens forslag. Det betyr at Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre er på linje, og det er innenfor rekkevidde å nå den kraftige veksten som opptrappingsplanen har forpliktelse om, til 2,4 mrd. kr.

Vi ser nå gode resultater av regjeringen og samarbeidspartiernes politikk. Vi ligger langt framme når det gjelder forventet levealder. OECD-tall viser at vi i år er tilbake blant de ti landene på topp, og det er det grunn

til å glede seg over. Tidligere var det folkehelsepolitikken som ble pekt på som grunnen til forlenget levealder. Nå blir også gode helsetjenester pekt på som en viktig hovedårsak til at vi lever lenger.

Siden regjeringen Solberg tiltrådte, har det blitt om lag 75 000 færre som venter i helsekø. I andre tertial i år var den gjennomsnittlige ventetiden for alle områder 58 dager. Sammenlignet med samme tid i 2013 er det en nedgang på 13 dager. Antall fristbrudd var på 2,5 pst. i andre tertial 2017. Det er en nedgang på 4 prosentpoeng sammenliknet med andre tertial i 2013.

Det er hittil innført i alt 28 pakkeforløp. For mange kreftformer er resultatet av pakkeforløpene gode, mens vi på andre områder må bedre innsatsen ytterligere. Vi har startet arbeidet med å etablere pakkeforløp innenfor psykisk helse og rusområdet og foreslår å videreføre vel 5 mill. kr til dette neste år. De tre første pakkeforløpene vil bli implementert høsten 2018. Innen utgangen av 2020 vil mer enn 15 pakkeforløp bli utviklet og innført. I går la jeg fram det første pakkeforløpet for hjerne-slagpasientene.

Norge vil i de neste årene måtte prioritere tøffere i budsjettene enn vi har vært vant til i de foregående årene. Den omstillingen vi står overfor, er ikke noe vi kan bevilge oss ut av. Vi er derfor avhengig av løsninger som tetter dette gapet mellom behovet for ressurser og tilgangen til dem, og det handler bl.a. om å løse oppgavene på nye måter.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Ingvild Kjerkol (A) [11:45:49]: Da samhandlingsreformen ble presentert, sa statsråden – som den gangen var medlem av helse- og omsorgskomiteen – at det var på tide å komme i gang. Statsråden mente innholdet og virkemidlene i reformen var for svake. Etter at han har vært statsråd i fire og et halvt år, vil jeg minne om at han tidligere har vært redd for at reformen skal skli ut i sanden. Nå ser det ut som at statsråden med ansvaret for å gjennomføre samhandlingsreformen, er ansvarlig for nettopp dette selv. I Riksrevisjonens kontroll finner vi dokumentasjon på det vi har fryktet – igjen, for det er ikke første gang dette legges fram eller advares mot. Samhandlingsreformen følges ikke godt nok opp, og helseforetakene, som statsråden eier, gjør ikke nok.

Vil statsråden legge fram virkemidler for å nå målene for samhandlingsreformen, eller vil han verken lytte til råd fra Stortinget eller fra Riksrevisjonen?

Statsråd Bent Høie [11:46:43]: Jeg tror representanten har en litt selektiv framstilling av hva som var min oppfatning av samhandlingsreformen den gangen den ble lagt fram av den forrige regjeringen. Min hovedkritikk – som jeg sto sammen med Kristelig Folkeparti,

Fremskrittspartiet og Venstre om – var at dette var en riktig retningsreform, men at utfordringen for det første var at kommunene ikke var forberedt på reformen, og for det andre at den i veldig stor grad fokuserte på økonomiske virkemidler og i liten grad fokuserte på det som var det store behovet, nemlig innholdet i tjenestene. Det er også en av grunnene til at denne regjeringen har lagt fram en primærhelsemelding, som nettopp handler om innholdet i de kommunale helse- og omsorgstjenestene.

En annen vesentlig forutsetning for samhandlingsreformen, som en ikke lyktes med på grunn av at Senterpartiet satt i regjering, var å gjøre noe med kommunestrukturen. Det er en helt nøye sammenheng mellom de viktige endringene i kommunestrukturen som vi nå er i gang med, og å lykkes med å ha en god lokal helsetjeneste, noe som er en forutsetning for å lykkes med samhandlingsreformen.

Ingvild Kjerkol (A) [11:47:44]: Jeg registrerer at jeg ikke fikk noe svar.

Men da Stortinget behandlet stortingsmeldingen om samhandlingsreformen i 2009, var det bred enighet om analysen bak reformen – at den var nødvendig og viktig, og at den pekte ut en retning, som statsråden sier selv. Nå hevder statsråden selv at han har et medeierskap gjennom å ha bekreftet retningen i samhandlingsreformen gjennom de stortingsmeldingene han har lagt fram og har hatt ansvar for. Er statsråden enig i at han nå har det øverste ansvaret for at nødvendige grep implementeres i helsetjenesten, slik at intensjonene i reformen blir en realitet, eller vil han fortsette å dele skyld jevnt utover til alle andre og nok en gang stue vekk en alvorlig rapport fra Riksrevisjonen?

Statsråd Bent Høie [11:48:37]: Utfordringen med samhandlingsreformen – som jeg sa i mitt forrige svar – var at den var en god retningsreform, men den hadde for lite innhold knyttet til det som tjenestene faktisk skulle handle om. Det er også det ansvaret som Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre har tatt i de fire årene vi har bak oss, og som vi også er beredt til å ta videre, nemlig å jobbe med det som faktisk betyr noe for pasientene og innbyggerne. Det er å gjøre helsetjenestene i kommunene bedre. Det gjør vi gjennom oppfølgingen av primærhelsemeldingen, som ikke minst foreligger i dette statsbudsjettet, med primærhelseteam og med oppfølgingsteam for de pasientene som har sammensatte lidelser. Vi tar i bruk nye digitale virkemidler som gir avstandsoppfølging, som vi ser gir nettopp den typen resultater: at en får tidligere hjelp, har behov for færre sykehusinnleggelses og klarer å mestre sitt eget liv på en bedre måte. Nettopp derfor er nå innholdet – det som betyr noe for å lykkes med

den retningen som er trukket opp i samhandlingsreformen – i ferd med å bli gjennomført.

Kjersti Toppe (Sp) [11:49:53]: I ein riksrevisjonsrapport som kom nyleg, kom det fram at kvar femte pasient som vert utskriven til kommunehelsetenesta, vert reinnlagd innan 30 dagar. Riksrevisjonsrapporten frå 2016 viste at det på fire år var kutta 308 000 døgnbehandlingar ved norske sjukehus, og halvparten av dei galdt pasientar som var over 80 år. Kanskje vi har kome til eit punkt i norsk helsevesen der vi ikkje skal kutta fleire sengeplassar, men ta vare på dei som faktisk har behov for innlegging. No ser vi at sjukehus etter sjukehus kuttar ytterlegare i sengekapasitet, bl.a. Haukeland, som hadde styremøte i går – 50 senger vert lagde ned.

Spørsmålet mitt til helseministeren er: Meiner regjeringa at dette er ein forsvarleg politikk, når vi ser at alle kutta er gjorde mot dei tilsette sine stemmer?

Statsråd Bent Høie [11:50:59]: Vi ser at utviklingen i helsetjenesten knyttet til en overgang til mer dagbehandling ikke har stoppet opp. Tvert imot er det en utvikling som går videre. Det gjør at pasienter slipper å bli lagt inn på sykehus, men kan få god hjelp og komme hjem igjen. Det er en ønsket utvikling, både for den enkelte pasient og for helsetjenesten, og det er også den retningen som samhandlingsreformen, som var oppe i forrige replikkrunde, i stor grad handler om. Jeg tror at den utviklingen ikke er kommet til sitt endepunkt – den kommer til å fortsette.

For veldig mange pasienter er det bedre å få en tettere oppfølging både av kommunehelsetjenesten og av spesialisthelsetjenesten hjemme der de bor. Det tror jeg vil bedre opplevelsen som pasienten har med helsetjenesten, og det vil bedre resultatene. Så representantens framstilling er jeg ikke enig i.

Kjersti Toppe (Sp) [11:52:04]: No vert sengepostar kutta på sjukehus, og små avdelingar må ha felles sengepostar. Det er ein heilt ny situasjon i Helse-Noreg. Før har det vore ei inndeling til pasienten sitt beste for å ta vare på pasientsikkerheita og den spesialiserte kunnskapen. No vert avdelingar slått saman på tvers av fagavdelingar, ein heilt ny situasjon. Før har vi vorte åtvare av Helsetilsynet om at pasientar som ikkje ligg på si eiga avdeling, har større fare for pasientskade.

Korleis kan ein tillata ein slik konsekvens av den skrale sjukehusøkonomien når det faktisk går ut over det faglege der ute, og ein innfører ein heilt ny tradisjon som ingen veit konsekvensen av, og som er ein fare for pasientsikkerheita i tenestene?

Statsråd Bent Høie [11:53:08]: Sykehusene kan ikke opprettholde senger fordi en skal ta vare på en gammel

måte å jobbe på. Når pasientene får mer dagbehandling, når pasientene får mer desentralisert behandling, nærmere der de bor, når de kan reise hjem og få oppfølging hjemme i stedet for å bli lagt inn på sykehus, kan vi ikke opprettholde sengeposter fordi representanten Toppe synes at ting var bedre før.

Dette er rett og slett en medisinsk utvikling, men det innebærer selvfølgelig at når pasienter som har ulike diagnoser, blir liggende på samme sengepost, vil det kreve en ny måte å jobbe på nettopp for å redusere den type risiko som representanten peker på. Det er selvfølgelig et ansvar som det enkelte sykehus har. Utfordringen er at pasienter tilfeldigvis havner på andre sengeposter, noe som er vel kjent, men dette skal ikke skje tilfeldig, dette skal skje planlagt og der en har en risikovurdering i bunnen.

Nicholas Wilkinson (SV) [11:54:21]: Forskjellen i makt og rikdom øker i Norge nå som Høyre styrer. Noen av dem som sliter aller mest, er rusmisbrukerne. Derfor er jeg stolt over at SV, Arbeiderpartiet, Høyre og Venstre sammen skal ta ansvar for en rusreform for Norge.

Men jeg må si jeg er skuffet over statsbudsjettet som legges fram nå, der det er for lite satsing på å hjelpe rusmisbrukere. SV foreslår bl.a. 42 mill. kr i økte diverse satsinger for behandling, hjelp og hus for rusmisbrukere, som Høyre dessverre stemmer ned, og det på tross av at de har økt underskuddet i statsbudsjettet med over 100 mrd. kr per år.

Rusreform må handle om mye mer enn avkriminalisering, mener i hvert fall vi i SV. Det må handle om oppfølging, behandling og bedre hjelp. Vil helseministeren dermed love at regjeringen vil foreslå en sterk økning i midlene til denne sektoren når vi nå skal lage en rusreform sammen?

Statsråd Bent Høie [11:55:22]: Regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre har ikke ventet på den rusreformen som det nå er flertall for i Stortinget. Arbeidet med å trappe opp og bedre behandlingstilbudet til rusavhengige startet dag én da denne regjeringen overtok, i det aller første statsbudsjettet som regjeringen ble enig med Kristelig Folkeparti og Venstre om. Det betyr at vi nå er midt inne i en kraftig opptrappingsplan, en historisk opptrappingsplan for rusfeltet, der vi skal bruke 2,4 mrd. kr mer ved utgangen av 2020 enn vi gjorde da opptrappingsplanen startet.

Jeg forstår at representanten har behov for å markedsføre SVs alternative budsjett, men vil minne om at Kristelig Folkeparti og Venstre i budsjettavtalen har fått gjennomslag for en nesten dobbelt så høy satsing på rusfeltet enn det som ligger i SVs alternative budsjett. Satsingen der ut over regjeringens forslag er på om lag

90 mill. kr, mens SVs forslag er på om lag 42 mill. kr, så representanten bør være fornøyd med at Kristelig Folkeparti og Venstre har fått kraftig gjennomslag, kraftigere enn det representanten selv har foreslått i sitt eget budsjett.

Kari-Lise Rørvik (V) [11:56:38]: Flertallspartiene, Høyre, Kristelig Folkeparti, Fremskrittspartiet og Venstre, er blitt enige om Norges første psykisk helsestrategi. Det er bra. Neste skritt er en konkret opptrappingsplan for psykisk helse, med særlig vekt på barn og unge. Når vil statsråden legge fram en slik?

Statsråd Bent Høie [11:57:00]: Min målsetting er å legge den fram i løpet av 2018. Jeg ser også selvfølgelig fram til de samtalene vi etter jul skal ha med Venstre om en eventuell felles regjeringsplattform, der jeg er helt overbevist om at satsingen på barn og unges psykiske helse kommer til å bli et viktig tema. Det er et viktig tema for dagens regjeringspartier, og jeg vet at det er et viktig tema for både Venstre og Kristelig Folkeparti, men ambisjonen er å legge fram planen i løpet av 2018.

Olaug V. Bollestad (KrF) [11:57:48]: Det er snart jul. Det synes vi alle er godt. Men det er noen som gruer seg til jul og ikke vet hvor de skal være. Det er mange ideelle aktører som stiller opp for disse, lager julemåltid og fellesskap med varme og nærhet. Akkurat disse organisasjonene, som Blå Kors, Evangeliesenteret, Frelsesarmeen, Bymisjonen og flere andre, opplevde at den posten på budsjettet ble kuttet med 40 mill. kr på tross av at det var flere søknader til den posten som fikk nei – de passet ikke inn i kriteriene. Hvordan vil statsråden ivareta akkurat denne gruppen organisasjoner som er så viktige for dem som det offentlige Norge ikke klarer å nå, og som ikke har et bord med ribbe og pinnekjøtt å sette seg ved når høytiden trer inn?

Statsråd Bent Høie [11:58:52]: Kristelig Folkeparti fikk gjennomslag for en kraftig økning på den posten i budsjettet for 2017. Dessverre har det ikke vært nok søknader som tilfredsstiller dagens kriterier, da de midlene hadde kunnet bli brukt dette året. Derfor er det et kutt i omgrupperingsproposisjonen, men likevel står det ubrukte midler på den posten i 2017 som gjør at muligheten for å gi tildelinger vil være like stor i 2018. Men vi har også endret kriteriene på posten, slik at en ikke lenger er låst i den delingen som var mellom aktivitetstilskudd og døgnplasstilskudd. Det vil sannsynligvis gi rom for at en del av de organisasjonene som søkte i 2017 og fikk avslag, kan få tilskudd i 2018, nettopp knyttet til det som handler om å gi folk innhold og aktivitet i hverdagen, og som da vil få større mulighet for å få tilsagn.

Bjørnar Moxnes (R) [12:00:03]: I vår var det en massiv mobilisering i Odda for å hindre avvikling av akuttkirurgien og å styrke Odda sjukehus.

I stortingsdebatten om Nasjonal helse- og sykehusplan 15. mai gikk et samlet Storting inn for at både akuttkirurgien og øvrig beredskap skulle holdes oppe, og at sykehuset skulle styrkes. Men fredag 24. november behandlet styret i Helse Fonna budsjettet for 2018 med flere kuttforslag ved Odda sjukehus, deriblant samdrift av to sengeposter, færre senger og redusert aktivitet neste sommer. Det fikk de støtte til av styret i Helse Fonna. Etter vårt syn er dette i strid med Stortingets egne føringer for Odda sjukehus, og det er etter vårt syn også i strid med det ministeren selv har sagt, nemlig at Odda sjukehus fortsatt skal være et akutt sykehus, og at tilbudet ikke skal reduseres, men styrkes på mange områder.

Hvordan harmonerer det som nå skjer med sykehuset, med ministerens egne uttalelser, og ikke minst med Stortingets eget vedtak?

Statsråd Bent Høie [12:01:07]: Stortingets vedtak og føringene som ligger der, kommer til å bli fulgt opp av både meg, Helse Vest og Helse Fonna.

På samme måte som andre sykehus jobber Helse Fonna med budsjettet for 2018 og har gjort sitt vedtak der. Det betyr at Odda sjukehus, på samme måte som sykehusene i Haugesund og på Stord, må ta sin del av arbeidet med å få et budsjett som går i balanse. Det betyr at det skal reduseres med to senger på Odda sjukehus, og det betyr at den eksisterende medisinske sengeposten og den kirurgiske sengeposten blir en felles sengepost med totalt 14 senger. Denne omleggingen får ikke konsekvenser for beredskapen, som var hovedtemaet i forbindelse med Stortingets behandling av representantforslag og det tilleggsoppdraget jeg ga til Helse Vest som en oppfølging av dette.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet avslutta.

Bjørnar Moxnes (R) [12:02:21]: Rødt vil ha et helsevesen som er solidarisk og offentlig finansiert og drevet, for å sikre likeverdige tjenester for alle innbyggerne. Vi vil reversere privatisering av velferden og ønsker en offentlig, demokratisk styrt modell for helsetjenestene som møter folks behov.

Vi setter prinsippet om gratis og universelt tilgjengelige helsetjenester høyt. Derfor foreslår vi å bevilge 2,5 mrd. kr til arbeidet med å innfase tannpleie i egenandelsordningen. Etter vårt syn er regjeringens budsjettforslag en videreføring av den systematiske underfinansieringen av sykehusene vi har sett de siste årene. Rødt vil i stedet øke bevilgningene til helseforetakene med 400 mill. kr.

Om lag en kvart million nordmenn med kroniske lidelser mistet retten til behandling hos fysioterapeut uten egenandel i fjor. Mange kronisk syke er uføretrygdet og har ikke råd til enda en behandlingskostnad. Dette kuttet var både usosialt og urettferdig. Stadig flere oppgaver i sykehusene blir satt ut på anbud og driftes av kommersielle aktører. En drivkraft bak dette er endringen fra 2017 av sykehusenes betaling av merverdiavgift. Dette gjør det mer lønnsomt å kjøpe tjenester som IT, renhold, vaskeri og kantinedrift eksternt. Rødt går inn for å reversere denne endringen, som kalles nøytral merverdiavgift, for helseforetakene.

Vi stiller i dag et løst forslag om å sikre at Odda sjukehus blir opprettholdt på dagens nivå og styrket med nye oppgaver i tråd med Stortingets anbefalinger tidligere i år. Dette handler om trygghet, nærhet og likeverd for alle deler av landet, også i områder hvor det er mye fjell og fjord og vær, og hvor det kreves en annen type struktur enn i mange andre land for å sikre hele befolkningen et godt tilbud.

Den 15. mai sa representanten Kristin Ørmen Johnsen fra Høyre i behandlingen av denne saken at det skulle bli ro rundt sykehusene, ikke minst for Odda og Oddas befolkning, og at det skulle tas en god gjennomgang i Stortinget, ikke minst av tilbudet de har. Men nå er det igjen uro i Odda, og de er igjen bekymret for fremtiden til sykehuset.

Vårt forslag handler derfor om å gjøre det som helseminister Bent Høie selv har sagt, nemlig at Odda skal ha et akutt sykehus, og at tilbudet ikke skal reduseres, men styrkes på mange områder. Med det tar jeg opp Rødts forslag til budsjettet for neste år.

Presidenten: Representanten Bjørnar Moxnes har tatt opp det forslaget han refererte til.

Tuva Moflag (A) [12:05:46]: Visste du at forskerne mener at den første personen som vil leve i 150 år, allerede er født? Nå er det vel ikke akkurat i denne fireårsperioden vi må sørge for tjenester til 150-åringer, men svært mange av oss lever mye lenger enn før. Det er først og fremst et gode for samfunnet og enkeltmennesket at mange lever lange, gode liv. Men det betyr også at vi må ha nye politiske løsninger i verktøykassa vår, og at vi må ha denne formidable levealdersutviklingen i bakhodet når vi skal trekke opp de lange linjene i helsepolitikken.

Eldre har utrolig mye å bidra med i samfunnet. Mange steder hadde det faktisk ikke gått rundt hvis ikke det var for pensjonistene. I Ski reiser Mary, som selv er 82 år, og andre frivillige i Røde Kors rundt på sykehjemmene våre hver uke. Ragnhild, 85 år, er leksehjelper for flyktninger på introkurs, og Tore, 69 år, har byttet ut jobben i

Jernbaneverket med oppgaven som «morgenfugl» i morgentrafikken ved Hebekk skole.

Arbeiderpartiets eldrepolitikk bygger på at de eldre er en ressurssterk og mangfoldig gruppe. Gjennom en aktiv eldrepolitikk kan vi ta i bruk de store ressursene som senioren representerer i arbeidsliv, samfunnsliv og frivillighet. For Arbeiderpartiet er det viktig å avdekke og endre praksis, strukturer og lovgivning som hindrer seniorer i å delta i samfunnet slik de selv ønsker. Dette er også bakgrunnen for at jeg tidligere i høst stilte spørsmål til justisministeren om 70-årsgrensen for oppnevning av meddommere og andre, lignende, verv.

Mens noen eldre er svært aktive og friske, er det andre som i årenes løp får behov for ulike tjenester i hverdagen. Det kan dreie seg om habilitering og rehabilitering, hjemmetjenester eller heldøgns omsorgsplass. Svært mange av tjenestene er det kommunen som har ansvar for å levere til innbyggerne.

De aller fleste mennesker ønsker å bo hjemme så lenge som mulig. Da må hjemmet være trygt, og den som bor hjemme, må ha mulighet til et aktivt og sosialt liv. Den kulturelle spaserstokken er en ordning for å sikre gode kulturtilbud til seniorer. Det er smålig av regjeringen ikke å påse at dette gode tilbudet opprettholdes. For relativt beskjedne midler har eldre over hele landet kunnet delta i kultur og få gode opplevelser.

Mange ønsker – både for egen del og som pårørende – å bo hjemme, selv med en begynnende demenssykdom. Arbeiderpartiet er bekymret for at utbyggingen av tilbudet til personer med demens går for sakte. Vi har tidligere foreslått en forpliktende opptrappingsplan for demensomsorg, og vi vil ha et lovfestet dagaktivitetstilbud for hjemmeboende personer med demens. Vi mener også regjeringen må vurdere om tilskuddsordningen bør endres for å gi bedre resultater og for å etablere flere plasser raskere.

Gjennom årets budsjettbehandling gjør regjeringen hverdagen tøffere for kommunene. På toppen av en stram kommuneramme kommer innstramming i tilskudd både til ressurskrevende brukere og til rehabilitering av heldøgns omsorgsplasser. Arbeiderpartiet har i sitt alternative budsjett over 3 mrd. kr mer til kommunene enn det regjeringens forslag gir. Det gir rom for en sterkere satsing på eldreomsorg.

Min hjemkommune, Ski, vil tape mange millioner kroner på regjeringens omlegginger. Nå kan man kanskje ikke pusse opp institusjoner i samme takt som man hadde planlagt for, siden staten ikke lenger skal være med på spleiselaget.

Noen ganger lurer jeg på om regjeringen har glemt at disse ordningene handler om mennesker. Det kan virke sånn når kommunene, som leverer tjenester til disse menneskene hver dag, blir bedt om å skvise mer ut av si-

tronen. I heldøgns omsorgsplasser er det våre foreldre og besteforeldre som bor. Det er der de lever den siste delen av livet sitt. En heldøgns omsorgsplass er et hjem.

Arbeiderpartiet vil ikke bidra til en utvikling der noen av innbyggerne bor i topp moderne sykehjem tilpasset framtidens omsorgstjenester, mens andre kun får tilbud om gamle, slitte og uhensiktsmessige beboerrom. For ansatte vil det medføre at arbeidsplassen verken oppgraderes eller fornyes. Arbeiderpartiet er imot regjeringens omlegging av investeringstilskuddet.

Eldrepolitikken er full av muligheter. Jeg gleder meg til å utvikle gode løsninger for dagens og framtidens seniorer – til det beste for dem selv og til det beste for samfunnet.

Torill Eidsheim (H) [12:11:04]: Å ha eit rusproblem er ei stor utfordring og belastning både for den enkelte og for dei pårørande. Høgre ønskjer ei verdig rusomsorg. I sommar møtte eg ein gjeng ungdomar som jobba intenst og målretta med å byggje opp det livet dei hadde drøymt om. Dei var på rusbehandling – heilt utan medikament – og dei lærte seg livsmeistring. Det krev vilje, det krev mot, og det krev tillit. Sjansen er så uendeleg mykje større når nokon viser at dei har tru på ein. Ein heilagjeng gjer løpet lettare. Men kva når sjølvtilliten er borte – og det same med tilliten til samfunnet rundt ein?

Rusfeltet er høgt prioritert gjennom opptrappingsplanen, med vekt på tidleg innsats, betre behandling og førebygging. Men vi ser dessverre framleis for mange historier om unge, eller til og med barn, som har opplevd enkelthendingar som har gjort det vanskeleg å tru på samfunnet rundt dei.

Regjeringa har i arbeidet sitt vist at dei ser verdien av god psykisk helse, og at det vil kunne demme opp for sosiale forskjellar. Difor er ei satsing på barn og unges psykiske helse, slik vi ser det no i budsjettet for 2018, særdeles viktig. Det førebyggjande arbeidet for god psykisk helse krev tiltak innan fleire sektorar. Eg ønskjer å trekke fram eitt av dei spesielt: At livsmestring kjem inn som eitt av dei tverfaglege temaa i læreplanen i grunnskulen, vil kunne gi fleire eit betre utgangspunkt enn det vi ser at dei har i dag.

Høgre ønskjer å føre ein kunnskapsbasert ruspolitikk med avgrensing av skadeverknader og skadereduksjon som avgjerande mål. «Pasientens helsevesen» er sentralt også her. Vi ser at resultatata blir betre når ein får lov til å medverke i eiga behandling.

Vegen frå rus til rusfri krev hardt og målretta arbeid, ikkje minst av personen sjølv. Omsorga frå samfunnet rundt må gå gjennom inkludering. I Høgre meiner vi det er rett å gjere meir for å hjelpe, ikkje straffe, rusavhengige.

I forslaget til statsbudsjett for 2018 styrkjer vi òg kommunane sitt handlingsrom for satsing på rusfeltet.

Kommunen har ei viktig rolle for ei god rusomsorg. Vi må sikre ei meir heilskapleg tilnærming hos kommunane både når det gjeld det førebyggjande arbeidet, og ikkje minst overgangen til og frå behandling.

Høgre–Framstegsparti-regjeringa hadde som mål at ventetida på rusbehandling skulle gå ned. Ventetida er no redusert, og i det vidare arbeidet er det viktig at retten til fritt behandlingsval blir styrkt. Høgre ønskjer å sjå at reaksjonen mot personar som blir tekne for å bruke og eige narkotika, skal vere hjelp, behandling og god oppfølging. Vi ønskjer å sikre at riktige incentiv blir gjevne, og ikkje minst å sjå at dei heng saman med vårt overordna mål om eit trygt og godt, rusfritt liv.

Jan Steinar Engeli Johansen (FrP) [12:15:38]: I dag kunne jeg ha brukt hele mitt innlegg til å snakke om budsjett og tall, om hvor mye vi bruker på norsk helse og omsorg, om hvor mange som får en bedre hverdag takket være en kombinasjon av en ganske stor oljepenning og en fantastisk flott regjering. Og alt jeg ville sagt, ville selvfølgelig vært sant. Men etter at et flertall i komiteen i budsjettarbeidet har blitt enige om et forslag om å avkriminalisere narkotika, synes jeg det er viktigere å bruke tid på å snakke om hva dette egentlig betyr.

Fremskrittpartiets fokus er å tilby rask behandling til dem som er motivert for behandling, og at det må utvikles et bedre ettervern ute i kommunene. De som skal tilbake til livet, må møtes med tilbud som arbeid, utdanning og skoling, og med bolig og oppfølging som gir gode rammer og trygghet. I dag møtes mange av dem som kommer tilbake til kommunene fra behandling, med tomhet. Det er ingen god plan om oppfølging, ingen plan for arbeid eller aktivitet, og i mange tilfeller gis det et uegnet botilbud sammen med folk som fortsatt går og ruser seg.

Fremskrittpartiet vil møte disse med en trygg hverdag, med innhold, med verdighet og med respekt. Stortingsflertallet vil møte dem med en avkriminalisering, som er et signal om at rus egentlig ikke er så farlig.

Sist søndag la forebyggende avdeling ved Manglerud politistasjon ut en melding på Facebook hvor de uttrykte bekymring for avkriminalisering av narkotika. De ba samtidig politikerne om å ta kontakt for å høre politiets synspunkter på forslaget. I går kveld dro derfor jeg og min kollega Bård Hoksrud til Manglerud politistasjon og et nesten halvannen times langt møte med Hanne og Hans Magnus fra forebyggende avdeling. Det som vi var ganske sikre på før møtet, var vi helt sikre på da møtet var ferdig.

Jeg oppfatter flertallet som å være enig i å avkriminalisere narkotika, men jeg greier ikke å gripe fatt i hva de ellers er enige om. Portugal, som mange viser til, har et

system der tyngre rusavhengige får hjelp i stedet for straff. Men allerede i dag er det slik at tunge rusavhengige i Norge i all hovedsak ikke straffes for bruk og besittelse av narkotika, men for andre typer kriminalitet, som de utfører i rus, og det sitter ingen i fengsel i Norge for bruk og besittelse av narkotika alene. Politiet bruker også i svært liten grad ressurser på å produsere enkeltsaker om bruk og besittelse av narkotika.

Mindre narkotikasaker avgjøres i Norge på påtalestedet. Det er en ganske stor forskjell fra de fleste andre land. For eksempel hadde de i Portugal ingen annen måte å reagere på i narkotikasaker enn å sende sakene direkte til retten. Portugal hadde særdeles store utfordringer med antallet rusmisbrukere, og selv etter at de har begynt å bruke enorme ressurser på denne reformen, har Portugal et atskillig større problem enn Norge har.

Andre viser til USA og bl.a. staten Colorado. Vel – erfaringene fra Colorado viser at alt det som legaliseringsforkjemperne sier vil være en positiv effekt, er myter og har slått fullstendig feil. Colorado har en økning i antall trafikkuulykker, en økning i antall barn og unge som bruker cannabis, en sterk økning i presset på hjelpeapparatet og en økning i organisert kriminalitet, og næringslivet flytter nå sine konferanser ut fra Colorado. I den grad man ønsker å vise til flere av de landene som har avkriminalisert narkotika, bør man gjøre det for å vise eksempler på en politikk man ikke ønsker å innføre i Norge.

Både politiet, helsepersonell, skoler og organisasjoner som jobber i rusfeltet, er klokkeklare på at samfunnets klare holdning til narkotika, sammen med forebyggende arbeid og tidlig innsats, er de viktigste faktorene for å lykkes med å få færre rusavhengige i fremtiden.

Ja visst har vi utfordringer, men vi har også mange gode resultater på bakgrunn av et godt, systematisk arbeid. La oss derfor bruke tid på å forbedre det som ikke fungerer godt nok. La oss bruke tid på å forbedre det som kan forbedres. Fremskrittpartiet er motstander av å bruke ungdom i et eksperiment for å sikre at godt voksne mennesker skal kunne sitte hjemme og ta seg en joint.

Det sitter ingen i fengsel kun for bruk og besittelse av narkotika i Norge. Det er tre ganger så mange i aldersgruppen 15–17 år som får betinget påtaleunntatelse, som de som får bot. Vi har veldig mange muligheter til å gjøre dagens rusomsorg bedre, men å avkriminalisere bruk og besittelse er ikke en av dem.

Elise Bjørnebekk-Waagen (A) [12:20:46]: Å sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder, er selve målet med helsepolitikken. Det er viktig for hver og en av oss, men det er også avgjørende for det samfunnet vi lever i. Dårligere folkehelse bidrar i det lange

løp til å svekke velferdsstaten. Det tapper samfunnet for arbeidskraft og inntekter til fellesskapet, og det øker sykdomsutgiftene. Det mest alvorlige er kanskje at forskjellen mellom dem med god og dem med dårlig helse øker. Hvor man bor, foreldrenes utdanningsnivå, inntekt og bakgrunn er avgjørende for helsen. Vi har hver og en av oss et ansvar for egen helse, men som fellesskap har vi ansvar for alles helse.

Skal alle ha like muligheter, må vi investere mer i det som sikrer barna våre trygge og gode oppvekstvilkår, og det som når de yngste før de blir psykisk og fysisk syke. Etablerer man sunne vaner tidlig, er det større sjanse for at de varer livet ut. Arbeiderpartiet mener at det neste store helseløftet må handle om barn og unge. Det er alvorlige sosiale forskjeller i befolkningens helsetilstand, og som fellesskap kan vi ikke godta at foreldrenes bakgrunn og inntekt skal være avgjørende for et barns framtid.

I valgkampen lovet vi i Arbeiderpartiet solid innsats med konkrete tiltak for en bedre folkehelse. Når politiske partier presenterer sine budsjetter, kan velgerne avgjøre om den faktiske politikken står i stil med løftene. Vi i Arbeiderpartiet følger opp våre ambisjoner om en offensiv folkehelsepolitikk med midler til konkrete tiltak gjennom vårt alternative statsbudsjett.

I det forebyggende arbeidet er det godt dokumentert at det er de brede, universelle tiltakene som har størst helsegevinst. Vi mener at skolen har et stort uutnyttet potensial. Gjennom tiltak rettet mot skolen når vi alle barn. Det var en stor dag da Stortinget gjorde et viktig vedtak for å få på plass mer fysisk aktivitet i skolen, for vi vet at økt fysisk aktivitet hos barn er et av de viktigste tiltakene vi kan sette inn i fellesskap for å skape gode vaner. Arbeiderpartiet har også satt av penger i sitt alternative statsbudsjett til nettopp én times fysisk aktivitet for alle barn på 1.–10. trinn.

Inaktivitet og dårlig kosthold utgjør en reell trussel for mange barns helse. Tilbud om sunn mat i løpet av skolehverdagen er noe av det meste effektive vi kan gi. Feilernæring, overvekt og livsstilssykdommer er økende blant norske barn og unge. Skolen er en felles møteplass og burde i mye større grad vært brukt til å skape gode matvaner. Arbeiderpartiet ønsker å gjeninnføre ordningen med frukt og grønt til alle fra 1. til 10. trinn, og i tillegg har vi i vårt alternative statsbudsjett satt av penger til et prøveprosjekt i 50 kommuner med et gratis, sunt skolemåltid som et spleiselag mellom det offentlige og foreldrene.

Nå ser vi eksempler på kommuner som selv tar ansvar. Senest i forrige uke kunne vi lese at Porsgrunn setter av penger til en lokal skolefruktordning. Det er synd. Sånn burde det ikke være. Det skaper forskjeller når ikke alle barn kan få den samme muligheten.

Det er tydelig å se at Fremskrittspartiet og Høyre mener at folkehelse er et individuelt problem. Det viser de gang på gang, i sak etter sak, når de stemmer imot. Senest så vi det i saken om fysisk aktivitet. Alle i Høyre var for mer fysisk aktivitet, alle i Høyre stemte imot.

Det er vårt felles ansvar. Når panelet viser rødt, når klokkene ringer, kan vi ikke lukke øynene. Da må vi svare med politiske løsninger, ikke bare støttende ord, innlegg og kampanjer. Det handler om å forebygge, og det handler om å komme tidlig inn. Vi styrker kommunenes budsjetter slik at vi setter av mer penger der det trengs. Vi løfter skolehelsetjenesten. Mer kunne vært gjort i fellesskap, mer kunne vært gjort om vi hadde satt av mer penger. Vi ønsker ikke å fylle sykehusene med pasienter med livsstilssykdommer.

Erlend Larsen (H) [12:26:00]: Jeg vil slå et slag for folkehelsen. Dette er riktignok en budsjettdebatt, men vi skal aldri glemme at god folkehelse begynner og slutter med de valgene hver enkelt av oss tar. Folkehelse dreier seg ikke bare om hvor mye penger vi legger inn i et budsjett, men like mye om hvilket forhold hver enkelt av oss har til kosthold, røyking, alkohol, medisinering og fysisk aktivitet.

Jeg mener at vi rett og slett må komme oss mer ut. Vi må bruke naturen rundt oss for å styrke muskulaturen, hjertet, lungene, den psykiske helsen og mye mer. Det er ikke viktig å løpe langt og fort, men vi kan gå en tur hver dag. Jeg har en sterk følelse av at langt flere leger kan stille større krav til pasientene enn det de gjør i dag. Jeg tror langt flere leger bør instruere pasientene til å ta et større ansvar for eget liv og egen helse. Vi skal ikke løse alle helseproblemer med medisiner når vi vet at svært mange helseplager kan forbedres med fysisk aktivitet og bedre kosthold. Overvekt og fysisk inaktivitet fører til at flere blir syke, og øker de sosiale forskjellene i befolkningen. Aktivt friluftsliv og bruk av naturen forebygger både fysiske og psykiske plager. Forebygging er mye bedre for hvert enkelt menneske og for samfunnet enn reparasjon.

Vi som politikere har et stort ansvar for hvordan folkehelsen utvikler seg i befolkningen. Folkehelsepolitikken må vise de gode og sunne valgmulighetene. Dette er svært utfordrende, men vi må vise gjennom politikk og handling at det lønner seg for helsen vår å ta gode valg, og vi som er politikere må gå foran som gode rollemodeller.

I Norge har vi en sjeldent god dugnadsånd. Tusenvis av frivillige bruker store deler av fritiden sin til å legge til rette for at vi andre kan få gode opplevelser, enten det er i skiløyper, på seniortrimmen eller i en idrettshall. Jeg lar meg stadig imponere over hvilken innsats svært mange ildsjeler gjør for oss ved å kviste løyper i fjellet,

legge ut gangbroer over bløte myrer, arrangere dans på eldresenteret eller invitere til turer i nærmiljøet. Idretten og friluftsansisasjonene står for et viktig bredde-tilbud til barn og ungdom, og de gir et målrettet tilbud til eldre og kronisk syke.

Min nabo Per har passert 70 år. Han og en gjeng ildsjeler bruker mange timer hver på å utvikle skiløype- og turnettet i kommunen. Per stiller opp med gravemaskiner og traktorer, og han er med på å produsere snø så barna skal få gå poenglangrenn hver onsdag. Det som gjør at jeg framhever Per, er at han ikke har barn selv. Han går ikke på ski heller. Han gjør det først og fremst for andre enn seg selv. Det er mange som Per, og de imponerer.

Men ildsjeler brenner ikke evig. Vi som er politikere og ledere, har et ansvar for å bygge opp under positive aktiviteter. Det er viktig å støtte folkehelsefremmende aktiviteter i regi av frivilligheten. Stat og kommune kan ikke løse alle de oppgavene innbyggerne trenger i det moderne Norge. Vi må sørge for et godt samarbeid med frivillige aktører og organisasjoner for å få til et godt folkehelsearbeid.

Friluftsliv er en viktig kilde til god helse og livskvalitet for befolkningen. Regjeringen viderefører den høye bevilgningen til friluftsliv fra 2017. Første halvår 2018 vil regjeringen legge fram en handlingsplan for friluftsliv – en plan som skal styrke arbeidet med friluftsliv ytterligere. Regjeringen følger også opp satsingen på anlegg for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet med 100 mill. kr til kommunene i en periode på tre år fra 2017.

Norge skal være et av landene i verden med høyest levealder. Nordmenn skal ha mange gode år med god fysisk og psykisk helse. Dessverre er det forholdsvis store forskjeller på nordmenns helse. Vi som politikere har et ansvar for å redusere forskjellene. Vi har et ansvar for at nordmenn skal oppleve god folkehelse fra de blir født, til de går mot livets slutt.

Kommunene har en viktig rolle i folkehelsearbeidet, og det er behov for å styrke det kommunale folkehelsearbeidet. Kommunene generelt har fremdeles en lang vei å gå før de blir gode på forebyggende arbeid. I budsjettet er det foreslått å øke tilskuddsrammen til Program for folkehelsearbeid i kommunene med vel 25 mill. kr fra 71,3 mill. kr. Programmet starter i 2018 og er et samarbeid med KS. Programmet har som mål å fremme psykisk helse og lokalt rusforebyggende arbeid og å bidra til å integrere psykisk helse som en likeverdig del av det lokale folkehelsearbeidet. Barn og unge er en prioritert målgruppe.

Det er viktig med forebyggende innsats, og det er viktig å være tidlig ute. Norge er et godt organisert land, hvor det er mange instanser som har som oppgave å oppdage uheldig adferd eller aktiviteter som kan være

til skade for folkehelsen. Det er mange instanser som kan gripe inn og forebygge eller gi tidlig innsats.

Vi skal aldri glemme at god folkehelse begynner og slutter med de valgene hver enkelt av oss tar. Vi som er politiske ledere, må gå foran som gode rollemodeller.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Tore Hagebakken (A) [12:30:57]: Jeg husker jeg snakket med en småjente som jeg kjenner, og hun kom så blid og sa: Jeg er sammen med han Per, jeg, og så vet han om det! Jeg vet ikke hva slags forhold Kristelig Folkeparti har til regjeringa for tiden, og hvem som vet om hva, men for å si det på legespråket synes jeg det er tegn som tyder på at Kristelig Folkeparti har noenlunde god prognose.

Jeg synes regjeringa gjør så mye rart. Og når en vet hvor mange byråkrater som sitter der borte – jeg har vært i departementene sjøl, så jeg vet at det er mye flinke folk – vet jeg ikke hvor regjeringa tar alt fra. Men når det gjelder f.eks. utfasing av tilskudd til rehabiliteringsprosjekter i omsorgssektoren – en dårlig idé. Jeg synes at Kristelig Folkepartis komitéleder, Olaug V. Bollestad, svarte på en ganske konstruktiv måte da jeg tidligere i dag spurte hva hun mente om dette. Vi klarer å få stoppet en god del, og mer må vi prøve å få stoppet før det går galt.

KS har også protestert kraftig mot dette – uten at det har medført noe respons fra regjeringa. KS ber om å få i hvert fall fem år til, utover 2020, for at kommunene skal kunne få omstilt seg. Dette er en regjering som bare er opptatt av flere enheter, ikke av kvaliteten. Det må være viktig å fokusere på å rehabilitere de institusjoner og den bygningsmassen vi har, særlig når kommunene har funnet ut at det er den beste løsningen. Da har kommunene foretatt en vurdering av hva de tror er best for sine eldre eller andre omsorgstrengende. Jeg vet at Kristelig Folkeparti egentlig er enig i at det er dumt å ta bort dette tilskuddet.

Så til dette som regjeringa vil gjøre med helsestasjonene og skolehelsetjenesten, som flertallet nå ettertrykkelig vil parkere: Jeg kunne tenkt meg at vi senere i debatten kunne få høre fra helseministeren om han ser for seg at denne saken nå står trygt på parkeringsplassen, med den flertallsmerknaden vi har i dag.

Og så er det dette med overføring av hjelpemiddelordningen fra staten til kommunene, en ordning som fungerer godt: Der har heldigvis også Kristelig Folkeparti gått sammen med oss rød-grønne, så det er stoppet. Regjeringa spiller høyt med flere gode ordninger. Felles for det regjeringa gjør, er at det svekker tilbudet til folk som trenger disse løsningene, samtidig som det øker ut-

giftene som kommunene har i allerede trange budsjetter.

Jeg må til slutt minne om hvilken julegave kommunesektoren kunne ha fått hvis det hadde vært en annen regjering. Jeg kan ikke la være å minne om akkurat det like før jul.

Marianne Synnes (H) [12:34:07]: «Liv går tapt mens vi venter.» Det var overskriften i Dagsavisen for noen dager siden. Norge er verdens beste land på registrering av helsedata, men norske helsedata ligger spredt på 17 sentrale helseregister, 54 nasjonale medisinske kvalitetsregister, ca. 150 andre medisinske kvalitetsregister, ca. 300 biobanker registrert i Biobankregisteret, et ukjent antall andre forskningsbiobanker, nasjonale og regionale helseundersøkelser, grunndata, sosioøkonomiske data og pasientjournaler. Disse dataene kunne bidratt til å forebygge sykdom og forbedre behandling av kreft, diabetes, hjerte- og karsykdommer m.m. Mulighetene er ufattelig store.

Regjeringen ser viktigheten av å utnytte disse dataene på best mulig måte og viderefører i årets budsjett satsingen på Direktoratet for e-helse, som sammen med Forskningsrådet bl.a. skal utvikle en helseanalyseplattform som samler alle disse registrene.

Motstanden mot dette arbeidet har vært begrunnet med personvern hensyn, men én nasjonal infrastruktur for helseanalyse vil faktisk sikre at befolkningen får større kontroll og medbestemmelse over egne data, i tråd med ny personvernforordning som styrker personvernrettighetene. Gjennom å etablere én nasjonal helseanalyseplattform med en felles portal der forskere og andre brukere får sikker og kryptert tilgang til helsedata fra ulike kilder, vil man ha en transparent og sikker forvaltning av helsedataene. Dette er tidkrevende arbeid som på sikt vil kunne gi oss viktig kunnskap som kan forbedre nordmenns helse, kunnskap om årsaker til sykdom og effekt av behandling. Det vil spare både ressurser og menneskelige lidelser. Samtidig vil satsingen på en nasjonal anonymisert database over genetiske varianter hos norske pasienter gi informasjon som kan brukes til å utvikle nye medisiner for målrettet terapi. Gjennom etablering og drift av et nasjonalt nettverk med oppbygging av regional tverrfaglig kompetanse om persontilpasset medisin i alle helseregioner, sørges det for kompetansespredning i hele landet.

Vi skal sette personvernet i høysetet, men vi må ikke la urettmessig redsel for det ukjente bremse dette arbeidet unødig. Finland er godt i gang med sin forvaltning av helsedata og inngikk våren 2017 et samarbeid med IBM for å analysere både offentlige og private helsedata. Målet er å gi innbyggerne en bedre helsetjeneste. Finland er det første landet i verden som har gjort dette på nasjonal

basis. Det er det arbeidet som også er startet her i landet gjennom Direktoratet for e-helse. Dette er fremtiden. La oss benytte den kunnskapen som ligger lagret rundt om i skuffer og skap, og skape en bedre helsetjeneste.

Elise Bjørnebekk-Waagen (A) [12:37:21]: I disse dager teller mange spente barn ned til julaften. På skolen er det hyggelige adventsstunder, i barnehagen lages det julekalendre og julegaver, det synges julesanger, og på barne-tv synger Fantorangen hver eneste kveld om at han gleder seg til jul. Det kribler i magen hos mange, mange tusen små. Men samtidig er det dessverre sånn at altfor mange barn nå går tiden i møte med en vond følelse i magen. Julen er også en høytid for vold og overgrep. Mer tid sammen, stress og alkohol gjør barn ekstra utsatt i dagene vi nå går i møte.

Vi er mange som bryr oss, og som ikke godtar at barn lever under omsorgssvikt, men statistisk skal det være én eller noen i hver barnehage og på hver skole. Mange barn går under radaren og blir ikke fanget opp. Vold og overgrep er ikke en privatsak.

Politisk må vi gjøre mer for å oppdage og avverge og stoppe vold og overgrep i nære relasjoner. Når foreldre ikke stiller opp, må vi som fellesskap ta ansvar. Flere voksne med tid og kompetanse på helsestasjonen, i skolehelsetjenesten, i klasserommet og i barnehager er viktig for å oppdage, slik at tiltak kan settes inn raskt. Hjelpen er ofte i den kommunen barnet bor i, og dårlig økonomi må ikke bli et argument i arbeidet mot vold og overgrep.

Helsetjenesten må rustes opp. Alle som er i kontakt med barn, må ha et trent øye. De må ha kunnskap om å oppdage, og de må være trygge på hva de skal gjøre når volden er oppdaget. Når man vet at det er vold, må de og den berørte få den best mulige hjelpen og raskt. Barn skal ikke måtte vente på å få hjelp.

Vold og overgrep i nære relasjoner er grov kriminalitet, og det kunne og burde vært forebygget langt mer enn det gjøres i dag. I Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett setter vi av 718 mill. kr ekstra til arbeidet mot vold og overgrep. Mitt juleønske er et storting som prioriterer arbeidet mot vold og overgrep enda høyere.

Nicholas Wilkinson (SV) [12:40:18]: I motsetning til hva man skulle tro fra debatten her inne, er det ikke politikere som skaper helsevesenet, det er de ansatte der ute, helsefagarbeidere, sykepleiere og leger, som løfter, som gir presisjon i stingene, og som utmåler medisiner – medlemmene i Fagforbundet, Sykepleierforbundet, Legeforeningen og andre. Hvordan vi behandler de ansatte, er avgjørende for hvor godt helsevesenet blir. Her feiler regjeringen og høyresiden i Norge.

Deltid er en epidemi i helsevesenet vårt. Svært mange sykepleiere er låst til deltid – hele 60 pst., altså flertal-

let av helsefagarbeiderne. På Ahus lyste de nylig ut fem 20 pst.-stillinger som jordmor. Hvem overlever på 20 pst. lønn? Mest av alt vil jeg trekke fram en veldig tøff dame som jeg møtte her på Stortinget, som heter Madeleine. Hun jobbet som assistent i Aurskog-Høland og ønsket å gjøre en bedre jobb for de eldre. Derfor begynte hun på videregående skole som 22-åring og tok fagbrev som helsefagarbeider med toppkarakterer i alt – strålende! Hun kommer seg ut, og hva blir hun tilbudt? – 20 pst. stilling.

Det er en skam at vi behandler folk på denne måten i Norge. Vi kan ikke gi folk stillinger som de ikke kan overleve på. Folk i hele stillinger er mindre syke, det gir mer rom for etter- og videreutdanning, det gir et bedre helsevesen. Derfor er det skuffende at når SV nå foreslår at vi skal ha bedre mål for mer heltid, stemmer høyresiden mot forslaget.

Vi må også behandle ansatte med faste stillinger godt. Midlertidige ansettelse og vikarbyråer har blitt normen mange steder i helsevesenet. Orange Helse ble tatt i å utnytte sykepleiere på det groveste. For mange unge leger er ikke midlertidighet lenger en mulighet – det er det vanligste, ikke fast ansettelse. SV foreslår derfor at fast ansettelse skal være hovedregelen i helsevesenet, og høyresiden stemmer oss ned også her. Det er en manglende respekt for at det er folkene i helsevesenet som skaper helsevesenet, ikke politikerne fra Høyre her på Stortinget. Bemanningsbyråene må ut. Trygge ansettelse og offentlige vikarordninger som sikrer bemanning i små kommuner, må inn.

Det er folk som skaper helsevesenet, og de fortjener å bli behandlet bedre enn med den stemoderlige behandlingen de får av høyresiden her i dag. Det er heltid, faste ansettelse og tillit i helsevesenet, der vi sier at faglighet skal være styrende, ikke innsatsstyrt finansiering, byråkrati og målesystemer, slik det er i dag. Derfor avslutter jeg med å løfte Senterpartiet og SVs forslag om mer tillitsstyring i helsevesenet, fordi vi vet at det er folk som skaper helse, ikke politikerne her på Stortinget.

Tellef Inge Mørland (A) [12:43:28]: Arbeiderpartiet erkjenner at det fortsatt er store uløste oppgaver innenfor sykehussektoren, også når det gjelder rus og psykiatri. I vårt alternative budsjett har vi derfor 1,4 mrd. kr mer til sykehussektoren utover regjeringens forslag. Arbeiderpartiet er med andre ord i rute for å nå målet på 12 mrd. kr mer til sykehusene i løpet av denne perioden.

Flere fra regjeringspartiene har på talerstolen i dag sagt at regjeringen fortsetter å styrke tilbudet for de mest utsatte innen rus og psykiatri. Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser i en merknad til

«at regjeringen har innført «den gyldne regel» om at veksten i rus og psykiatri, hver for seg, skal være større enn veksten i somatiske sykdommer».

Forrige uke kom imidlertid en pressemelding fra de tillitsvalgte ved Klinikk for psykisk helse og avhengighet ved Oslo universitetssykehus om krise i Klinikk for psykisk helse og avhengighet. «Hvor blir det av Høies lovnader?», var overskriften. De tillitsvalgte ved klinikken sier smertegrensen er nådd, og at somatikken prioriteres over psykisk helse og avhengighet. De frykter også en dårligere kvalitet på pasientbehandlingen med flere tikkende bomber ute i samfunnet, og mener sikkerheten til de ansatte er truet. En kan jo da lure på hvordan regjeringspartienes løfte på dette feltet henger sammen med en sånn virkelighetsbeskrivelse fra dem som har skoen på.

Det er ikke sånn at det er løftene til regjeringspartiene det er noe feil med, men det er en manglende oppfølging av dem, for den virkeligheten som de ansatte ved Klinikk for psykisk helse og avhengighet opplever, er reell.

Med Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett ville Oslo universitetssykehus fått anslagsvis 146 mill. kr mer. Det ville ikke løst alle utfordringer, men det ville vært et viktig bidrag for å løfte arbeidet også innen psykisk helse og rus, for med om lag 500 selvmord og nesten 300 dødsfall i Norge hvert år trengs virkelig en større innsats. Vårt samfunn bør måles på hvordan vi stiller opp for de mest sårbare, de som trenger oss mest, ikke på om vi gir mer til dem som har mest fra før. Da må også omsorgen for dem som sliter med psykiske utfordringer som rus og psykiatri, følges opp med en større innsats.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [12:46:18]: Når jeg tar ordet, gjør jeg det for å knytte det til en flertallsmerknad som jeg er redd kommer til å føre til store endringer hva gjelder rus- og narkotikapolitikk i Norge. Det er en flertallsmerknad, og da må den også forstås som en løypemelding til regjeringen. Og jeg må si at som barnas stortingsrepresentant fra familiepartiet Kristelig Folkeparti er det med stor bekymring jeg har fulgt debatten rundt avkriminalisering av narkotika- bruk.

Liberaliseringsentusiastene synes ikke å ta inn over seg hva fagfolkene varsko er om hva legalisering vil kunne bety for barn og unges tilnærming til, og bruk av, narkotiske stoffer. Jeg tillater meg i disse adventstider å spørre om det er i den retningen vi ønsker å ta samfunnet, der terskelen for mindreåriges inngang til misbruk av narkotiske stoffer skal bygges ned, og der vi som stor-samfunn skyver tunge misbrukere foran oss for å gjøre lovendringer som vil gjøre ungdommene våre mer utsatt for å havne nettopp i den tragiske situasjonen som

tunge misbrukere har kommet i. Dette henger rett og slett ikke på greip.

Vi skal selvsagt hjelpe tunge misbrukere innenfor helsevesenet, og det gjøres allerede i utstrakt grad i dag – heldigvis. Men det er vår oppgave og plikt som politikere å gjøre vårt ytterste for at færrest mulig av våre ungdommer ender nettopp i det uføret vi ønsker å hjelpe misbrukere ut av. Da er legalisering ikke veien å gå.

I denne saken må hensynet til våre barn og unge gå foran. Vi kan ikke, som det sto i et VG-innlegg nylig, svikte hele ungdoms- og foreldregenerasjonen ved å tekkes et lite antall høyroastede liberalister.

Hege Haukeland Liadal (A) [12:49:00]: Vi går mot høytid, og mange drømmer om en hvit jul – fine feriedager som av mange benyttes ute i skog og mark, på tur med nye ski eller med rattkjelker som er pakket opp på julaften.

Arbeiderpartiet ønsker å legge til rette for at flere skal få oppleve den flotte naturen vi har i Norge. Derfor styrker vi Den naturlige skolesekken. Vi vet med sikkerhet at barn som får glede av natur, også i sitt voksenliv benytter naturen som rekreasjons- eller treningsarena. Men viktigst av alt ligger det mye god helse i en skitur, i en topptur eller i en vandring fra hytte til hytte i Den Norske Turistforenings regi.

Mange barn drømmer om en hvit jul. Da tenker jeg ikke først og fremst på snø, men uttrykker meg i så måte for å se på muligheten for å begrense alkoholkonsumet blant voksne. Det er alvorlig at så mange barn gruer seg til jul med tanke på nettopp det forbruket vi nære voksne eventuelt har.

Det er en nasjonal folkevalgs rolle å legge til rette for god informasjon om skadevirkninger ved alkohol. Derfor benytter jeg dagens debatt til å ønske meg en god, tverrpolitisk dialog i 2018 for å se på muligheten for å begrense alkoholforbruket.

Vi bor i et av verdens rikeste land. Vi er et opplyst folk. Men det er dessverre slik at den største bekymring vi som voksne har i møte med hyllene og flaskene på Vinmonopolet, ikke er om vi har økonomi til å bære det, men om vi har evne til å ta så mange flasker som vi eventuelt ønsker, med hjem.

Jeg ønsker ingen pekefinger eller moralpreken. Men jeg vil innrømme det alvorlig som ligger i at alkohol kan ødelegge psykisk helse hos barn og voksne, og iallfall den fysiske helsen hos voksne. Det er helsefremmende å ha et restriktivt forhold til alkohol.

Jeg synes det er flott at vi har en rød tråd i vår politikk for mer friluftsliv og mindre alkoholforbruk. Med det ønsker jeg alle en god jul, og gjerne en hvit jul.

Lise Christoffersen (A) [12:52:08]: Vi blir eldre, også i Drammen, der jeg er fra. I 2040 er det dobbelt så mange

drammensere over 80 som i dag. Den kraftige veksten starter i denne stortingsperioden. Dagens eldreomsorg er ikke bærekraftig. Bystyret gjorde i 2016 en behovsanalyse mot 2040, som bl.a. dekker behovet for heldøgns omsorgsplasser. Det satses på ett knutepunkt i hver bydel, med plasser og tjenester av god standard i hvert knutepunkt. Den statlige tilskuddsordningen er en viktig del av kommunens regnestykke.

Så kom statsbudsjettet for 2017. Det ble, bokstavelig talt, litt av en blåmandag. Høyre–Fremskrittsparti-regjeringa endret den statlige tilskuddsordningen til kun å gjelde nye plasser. Et mer virkelighetsfjernt vedtak skal en lete lenge etter. Nå har omsorgsministeren hatt ett år på seg til å rette opp dette feilskjæret, men nei. Vedtaket gjentas i budsjettet for 2018. I helsekomiteens innstilling kaller Høyre og Fremskrittspartiet det til alt overmål for en forbedring, og at staten tar mer ansvar.

Regjeringa bør faktisk snu, for kartet stemmer ikke med terrenget. Det har kommet kraftig varsko fra forskerhold, som SINTEF, men virkeligheten er det beste beviset. Drammen kommunes behovsanalyse er et stjerneeksempel i så måte. Det legges der opp til 75 plasser i hvert knutepunkt, basert på en grundig gjennomgang av behovet for nye plasser, relokalisering, rehabilitering og ombygging av kostnadstung bygningsmasse som er lite egnet for moderne drift, samt erstatning av leide lokaler. Et forsiktig anslag viser at Drammen, med Høyre og Fremskrittspartiets innsnevring av tilskuddsordningen, risikerer å miste tilskudd for 477 plasser. Et like forsiktig anslag, basert på at alle disse skulle vært omsorgsboliger, viser over 770 millioner tapte kroner. Skulle alle vært sykehjemsplasser, nærmer vi oss milliarder. Den dystre virkeligheten ligger et sted imellom. Det vil få dramatiske konsekvenser både for eldreomsorgen og for andre viktige tjenester.

Hadde det bare vært Drammen, men en rask runde til andre kommuner i nærheten viser at det gjelder flere. Modum har bygd 72 nye plasser og må rehabiliterer 24. I Kongsberg legges trolig 68 plasser ned når nye står ferdig. Ål skal skifte ut eller rehabiliterer 16 boliger og 31 sykehjemsplasser. Krødsherad skal bygge nytt og rehabiliterer for 100 mill. kr. Nedtrapping av tilskudd i årene framover er en veldig dårlig politikk, sier ordføreren i Krødsherad.

I merknadene fra helsekomiteen går det fram at Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV er imot å begrense tilskuddet til bare å gjelde nye plasser. Det samme sier Kristelig Folkeparti. Statsråden gjør lurt i å lytte til stortingsflertallet, men enda smartere er det å lytte til norske kommuner, som vet hvor skoen trykker.

Masud Gharahkhani (A) [12:55:16]: I mange land er tilgang til god helsehjelp avhengig av privatforsikringer

og størrelsen på kontoen. I Norge har vi bygd opp et sterkt fellesskap der en skal være trygg på at velferds-samfunnet tar vare på en og familien den dagen en trenger hjelp. Norges motto har vært og bør være: Trygge mennesker satser mer, vi bryr oss om hverandre, og derfor bruker vi mye penger på helse.

Selv er jeg utdannet radiograf og startet min karriere på et lite lokalsykehus, Rjukan sykehus, og endte opp på et mellomstort lokalsykehus, Kongsberg sykehus. Sykehusene våre er viktige institusjoner i mange lokalsamfunn. I Buskerud har vi Hallingdal Sjukestugu, som er et utstillingsvindu, der sykehuset samarbeider tett med kommunen, der det er brukt moderne teknologi til å bygge opp et desentralisert sykehusstilbud – dette i tett samarbeid med Ringerike sykehus, som har stått i front i arbeidet med sykehusledelse og det å tenke nytt.

På Kongsberg sykehus har vi nylig fått en ny CT-maskin, og det er bra, men snart, i 2018, mangler Kongsberg sykehus MR-maskin. Det betyr at inneliggende pasienter med mistanke om hjerneslag må sendes til Drammen for å ta en nødvendig undersøkelse, samtidig som et mellomstort lokalsykehus som Kongsberg burde ha MR-maskin i 2018. Dersom pasientene er for dårlige, er alternativet at de dropper undersøkelsen. Det betyr et dårligere helsetilbud for innbyggerne i Kongsberg og Numedal.

I Drammen skal vi bygge et nytt sykehus på Brakerøya. Endelig står man sammen om hvor det skal bygges. Her skal vi bygge Norges mest moderne sykehus, med arbeidsplasser for 4 000 ansatte. Det vil gi et bedre helsetilbud til flere hundre tusen innbyggere, med stråleterapi, og her skal vi bygge helseklynge der Norge går i front i arbeidet med utvikling av ny helseteknologi.

Allerede i dag ser vi at sykehusene sliter med bemanningssituasjonen. Det er kritisk. Jeg har den siste tiden utfordret helseministeren flere ganger på den uholdbare situasjonen rundt patologien i Drammen, som er sentral i kreftbehandlingen. Når vi vet at vi skal bygge et nytt sykehus, og at en stor del av den regningen må de ansatte ta – for hvis dette Stortinget ikke stiller opp, må det tas fra driften, allerede presset – vil det gå ut over tilbudet. Derfor er vi bekymret for framdriften for et nytt sykehus i Drammen.

Arbeiderpartiet følger opp det vi lovet i valgkampen. Vi øker sykehusbudsjettene, slik at vi tar hverdagen til de ansatte på alvor, sikrer bedre behandling, gir helseforetakene økonomiske muskler til å kjøpe nytt moderne utstyr, samtidig som de har økonomiske muskler til å bygge et nytt, flott sykehus i Drammen.

Nina Sandberg (A) [12:58:14]: Jeg vil snakke om betydningen av rehabilitering. Det har dessverre vært sånn at når man skal prioritere, plasseres rehabilitering nederst ved bordet. Trass i ulike stortingsmeldinger der

man har snakket om et nasjonalt løft for rehabilitering, har dette feltet ikke fått like stor oppmerksomhet eller like mange ressurser som f.eks. akuttmedisin.

Rett over fjorden, på Nesodden, ligger et lysende fyrtårn i norsk og internasjonal rehabilitering, Sunnaas sykehus HF. Sykehuset har visjonen «en vei videre», og veldig mange er de menneskene som har fått en vei videre med Sunnaas. Det oppdaget jeg til fulle da jeg satt i et telefonpanel, bl.a. sammen med statsråd Høie, under en tv-aksjon der man kunne ringe inn og donere til inntekt for Sunnaas-stiftelsen. Innringerne her var ofte familie, venner, kollegaer og tidligere pasienter. Felles for dem alle var at de var enormt takknemlige for den behandlingen og rehabiliteringen som de hadde fått på sykehuset. Det er sånn at et liv som reddes, er et liv som skal leves. Vi må ikke glemme at den pasienten som helsevesenet setter store ressurser inn på i akutfasen, er den samme pasienten som skal rehabiliteres og skal komme hjem til en ny tilværelse. God rehabilitering handler om god livskvalitet. Jeg har sett betydningen av den jobben som Sunnaas gjør, på nært hold.

Med Arbeiderpartiet i regjering ville Sunnaas hatt nærmere 6,4 mill. kr mer enn det regjeringen har lagt inn i budsjettet sitt. Jeg er stolt av Arbeiderpartiets vilje til å investere i våre felles sykehusbygg – 12 mrd. kr de neste fire årene. Vi øker lånerammene for sykehusbyggene, medisinsk utstyr og IKT fordi vi vet at det er et vedvarende behov for fornyelse og utvikling.

Nå er Sunnaas i gang med den nødvendige fornyingen for sin del, men for mange av sykehusene er i for dårlig stand. Når regjeringen ikke er villig til å legge inn reelle budsjettøkninger, forsømmes de felles byggene og vår felles helsetjeneste. Samtidig åpner regjeringen for at private skal kunne ta fra fellesskapets ressurser.

Til slutt: Det er ikke alle som er like heldige når de er uheldige, og får komme inn på Sunnaas. Det er på rehabiliteringsfeltet store variasjoner i Helse-Norge. Derfor er det også viktig og riktig av Arbeiderpartiet å ville stanse utviklingen mot en todelt helsetjeneste og bruke fellesskapets ressurser på velferd istedenfor på skattekutt.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Helge Robert Midtbø (A) [13:01:28]: Fleire av våre sjukehus treng ei nødvendig oppgradering og fornying for å tilfredsstille framtidens behov for pasientane, dei pårørende og helsepersonellet som jobbar der. Mange av helseforetakene slit med ein trong økonomi, noko som gjer det svært utfordrande å gjennomføre større oppgraderingar, setje opp ny, framtidens bygningssmasse og investere i ny teknologi.

I mitt heimfylke Sogn og Fjordane har helseforetaket betydelege investeringsplanar, bl.a. innanfor psykisk

helsevern. Dette er nødvendige investeringar for at sjukehuset skal kunne møte framtidens utfordringar. Vi ser no via media at Helse Førde må redusere drifta med om lag 50 mill. kr for å kunne greie å løfte desse investeringane. Dette er krevjande, og fleire er uroa over at dette vil gå ut over tenestetilbodet til innbyggjarane. Vi ser det same bildet i fleire av føretaka.

Dei siste åra har ein sett at mykje av pasientbehandlingen i norske sjukehus er dreia frå døgnbehandling til dagbehandling, og det kan vere bra for mange. Samtidig kan det sjå ut som om inntektssystemet ikkje har hengt med på den endringa. Så sjølv om føretaka behandlar fleire pasientar, går inntektene ned.

Bildet for fleire av helseføretaka er utfordrande: stort investeringsbehov i bygg, medisinteknisk utstyr og i IT-løysingar, reduserte inntekter, bl.a. grunna overgang frå døgnbehandling til dagbehandling, kutt i rammetilskota – skjult bak ordet «avbyråkratisering». Ja, mange helseføretak er i ein krevjande økonomisk situasjon. Og oppe i dette skal vi rigge sjukehusa for framtida.

Hadde vi i dag vedteke Arbeidarpartiets alternative budsjett, ville helseføretaka fått nær 1,4 mrd. kr meir i 2018 enn det regjeringa legg opp til. For Helse Førde ville dette gi vege om lag 25 mill. kr meir til drifta. Det hadde vore ei flott julegåve til pasientane og dei tilsette ved sjukehusa i Sogn og Fjordane – og tilsvarande for resten av landet. Men julegåva til pasientane og dei tilsette frå denne regjeringa er i staden eit sjukehusbudsjett som ikkje vil setje spesialisthelsetenesta betre i stand til å løyse dei stadig fleire og større oppgåvene som dei skal handtere i framtida.

Marianne Synnes (H) [13:04:28]: Utviklingen innenfor medisinsk teknologi når det gjelder helse, skjer i rivende tempo, og det pågår veldig mye helseforskning – på virkningsmekanismer, nye legemidler og behandlingmetoder. Ny kunnskap om analyse av arvestoffet åpner for langt mer presis diagnostikk, forebygging og behandling av sykdom. Jo mer kunnskap vi har, jo bedre kan vi skreddersy behandlingstilbudet til den enkelte pasient, og såkalt personilpasset medisin er et satsingsområde i budsjett 2018.

Helseforskningen skjer hovedsakelig i helseforetak, universiteter og høyskoler, instituttsektoren og privat helsenæring. Grunnforskning skjer primært ved universitetene. Sykehuset har med sin kompetanse og erfaring fra diagnostikk og pasientbehandling et hovedansvar for den pasientrettede kliniske forskningen. Men sykehuset har også en særskilt rolle for forskning som bidrar til at resultater fra medisinsk grunnforskning kan overføres til diagnostikk og pasientbehandling. Samarbeid mellom grunnforskning og klinisk forskning er derfor viktig for å teste relevansen av eksperimentelle funn til

den kliniske virksomheten – og vice versa: bringe erfaringer fra klinikken tilbake til laboratoriet.

Målet med regjeringens handlingsplan for oppfølging av HelseOmsorg21-strategien har vært å skape en målrettet og helhetlig innsats i hele verdikjeden – fra forskning til innovasjon og kommersialisering. Vi må se helhetlig på all helseforskning som utføres, enten den er finansiert via Forskningsrådet, EU, innenfor helseforetakenes egne rammer, fra det private eller annet. Samtidig må vi erkjenne at vi ikke klarer å holde innovasjonstempoet oppe dersom vi skal forfekte et kunstig skille mellom privat og offentlig helseforskning.

Norge har gode forutsetninger for å utvikle en helsenæring som gir bedre helse for befolkningen samtidig som det skapes både kunnskapsarbeidsplasser og eksportinntekter, men da må vi satse. Menon Economics la i april fram rapporten «Helsenæringens verdi». Den viser at helsenæringen i 2015 sysselsatte 74 000 personer, som omsatte for 123 mrd. kr. Næringen er svært forskningsintensiv og utvikler løsninger til et marked som vokser med 6–7 pst. i året.

Mye ble gjort i forrige periode for å legge til rette for økt entreprenørskap, men helsenæringen kan ha helt spesielle utfordringer, som lange utviklingsløp, høyrisiko og høye kostnader. Spesielt gjelder det for legemiddelutvikling. For å lykkes med satsingen på helsenæringen må vi legge til rette for et bedre samspill mellom offentlig og privat sektor. For det er mulig å utvikle en livskraftig helsenæring, som både bidrar til bedre offentlige helsetjenester, og som gir arbeidsplasser og inntekter som finansierer den norske velferden.

Målet for den kommende stortingsmeldingen om helsenæringen må derfor være å stake ut kursen for hvordan vi skal oppnå nettopp det.

Tellef Inge Mørland (A) [13:07:50]: Det er på tide å hilse hjem til jul, og her kommer en julehilsen til Sørlandet, skrevet på Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett.

Gode sykehustjenester er noe av det viktigste fellesskapet kan stille opp med. Sørlandet sykehus må nå nedbemanne med ca. 200 årsverk på grunn av økonomien. Med Arbeiderpartiets forslag ville de fått 50 mill. kr mer. Over fire eller åtte år blir det penger av slikt, penger til å behandle flere pasienter framfor å si opp helsepersonell. Det ville styrket fellesskapets sykehus, og det ville redusert behovet for å måtte skaffe seg sine egne helseforsikringer.

Kommuneøkonomi: Jeg bor i Arendal, som med Arbeiderpartiet ville fått 16 mill. kr mer. Handler det om helsebudsjettet? Selvfølgelig. For det kommunepolitikere der ønsker seg aller mest til jul, er nytt sykehjem,

men det skal både bygges og driftes. Det ville Arbeiderpartiets statsbudsjett gitt bedre rom for økonomisk.

Arbeiderpartiet har lovet en milliard som en velferds-teknologimilliard de neste fire årene. Det følger vi opp i vårt budsjett. Vi skal ha flere varme hender og kloke hoder i eldreomsorgen, men vi trenger også å satse på ny teknologi, ny teknologi som bidrar til smarte løsninger, ny teknologi som bidrar til at den enkelte kan mestre hverdagen sin på egenhånd i større grad, for vi liker å være selvstendige, de fleste av oss.

Mange prosjekter rundt om i landet trenger litt midler for å lykkes. Ett av dem er helselaben I4Helse ved Universitetet i Agder i Grimstad. Arbeiderpartiet har som eneste parti en egen komitémerknad som peker på nettopp prosjektet I4Helse ved Universitetet i Agder, og sier at det «vil kunne bli et viktig bidrag til forskning, innovasjon og implementering innen e-helse». Derfor er det overraskende at ikke noe annet parti anerkjenner den betydningen dette prosjektet kan ha for den velferdsteknologiske utviklingen i Norge, særlig når laben vil utnytte synergier fra Mechatronics Innovation Lab, som Stortinget gjennom egne bevilgninger i flere år har brukt mange titalls millioner på å bygge opp. Når I4Helse knytter sammen forskning og kommunenes hjemmetjeneste, fysioterapi og fastleger, gir det et godt grunnlag for innovasjon i kommunens helsetjenester. Når I4Helse og universitetet får på plass et samarbeid med Helse Sør-Øst, der en kan bruke kunstig intelligens til å lese pasientjournaler, kan det faktisk redde liv.

Arbeiderpartiets helsebudsjett er et budsjett for framtidens helsetjenester og et godt budsjett for Norge. Da er det også et godt budsjett for Sørlandet.

Arne Nævra (SV) [13:11:02]: Helseutgiftene øker og øker – opp ca. 17 mrd. kr per år de siste årene. Nå er de oppe i rundt 10 pst. av BNP, eller rundt 62 000 kr per innbygger. SV håper selvfølgelig på og jobber for offentlig velferd. Helse er bra – det er bra å bruke penger på helse, selv om det nå selvfølgelig står under press av private helseaktører. Det er en annen debatt.

Det som gjør meg litt frustrert når jeg ser helsebudsjettet, er selvfølgelig det som mange andre også sikkert har tenkt på, at sektorene ikke ses i sammenheng. Sånn er det med all budsjettdebatt og alt budsjettarbeid. For eksempel ses ikke helse i sammenheng med transportløsninger eller miljøløsninger, og det er ett ord som stikker seg fram her, og det er forebygging. Det er helt avgjørende at vi ser disse tingene i sammenheng, i hvert fall må et politisk parti se disse tingene i sammenheng.

Det er urovekkende lavt aktivitetsnivå i befolkningen. Friluftorganisasjonene har gjort en stor studie på dette. Det var Vista Analyse som gjorde det, delvis i år og delvis i fjor – det var to rapporter som kom. De har sett

at dårlig fysikk og lite aktivitet selvfølgelig fører til fedme, livsstilssykdommer osv., og med tapte arbeidsinntekter og arbeidsledighetstrygd er det et tap for samfunnet på over 40 mrd. kr i året – enorme tall.

Vi må også rett og slett bli flinkere til å satse på og legge til rette for fysisk aktivitet i dagliglivet. En må ikke satse på at folk nødvendigvis går til alle slags treningssentre, for vi må huske at det også er et klasseperspektiv her: Hvem er det som er ressurssterke, hvem er det som ikke er det? Det betyr at vi må legge til rette for fysisk aktivitet i dagliglivet. Det vil si fysisk aktivitet i skolen, som har vært debattert her i salen nettopp, med en times aktivitet hver dag. Vi har også vært innom sunn og gratis skolemat – vi hørte nettopp min kollega Wilkinson, på vegne av SV. Og jeg vil legge til: Når man ser på transportbudsjettene, er ikke gang- og sykkelveier bare et miljøspørsmål, det er også et aktivitetsspørsmål. Legger man til rette for det, sånn at det er lettere med sykkel og gange til og fra jobben, har det enormt mye å si for folkehelsen og også for helsebudsjettet.

Så jeg vil bare si det veldig kort: Vi må være flinke til å løfte blikket, se på de andre budsjettene som vi vedtar, gjerne snakke med kolleger i andre etater og andre sektorer. Vi må ha aktivitet som er for de mange, og ikke for de få.

Ingelinn Lossius-Skeie (FrP) [13:14:20]: Statlig finansiert eldreomsorg er et forsøksprosjekt i seks kommuner og gjennomføres av Helsedirektoratet. Omsorgstjenestene i disse forsøkskommunene finansieres av staten. Prosjektet representerer fornyelse, faglig utvikling og økt brukermedvirkning. Det er blitt omtalt som en kvalitetsreform – en helt ny måte å tenke på. Stjørdal og Lillesand kommuner sier allerede at de ønsker å videreføre prosjektet utover 2019.

Statlig finansiering setter brukeren og dennes behov i sentrum, og kan beskrives som en tilpasset eldreomsorg. Pleierne har uttalt at de er mer fornøyde fordi de får jobbe i ro, uten kutt, og de er mer positive til hverdagen.

Prosjektleder og økonomisk rådgiver for statlig finansiering i Lillesand beskriver erfaringene med prosjektet som overraskende positive. Prosjektet medfører knallhard jobbing i første fase, første halvår, med 27 ulike vedtakskoder. Man tar i bruk statistikk og dimensjonerer tjenestene. Dette betyr gjennomgang og rydding i alle vedtak. Ut av dette får man veldig fin kvalitet og nyttig statistikk. Prosjektets moderne styringsverktøy gjør at man får bedre oversikt over brukerne, deres behov og alle kostnadene. Denne oversikten hever kvaliteten på omsorgstjenestene.

Jeg vil minne om at bruk av statistikk i pleien er en vitenskapelig måte å jobbe på, med tradisjon tilbake til

Florence Nightingale. Alle i forsøkskommunene som søker om hjelp, blir kartlagt i et totimers forintervju ved hjelp av en samtaleguide. Grundigheten og bedre kartlegging gir trygghet for brukerne og er viktig fordi utrygghet utløser mange tjenester. Brukeren spørres: Hva er viktig for deg?

Grundig kartlegging gjør det også lettere å forebygge. Kartleggingen har medført at omsorgstjenesten går tidligere inn med tjenester, men begynner med tjenester på riktig nivå i tjenestetrappen. Før gikk man for høyt inn, for fort. Nå går man ikke tungt inn der det ikke er nødvendig. Resultatet er mer fornøyde brukere.

Som sykepleier mener jeg at hemmeligheten bak suksessen er tilførselen av midler, og at statlig finansiering ikke er noen «quick fix». Prosjektet kjennetegnes av rydding i oppstarten. Selv en svært dyktig prosjektleder konkluderte med at de har sett at de har veldig mye å lære, hvilket tyder på at noen i Helsedirektoratet har gjort en veldig god jobb.

Statlig finansiering er ikke vanlig valgkamppolitikk som fokuserer på bare ett eller to av brukerens behov, f.eks. aktivitet, ernæring eller velferdsteknologi. Prosjektets kjennetegn er at det ivaretar alle grunnleggende pleiebehov et menneske kan ha.

Eldreomsorgen kan ikke fortsette som salderingspost i møte med eldrebolgen, med opprivende skjebner i media. Vi bør forlate et gammelt system der staten skylder på kommunene, og kommunene skylder på staten. Med statlig finansiert eldreomsorg får den eldre den nødvendige omsorg uavhengig av kommuneøkonomi, gjeld eller renteøkning. La oss prioritere de grå hår! (Presidenten klubber.)

Kari-Lise Rørvik (V) [13:17:59]: Regional sikkerhetsseksjon, RSA, er underlagt Oslo universitetssykehus og lokalisert på Dikemark i Asker. Seksjonen har kapasitet til 22 pasienter som bl.a. er innlagt på judisiell døgnobservasjon etter bestemmelse i straffeprosessloven § 167.

Lokalitetene på Dikemark har vært kondemnabile i lang tid. Bygget, fra 1926, er trekkfullt og kaldt og sikkerhetsmessig fullstendig uegnet til formålet. De første planene for et nybygg ble framlagt på 1980-tallet. En påtønt brann for noen år siden kunne fort ha endt i katastrofe. Enkelte vinduer lar seg ikke lukke, og i korridorene er terrassevarmere montert for å holde kulda ute i vinterhalvåret. Det er ikke å ta for hardt i å si at Dikemark-bygget er en skam for norsk psykiatri. Det er derfor ikke uten stolthet jeg sier at Venstre har fått gjennomslag under budsjettforhandlingene for å gjennomføre et forprosjekt for et nybygg ved Ila i Bærum med forventninger om at framdriftsplanene skal holdes og bygget stå ferdig i 2021. Tomtevalget ble gjort med utgangspunkt i

nærheten til fengselet i området og i samarbeid med Bærum kommune. Det ble avsatt 33 mill. kr til formålet.

Det har i det siste framkommet at konseptrapporten for nybygget, som ble godkjent av styret i Helse Sør-Øst 15. juni i år, nå møter motstand i Klima- og miljødepartementet, bl.a. fordi anlegget kan komme i konflikt med markagrensene.

Det er overraskende at konseptet for Ila ikke er bedre kvalitetssikret i Helse Sør-Øst enn at slikt kan oppstå, og det må forventes at bevilgningen over årets statsbudsjett fører til at helseregionen gis første prioritet til å utrede forholdet, eventuelt sette fart i arbeidet med å skaffe en ny tomt og å være forberedt på å holde Stortinget løpende oppdatert om framdriften i prosjektet.

God jul!

Presidenten: Mange takk og i like så!

Erlend Larsen (H) [13:20:15]: Arbeiderpartiet og Senterpartiet går imot at det opprettes en undersøkelseskommissjon i helsevesenet. Det forundrer meg. Jeg håper og tror at motstanden grunner i manglende kunnskap om og forståelse av hva en undersøkelseskommissjon skal gjøre.

I Norge har vi undersøkelseskommissjoner innenfor transportsektoren. Der kaller de det havarikommisjoner, noe som lett kan misforstås. Det er ikke bare havari-er som etterforskes, men også uhell og prosedyrefeil. Det kan hende at Statens havarikommisjon for transport burde endret navn til Statens undersøkelseskommissjon for transport. Luftfarten var først ute og etablerte havarikommisjon for sivil luftfart i 1989. Det året begynte jeg som yrkesflyger og måtte forholde meg til en mulig gransking en eller annen gang gjennom karrieren, men det har gått bra.

Hensikten med en undersøkelseskommissjon i helsevesenet er å gjennomføre en objektiv gransking av uhell, feil og rutinesvikt for å etablere læring, slik at feilene ikke gjentas. Høyre vil sikre høy faglig kvalitet i helsetjenesten, slik at pasientene får best mulig hjelp og pleie. En permanent undersøkelseskommissjon vil styrke den faglige kvaliteten. Spesielt pårørendegrupper har etterlyst en undersøkelseskommissjon for å få mer kunnskap om de sammensatte årsakene til uønskede hendelser.

Noen mener at Helsedirektoratet bør stå for granskingen av uønskede hendelser i helsevesenet. Jeg mener det er feil at et direktorat som bl.a. står for autorisasjon og godkjenning av helsepersonell, skal granske feil som blir gjort i helsevesenet. Dersom undersøkelseskommissjonen skal lykkes, må de ansatte først og fremst være uavhengige, og de som intervjues, må føle seg helt trygge på at ærlige og oppriktige svar ikke skal gå ut over deres autorisasjon.

Før 1989 ble det opprettet flyhavarikommisjoner ad hoc. Tilfeldig sammensatte grupper ble satt til å granske uhell og havarier. De hadde ingen overordnet struktur, og de hadde begrenset kunnskap om granskingsmetoder. Det førte til at kvaliteten på resultatene varierte. I dag har de ansatte i Statens havarikommisjon for transport høy kunnskap om granskingsmetoder. I tillegg har de stor integritet og tillit i bransjen. Det er avgjørende for å få gode resultater.

Før var politiet representert i flyhavarikommisjonen. Politiet tok utgangspunkt i at det hadde skjedd noe kriminelt som skulle etterforskes, noe som førte til at flygerne og andre involverte ble tilbakeholdne med å gi ærlige og oppriktige svar. De som intervjues, må føle seg trygge på at granskning brukes til det det er ment til: Å skape lærdom som forhindrer at den samme feilen oppstår en gang til. En undersøkelseskomisjon må alltid ha klart for seg at hensikten med deres arbeid er å finne årsaken til feil for så å innføre rutiner for å unngå at feilen gjentas.

Flyhavarikommisjonen har hatt en uvurderlig betydning for flysikkerheten. En undersøkelseskomisjon for helsevesenet kommer til å få stor betydning for kvaliteten i helsevesenet. Derfor håper jeg at Arbeiderpartiet og Senterpartiet ser betydningen av en uavhengig undersøkelseskomisjon og støtter forslaget.

Presidenten: Då gjekk representanten inn for landing akkurat på tida.

Siv Mossleth (Sp) [13:23:39]: Egentlig skulle jeg ha snakket om hvor viktig det er å forebygge sykdom, hvor viktig det er for helsa til folk å utjevne sosiale og geografiske forskjeller, og hvor viktig det er med rett næring og fysisk aktivitet. Men jeg må snakke om en av de største helsetruslene i verden, nemlig antibiotikaresistens.

I Norge har vi relativt god kontroll på antibiotikabruken både til mennesker og dyr, men i mange land er situasjonen en helt annen, og motstandsdyktige bakterier sprer seg raskt. Resistens mot antibiotika gjør at selv enkle infeksjoner ikke lar seg behandle, og allerede dør over 25 000 pasienter i Europa hvert år som følge av dette. En britisk studie sier at i 2050 vil ti millioner mennesker på verdensbasis dø årlig grunnet motstandsdyktige bakterier. Mangel på effektivt antibiotika vil også kunne føre til livstruende infeksjoner i forbindelse med kreftbehandling og etter kirurgiske inngrep.

Vi har en handlingsplan med mål om 30 pst. reduksjon i vår antibiotikabruk innen 2020. Vi bør følge Legeforeningens anmodning om at også Norge på dette feltet bør bli en pådriver internasjonalt.

I Spania brukes det eksempelvis 135 ganger så mye antibiotika per kilo kjøtt som det blir brukt i Norge. Men også land som Danmark, Frankrike og Tyskland

har et veldig høyt antibiotikaforbruk i sin kjøttproduksjon. Tenk på dette når noen handler billig kjøtt utenfor våre egne landegrenser.

Utbredelsen av antibiotikaresistens er faktisk helsevesenets klimakrise, og Senterpartiet satser på å møte denne situasjonen. Vi satser på en egen pakke med tiltak mot antibiotikaresistens, og vi vil bruke 50 mill. kr ekstra på dette i 2018.

Et viktig tiltak for å unngå unødig antibiotikabruk er å forebygge at infeksjoner oppstår. Norske sykehus har et gjennomsnittsbelegg i sykehussenger på 93 pst. Det er høyt. Gjennomsnittlig beleggsprosent for OECD-land er 78 pst., og i Storbritannia har helsemyndighetene satt belegg på 80 pst. som øvre grense for hva som er forsvarlig. En tysk undersøkelse viser at om pasientbelegget er høyere enn 92,5 pst., fører det til økt dødelighet blant pasientene og økt sykdom blant de ansatte.

Emilie Enger Mehl (Sp) [13:26:52]: God folkehelse lønner seg, og en viktig del av folkehelsearbeidet er å sikre god mental helse hos befolkningen og forebygge psykisk uhelse. Senterpartiet vil jobbe for at fokuseringen i helsesektoren er på forebygging framfor på reparasjon, og vi vil øke innsatsen på forebygging av psykiske lidelser.

Fysisk og psykisk helse må ses i sammenheng, fordi fysisk helse påvirker mentalhelse og vice versa. En rekke av de tiltakene som forebygger fysisk uhelse, forebygger også psykisk uhelse, f.eks. fysisk aktivitet i skolen, som jeg er veldig glad for at vi har fått gjennomslag for.

Men vi må heller ikke overse det faktum at psykisk uhelse er en av de største samfunnsutfordringene i vår tid, og at det er et betydelig behov for innsats spesielt rettet mot dette. Det er fortsatt en vei å gå før psykisk helse-utfordringer anerkjennes på samme måte som fysiske plager alle steder. Det er fortsatt en vei å gå før tabuet rundt psykiske plager forsvinner helt. Samfunnets holdninger til psykisk helse-utfordringer kan dessverre føre til at forebyggingsarbeidet blir vanskeligere, og at tilbudet til dem som har behov for hjelp, ikke er like godt alle steder.

Alle som har et helseproblem, må tas på alvor og sikres god oppfølging, uavhengig av om det er en psykisk eller en fysisk utfordring. Felles for alle nordmenn er at man er innbygger i en kommune, og det er kommunen som er nærmest til å hjelpe med å følge opp innbyggerne sine. Gode helsetjenester nær folk er avgjørende, og det er spesielt også i Kommune-Norge at det er behov for en større innsats for å forebygge og behandle psykisk uhelse.

Alle må sikres et likeverdig helsetilbud, uavhengig av bosted og av sosial eller økonomisk situasjon. Derfor har vi i Senterpartiet lagt inn 150 mill. kr til en kommu-

nal opptrappingsplan for psykisk helse og rus og psykiatri i vårt alternative statsbudsjett.

Økende sosiale forskjeller er ikke bra for folkehelsen. 92 000 barn vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt, ifølge SSB, og vi vet at risikoen for psykiske og fysiske lidelser har sammenheng med sosiale forskjeller. Tidlig innsats er helt avgjørende for å forebygge psykisk uhelse i voksen alder og for å sikre at alle barn får like forutsetninger, og tidlig innsats skjer også i kommunen. Derfor har Senterpartiet økt rammen til kommunene med 3,9 mrd. kr utover regjeringens forslag, og vi legger bl.a. inn 50 mill. kr ekstra for å ansette flere helsesøstre i skolen. Det er en nødvendig styrking av kommuneøkonomien for å sikre at skolehelsetjenesten styrkes, og for å styrke kommunenes arbeid med å fremme barn og unges psykiske helse. Dette er et veldig viktig forebyggende og holdningsskapende arbeid.

Satsing på psykisk helse hjelper ikke bare individer; det er også god samfunnsøkonomi.

Kjersti Toppe (Sp) [13:30:17]: I replikkordskiftet konstaterte statsråden at han støtta det som no skjer ute i mange helseføretak, at dei må kutta i sengekapasitet for å klara budsjetttrammene sine. Eg átvarar mot denne utviklinga. Det er ein heilt ny tradisjon vi no ser, at kuttet går så sterkt inn i drifta av sjukehusa at dei til og med må slå saman avdelingar der ein før ikkje hadde tenkt på dette, ut frå ein fagleg argumentasjon.

Så vert eg møtt med at det er Senterpartiet som berre vil ha alt som det var før. Nei, dette er noko som eit samla storting har gått saman om i Nasjonal helse- og sjukehusplan – at det faktisk er eit behov for auka døgnbehandling av pasientar i Noreg. Det er feil når statsråden framstiller dette som at no skal all pasientbehandling over til poliklinikk og dagbehandling – det er feil.

I Nasjonal helse- og sjukehusplan står det følgjande:

«Det vil bli sterk vekst i både poliklinisk aktivitet, dagbehandling og døgnbehandling.»

Og: «Selv om trenden med overgang til mindre belastende behandlingsformer fortsetter, er det grunn til å tro at eldre også framover vil ha et større behov for døgnbehandling sammenlignet med yngre pasienter. For gruppen over 65 år er det beregnet at behovet for døgn- og dagbehandling vil øke med cirka 60 prosent fram mot 2030. Dette betyr økt behov for sengekapasitet.»

Dette skriv regjeringa sjølv i Nasjonal helse- og sjukehusplan. No har vi ein heilt annan situasjon, der vi får meldingar frå mange helseføretak. Berre på Haukeland vert det kutta 50 senger. Statsråden forsvarar dette med at vi no berre skal behandla pasientane poliklinisk, og at det er gamaldags å tenkja annleis. Det er feil. Eg vil átvara mot det som no skjer, og det som Stortinget godtar. Flei-

re må stå opp og seia imot dersom no statsråden og fleirtalspartia aksepterer det.

Så har eg ein kommentar om rus, som har vorte ei stor sak i dette budsjettet. Eg vil òg der be statsråden koma opp på talarstolen og avklara kva Høgre meiner, for no har helsepolitisk talsperson i Høgre sagt éin ting i media og ein annan ting her i salen. Er det slik at Høgre er for ei avkriminalisering, eller er dei ikkje det? For eg ser at motmerknaden frå Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti går på avkriminalisering. Dette er veldig forvirrande. Senterpartiet vil oppretthalde lovforbodet mot bruk og innehaving av narkotika, vi vil ha behandling i staden for hjelp, vi vil ikkje avkriminalisera, og vi har levert eit forslag om ein NOU der vi verkeleg kan gå inn og diskutera alle sidene ved ruspolitikken i Noreg.

Olaug V. Bollestad (KrF) [13:33:48]: Debatten går mot slutten. Folk utenfor Stortingets vegger er opptatt av et godt helsevesen, av et forutsigbart helsevesen, et helsevesen som hjelper en når en trenger det som mest, og at man får den hjelpen uansett hvor man bor, og uansett når på døgnet det er.

Denne julen er det mange som skal stille opp for å jobbe i norske sykehus, på norske sykeheime og i hjemmesykepleien. Det er de som gjør den jobben som sørger for at vi har et godt helsevesen og får den tryggheten vi trenger.

Jeg har fått lov til å jobbe én julaften. Jeg har fått lov til å sitte og ta imot alvorlig syke og døende pasienter. Å vite at vi har kompetente folk rundt oss, at vi har et helsevesen, leger og sykepleiere som er i stand til å møte oss, uansett når på døgnet det er, og uansett om det er høytid eller ikke, er en viktig beredskap som Norge har hatt. Jeg ønsker – fra Stortingets talerstol – å si takk til alle dem som jobber ute. De fortjener vår takk, og vi fortjener å legge til rette for at de kan gjøre jobben sin.

Jeg ønsker å si god jul både til presidentskapet og til mine medrepresentanter i helse- og omsorgskomiteen og til statsråden.

Jeg vil også gi en stemmeforklaring: Kristelig Folkeparti kommer til å støtte Rødts forslag om Odda sjukehus. Det henger sammen med den jobben en gjorde i vår, da en også jobbet for dette sykehuset.

Presidenten: Presidenten vil, på vegner av presidentskapet, få takka komitéleiareren for julehelsinga og helsa tilbake.

Torill Eidsheim (H) [13:36:11]: Noreg er eit av dei mest digitaliserte landa i verda – eit lite land fylt av «krevjande» kundar.

Digitalisering handlar om å bruke teknologi til å fornye, forenkla og forbetre. Det handlar om å tilby nye og betre tenester som er enkle å bruke, effektive og pålitele-

ge. Digitalisering legg til rette for auka verdiskaping og innovasjon og kan bidra til å auke produktiviteten i både privat og offentlig sektor. Regjeringa har høge ambisjonar om å fornye, forenkle og forbetre nettopp offentlig sektor, samtidig som at innbyggjarar og næringsliv har forventningar om at teknologien skal gjere kvardagen vår enklare.

Helse- og omsorgssektoren står overfor store utfordringar i åra som kjem, samtidig som at kvar generasjon forventar eit enklare liv og ein endå betre alderdom. Og Noreg treng ein berekraftig velferd. Regjeringa vil i 2018-budsjettet leggje til rette for auka bruk av velferdsteknologi og mobil helseteknologi for å kunne klare å styrkje brukarane si meistring i kvardagen og gje betre utnytting av ressursane til helse- og omsorgstenesta.

Vi har starta prosjektet Én innbygger – én journal, og vi har vidareutvikla folkeregisteret, e-resept og helsekort for gravide. Regjeringa satsar på e-helse og digitalisering av helsesektoren, og vi ønskjer òg å skape pasientens netthelseteneste.

Å sikre nasjonal styring og koordinering har vore eit viktig grep for å sikre eit godt fundament for e-helse. Eit godt samarbeid mellom kommunane, fylkeskommunane og staten er heilt nødvendig for å kunne utvikle effektive tenester vidare. Digital kompetanse i alle ledd vil vere heilt vesentleg for utviklinga. Difor er det viktig at vi òg har eit godt grunnlag frå utdanningssystemet vårt i botn, med kunnskap om ny teknologi, IKT og sikkerheit, både for pasientane og for dei som jobbar i dei ulike tenestene.

Høgre vil sikre at teknologisk utvikling og helsetenester på nett gjer det enklare å meistre både eiga helse og ikkje minst eige liv.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [13:39:15]: Det er godt dokumentert at en høy andel av barna med tiltak fra barnevernet også har en høy forekomst av psykiske lidelser og et sammensatt behov for helsetjenester. Forskning viser at tre av fire barn og unge i barnevernsinstitusjoner og halvparten av barna i fosterhjem har psykiske lidelser. Mange av disse barna får ikke den hjelpen de trenger, og i 2015 ble det utarbeidet en omfattende rapport av Regionalt kunnskapssenter for barn og unge ved NTNU, på oppdrag fra Bufdir og Helseledirektoratet. Funnene i rapporten viste at ungdommene i for liten grad får hjelp med de psykiske lidelsene de har. Disse ungdommene har behov for konkret hjelp, noe som altfor mange ikke får.

I fjor gikk Helseledirektoratet og Bufdir sammen med fagmiljøene og utarbeidet ti konkrete anbefalinger for å sikre at barnevernsbarn skal få bedre helsehjelp. Blant annet ble det anbefalt å

- styrke allmennlegetjenester og etablere såkalte barnevernsleger
- samarbeide om tidlig avdekking og utredning av hjelpebehov
- sørge for bedre tilgjengelighet til psykiske helsetjenester for barn og unge i kommunene
- styrke bruken av individuell plan

Senterparti-representantene Heidi Greni, Kjersti Toppe og Per Olaf Lundteigen fremmet i år et representantforslag om bedre helsehjelp til barn i barnevernet, hvor nettopp disse anbefalingene ble løftet fram. Dessverre ble forslaget nedstemt.

Når ungdom som har fått oppfølging av barnevernet, fyller 18 år, mister de som regel hjelpen de trenger. Er det slik vi skal behandle barn og unge som er i en sårbar situasjon? De blir riktignok myndige den dagen de fyller 18 år, men det er absolutt ikke ensbetydende med at de ikke lenger trenger den hjelpen og omsorgen de har hatt. Ettervern er derfor viktig, og Senterpartiet mener derfor at det må bli enklere å få forlenget fosterhjemsoppholdet etter fylte 18 år, og også å sikre at flere får et godt tilbud om ettervern fram til fylte 23 år. Senterpartiet har fremmet forslag om dette også, da fosterhjemsmeldingen ble behandlet – igjen ble vi nedstemt.

Det er trist å oppleve at ikke flere partier ser verdien av å fokusere på forebygging på dette feltet, noe som på lang sikt vil være gunstig, både for de enkelte barnevernsbarna og for samfunnet. Vi må se disse barna.

Forebygging som dette er hele essensen i Senterpartiets helsepolitikk. Jeg vil derfor vise til vårt alternative budsjett, hvor det foreslås bl.a.

- 20 mill. kr til barnevernet, fra de 530 mill. kr ekstra som vi gir til sykehusene
- en styrking av kommunerammen på hele 2,5 mrd. kr
- en egen økt bevilgning på 150 mill. kr til en kraftig opptrappingsplan for rus og psykisk helse i kommunene

Senterpartiet tar nemlig barnevernsbarnas psykiske behov på alvor.

Tuva Moflag (A) [13:42:27]: Jeg synes det var fascinerende å høre at representanten Erlend Larsen brukte mesteparten av sitt innlegg til å argumentere for daglig fysisk aktivitet. Ja, representanten la sågar vekt på at aktivitet hverdag er viktig for folkehelsen. Hvis jeg minnes riktig, mente representanten at det ikke var nødvendig med fysisk aktivitet hver dag da vi debatterte saken om fysisk aktivitet i skolen. Da var argumentet at en overnattingstur kunne fylle kvoten for fysisk aktivitet. Så jeg undrer meg på om Høyre har snudd, eller om de bare stemte imot et forslag de egentlig er for.

Det neste innlegget jeg vil kommentere, er fra representanten Synnes. Synnes tar opp en viktig problemstilling under overskriften «Liv kan gå tapt mens vi venter». Jeg er glad for at dette viktige temaet blir tatt opp, og jeg kunne ønske meg at statsråd Høie også var enda mer opptatt av informasjonsdeling og digitalisering i helse-tjenesten.

I Dagens Medisin kunne vi for en ukes tid siden lese at Krefregisteret fortsatt mottar 45 pst. av sine rapporter på papir. Patologene registrerer info elektronisk, men tar deretter utskrift og sender det i posten til Krefregisteret. Skjemaene skannes da av timebetalte ansatte før papirene må makuleres. Til slutt må skjemaene behandles av medisinske kodere som sammenstiller informasjon og koder krefttilfellene. Dette tar tid, og det koster unødvendig mye penger.

Jeg mener at det er slike tilfeller statsråd Høie bør sette inn støtet på. Helsetjenestene trenger en digitaliseringsstrategi, og jeg er helt enig i ordene som nettopp ble brukt, at vi trenger en strategi som fornyer, forbedrer og forenkler. I stedet ber helseministeren ansatte i helsevesenet løpe fortere, gjennom en ABE-reform som i realiteten bare er dårlig skjulte ostehøvelkutt.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [13:44:54]: Senterpartiet vil at folk, uansett hvor de bor, uansett hva slags bakgrunn de har, og uansett hva slags inntekt de har, skal ha tilgang til det samme grunnleggende helse- og velferdstilbudet. Alle skal ha mulighet til å leve gode liv med god helse. Da må vi ha en politikk for forebygging, og vi må utjevne sosiale og geografiske helseforskjeller.

Dessverre gjør dagens regjering det stikk motsatte. På område etter område fører regjeringen en politikk for sentralisering, byråkratisering og privatisering av norsk helsevesen, en politikk som gir større sosiale og geografiske forskjeller.

Senterpartiet står for en politikk som går motsatt vei. Vi vil redusere innsattsstyrt finansiering, vi vil avvikle fritt behandlingsvalg, vi vil avvikle kvalitetsbasert finansiering, vi vil gå bort fra systemet med nøytral moms i helseforetakene, og vi vil avvikle helseforetaksmodellen til fordel for en ny modell med stedlig ledelse på alle sykehus.

Vi vil bort fra markedstenkingen og sentraliseringen. Vi vil ha folkets helsetjeneste. Vi vil styrke pasientbehandlingen ved de offentlige sykehusene, slik vi i vårt alternative budsjett gjør med over 0,5 mrd. kr. Og vi vil ruste opp lokalsykehus, fødetilbud, ambulansetjeneste og legevakt i hele landet og prioriterer 200 mill. kr til det i vårt alternative budsjett.

Nok en gang legger regjeringen opp til sentralisering og større enheter. Denne gangen er det i Helfo, der minst to tredjedeler av dagens kontorsteder er foreslått fjer-

net, blant dem et veldrevet kontor i Eidsvoll i mitt eget fylke Akershus, med 13 ansatte. Når Senterpartiet tar kampen for de lokale arbeidsplassene og tjenestetilbudet, blir vi møtt med harselas fra regjeringspartienes side. «Senterpartiet hadde jo vært imot den industrielle revolusjonen», kan vi lese fra representanten Tone Trøen i Eidsvoll Ullensaker Blad den 15. desember.

Jeg skal love representanten Trøen og regjeringen én ting: Senterpartiet kommer til å fortsette kampen mot sentralisering og for tjenester nær folk, uansett hva Høyre måtte si i ulike sammenhenger. Jeg er glad for at flertallet i denne salen går mot sentraliseringen av Helfo-arbeidsplasser, både i Akershus og mange andre steder i landet.

Senterpartiet ønsker å styrke tjenester nær folk, vi ønsker å legge til rette for gode helsetjenester i hele landet, og vårt alternative budsjett er et godt eksempel på nettopp det.

Ingvild Kjerkol (A) [13:48:00]: Det har vært en god helsedebatt som viser klare forskjeller, der det er noen av oss som vil styrke vår felles helsetjeneste og aktivt forebygge sykdom og redusert livskvalitet, som vil sikre sykehusene en økonomi som gjør at de kan omstille seg, investere nytt og bedre behandlingen til pasientene, og ikke minst ha en kommuneøkonomi som gjør den nære helsetjenesten bedre.

Men jeg fikk også lyst til å trekke fram et område vi står veldig sammen om. Representanten Synnes fra Høyre vekket engasjementet mitt for å øke innsatsen for bruk av helsedata og norske biobanker. Og helseministeren har fulgt opp det enstemmige forslaget fra mai 2016 om et løft for norske biobanker og helseregistre med bl.a. å sette ned Helsedatautvalget. De har kommet med sine anbefalinger, sammen med en delutredning fra en arbeidsgruppe i Biobank Norge, og der er det levert flere forslag til å gå videre med. Her er Stortinget utålmodig etter bedre behandling, mer forskning og mer utvikling basert på de dataene – som er gull – og det materialet som ligger i norske biobanker. Vi ønsker oss også gode modeller for samarbeid med industrien, så her er det utålmodigheten som preger Stortinget.

Så skal jeg ta en kort stemmeforklaring og litt praktiske ting. Vi går ut av forslag nr. 5, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, slik representanten Wilkinson redegjorde for fra SVs side. Så vil vi ikke støtte Rødts løse forslag om Odda. Arbeiderpartiet har vært veldig tydelig på at Odda skal beholde sin akuttberedskap. Det har vi uttrykt både i forslag og merknader tidligere, gjennom behandlingen av Nasjonal helse- og sykehusplan og gjennom andre saker. Statsråden har bekreftet at dette står fast, både i forbindelse med skriftlig spørsmål fra representanten Grung fra Arbeiderpartiet, og sist her fra talerstolen i Stortinget.

Og så ønsker jeg også komiteen god jul, siden andre fraksjonsledere har gjort det.

Ingjerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Her kommer det juleønsker – se det.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:50:37]: Noe av det viktigste som har kommet fram i denne debatten, er at regjeringa ved statsråden ønsker å gå videre med å redusere sengekapasiteten i sykehusene. Som flere har sagt, er dette i strid med regjeringas egen Nasjonal helse- og sykehusplan. Det går først og fremst ut over eldre, som trenger døgnbehandling. Vi snakker ikke om poliklinisk aktivitet, vi snakker om sengekapasitet. Det er mennesker med sammensatte lidelser, det er skrøpelige mennesker. Regjeringa sier mye at en må ha kvalitet og faglighet i dette. Dette er mennesker som til de grader trenger den kvalitet og den faglighet som spesialisthelsetjenesten har.

Kommunene er ikke rustet til å ta imot enda flere oppgaver og enda flere krevende pasienter – og gjøre en god jobb. Likevel sier statsråden her at en skal gå videre med denne politikken, som innebærer at misforholdet mellom kommunenes kapasitet og kvalitet og det som blir behovet, blir enda større. Jeg appellerer til folkevalgte i kommunene om å reagere mot dette. Vi får mange henvendelser fra ordførere som sier at dette er uforsvarlig. Det er viktig at flere tar tak i det, for det er tydeligvis en bevisst strategi fra regjeringa å kjøre videre langs denne linja.

Ellers har jeg to hilsener – én til Kristiansund og én til Drammen. Regjeringa ønsker å selge sykehuset i Kristiansund. Det må være grunnleggende feil. Staten skal ha en betydelig aktivitet i Kristiansund, og da må det være riktig at staten er herre i eget hus og kan disponere de lokaler som trengs, på en dynamisk måte – ut fra hva som er behovet. Det er derfor feil å selge det.

Så til nytt sykehus i Drammen, som også er viktig. Men sykehus må ikke bygges på utrygg grunn, og det er vel få sykehus som bygges på mer utrygg grunn enn det som det nå legges opp til i Drammen. Og det som er det interessante, er at her gjøres det vedtak i Stortinget før detaljreguleringsplanen er godkjent, før en har fått en skikkelig ROS-analyse, før DSB, NVE og Fylkesmannen har kommet med sine merknader. Det er en uforsvarlig behandlingsprosess. Det kommer til å innebære betydelige kostnadsoverskridelser, som regjeringa – og bare regjeringa – er ansvarlig for. Og det er ennå ikke avklart nødvendig avkjøring fra E18 og til sykehuset, som også innebærer betydelige kostnader. Dette viser en planleggingsprosess som ikke er forsvarlig, og som jeg trodde alle veiledere for Sykehusbygg skulle ivareta. Her ser vi et

elegant eksempel på at det som er sunn fornuft, legges til side. Det er svært beklagelig.

Jan Steinar Engeli Johansen (FrP) [13:53:51]: Gjennom dagens debatt er det kommet motstridende signaler om årsaken til å avkriminalisere bruk og besittelse av narkotika. Noen prøver å sette dette opp mot å gjøre behandlingstilbudet til syke og tunge brukere av rus bedre. Slik er det selvfølgelig ikke. Men signaleffekten av å si at det ikke skal være straffbart å bruke narkotika, kan være kjempeenorm, og jeg er redd for at det signalet alene vil bidra til å senke terskelen for dem som kan være påvirkelige for å prøve stoff, eller gjøre det vanskelig for ungdom å si nei når de blir tilbudt å prøve.

Jeg sitter med veldig mange henvendelser fra både nåværende og tidligere rusavhengige som har meninger om norsk ruspolitikk og nødvendige behandlingstilbud med et godt ettervern. Ingen av disse har sagt til meg at det er viktig å gjøre det risikofritt å bruke narkotika. Avhengighet av rusmidler er til hinder for frihet, selvstendighet og menneskelig vekst. Bruk av narkotika skaper utfordringer for den enkelte, for dennes pårørende og andre i hans eller hennes omgivelser og for samfunnet som helhet.

Holdningsarbeid for å forebygge økende aksept for narkotika i befolkningen og tidlig innsats for å gi hjelp til grupper i faresonen er sentralt for å få til dette. Hvor enkelt tror man det blir for politi, skoler og organisasjoner eller for foreldre å drive forebyggende holdningsarbeid hvis storsamfunnet signaliserer en oppmykning? De som er blitt rusavhengige, må tilbys hjelp for å komme ut av avhengighet, og det tilbudet må bli bedre enn det er i dag. Ingen er fornøyd med at mennesker mister livet av en overdose, men hvorfor skal man sette dette i sammenheng med en avkriminalisering? Vil man ikke tvert imot risikere at enda flere vil få behov for behandling ved å signalisere en slik oppmykning?

Flere som ruser seg, begår til dels alvorlige straffbare handlinger. Mange begår kriminalitet for å kunne kjøpe narkotika. Disse må møtes med holdninger om at dette ikke er greit, og med et behandlingsapparat som kan hjelpe dem tilbake til en bedre hverdag. Avkriminalisering er overhodet ikke veien å gå for disse. Jeg vil på det sterkeste oppfordre partiene til å tenke seg kraftig om før de går inn på den linjen å myke opp narkotikapolitikken. For Fremskrittspartiet er kampen for at færre ungdommer kommer på skråplanet, atskillig viktigere enn å sende ut signal om at hasj er greit.

Presidenten: Representanten Erlend Larsen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Erlend Larsen (H) [13:56:32]: Tuva Moflag hevder jeg sa at det ikke var nødvendig med fysisk aktivitet

hver dag, da vi debatterte fysisk aktivitet i skolen. Moflag hevder også at jeg sa at overnattingsturer var nok. Tuva Moflag har nok ikke spesielt godt minne. Jeg sa i den debatten det samme som i dag, at alle nordmenn har behov for å bli flinkere til å være i fysisk aktivitet hver eneste dag. Vi har alle et ansvar for egen helse. Det betyr ikke at ansvaret skal eller bør overføres til skole, at det er tilstrekkelig.

Problemet med vedtaket som Moflag var med på, er at de ikke satte av tid og penger til fysisk aktivitet i skolen. De bare vedtok at det skal gjennomføres. Fysisk aktivitet må gi positive opplevelser som skaper varige verdier, og det vil muligheten for overnattingsturer eller lengre turer i skog og mark gi.

Bård Hoksrud (FrP) [13:57:37]: Representanten Wilkinson var inne på dette med deltid. Han var opptatt av det og skjøt på regjeringen.

Jeg har vært politiker i 26 år, og det er ikke sånn at deltid har vært et problem bare de siste fire årene. Det har definitivt vært en utfordring som en har jobbet med lokalt for å gjøre noe med. Som lokalpolitiker er jeg helt enig i intensjonen, men jeg tror faktisk en må gjøre litt mer for å få gjort noe med det enn det som er løsningen til Wilkinson.

Til Arbeiderpartiets representanter som har vært oppe her og pratet om finansiering av nye omsorgsboliger og sykehjemsplasser, har jeg lyst til å si at denne regjeringen har satt av midler til over 10 000 plasser de fire siste årene. Den forrige regjeringen klarte å få på plass 4 592 plasser, altså under halvparten. Bare på ett år, i 2017, ligger man an til å bruke mer penger på å bygge nye omsorgs- og sykehjemsplasser enn det de rød-grønne gjorde på fire år. Det viser at det er en kraftig satsing på både å bygge nye og å rehabiliterer fram mot 2020. Så man vil altså bygge flere nye sykehjemsplasser, og for Fremskrittspartiet er det viktig.

Så registrerer jeg at representanten Kjerkol og jeg har forskjellig oppfatning av hvordan situasjonen er i Stjørdal. Jeg opplever at de som jobber med dette til daglig, er svært fornøyd. Og med bakgrunn i at man har vært med på statlig finansiering i eldreomsorgen, skal man altså bygge et nytt omsorgssenter nettopp for å gi flere et godt tilbud.

Så, siden det snart er jul, har jeg lyst til å vise til Telemarksavisa i dag. For noen dager siden var jeg på Meltvedt gård i Skien og møtte Erik, som er i femtiårene, som har hatt rusutfordringer i mange, mange år, og som nå får lov til å være med i ordningen Inn på tunet. Jeg ser at Per Olaf Lundteigen sitter her i salen, og dette må jo være musikk i ørene hans. Dette er gode prosjekter som hjelper mennesker tilbake og gir dem en god hverdag og følelsen av å bety noe. Som Erik sier: «Jeg ser på dette som

jobben min.» Derfor er jeg veldig glad for at komiteen enstemmig er klar og tydelig på at dette er prosjekter vi gjerne ser mer av, at man er innstilt på at man kanskje kan legge til rette for at flere demente også kan få mulighet til å være på en bondegård. For det er god livskvalitet, og det er viktig for eldre.

God jul!

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe har hatt ordet to ganger tidligere, og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Kjersti Toppe (Sp) [14:00:44]: Framstegspartiet kan vera trygg på at Senterpartiet er for Inn på tunet.

Når det gjeld samhandlingsreforma, er eg etter dagens debatt bekymra for at ho får eit endå større trykk på seg, med endå meir tidleg utskrivning frå sjukehus, og at sjukehusa no skal kutta sengekapasitet utan at kommunane har fått moglegheit til å styrkja sitt tilbod i forkant. Har de høyrte det før? Historia gjentar seg – med ein politisk aksept. Det er det verste.

Eg hadde ønskt meg ei ny regjering til jul. Det fekk vi ikkje. Men det beste med denne regjeringa er at ho ikkje har fleirtal. Og i innstillinga er det to lyspunkt: Vi har fått to fleirtal – og det er i viktige ting. Det eine er at ein skal auka talet på studieplassar i medisn i Noreg, og det andre er at ein skal la legestudentane får auka praksis i primærhelsetenesta. Det er verdt å nemna.

Senterpartiet er òg ute av forslag nr. 5.

Presidenten: Takk. Da er det notert.

Representanten Nicholas Wilkinson har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Nicholas Wilkinson (SV) [14:01:55]: Jeg kunne ikke la det innlegget fra Hoksrud ligge, for det handler om en manglende respekt for ansatte i helsevesenet i dag når halvparten av utlyste sykepleierstillinger i år er deltidsstillinger, bare halvparten er heltid, når vi vet at Madeleine, som er helsefagarbeider, bare får en 20 pst.-stilling, og når min venninne Christina har fått en 16,9 pst.-stilling. Jeg møtte også Torill, som er jordmor, som får en 40 pst.-stilling.

Felles for disse er at man ikke kan overleve på den jobben. Vi foreslår at vi skal ha flere heltidsstillinger i helsevesenet, regjeringen stemmer imot. Vi foreslår 150 mill. kr i økt bemanning og mer heltid i kommunehelsesektoren, regjeringen stemmer imot. Vi foreslår 25 mill. kr til mer heltid i sykehusene, og selv det stemmer regjeringen imot.

Vi kan ikke fortsette å ha jobber som folk ikke kan overleve på å stå i. Det er de ansatte som styrer hvor godt helsevesenet vårt blir, og hvis vi skal ha likere mulighet-

er i Norge, ikke minst for alle kvinnene, for det er en kvinnedominert sektor, hvis vi skal ha likelønn og like muligheter og et godt helsevesen, da må vi ha flere helsetidsstillinger i Norge.

Sveinung Stensland (H) [14:03:10]: Som de sier i England: The proof of the pudding is in the eating. Når en hører på den debatten vi har hatt i dag, høres det ikke ut som om det ligger så veldig bra an i helsetjenesten, men faktum er at resultatene fra vår politikk er klar: færre står kø, de venter kortere tid, antall behandlede øker år for år, det er gjennomgående høy tillit til helsetjenesten i Norge, og folk får behandling når de trenger det. Det er det som er status.

Så er det selvfølgelig sånn i politikken at vi skal få frem forskjellene. Det har vi klart her i denne debatten. Hovedkritikken mot regjeringens politikk har i dag gått på tilskuddet til etablering av nye sykehjemsplasser og nye omsorgsplasser i kommunene. Vi mener at kommunene har et ansvar for å pusse opp sine boliger, og også sine skoler og alt annet kommunalt. Vi skal bruke pengene til å få på plass nye plasser, for det er behovet for nye plasser som er størst. Slik begrunner vi det.

Politikk handler ikke bare om hva som bevilges, det handler i stor grad om hvordan disse ressursene blir disponert. Mer penger løser ikke alt. Politisk vilje måles ikke bare i kroner. En kan også gjøre ting bedre. Derfor har vi en rekke utviklingstiltak som ligger inne i budsjettet, en rekke prosesser som pågår, for å skape fremtidens helsetjeneste, nemlig pasientens helsetjeneste.

Så er jeg nødt til å svinge innom en merknad som har fått mye omtale i dag. Jeg synes det er interessant at flere representanter bruker energi på å så splid om hva som ligger i dette. Faktum er at Høyre gikk til valg på å overføre reaksjonene for visse narkotikaforseelser, nemlig besittelse og bruk, fra justis til helse. Det var en bred debatt om dette, og det var også enighet mellom flere partier.

Når dette da blir tema i merknads form i innstillingen til statsbudsjettet, var det naturlig for Høyre å legge inn det som er vårt primærsyn, nemlig at vi ønsker å overføre reaksjonen fra justis til helse. Dette er ikke et forslag som skal vedtas i dag, for det skapes inntrykk av at det vedtas lovendringer i dag. Dette er noe som skal utredes nøye. Men vi mener altså at det er riktig å fortsette i den retningen, uten at det er noen revolusjon som skjer over natten.

Så blir det dratt frem hva som er sagt i media. Vel, jeg har lyttet gjennom og sett på hva jeg har sagt i media. Vi har sagt det samme: Vi ønsker at reaksjonen på den typen forseelser skal overføres fra justis til helse, og da blir det veldig rart å fremstille det som om Høyre er for legalisering. Denne saken er ikke tjent med at vi sår splid om

hverandres interesser og intensjoner, den er tjent med at vi leter etter de gode løsningene i fellesskap.

Til slutt får vel også jeg si god jul, som mine kollegaer har gjort på rad og rekke.

Bård Hoksrud (FrP) [14:06:28]: Jeg har bare lyst til å peke på at representanten Wilkinson var opptatt av helsetidsstillinger – det er vi alle sammen. Det er viktig å jobbe for å hindre deltid, at man faktisk får fulle stillinger. Det vet jeg man jobber aktivt med innenfor helseforetak, kommuner og hele veien, for man vet at det er viktig. Som i mitt første innlegg vil jeg skryte av alle de fantastiske menneskene som står på hver eneste dag, som gjør en vanvittig god jobb for å gi folk som trenger pleie og omsorg, de beste tjenestene.

Nå er taletiden min over – og dette er min siste mulighet – så da får jeg si god jul en gang til.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [14:07:22]: Representanten Hoksrud hadde nok en gang en hyllest til Inn på tunetgårder. Det er jeg veldig glad for. Det som imidlertid er problemet, er at hittil er alle initiativ til Inn på tunet i stor grad knyttet til prosjekter, de er knyttet til en alternativ finansiering. Hvis stortingsflertallet mener at den behandlingsform eller oppmuntring som en kan få på sånne steder, er fornuftig, bør det snarest inn som en del av skoleverket, og som en del av helsetjenestene, slik at det blir en ordinær finansiering av dette. Hvis ikke blir det fortsatt ad hoc-tiltak som ikke har den nødvendige langsiktighet som slike forhold krever.

Så til representanten Stensland, som sier at mer penger ikke løser alt. Nei, det er vi ganske enig i. Derfor fokuserer Senterpartiet sterkt på organisasjon, kultur og ledelse. Derfor fokuserer vi sterkt på at det er resultatet som teller, ikke hvordan en kommer fram til resultatet og alle de rapporteringene og telleordningene som er knyttet til det. Derfor er det ganske spesielt at regjeringspartiene ikke er med på forslag nr. 30, om en tillitsreform, og som burde være rett i hjertet av det som tidligere var en konservativ ideologi, nemlig at man skal stole på folk.

Så til narkotika: Det som jeg forstår regjeringspartiene her gjør, er at en ønsker å legge mer vekt på det rehabiliterings- eller helsetilbudet som trengs for de menneskene som har rusproblemer. Det er Senterpartiet sjølsagt enig i. Det er vel også det som menes med at det går fra justis til helse. Men for Senterpartiet er det helt uaktuelt å legalisere narkotika. Vi snakker her om reaksjoner mot narkotikabruk, som er reaksjoner som innebærer en påpekning av at dette er ikke lovlig. Under det regimet får en da en økt vektlegging av det som er hele essensen, nemlig at det helsemessige tilbudet må forsterkes. Det er kjernen i dette, fra Senterpartiets side, at det fortsatt er ulovlig, men at en setter inn tiltak som gjør at mennesker i større grad skal ha en mulighet til å

komme seg ut av det. All erfaring viser at det er måten å gjøre det på. Det er altså behandling under en tvangssituasjon.

Presidenten: Representanten Sveinung Stensland har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Sveinung Stensland (H) [14:10:22]: Takk til representanten Lundteigen, som legger an en veldig konstruktiv tilnærming til debatten om narkotikapolitikk. Det kunne vært et forbilde for flere, nemlig ved å lete etter hvordan vi skal finne de gode løsningene, og ved å ha tro på at kollegaer faktisk ønsker det beste, selv om målene kan være forskjellige. Vi er ikke ferdige med den saken, og det skal vi få god anledning til å jobbe videre med.

Så til forslag nr. 30, som det refereres til, om tillit: Vi kan ikke ha det slik at dersom vi stemmer mot et forslag om en tillitsreform, så ønsker vi ikke å gi tillit. Vi gir faktisk tillit – gjennom foretaksmodellen, som vi har tro på. Den styres via foretaks møter, via helseforetakene, og det er det systemet som flertallet i Stortinget stiller seg bak. Så det at vi ikke går for det forslaget, er faktisk et uttrykk for at vi *har* tillit til systemet slik det virker i dag.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [14:11:22]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2017 under Helse- og omsorgsdepartementet (Innst. 80 S (2017–2018), jf. Prop. 21 S (2017–2018))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 3 [14:11:40]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2018, kapitler under Kunnskapsdepartementet, samt forskningskapitler under Nærings- og fiskeridepartementet og Landbruks- og matdepartementet (rammeområde 16) (Innst. 12 S (2017–2018), jf. Prop. 1 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time, og at taletiden fordeles slik:

Arbeiderpartiet 10 minutter, Høyre 15 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Senterpartiet 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Miljøpartiet De Grønne 5 minutter og Rødt 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen og inntil fire replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalere.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Roy Steffensen (FrP) [14:13:08] (komiteens leder): Dette er den første debatten til utdannings- og forskningskomiteen i denne stortingsperioden, og jeg vil benytte anledningen til å gratulere representantene som medlemmer i en særdeles viktig komité, som har som ansvarsområde barnehager, skole, høyere utdanning og forskning.

En av våre viktigste oppgaver er å sikre at det samfunnet vi overleverer til våre barn, er i en bedre forfatning enn det vi selv overtok. Vi må bl.a. sørge for at det finnes jobber i framtiden til dem som starter skolegangen de neste årene. Skal vi klare å opprettholde og videreutvikle dagens velferdssamfunn, er vi avhengige av at flere står lenger i jobb, og flere må være i arbeid. Vår jobb som utdanningspolitikere er å få flest mulig gjennom skolegangen og sørge for at så få som mulig faller fra. Pengene vi forvalter i dette budsjettet, f.eks. for tidlig innsats, er penger spart – om 20 år – på sosialhjelp, arbeidsmarkedstiltak og arbeidsledighetstrygd.

Barnehagefeltet er nå flyttet over i vår komité, hvor det hører naturlig hjemme. Kampen mot frafall i videregående skole starter allerede med tidlig innsats i barnehagen. De viktigste satsingene på barnehagefeltet i denne regjeringsperioden er økt kvalitet i barnehagen, flere barnehagelærere, et mer fleksibelt opptak, utvidet rett til plass og en fullt ut likeverdig behandling av kommunale og private barnehager.

Nesten 300 000 går i barnehage, men for mange er det svært kostbart. Derfor har vi innført to ordninger som sørger for at de med de sterkeste skuldrene økonomisk bærer den tyngste børen, slik at det blir billigere barnehager for dem som har minst. Det betyr tusenvis av kroner i sparte barnehageutgifter for mange familier, og det er noe av det jeg er mest stolt over at regjeringen og samarbeidspartiene har gjort.

I går hadde jeg gleden av å åpne en konferanse om framtidens utdanning. Innovasjoner og teknologi er viktig på alle samfunnsområder, og det er ingen tvil om at dagens unge trenger digital kompetanse for å fungere godt i framtidens samfunn. Men vi må huske på hva som ligger til grunn for alle innovasjoner, alle teknologiske framskritt: Det er lesing, skriving og regning. Basisfagene

er det som må fungere optimalt. Det gjelder i dag, og det vil gjelde i framtidens utdanning.

Hvis barn ikke lærer å lese, skrive og regne godt, er sjansen stor for at de faller fra senere i skoleløpet. Derfor er jeg glad for at vi har satsset betydelig på flere lærere og på å øke kompetansen hos lærerne. Lærerne har verdens viktigste jobb. Det er de som pirrer nysgjerrigheten til ungene, kan gi ungene en følelse av mestring, både i klasserommet og i skolegården, og de kan bidra til at ungene våre lykkes, og at de senere i livet er rustet for å ta tøffe valg og velge utdanninger som vi trenger i framtiden.

Selv om vi ikke vet alt om framtidens arbeidsliv, vet vi at vi i mange år framover vil ha behov for godt håndverk. Teknologien er ikke klar til å overta jobben til snekkeren, til helsefagarbeideren eller til bilmekanikeren. Derfor skal et mesterbrev være like respektert som en mastergrad.

Fremskrittspartiet er opptatt av å styrke og praksisrette yrkesfagene og å legge til rette for at flere yrkesgrupper kan undervise i skolen. Vi trenger folk som har hatt en hammer i hånden i tusenvis av arbeidstimer, eller som har mekket bil i år etter år, for å gi elevene enda bedre undervisning i de fagene de har valgt. Vi fortsetter satsingen på yrkesfag. 2018 blir yrkesfagenes år. Målet er langt flere lærebedrifter, slik at flere får læreplass.

SSB anslår at vi vil trenge nesten 100 000 fagarbeidere om 20 år. Samtidig vet vi at ca. 9 000 søkere ikke fikk læreplass i fjor. Dette er arbeidskraft som Norge trenger. Heldigvis viser de siste tallene en positiv utvikling. De viser at vi er på rett vei. Fylkene gjør en god jobb, og arbeidslivet tar inn flere lærlinger.

Avslutningsvis vil jeg si at Fremskrittspartiet har tro på at oljesektoren vil gi oss mange gode år og store inntekter framover. Senest i dag kunne vi lese at nye oljeprosjekter i 2017 skaper 100 000 nye årsverk. Likevel er framtiden usikker. Det kommer til å bli mindre penger å fordele for oss politikere. Vi må øke verdiskapingen, og da må vi bedre rammevilkårene for dem som er verdiskaperne. Vi må senke skatter og avgifter enda mer, vi må fortsette med en historisk satsing på samferdsel, og vi må gi incentiver for å få verdiskapende investeringer innen forskning og næringsliv.

Det var mye mer jeg gjerne skulle brukt tiden min på, men fem minutter går fort. Kort oppsummert kan jeg vel si at etter fire år med borgerlig styre er norsk skole på vei i rett retning. Elevene lærer mer, de er mer til stede og flere fullfører videregående skole. Det er et godt utgangspunkt for de neste fire årene.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torstein Tvedt Solberg (A) [14:18:20]: Det var interessant å høre komitélederens innlegg i – som han sa –

denne første debatten. Skrytesakene på skole i budsjettet må vi vel konstatere er Venstre og Kristelig Folkepartis gjennomslag. Det snakkes om at yrkesfag skal løftes, men jeg ser ingen nye tiltak i budsjettet. Det kan jo nevnes at Arbeiderpartiet i sitt budsjett har satt av en kvart milliard mer til yrkesfag og har mange nye tiltak.

Debatten om regjeringsplattform viser litt av det samme. Fremskrittspartiet har gått høyt på banen og sagt at en har fire krav til forhandlingene – der er det ingen om utdanning. Så egentlig lurer jeg litt på om det vil bety noe rent politisk at Fremskrittspartiet ønsket seg og fikk komitélederen i utdannings- og forskningskomiteen. Steffensen har jo uttalt både i media og her i dag at yrkesfag skal løftes spesielt. I forhandlingene om en ny regjeringsplattform nå: Mener komitélederen at Fremskrittspartiet bør kjempe for gjennomslag for yrkesfag, eller bør han heller velge skattekutt og mer til vei?

Roy Steffensen (FrP) [14:19:21]: Jeg skal ikke forskuttere arbeidet med en regjeringsplattform, men det er helt åpenbart at skole også er et viktig satsingsområde for Fremskrittspartiet. Hvis representanten Tvedt Solberg hadde lest mer enn bare én nyhetssak, hadde han sett at også Siv Jensen har sagt at hun ønsker at skole skal bli en mye viktigere sak for Fremskrittspartiet ved stortingsvalget i 2021, at vi er veldig opptatt av å prøve å løfte inn spesielt yrkesfag og kampen mot frafall i videregående skole, og at det blir viktige områder for oss i en ny regjeringsplattform. Men så er det også viktig for oss å satse på reduserte skatter, som jeg nevnte i innlegget mitt, og å ha en historisk satsing på samferdsel, for det handler om at de som vi utdanner i dag, skal ha en jobb å gå til i framtiden. Da er vi nødt til å sørge for bedre rammevilkår, slik at vi får styrket konkurransekraft, og at ikke flere bedrifter flagger ut av landet.

Torstein Tvedt Solberg (A) [14:20:14]: Jeg opplever ikke at det er noe svar på det som var det grunnleggende spørsmålet mitt, for når vi nå går inn i mye vanskeligere tider, som finansminister Siv Jensen snakker så mye om, der det må prioriteres hardere, er det ikke tvil om at Fremskrittspartiet har pekt på helt andre saksområder når disse valgene skal tas. Det er Siv Jensen selv som har sagt at av de kravene Fremskrittspartiet går inn med i regjeringsforhandlingene, er det ingen som omhandler utdanning. Nå har vi hørt at Yrkesfagenes år skal komme – det er fortsatt ingen nye tiltak. Det er blitt 2 500 færre elever på yrkesfag, og det er et enormt behov for lærere, så det er nok av ting å ta tak i som vi ser at denne regjeringen ikke har gjort. Så jeg vil igjen utfordre på å svare på spørsmålet: Når det nå er trangere tider i budsjettene – det blir vanskeligere å prioritere hvor midlene skal gå, og hva en skal sette av

penger til – kan vi nå tro at det blir annerledes, at det er noe som endres, og at Fremskrittspartiet for alvor vil gå i kampen for å prioritere yrkesfagene, noe som de ikke har gjort de siste fire årene?

Roy Steffensen (FrP) [14:21:18]: Først må jeg få oppklare en åpenbar feil som representanten Tvedt Solberg kom med. Han sier at det er 2 500 færre på yrkesfag. Årsaken er at «medier og kommunikasjon» er endret fra å være yrkesfag til å bli studiespesialiserende. Det var 2 900 som søkte seg inn på det nå i år, mot 3 100 i fjor, så det er omtrent det samme, man har bare endret hvor elevene hører til.

Når representanten sier at det ikke skjer noe på yrkesfag, er det altså feil. Yrkesfag og fagskoler styrkes med nesten 70 mill. kr, 638 nye studieplasser i fagskolene, vi øker rekrutteringen av lærebedrifter, og vi skal gi flere yrkesfagelever mulighet til å hospitere i bedrifter. Det skjer absolutt mye på dette fagfeltet, men det skjedde veldig lite under de åtte rød-grønne årene.

Marit Arnstad (Sp) [14:22:33]: Representanten Steffensen var veldig opptatt av yrkesfagene og håndverk og fagarbeidere. Det er mange av oss som er opptatt av det, det er mange av oss som ønsker at en skal satse sterkere på det, og i likhet med Arbeiderpartiet har Senterpartiet lagt inn en kvart milliard i økning til yrkesfagene i neste års statsbudsjett. Høyre og Fremskrittspartiet påpeker i proposisjonen og innstillingen at 2018 er Yrkesfagenes år, og da er det jo hyggelig at en bevilger 5 mill. kr til noen skolekonkurranser som en skal være med på. Men problemet er at det er viktig for yrkesfagene at en bevilger penger til f.eks. utstyr. Utstyr i yrkesfagene er en særlig utfordring for en del av linjene, som kan være spesielt ressurskrevende, men der vil en jo ikke engang være med og utrede – en vil slett ikke være med og se på en mulighet for toppfinansiering av denne typen særlig ressurskrevende yrkesfaglige linjer. Hvorfor er Fremskrittspartiet så veldig negativ til det?

Roy Steffensen (FrP) [14:23:31]: Først og fremst vil jeg gratulere representanten Arnstad med at Senterpartiet legger fram bedre budsjetter i opposisjon enn det de gjorde i posisjon.

Når det gjelder utstyr på videregående skoler, er ikke vi med på forslaget som går ut på å utrede det, for det ble gjennomført en rapport senest i 2015 som viser behovet i videregående skoler. For oss er det viktig at det blir fulgt opp med penger til kommunene og til fylkeskommunene, slik at de kan bruke mer penger på videregående skoler. Kommunesektoren har fått økt realvekst i de fire årene, med mer økt realvekst enn i de fire årene som var før.

Ellers er det viktigste med yrkesfag selvfølgelig at vi sørger for at elevene har en plass å fullføre utdanningen sin. Derfor har vi økt lærlingtilskuddet kraftig i de årene vi har sittet, mens det sto stille i de årene representanten Arnstad var i regjering.

Mona Lill Fagerås (SV) [14:24:39]: Regjeringen øker nå maksprisen i barnehagen til 2 910 kr i måneden. Siv Jensen var en av barnehageforlikets mødre, og det at Fremskrittspartiet i dag går inn for å øke maksprisen, er etter min oppfatning et brudd på det forliket. Det framgikk av barnehageforliket at maksprisen skulle være på 1 750 kr i 2005-kroner, og hvis man bruker SSBs konsumpriskalkulator, viser den at 1 750 kr i 2005 tilsvarer 2 200 i 2016-kroner. Maksprisen vil altså være ca. 700 kr høyere til neste år enn i 2005. Mener representanten fra Fremskrittspartiet at Fremskrittspartiet bryter barnehageforliket når de nå øker maksprisen i barnehagene?

Roy Steffensen (FrP) [14:25:39]: Som jeg nevnte i mitt innlegg, er noe av det jeg er mest stolt over at vi har gjennomført, behovsprøvingen på prisen i barnehager. Den innebærer at maksprisen øker noe, slik at de som har best inntekt, må betale litt mer, for at de som har lavest inntekt, får tusenvis av kroner i reduserte foreldreutgifter i barnehagen. Det er jeg stolt over å ha vært med på, og jeg er litt overrasket over at opposisjonen stemte imot dette da vi fremmet det i desember 2014. Det er litt misforstått sosialisme, hvor SV altså kjemper imot at det skal bli billigere barnehager for dem som har minst, samtidig som de kjemper for at det skal bli mye billigere barnehager for dem som tjener mest – en veldig rar politikk som SV står for. Jeg vil tro at de egentlig burde vært mer enig i den politikken vi fører, med redusert foreldrebetaling for dem som har minst.

Presidenten: Replikordskiftet er slutt.

Martin Henriksen (A) [14:26:51]: Jeg vil først få takke komiteen for godt samarbeid i starten av denne perioden, den nye komitélederen for stødig ledelse og komitésekretæren for å ha loset oss trygt gjennom budsjettøsten.

Arbeiderpartiet ønsker en skole som ser hele eleven, for det er sånn elever lærer best. Vi ønsker en skole som gir tid til læring og har tillit til læreren, en skole som forbereder barna våre på framtidens arbeidsliv, en utdanningspolitikk som utjevner forskjeller.

En av fire elever fullfører eller består ikke videregående skole på normert tid. Det er et samfunnsproblem at vi har laget et 13-årig skoleløp der så mange ikke fullfører. Og størst av alt er problemet for de ungdommene som går ut i et arbeidsliv der det er stadig færre muligheter for dem uten utdanning.

Mange utfordringer står uløst, men regjeringa bruker ikke muligheten til å ruste Kunnskaps-Norge for framtida. Vi må ta tak i alle deler av utdanningssystemet. Tidlig innsats starter i barnehagen. Vi sier klart nei til regjeringas usosiale økning av barnehageprisen samtidig som vi legger til rette for økt kvalitet. Det viktigste for bedre kvalitet er flere kvalifiserte voksne. Der regjeringa foreslår en minimal vekst i andelen barnehagelærere, vil vi at halvparten av de ansatte i barnehagene skal være pedagoger.

Vi foreslår flere lærere i skolen, mer intensiv læring tidlig gjennom en lese-, skrive- og regnearanti og en mer praktisk skole. Arbeiderpartiet foreslår en mye sterkere innsats mot mobbing og trakassering for å gi ungdom som sliter, hjelp. Vi vil ha på plass et sunt skolemåltid og fysisk aktivitet fordi helse, læring og gode muligheter i livet henger sammen. Vi foreslår en yrkesfagmilliard for bedre utstyr og mer praksis tidlig for elevene.

Barnehage, skole og utdanning er vinnerne i Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett. Vi foreslår over 2,5 mrd. kr mer enn regjeringa til utdanning og forskning – av det 2 mrd. kr mer til bedre læring og kvalitet for barn og unge i barnehage og skole enn det Høyre og Fremskrittspartiet har i sitt budsjettforslag.

Det har dannet seg et mønster de siste årene der regjeringa skryter av å ha gjennomført politikk den selv ikke har foreslått eller vært for. Stadig flere av initiativene i utdanningspolitikken har blitt tatt av opposisjonen på Stortinget. Regjeringa har først vært mot eller uinteressert, men har etter hvert måttet følge etter: lærertett og lærernorm, digital strategi, tidlig innsats, kompetansereform, heldekkende ansiktsplagg – eksemplene er mange.

Vi har nå en regjering som ikke leder an i skolepolitikken, men som følger etter. Jeg mener statsbudsjettet er et uttrykk for en regjering som har gått tom for ideer og mangler nye visjoner for skolen – et tamt budsjett, som Dagbladet kalte det i dag. Mange utfordringer står uløst, men regjeringa bruker ikke muligheten til å ruste Kunnskaps-Norge for framtida. På fem år har Høyre og Fremskrittspartiet brukt 1 000 milliarder oljekroner, mer enn alle andre regjeringer til sammen, men resultatene i skolen uteblir, nye initiativer mangler.

En av de store utfordringene vi står overfor, er en lærerkrise, nå aktualisert med vedtaket om lærernorm, og stadig flere elever møter en ukvalifisert lærer i klasserommet. Regjeringa har foreløpig ingen god plan for å løse det. Arbeiderpartiet vil rekruttere flere lærere og vil ha tiltak for å få ned frafallet i utdanningen.

Over 20 000 elever oppga at de ble mobbet sist skoleår. Det er fint at regjeringa har gjort lovene mot mobbing tydeligere, men budsjettforslaget for 2018 har ikke

nye forslag til tiltak. Arbeiderpartiet foreslår en styrket satsing mot mobbing.

Siden Erna Solberg ble statsminister, har elevtallet på yrkesfag gått ned med 3 000 elever, og det tallet er justert for utdanningen «medier og kommunikasjon». Derfor mener Arbeiderpartiet at det trengs et løft for yrkesfagene, en yrkesfagmilliard, denne perioden, som vi legger inn i våre budsjetter.

Høyre snakker om kompetanse, men regjeringas kompetansereform begrenser seg så langt til en ny nettside. Det holder ikke bare å snakke om kompetanse, man må satse på det. Derfor bevilger Arbeiderpartiet 100 mill. kr mer enn regjeringa til en reell kompetansereform.

Dersom mønsteret holder seg og vi stadig skal ha en regjering som følger etter i skolepolitikken, skal i alle fall Arbeiderpartiet – og jeg regner med resten av opposisjonen på Stortinget – stå klar til å foreslå ny politikk som kan inspirere regjeringa til ny innsats i alle fall litt på vei.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kent Gudmundsen (H) [14:32:04]: Etter å ha hørt representanten Henriksens innlegg er det egentlig ganske vanskelig å forstå hvordan man kan mene at tidlig innsats er viktig samtidig som man kutter 300 mill. kr til private barnehager i sitt alternative statsbudsjett. Om lag halvparten av ungene våre går nemlig i en privat barnehage. Vi har nå innført rammeplaner som skal gjelde alle, både kommunale og private, det samme med bemanningsnorm og pedagogtettetsnorm, og vi vet at aktører som stiftelsen Kanvas ligger forut, med 50 pst. pedagogtett. Vi vet at de har tariffavtaler, lavt sykefravær, høy brukertilfredshet og i det hele tatt en veldig god «track record» på kvalitet. Da blir det et veldig sentralt spørsmål å høre hvordan Arbeiderpartiet mener at et kutt på 300 mill. kr kan bidra til å styrke muligheten for flere pedagogisk ansatte eller f.eks. gi et løft for kvalitet og innhold i de private barnehagene.

Martin Henriksen (A) [14:33:08]: Arbeiderpartiet er for likebehandling av offentlige og private barnehager. Jeg mener at Høyre egentlig stiller feil spørsmål. Det spørsmålet Høyre burde stille seg selv og Fremskrittspartiet, er hvorfor de ikke er for like krav til private og offentlige barnehager. I dag stilles det ikke samme krav, bl.a. når det gjelder åpningstider, antall uker barnehagen må være åpen, kvalitet eller at det er kommunene som faktisk må garantere plass for barn med særlige behov. Arbeiderpartiet er for likebehandling, men da holder vi på et enkelt prinsipp – like krav gir likt tilskudd.

Private barnehager er viktige. Cirka halvparten av landets barn går i private barnehager. Da mener vi det er riktig at kommunene skal kunne sikre dem de samme

rammene som barn i offentlige barnehager. Vi legger inn 357 mill. kr mer til barnehager enn det regjeringa gjør. Det betyr flere plasser, det betyr flere pedagoger i barnehagene, og det betyr økt kvalitet. Det er fordi vi faktisk er villig til å bruke penger på det – ikke bare penger man bruker på å kutte maksprisen og flytte det over på andre tiltak, men nye, friske penger til barnehagene.

Kent Gudmundsen (H) [14:34:15]: Jeg registrerer at Arbeiderpartiet ikke lenger mener at private barnehager skal delta i dette dugnadslaget. Man har foreslått å redusere satsen fra 100 pst. til 96 pst. Det er ikke å likestille. Da burde man heller tatt til orde for å stille de samme kravene, men det velger man altså ikke å gjøre. Man kutter f.eks. 8 000 kr til småbarna, og det vil utvilsomt gå ut over kvaliteten.

Men vi kan fortsette på en rekke andre områder av kritikken som føres fram fra Arbeiderpartiet, f.eks. ABE-reformen. Man kritiserer massivt at man har en ABE-reform som går ut over f.eks. universitets- og høyskolesektoren. Men når man leser det alternative statsbudsjettet til Arbeiderpartiet, finner man ingen spor av at man har tenkt å reversere det. Gjennom budsjettforliket som vi har levert nå, har vi faktisk vært med på å styrke en basis som gjør at det egentlig er ganske rart å se kritikken fra Arbeiderpartiet, som ikke velger å følge opp i ord og handling.

Hvordan kan Arbeiderpartiet på den ene siden kritisere og på den andre siden overhodet ikke følge opp sin egen politikk?

Martin Henriksen (A) [14:35:18]: Når det gjelder satsene i private barnehager, vil det med Arbeiderpartiets forslag til justeringer bli ca. samme tilskudd som i 2015, og da var det heller ikke noen krise for private barnehager. Men dersom det er sånn at disse signalene betyr at Høyre nå er for å stille samme krav – like krav til private og offentlige barnehager – tar vi imot det tilbudet med glede. Vi har foreslått det før. Høyre og Fremskrittspartiet har vært imot.

Når det gjelder ABE-reformen, vil Arbeiderpartiet også styrke basisfinansieringen. Vi sier nei til å øke kuttet fra 0,5 pst. til 0,7 pst., og vi mener at Stortinget burde ta en overordnet diskusjon av om dette faktisk er riktig måte å styre en hel sektor på. Vi mener at det ikke er det. Vi har vært med på de kuttene i tidligere år fordi det var rom for effektivisering, men nå sier selv sektoren at dette går ut over faglighet og kvalitet. Hvis ikke representanten Gudmundsen eller Høyre vil ta mitt ord for det, kan man lese lederen i VG i dag, som sier at dette effektiviseringskuttet til Høyre, som egentlig er et flatt kutt, først og fremst er en brikke i budsjettforhandlingene, men lite faglig fundert.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [14:36:33]: Lærernormen på skolenivå som Stortinget nå har vedtatt, skaper behov for flere rekrutteringstiltak for å øke tilgangen på kvalifiserte lærere til å fylle norsk grunnskole i tråd med den nye normen. Ut fra tilgjengelige tall faller det fra bortimot 20 pst. det første året lærerne er i jobb. Klarer en å beholde en større andel i skolen, vil det virke rekrutterende, etter vår oppfatning. Kristelig Folkeparti har foreslått en mentorordning i vårt alternative budsjett som skal gi en mentor i 20 pst. stilling for å veilede og gi tilbakemelding til alle nye lærere det første året de er i praksis. Vil Arbeiderpartiet kunne støtte en slik ordning som ett av rekrutteringstiltakene?

Martin Henriksen (A) [14:37:19]: La meg først si at det er godt jobbet av Kristelig Folkeparti å få regjeringa med på noe de er sterkt imot, nemlig en lærernorm. Vi er nå opptatt av at den lærernormen blir gjennomført på en skikkelig måte, at regjeringa gjerne slutter å snakke ned Kristelig Folkepartis gjennomslag, men heller finner ut hvordan man kan innrette en lærernorm på en måte som gir elevene best mulig læring.

Når det gjelder rekruttering, er det helt klart en utfordring når tallene viser at 64 pst. av nyutdannede lærere faktisk er i lærerjobben fem år etter avsluttet utdanning. Det er et enormt frafall som vi må få gjort noe med. Bedre veiledning for studenter er åpenbart et tiltak som kan fungere. Stortinget vedtok enstemmig i forrige periode at man skulle gjøre det. Nå jobber regjeringa med den saken. Vi har ikke lagt inn det tiltaket i vårt statsbudsjett. Det er fordi vi avventer og ser hva slags løsninger regjeringa kommer med. Men på spørsmålet om det er noe Arbeiderpartiet kan vurdere å være med på, er det absolutt det, forutsatt at det er en riktig og god innretning på det, for vi tror at det å veilede studenter, følge opp nyutdannede lærere bedre, absolutt er et viktig tiltak for å få flere til å fortsette i yrket.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Kent Gudmundsen (H) [14:38:47]: Vi nærmer oss heldigvis slutten og kan snart ønske oss god jul. Når vi står her på tampen av året, må jeg jo kunne få lov til å si at det er veldig gledelig å konstatere at vi nå legger bak oss den femte budsjettenigheten på borgerlig side siden regjeringsskiftet i 2013. Vi har altså i denne perioden levert et av de større løftene for kunnskapssamfunnet noensinne, og i dag staker vi kursen videre ut med å fokusere på tidlig innsats, yrkesfagene, høyere utdanning og en sterk satsing på forskning.

Vi har i lang tid snakket om behovet for tidlig innsats, men det er først etter regjeringsskiftet og de påfølgende årene vi har gått fra sen til tidlig innsats. Selv om vi kan diskutere innretningen, er det ingen tvil om at budsjett-

forliket igjen bygger opp under et solid løft for barne-
trinnene, for flere lærere, for økt tidlig innsats og for
grunnskolen, men også for kvalitet og innhold i barne-
hagene. Ingen barn er for små til å bli sett av våre fire
partier, og jeg er stolt over at vi peker ut en kurs hvor læ-
ring står i fokus, hvor alle barn skal få oppleve mestrings-
følelse og utvikle en læringsglede. Vi ser allerede tegn på
at ungene våre lærer mer. Helt fra innføringen av Kunns-
kapsløftet til satsingen på lærere – på flere lærere, på vi-
dereutdanning, på mastergrad, på kompetansekrav, på
lærerspesialister, for å nevne noe – ser vi nå at norsk sko-
le utvikler seg til å bli stadig bedre.

Vi har sett et kulturskifte fra en tid hvor man snakket
om hva man holdt på med i norsk skole, til å fokusere på
hva vi får ut av norsk skole. Fagfornyelsen og satsingen
på fagfellesskapet og lærerprofesjonen skal framover gi
ytterligere muligheter for å følge opp den enkelte elev
og bidra til at alle får muligheter i skoleløpet. Muligheter
skapes i klasserommet, ikke gjennom detaljstyring fra et
kontor i Oslo. Det bør derfor være til ettertanke for en-
kelte at mens man i åtte år fikk 600 midlertidige lærere i
ungdomsskolen, har man nå på få år levert budsjett for
nærmere 1 800 flere lærere i barneskolen. Tall fra forrige
uke og GSI bekrefter dette løftet.

Det bør også være til ettertanke at der hvor Høyre,
Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har
levert en tredobling av satsingen på kvalitetstiltak i bar-
nehagene, kutter Arbeiderpartiet nå 300 mill. kr til de
private barnehagene, altså 8 000 kr per barn i småtrin-
net – ikke akkurat det vi kan kalle en styrking av tidlig
innsats. Det er av og til langt mellom ord og handling.

Norge står i en omstilling, og som et lite land i en glo-
bal økonomi vil vår kunnskapssatsing være nøkkelen til,
ja selve forutsetningen for, vår suksess i fremtiden. Jeg vil
derfor også trekke fram at vi i 2018 følger opp med et løft
og en styrket satsing på yrkesfagene. Gjennom vårt bud-
sjettforlik har vi fått på plass tidenes løft for lærlingtil-
skuddet, i tillegg til at vi har styrket praksisretting, hos-
piteringsordninger og Lektor2-programmet, stilt krav
om lærlinger ved statlige anbud, og vi tar større ansvar
for lærlinger i de statlige virksomhetene.

I tillegg kommer vår store kvalitetssatsing og løft av
fagskolene. I 2018 følger vi opp med flere studieplasser,
og det er allerede tatt en rekke grep som skal sikre utvik-
ling, kvalitet og innhold i utdanningslaget. I sum har vi
altså løftet yrkesfagene mer enn noen gang. Vi har også
en satsing på yrkesfag, som har sett en betydelig endring
siden regjeringsskiftet i 2013. Sammen på borgerlig side
har vi altså løftet eksempelvis lærlingtilskuddet med
21 000 kr etter nærmest stillstand i åtte år. Ikke ble det
stilt krav til lærlinger heller da, fagskolenes finansiering
ble stadig svekket etter hvert som det kom flere studen-
ter inn, og rammen var omtrent den samme.

Skal vi lykkes i fremtiden, må vi også ha verdensle-
dende universitets-, høyskole- og forskningsmiljøer.
Gjennom struktureringen har vi sikret oss mer slagkraf-
tige miljøer i den internasjonale konkurransen vi står i.
Vi leverer nå et solid budsjett for høyere utdanning og
følger opp og fullfinansierer langtidsplanen innen
forskning og høyere utdanning. Gledelig kan vi nå kon-
statere at vår forsknings- og utviklingsinnsats har pas-
sert 2 pst. av BNP, og det viser at vår politikk, kombinert
med veksten i næringslivet, har gitt en kraftfull og histo-
risk satsing på nyskaping og utvikling. Dette er godt nytt,
som setter norsk næringsliv og forskningsmiljøene våre
i bedre posisjon til å møte fremtiden.

Det er liten tvil om at vi over mange år, og også inn i
2018, har levert og leverer solide kunnskapsbudsjetter.
Sånn rustet vi ungene våre og velferden vår og trygger
næringslivet for den ukjente fremtiden. Det er slutt på
hvileskjær, sen innsats, manglende yrkesfagsatsing samt
kvantitet framfor kvalitet i barnehagene. Kunnskaps-
budsjettene styres nå av partier med store ambisjoner
for våre barn og Norges muligheter.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Mona Lill Fagerås (SV) [14:43:52]: 33 000 erfarne læ-
rere vil bli avskiltet med dagens regjering. Kompetanse-
kravene er blitt gitt tilbakevirkende kraft, og de lærerne
som ikke får tatt etterutdanning innen 2025, vil ikke
lenger ha en godkjent utdanning. Hvordan regjeringen
skal klare å gjennomføre dette løftet med dagens tem-
po, er et spørsmål jeg har til representanten Gudmund-
sen.

I tillegg: Finansieringen av denne kompetansehe-
vingspakken er, ifølge de lærerne jeg snakker med, urett-
ferdig, og den er slettet ikke fullfinansiert. Hva vil repre-
sentanten si til disse lærerne som nå blir ukvalifiserte, og
som ikke har en god finansieringsløsning på bordet for
å få gjennomført de kravene som Høyre i regjering stil-
ler?

Kent Gudmundsen (H) [14:44:47]: Aller først vil jeg
si at kompetansekravene først og fremst er for at vi skal
sikre en god skole – at vi skal ha godt kvalifiserte lærere,
og at vi skal få færre ufaglærte som driver med under-
visning. Det handler om å investere for fremtiden, gjen-
nom kompetanse for kvalitet – som også var en politikk
de rød-grønne gjennomførte og sto bak både innhold-
et, finansieringen og innretningen av, men som vi har
styrket betydelig, ved å øke både satsen og ikke minst
den statlige andelen og også tredoblet antallet lærere
som får tilbud. Dette gjør at vi nå passerer 6 000 lærere
bare i inneværende år som mottar tilbud om etter- og
videreutdanning, noe som er med på å gjøre at vi i løpet
av en tiårsperiode med det tempoet faktisk er oppe i så

mye som 60 000 lærere som får videreutdanning. Jeg vil minne representanten om at antallet som mangler påfyll, er i overkant av 30 000. Jeg mener i så måte – kombinert med en rekke andre viktige fag det er viktig å få et løft for innenfor skolen – at vi er på god vei, og at vi har en god plan for nettopp å nå de målene og sikre at barna våre får de beste forutsetningene for en god skolegang.

Martin Henriksen (A) [14:45:55]: Representanten Gudmundsen fortsetter trenden fra regjeringspartiene om å skryte av tiltak andre har presset gjennom.

Det er interessant å se at Høyre har hatt en slags retorisk glideflukt etter hvert som de blir presset i utdanningspolitikken. Det har det siste året blitt stadig mer uklart hva Høyre mener om lærere. Mantraet fra Høyre tidligere år har vært at det ikke er flere lærere, men bedre lærere som er viktig – lærernes faglige kompetanse. Et eksempel på det var da kunnskapsministeren i valgkampen 2015, i debatt hos Utdanningsforbundet, ble spurt om hva de tre viktigste tiltakene for skolen var i valgkampen. Han nevnte verken tidlig innsats eller flere lærere. I dag, etter Kristelig Folkepartis gjennomslag de siste årene, sier Høyre at man er for flere lærere. Men Høyre argumenterer mot en lærernorm og har i sine fem budsjettforslag ikke satt av midler til en eneste lærer. Det er et retorisk skifte, ikke et skifte i politikk.

Derfor er spørsmålet: Hva er Høyres politikk? Verken partiprogram eller egne forslag til statsbudsjett tilsier at Høyre er for flere lærere i skolen.

Kent Gudmundsen (H) [14:47:02]: Jeg tror representanten Henriksen har en ganske selektiv hukommelse. For det første har Høyre sagt at det viktigste vi må gjøre, er å prioritere et kunnskapsløft blant lærerne. Det har også lærerne selv ønsket. Syv av ti lærere har hatt et ønske om dette i lang tid – ganske forståelig, all den tid satsingen fra den rød-grønne regjeringen var nesten helt manglende, og veldig, veldig mange lærere som ønsket å ta videreutdanning, ikke fikk det. Det er ingen tvil om at forskning peker på at relasjonen lærer-elev er noe av det viktigste man kan prioritere for å få et kvalitetsløft i norsk skole.

Vi har aldri sagt at flere lærere ikke er et gode, men når man som politiker skal prioritere for å sikre et innholdsmessig løft, prioriterer vi selvsagt det viktigste først. Da er det interessant å se på Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, som ikke følger opp bl.a. sine egne lærerløfter om antall lærere. Der man snakket om 3 000 i valgkampen, leverer man bare 1 000 nå i dette alternative budsjettet. Man snakker mer om mat og om fysisk helse og prioriterer de store pengene på alt annet enn kvalitet og innhold.

Martin Henriksen (A) [14:48:12]: Jeg mener representantens svar her viser behovet for det Arbeiderpartiet har foreslått over flere år, nemlig en lese-, skrive- og regnearanti. Blant annet: Når Arbeiderpartiet har snakket om flere lærere, har vi sagt 3 000 flere lærere i løpet av perioden. Det overoppyller vi i vårt alternative statsbudsjett nå, med 1 300 flere lærere i skolen.

Jeg vil gjerne takke representanten for svaret, men det var ikke det jeg spurte om. Jeg spurte om hva som er Høyres politikk – partiprogram eller statsbudsjett – hva som tilsier at Høyre faktisk ønsker flere lærere i skolen, etter fem statsbudsjett og ikke en eneste ny lærerstilling.

Nå har man gått med på et vedtak om lærernorm, i et budsjettforlik. Det betyr at rekrutteringsutfordringen vi ser i skolen, virkelig kommer til syne de neste årene. Da har jeg lyst til å spørre representanten Gudmundsen og Høyre om hva slags tiltak i statsbudsjettet han mener bidrar til å øke rekrutteringen til lærerutdanningen og til å få ned det frafallet i lærerutdanningene som vi ser nå.

Kent Gudmundsen (H) [14:49:13]: For det første mener jeg, igjen, at representanten Henriksen har en ganske selektiv forståelse av vårt statsbudsjett. Det som ble lagt fram, var en betydelig millionsatsing: 300 mill. kr for tidlig innsats, en økning fra 2017. Vi ønsker at det skal være penger som kommunene skal få, slik at de som har skoen på, kan innrette og målrette pengene, gjennom både mindre grupper, flere lærere eller andre tiltak man mener er mest formålstjenlige. For det handler om å sikre at skoleeier har handlingsrom til å skape en bedre skole, og vi vet at det er ulike tiltak som kan virke inn der.

Samtidig har vi altså fått til et historisk løft. Jeg er veldig stolt av at vi fra de fire borgerlige partiene har greid å få til tidenes innsats tidlig i barnetrinnet. Det er utrolig viktig for at vi skal lykkes med å løfte ungene våre, slik at vi senere ser at de kan fylle på og fullføre og bestå videregående opplæring, og til syvende og sist – og det er det det handler om – gi ungene våre de mulighetene som kreves for at de skal kunne lykkes og få et godt liv.

Marit Arnstad (Sp) [14:50:29]: Vi er alle opptatt av økt lærertetthet, men i diskusjonen om lærernorm er det mange av oss som har vært litt i tvil. Vi har vært i tvil fordi vi er litt usikre på: Betyr det at det blir økt læringsutbytte? Nei, sier Statistisk sentralbyrå, som utga en rapport nå tidligere i uka. Kan det innebære sentralisering? Ja, sier mange krefter, også departementet sjøl, forstår jeg. Innebærer det en detaljstyring av skoler? Ja, sier skolelederne. Er det et glitrende eksempel på at politikere ikke bestandig bedriver forskningsbasert politikk? Ja, mener Høyres tidligere utdanningsminister Kristin Clemet, som uttalte seg på Norsk Lektorlags årsmøte nylig.

Mange av oss ville ha ment at disse problemstillingene hadde fortjent en bredere og bedre gjennomgang før man eventuelt innførte en norm. Mitt enkle spørsmål er: Hvorfor synes Høyre nå plutselig at det er et godt forslag å innføre en lærernorm?

Kent Gudmundsen (H) [14:51:28]: Nå har vi i budsjettforliket lagt inn at vi skal ha en tett evaluering og oppfølging av dette vedtaket, og Høyre har også pekt på at det kan være særlige utfordringer ved å gjennomføre normen, bl.a. med tanke på rekruttering av lærere.

Samtidig har de fire borgerlige partiene også fått på plass ganske solide satsinger for rekruttering. Jeg mener at bare det å innføre en masterutdanning for lærere og innføre karakterkrav for opptak i seg selv har gjort at vi har sett en betydelig styrking av lærerprofesjonens anseelse – bl.a. gjennom at Universitetet i Tromsø, som har hatt et pilotprosjekt på akkurat dette i en del år, har sett en rekordsøkning. Jeg er ganske sikker på at etter hvert som masterutdanningen nå får gått seg til, vil vi se at langt flere elever vil søke seg til læreryrket.

Vi har også bl.a. fått på plass en stipendordning som gjør at man får 50 000 kr i stipend hvis man fullfører en lærerutdanning på normert tid, man får ytterligere 50 000 kr hvis man velger å søke seg inn mot barnetrinnet – der det er viktig å sikre rekruttering – og man får ytterligere 50 000 kr hvis man tar en jobb i Nord-Norge etter endt utdanning.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [14:52:48]: Takk til komiteen for samarbeidet så langt. Det er ingen tvil om at «UFO-komiteen» har en spennende periode i vente.

Å bearbeide statsbudsjettet har vært en lærerik prosess, der vi må legge trykk på og dreie mot en villet utvikling. Til grunn for Senterpartiets ambisjoner – for barn og ungdom, barnehager og skoler, utdanningsinstitusjoner og arbeidsplasser – ligger at vi har en solid kommuneøkonomi. Det er der vi legger inn mest midler, mens vi i Kunnskapsdepartementets budsjett legger på for mer spissede tiltak. Praktiske og teoretiske interesser skal bli stimulert i like stor grad, og vi vil kjempe for et reelt utdanningstilbud også for praktikere.

Det starter med læreren. Senterpartiet tror på en til-litsbasert ledelse i skolesektoren. Vi vet at læreren er viktig for elevenes læringsutbytte. Da må vi prioritere tillit og kvalitet framfor resultat og målstyring. Det er altfor mye i skolen som ikke kan bli målt. Elevers motivasjon og utvikling er ikke lineær eller koordinert, den er individuell og uforutsigbar. Elevene vokser og utvikler seg ulikt, og det må skolen ha rom for.

Ved å opprette flere lærerstillinger får lærerne mer tid per elev. Dette sikrer bedre oppfølging i bl.a. de grunn-

leggende ferdighetene lesing, skriving og regning, kombinert med muntlige og digitale ferdigheter. Så må elevene få vite at ferdighetene kommer til nytte i framtiden, da bl.a. digitaliseringen av hele Norge er i gang.

Teknologiske framskritt gjør oss verdensledende på flere felt. Det driver velferdssamfunnet og næringslivet framover. Koding som valgfag i skolen virker å være vellykket. Det engasjerer og utvikler elevenes digitale kompetanse. Vi satser videre på dette i vårt alternative statsbudsjett.

Senterpartiet satser videre på et reelt yrkesfagløft. Vi har i en årrekke arbeidet for bedre anerkjennelse av praktisk kompetanse. Vi har foreslått mange tiltak for å heve kvaliteten på fagopplæringen, fjerne hindringer i systemet og øke elevenes motivasjon for nettopp å velge yrkesfag.

Frafallet i videregående opplæring er for høyt. Det er størst frafall innen yrkesfagene. Vi mener skolen skal ha et større ansvar for elevene i læretiden. Gjennom vekslingsmodellene m.m. må skolene følge opp elevene fram til fagbrev. Derfor foreslår Senterpartiet en egen tilskuddsordning for tettere oppfølging og formidling av lærlinger ved den enkelte skole. Samlet legger vi også en kvart milliard på bordet til et reelt yrkesfagløft.

I sammenheng med dette kommer utstyrsloftet for ressurskrevende fag. Lite er så demotiverende som at utstyret du møter i undervisningen, ikke holder tritt med det utstyret du møter i arbeidslivet. Senterpartiet er stolte av gratisskoleprinsippet og vil utjevne kostnadsforskjellene ved å øke utstyrsstipendet. For at opplæringen skal være relevant, er det viktig at elevene får bruke oppdatert utstyr. Senterpartiet foreslår videre en egen pott som skolene kan søke om tilskudd fra til særskilt kostnadskrevende utstyr.

Arbeidsmarkedet trenger fagskoler. Senterpartiet mener fagskolene skal ha høyere prioritet. Utdanningene bør ha studiepoeng og anerkjennes som høyere fagutdanning. Senterpartiet mener at arbeidslivet har behov for at flere tar denne utdanningen, samtidig som at utdanningen egner seg for flere enn dem som finner veien dit i dag. Det eksisterer heller ikke relevante fagskoleutdanninger for alle bransjer som etterspør fagfolk. Det tar vi på alvor og ønsker å skru opp antall studieplasser, og vi setter av midler til 1 000 nye fagskoleplasser. Dette er en del av Utdanning for framtida.

Utdanning, forskning og innovasjon skal drive utviklingen av landet framover. Senterpartiet prioriterer nye studieplasser i UH-sektoren, regional innovasjon og forskning. Vi satser f.eks. på IKT, luftfart, musikkterapi og medisin. Studentene trenger vilkår for å kunne gjennomføre de studietilbudene som vi satser på.

Senterpartiet prioriterer studentvelferd gjennom både flere boliger og større satsing på helsetjenester enn

det regjeringen har. Kunnskapsaktører for fremtiden fortjener gode rammevilkår, og det vil Senterpartiet jobbe for å gi dem.

Senterpartiet fremmer et budsjett som tar teoretiske og praktiske ferdigheter på alvor. Vi vil ta hele landet i bruk, tilføre arbeidslivet den arbeidskraften det trenger, og sist, men slett ikke minst ha et tilbud der det er rom for alle elever med trykk på og dreining mot lik verdsetting av praktikere og teoretikere.

Med dette tar jeg opp de forslagene som Senterpartiet er med og fremmer i innstillingen.

Presidenten: Representanten Marit Knutsdatter Strand har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Aleksander Stokkebø (H) [14:58:06]: Siden Høyre kom i regjering har vi vært opptatt av å skape en kunnskapsskole med mer læring og større muligheter for norske elever. Det har vi gjort ved å prioritere det viktigste først: tidlig innsats og flere gode lærere. Men der Høyre i regjering rigger Norge for å møte framtidens kompetansebehov, vil Senterpartiet reversere. Vi har innført femåring masterutdanning, som lærerne selv etterspurte, og som vil bety mer praksis, faglig fordypning og digital kompetanse. Senterpartiet vil reversere. Vi har innført nye karriereveier for lærerne i klasserommet, såkalte lærerspesialister, som lærerne selv er fornøyd med. Senterpartiet vil reversere og kutte.

Hvordan mener representanten Knutsdatter Strand at Senterpartiets reverseringspolitikk i skolen er det rette for å møte morgendagens behov for mer kunnskap?

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [14:59:00]: Takk for spørsmålet. Det er imponerende å høre at Høyre har lest vårt alternative statsbudsjett til punkt og prikke, samtidig som man mener at det vi gjør, er å reversere. Jeg er helt uenig. Det vi gjør er å satse. I motsetning til Høyre anerkjenner vi ett av problemene som kan bli det største for norsk skole i tiden som kommer, nemlig lærermangel. Der hvor Høyre svarer med at det skal bli vanskeligere å gjennomføre utdanningen – femårig masterutdanning, det skal bli vanskeligere å komme inn og firerkrav i matematikk – der pedagogikkstudentene selv sier at skolepoeng hadde vært en mye bedre løsning, svarer Senterpartiet med å høre på dem. Og når det gjelder avskiltingen av tusenvis av lærere, mener vi det er det motsatte av å satse på tillit og kvalitet. Det er det motsatte av å ta elevenes behov på alvor. For det er nettopp læreren som er nøkkelen til at elevene skal lære.

Aleksander Stokkebø (H) [14:59:59]: Jeg merker meg at representanten ikke svarer på spørsmålet. Jeg merker meg at Senterpartiet er så ivrige etter å reverse-

re og kutte at de ser bort fra kunnskap og bort fra rapporten som kom i dag, som viser at lærerspesialistordningen har fungert. Lærerne og skolene er godt fornøyd, rektorene oppgir at det blir bedre kultur for læring, og at ordningen bidrar til at flere gode lærere ønsker å bli i klasserommet. Derfor har regjeringen foreslått å utvide ordningen. Men Senterpartiet vil reversere og kutte, så jeg skal spørre representanten igjen: Hvorfor vil Senterpartiet kutte en ordning, en attraktiv karrierevei, som bidrar til rekruttering, og som kan motvirke at lærerne søker seg bort fra skolen?

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [15:00:42]: Jeg må innrømme at jeg ikke har rukket å lese rapporten som ble lagt fram i dag, men Senterpartiet har også oppfattet at det er altfor mange ufaglærte inne i spesialundervisningen. Når elevene har krav på og får tilbud om spesialundervisning, er det ikke faglærte og kompetente pedagoger som møter dem. Det er nødvendigvis ufaglærte som må fylle det gapet Høyre har laget i skolen, der vi mangler kompetente lærere. Vi trenger nettopp lærere med tid og tillit, slik at man ikke trenger å ha elever som faller utenfor klasserommet, som det ikke er rom for innenfor klassens fire vegger, og som trenger lærerspesialister. Så får vi ta tak i dette. Jeg håper at Senterpartiet får gjennomslag for flere av sine gode tiltak – og at representanten Stokkebø kan se på tiltakene våre, ikke bare kuttene våre.

Roy Steffensen (FrP) [15:01:49]: Jeg vil også gratulere representanten Marit Knutsdatter Strand med et bedre budsjett i opposisjon enn i posisjon. Jeg registrerte at representanten sa at man i en årrekke har arbeidet for ganske mange tiltak, og det ble nevnt en del fra talerstolen, bl.a. satsing på yrkesfag. Da har vi lærlingtilskuddet, som vi har økt med ca. 21 000 kr per kontrakt i vår periode, mens det så å si sto stille under forrige regjering. Vi har skjærpet kravet om bruk av lærlinger for å vinne offentlige anbud. Dette har det vært snakket om lenge, men vår regjering gjennomfører det. Så ble det også fra talerstolen nevnt flere studentboliger. Der leverer vi godt over dobbelt så mye som den forrige regjeringen.

Så mitt spørsmål er, siden Senterpartiet sier de har jobbet i en årrekke for å få til disse tingene: Var det SV eller Arbeiderpartiet som begrenset dere i regjering?

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [15:02:48]: Det er alltid hyggelig å høre at Fremskrittspartiet ser tilbake på den tiden da det var rød-grønn regjering. Den tiden var Senterpartiet også godt tilfreds med. Vi opplever det sånn at i dagens storting er det nettopp opposisjonen som fortsatt driver fram tiltakene i skolen. Vi er også for økt lærlingtilskudd, vi er for krav om lærlinger i anbud, og vi legger trykk på enda flere studentboliger enn det

regjeringen legger opp til i sitt budsjett. Det kan være begrensninger og forhandlinger i en regjering. Det kjenner jo representanten og Fremskrittspartiet godt til når de nå er med og gjennomfører en lærernorm – som nettopp er det Senterpartiet har vært redd for, nemlig en sentraliserende politikk, som Fremskrittspartiet er med og støtter i regjering.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Mona Lill Fagerås (SV) [15:03:59]: SV vil gjøre overfylte klasserom til historie. Skal vi løfte norsk skole til det nivået elevene våre fortjener, må lærerne få mer tid til hver enkelt elev. Flere lærere vil bedre kunne se og følge opp hver enkelt elev, og de vil ha bedre mulighet for å skape et godt og inkluderende skolemiljø for alle. Med flere elever i klassen får læreren mindre tid per elev. Mindre tid per elev betyr at undervisningen i mindre grad blir tilpasset den enkelte. Skoleflinke elever får ikke nok utfordringer, og det blir mindre tid til å følge opp de elevene som sliter. Når elevene sliter i grunnskolen, øker risikoen for frafall i løpet av videregående skole. Prioriteringer tidlig i livet får altså konsekvenser hele livet.

I prinsippet er det bred enighet om at det trengs flere lærere. Men det er stor uenighet om hvordan vi skal komme dit. Regjeringen Solberg har så langt bevilget 1,3 mrd. kr for å øke lærertettheten på 1.–4. trinn, noe som må bety at de anser dette som viktig. Problemet er imidlertid at satsingen ikke virker. Lærertettheten i skolen har gått ned, og midlene går åpenbart ikke dit de skal.

Flere lærere vil bedre kunne se og følge opp hver enkelt og ha bedre mulighet for å skape et godt og inkluderende skolemiljø for alle. Det er gledelig at Kristelig Folkeparti nå drar i samme retning, og budsjettavtalen med regjeringen er et viktig skritt i rett retning. Men kampen for økt lærertetthet er ikke over med dette, for motkrefte er store. Jeg registrerer at både statsministeren og kunnskapsministeren bidrar til å skape usikkerhet om regjeringens vilje og evne til å implementere ordningen.

Samtidig som Kristelig Folkeparti skal ha ros for å ha dratt i land økt lærertetthet, registrerer jeg at Kristelig Folkeparti har betalt en høy pris. Kristelig Folkeparti godtar dagens kompetansekrav og innføringen av krav om 4 i matematikk for å komme inn på lærerutdanningen. Utdanningsdirektoratets statistikk om grunnskolen viste oss i forrige uke at 5,6 pst. av lærerne i norsk grunnskole ikke oppfyller kompetansekravene for tilsetting. De er altså ufaglært. Norsk skole skriker etter kvalifiserte lærere, og for lærerrekutteringen i Nord-Norge, der lærermangelen er størst, er antallet tomme studieplasser dramatisk. Da er det meningsløst at regjeringen stenger døra til lærerutdanningen for motiverte

elever med høy snittkarakter som ønsker å bli lærere. Bare i år står 415 studieplasser ledig. Flere enn SV burde være urolige for at så mange plasser står ledig, og det er nærliggende å tro at dette skyldes firerkravet i matematikk. Hvor mange lærertalenter norsk skole går glipp av, og hvor mange studenter som velger andre utdanninger på grunn av dette kravet, uten at snittet skal hensyntas, er det vanskelig å finne tall på. Tall fra ministeren sier i alle fall at i år er det 284 stykker som ønsker å starte utdanningen, og som er så interessert at de tar forkursprøven, men de kommer ikke inn. Plassene er der.

Er det virkelig bare 4-karakteren i matematikk som avgjør om man er skikket til å være en god lærer? Jeg vil si det så sterkt som at dette er en høyst uansvarlig politikk. SV mener at firerkravet må fjernes. Rekrutteringsarbeidet må intensiveres. I tillegg: Å avskilte 33 000 lærere i en situasjon der 5,6 pst. av lærerne er ufaglært, er mildt sagt meningsløst.

Jeg tar opp forslagene fra SV.

Presidenten: Representanten Mona Lill Fagerås har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [15:09:22]: For to uker siden var vi begge på PIRLS-konferansen i Stavanger. Der fikk vi vite at elevene leser mye bedre etter innføring av Kunnskapsløftet, med høyere læringstrykk på de grunnleggende ferdighetene. Da er det interessant å huske at Øystein Djupedal fra SV i 2007 innrømte at SV hadde tatt for lett på dette med kunnskap, og at de ikke hadde prioritert at elevene skulle lære norsk, matte og engelsk grundig. Nå virker det som om SV går baklengs inn i framtiden, for det er mye snakk om fysisk aktivitet, flere lærere og kulturtilbud som skal inn i skolen. Blant annet er det i deres alternative budsjett satt av 3 mrd. kr til mer frukt og grønt og skolemat. Men det er lite snakk om innholdet i dagens undervisning, kompetansen til lærerne og det faglige fellesskapet på hver enkelt skole. Det var ganske tydelig da representanten Fagerås sa til Utdanningsnytt at tidlig innsats ikke er å prioritere lærerspesialister i de første klassene, og at ordningen er omdiskutert.

Kan representanten Fagerås forklare hva som er så diskuterbart med flere karriereveier i skolen og høyere satsing på flere lærerspesialister?

Mona Lill Fagerås (SV) [15:10:32]: Jeg takker representanten Tybring-Gjedde for at jeg får mulighet til å snakke om heldagsskolen. Når SV sier at vi vil ha mer skolemat, og at vi vil ha mer fysisk aktivitet, sier vi samtidig at vi ønsker å gi lærerne tid og ressurser til dette, vi ønsker å utvide skoledagen. Dagens skole ønsker vi skal bli mer praktisk og mer variert. Vi tror at det f.eks. vil

føre til at færre dropper ut av videregående skole, og vi tror virkelig at det er slik framtidens skole bør være.

Vi er ikke imot kompetansekrav. Vi er imot tilbakevirkende kraft, vi er imot det som regjeringen gjør, nemlig å fortelle dagens lærere at de ikke duger lenger. Hvilken annen yrkesgruppe opplever å bli fortalt at de ikke lenger duger? Det er det regjeringen gjør.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [15:11:37]: Det er 10 000 elever som går ut av grunnskolen uten å kunne lese, skrive og regne skikkelig, og skolen klarer ikke å utjevne sosiale forskjeller. Jeg forstår det slik at SVs viktigste tiltak mot dette er å bruke 3 mrd. kr på bl.a. skolemat og frukt og grønt. Det mener jeg er feil prioritering.

Så har representanten snakket en del om det å ha en tillitsreform og å ha tillit til lærerne i skolen. Jeg har litt problemer med å skjønne hva SV legger i det. Høyre er opptatt av at lærerne skal ha kompetanse og handlingsrom til å utvikle gode undervisningsopplegg – et profesjonsfelleskap. Vi vil slanke læreplanene for å ha mer dybdelæring og redusere tidstyvene i skolen. Jeg merker meg at det eneste SV egentlig foreslår når vi diskuterer dette, er å fjerne nasjonale prøver. Ellers er SV først i køen for å foreslå flere ting som skal inn i skolen, som f.eks. fysisk aktivitet. Senest i denne budsjettinnstillingen kritiserer SV regjeringen for å fjerne et rapporteringskrav om å kartlegge utdanningen til SFO-ansatte.

Mitt spørsmål er om representanten kan nevne tre konkrete rapporteringskrav som de ønsker å fjerne for å gi mer tillit til lærerne.

Mona Lill Fagerås (SV) [15:12:38]: Det er ikke tvil om at vi ønsker en tillitsreform i norsk skole. Det er nettopp fordi at vi ønsker at læreren skal få mer tid i klasserommet. Det som inngår i reformen, er mindre målstyring og mer praktisk og variert undervisning. Vi ønsker at læreren skal bruke tid i klasserommene. Jeg har lyst til å peke på det som Barneombudet sier, de har gjort mange undersøkelser på spesialundervisningen, og det viser seg at de svakeste elevene får de minst erfarne lærerne. Dette er en helt feil utvikling. Derfor ønsker vi flere lærere inn i klasserommene. Det er nettopp det rektorene svarer når de får spørsmål om virkningen av de 600 nye lærerne inn i grunnskolen, som Kristin Halvorsen bevilget penger til. Jo, det ble en bedre spesialundervisning, og ungene fikk undervisningen i klasserommet ... (presidenten avbryter).

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [15:13:46]: Mer praktisk, variert undervisning er vi for, derfor satser vi nå på kompetansen til lærerne og på femårig masterutdanning, sånn at man lærer mer varierte pedagogiske metoder. Tid i klasserommet er vi for, nettopp derfor lager vi flere karriereveier, slik at lærerne faktisk ikke må ut

av klasserommet dersom de ønsker å ta etter- og videreutdanning og gjøre noe annet i skolen.

Du svarer fortsatt ikke på mitt spørsmål, som er: Kan du nevne tre konkrete rapporteringer rundt dokumentasjonskrav som SV mener vi må fjerne for å ha mer tillit til lærerne?

Presidenten: Presidenten minner om at talen skal rettes til presidenten.

Mona Lill Fagerås (SV) [15:14:23]: Jeg har selv jobbet som lærer i 17 år, og jeg opplever at mer og mer av tiden jeg hadde som lærer, måtte brukes til å skrive rapporter – jeg måtte sitte på et overfylt lærerrom og skrive rapporter. Det var egentlig ikke det jeg i utgangspunktet utdannet meg til. Jeg utdannet meg til lærer fordi jeg ønsket å bruke tid i klasserommet på å undervise elevene og på å gi tilpasset opplæring. Hvordan skal det være mulig å gi tilpasset opplæring med de overfylte klasserommene som Høyre tydeligvis går inn for? Nå må de visst innføre en lærernorm som de er imot og ikke har tro på. Men det har SV tro på, derfor var det å få innført en lærernorm en av våre hovedsaker i årets valgkamp.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [15:15:33]: I budsjettinnstillingen foreslår SV å overføre tid fra skolefritidsordningen til skoledagen. Ser SV ingen utfordringer med å innføre en heldagsskole som medfører at barn får minst like lang arbeidsdag som voksne, og at skolen overtar mer av det ansvaret som foreldrene har i dag?

Mona Lill Fagerås (SV) [15:15:56]: SV ser på hvordan familiene fungerer i dag. De aller, aller fleste familiene er nødt til å sende ungene sine på SFO. Derfor vil vi inkludere mer av skoledagen i SFO, bl.a. ønsker vi at lekseene skal være gjort når elevene kommer hjem, sånn at elevene skal ha det akkurat sånn som foreldrene har det – når de kommer hjem, har de fri.

Det som skjer i dag, Grøvan, er at når elevene kommer hjem og har spist middag, må de begynne på en ny runde med lekser. Det er et tydelig krav fra SV at vi ønsker at de skal få slippe det, og at skoledagen blir lagt opp sånn at den er tilpasset moderne familier.

Presidenten: Presidenten minner fortsatt om at det er presidenten som skal tiltales – sånn er det.
Replikkordskiftet er avsluttet.

Grunde Almeland (V) [15:17:05]: Vi står overfor store utfordringer i tiden som kommer, og det er de som går på skolen i dag, som skal løse mange av dem. Derfor trenger vi verdens beste skole. Vi må gi barna som vokser opp i dag, en mulighet til å hevde seg i et nytt og annerledes arbeidsmarked. Vi må ha ambisjoner for alle elever, og vi må ha et mangfold i utdanningstilbudet.

Derfor må vi også ha rom for private aktører som har nye metoder for læring, og som tilbyr noe annet enn det offentlige.

Mangfold handler også om folkehøyskoler, som er redningen for mange skoletrøtte ungdommer som ikke helt vet hva de skal bli, eller som gjerne vil satse på kreative sider av seg selv. For Venstre var det derfor viktig å rette opp kuttet i støtten til folkehøyskolene.

Læring skjer gjennom hele livet, og vi har alle behov for påfyll av kunnskap. Begrepet «livslang læring» er hult uten en offensiv satsing på voksenopplæringen og studieforbundene.

For Venstre er læreren det aller viktigste for elevenes læring. Det har ikke så stor betydning om man går i en stor eller liten klasse, på en stor eller liten skole. Det som betyr noe, er om man har en dyktig lærer. Derfor satser vi på lærerne. Vi har styrket lærerutdanningene med en femårig master og gjennom flere år satset på kvalifisering og videreutdanning. Nå legger vi på 200 mill. kr ekstra til videreutdanning og kvalifisering. Men vi er langt fra i mål. Antallet ukvalifiserte lærere i skolen har økt. Med lærernormen er satsingen på lærerne enda viktigere. Venstre ønsker flere lærere i skolen, men vi er opptatt av at de har nødvendige kvalifikasjoner.

Det haster med å rekruttere flere lærere til skolen. Vi må lokke lærere som er i andre yrker, tilbake til skolen, og det må bli mer attraktivt å stå lenger i jobb. Vi trenger flere studieplasser, og vi må gi nyutdannede lærere bedre oppfølging, slik at de velger å bli i skolen framfor å forsvinne til andre yrker.

Vi må også styrke laget rundt læreren. Derfor har Venstre gjennom mange år satset på skolehelsetjenesten. Skolebibliotekaren kan også være en viktig ressurs for lærere og elever. Jeg er derfor glad for at regjeringen – etter forslag fra Venstre – skal se på den svenske ordningen med kompetansetilskudd for å stimulere til ansettelse av flere skolebibliotekarer.

Norsk skole står midt i en digital revolusjon. Mens store deler av det norske samfunnet i større eller mindre grad har blitt digitalisert, henger mange skoler etter. Framtidens skole skal utdanne elever i en stadig mer digitalisert hverdag. Kravene til forståelse og kompetanse på IKT er økende, og vi må henge med. Derfor vil Venstre ha en betydelig satsing på IKT i skolen. Vi har store ambisjoner og foreslo en hel uketimer i grunnskolen i vårt alternative budsjett, men vi er glade for at vi får styrket satsingen på programmering.

Vi er veldig fornøyd med at vi får til et løft for digitale læremidler, i form av etablering av en ny nasjonal arena for digitale læremidler, takket være midler Venstre kjempet igjennom i arbeidet med budsjettforliket. Det vil bidra til mer innovasjon blant utviklerne og et bedre tilbud til elevene. Det er et stort behov for programme-

rere, spesielt innenfor datasikkerhet. Venstre er derfor veldig godt fornøyd med å bidra med 500 flere studie-plasser innenfor IKT. Videre styrkes IKT-kompetansen med flere stipendiater.

Vi trenger et løft for høyere utdanning, og for Venstre var styrkingen av basisfinansieringen for UH-sektoren, Universitets- og høyskolesektoren, med 100 mill. kr viktig. Vi styrker også forskningen med 50 mill. kr ekstra til muliggjørende teknologier, 50 mill. kr til næringsforskning, 50 mill. kr til bestandsforskning, kunnskapsløft for havet, osv.

Fordi vi trenger mer kunnskap på alle områder, styrker vi også de frie forskningsinstituttene med 25 mill. kr.

Venstre sørger nå for at vi får etablert en fleksibel utdanning for religiøse ledere ved Universitetet i Oslo. Med dette kan man utdanne imamer i Norge, imamer som kjenner norske verdier og norsk kultur, og som vil ha større forståelse for hvilket samfunn de er en del av. Et bredt flertall i Stortinget har stilt seg bak Venstres forslag, og nå har vi sikret nødvendig finansiering for å komme i gang.

Jeg vil avslutte med å løfte fram viktigheten av en god barnehage. Venstre sa i valgkampen at alt starter i skolen, men årene i barnehagen er utrolig viktige. Derfor er vi glade for at vi også får til en solid satsing i barnehagen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Nina Sandberg (A) [15:22:20]: Nylig hadde Adresseavisen en sak der det gikk fram at forholdstallet mellom elever og lærere har stått ganske stille de siste årene, antallet elever per lærer har gått svakt ned. Leder i Venstre, Trine Skei Grande, uttalte da i en kommentar at dette var tall som hun ville ta med seg inn i regjeringsforhandlingene, «fordi det å sørge for flere kloke, gode og kvalifiserte lærere er det viktigste vi kan gjøre for elevene våre».

Jeg vil gjerne stille representanten Almeland fra Venstre disse muligens høyst aktuelle spørsmålene: Hvis partiet Venstre hadde styrt Kunnskapsdepartementet, hva ville et slikt statsrådsskifte ha betydning? På hvilken måte ville en kunnskapsminister fra Venstre sette sitt preg på utdannings- og forskningspolitikken?

Grunde Almeland (V) [15:23:13]: Jeg skal ikke stå her og forskuttere hva som kommer til å skje i forhandlingene, men jeg kan si at for Venstre er det viktig å sørge for at man også har et tilstrekkelig antall gode lærere der det er behov for det. Man ser også i Venstres forslag at økt lærertetthet er et tema vi er opptatt av. Men det viktigste for Venstre er at vi sørger for en styrking av videreutdanningssatsingen vi har for lærerne, og ikke minst at vi sørger for at de ressursene som er i skolen i dag, får tilstrekkelig kompetanse – tilstrekkelig formell

kompetanse også – til å kunne sørge for et godt læringsmiljø for de elevene som i framtiden skal møte et utfordrende arbeidsmarked.

Nina Sandberg (A) [15:24:10]: Jeg har også bitt meg merke i at Venstre gikk til valg på mottoet «Alt starter i skolen», men at Almeland nå modererer det utsagnet lite grann, for jeg hadde tenkt å spørre om det egentlig gjør det. Representanten Almeland var nå litt inne på hva som er Venstres syn på barnehage og tidlig innsats på utdanningsfeltet, men jeg kunne tenkt meg å høre litt mer om det.

Grunde Almeland (V) [15:24:33]: Det er riktig at dette var et av våre slagord i valgkampen, men for Venstre har barnehagen alltid vært en naturlig del av utdanningsløpet. En god barnehage med kompetente pedagoger er viktig for å sikre barn en god start på livet og ikke minst for å sørge for at vi klarer å utjevne forskjeller, slik at alle kan komme inn i skolen på mest mulig like fot, for å klare å mestre skolehverdagen, som for mange er svært utfordrende.

Vi er veldig stolte av at vi har fått til en videre satsing på bl.a. gratis kjernetid. Det skal sikre at barnehagen faktisk er tilgjengelig for alle.

Turid Kristensen (H) [15:25:35]: Venstres representant Grunde Almeland var i sitt innlegg opptatt av dette med kvalifiserte lærere, og som vi hørte tidligere her i dag, innførte regjeringen en ordning med lærerspesialister i grunnskolen i 2015. Målet med lærerspesialistordningen er todelt. Det er både å ha en attraktiv karrierevei for lærere og også å motvirke at dyktige lærere velger seg bort fra skolen – et tiltak for å beholde dyktige, kvalifiserte lærere i skolen til det beste for norske elever.

Det er ansatt 300 lærere som lærerspesialister siden ordningen ble innført, neste år vil ytterligere 300 bli ansatt, og det vil også omfatte begynneropplæring i skolen. Målet er å ha 2 500 lærerspesialister innen 2025.

Rektorene oppgir i en ny rapport at ordningen har bidratt til å gi god undervisning og en felles kultur for læring og fungerer bra. Jeg kunne godt tenke meg å høre om Venstres representant er enig i at det er viktig å ha en fortsatt satsing på lærerspesialister, og om Venstre har noen tanker om hva som kan bidra til å gjøre ordningen enda bedre.

Grunde Almeland (V) [15:26:38]: Venstre er veldig positive til at det eksisterer flere karriereveier i skolen. Det er ikke minst viktig for å motivere lærere, som representanten sier, til å bli stående i læreryrket, og at det oppleves som at man kan utvikle seg.

Det er veldig positivt at det finnes ordninger der man har mulighet til å spesialisere seg mens man samtidig

fortsatt er i klasserommet. Denne ordningen er Venstre positive til.

Det er lagt fram en evaluering av NIFU og NTNU Samfunnsforskning som peker på flere ting som også vi mener er viktige for å sikre at ordningen forbedres, særlig med sikte på å dele kunnskapen som lærerspesialistene får, med hele kollegiet. Det er også noe som må løftes videre.

Nicholas Wilkinson (SV) [15:27:47]: Kristelig Folkeparti har heldigvis overkjørt Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre og skal sikre økt lærertetthet i norsk skole. Det feirer SV. Men vi er bekymret for tilgangen på lærere. Nå står skoleplasser tomme fordi Venstre sammen med regjeringen har bestemt at om man har 4 i matte, får man ikke lov til å bli norsklærer, selv om man er best i norsk i hele Norge.

I tillegg skal de altså avskilte 33 000 lærere ved å gi kompetansekrav tilbakevirkende kraft. Fasiten til politikken er det som representanten selv viste til, nemlig at andelen ufaglærte lærere i skolen øker og nå er på 5,6 pst. Når vi har politikk som ikke virker, er det ett svar på det, og det er å endre politikken og kaste ut regjeringen – ikke å gå inn i regjering sammen med Fremskrittspartiet og Høyre.

Representanten Skei Grande sa i høringen at lærerne ikke har den samme stoltheten i å øke kompetansen sin som andre yrkesgrupper. Venstre har tydeligvis møtt andre lærere enn jeg har, men jeg lurar på om Venstre mener det f.eks. er Steffen Handal, som leder Utdanningsforbundet, eller superlærer Håvard Tjora som ikke har respekt for kompetansen i skolen.

Grunde Almeland (V) [15:28:58]: For Venstre handler dette om det beste for barna. Vi har ansvaret for at barna som går på skolen i dag, får de beste forutsetningene for å møte et svært utfordrende framtidig arbeidsmarked. Vi i Venstre har full tillit til at lærerne får til dette. Når det kommer til lærernes kompetanse, har Venstre kjempet for nettopp å sikre at det er tilstrekkelige midler til videreutdanning, sånn at de gode ressursene som allerede er i skolen i dag, skal få mulighet til videreutvikling og påfyll.

Det er også viktig å påpeke at når vi i dag har mangel på kvalifiserte lærere, er det nettopp de mer sårbare gruppene, de elevene som mottar spesialundervisning, som ofte får tilgang til dem uten nødvendig formell kompetanse.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet over.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [15:30:21]: Kristelig Folkeparti vil bygge samfunnet på det verdigrunnlaget som er nedfelt i vår kristne og humanistiske kulturarv.

Disse verdiene tar utgangspunkt i hvert enkelt menneskes uendelige verdi, vårt kollektive og personlige ansvar for hverandre og ønsket om å ta vare på miljø og livsgrunnlag for kommende generasjoner.

Familien er barnets grunnleggende og viktigste fellesskap og må derfor styrkes. Skolen skal stå sammen med hjemmet for å danne og utdanne elevene og ruste dem for livet.

Barnehagen skal være et trygt og godt sted å være for små barn, et sted der barnet får utvikle seg gjennom lek, samspill og kreativ utfoldelse. Det aller viktigste for kvaliteten på barnehagetilbudet er at det er nok voksne i barnehagen. Derfor vil Kristelig Folkeparti arbeide for at det skal være en norm som sikrer at det til enhver tid er maks tre små barn per voksen og maks seks store barn per voksen i alle barnehager. I kombinasjon med denne bemanningsnormen vil Kristelig Folkeparti ha en barnehagelærernorm på 50 pst. I vårt alternative budsjett foreslo vi en slik bemanningsnorm og en barnehagelærernorm innført fra 2018.

En lærer må ha tid til å se og støtte hver enkelt elev. Høyere lærertetthet gir mer tid til hver elev og bedre muligheter til å tilpasse opplæringen og gi alle den hjelpen og oppfølgingen de har behov for. Derfor prioriterte Kristelig Folkeparti i forrige periode flere lærere for de minste elevene, og derfor var en lærernorm på skolenivå et av de høyest prioriterte kravene fra Kristelig Folkepartis side inn i budsjettforhandlingene. Høy lærertetthet må starte fra 1. klasse, slik at en tidlig kan sette inn ekstra hjelp der det trengs. I dag får mange hjelp for sent, og det settes inn klart mest spesialundervisning på ungdomstrinnet. Det er stikk i strid med det vi vet om betydningen av tidlig innsats. Vi må bort fra en vente-og-se-holdning og sørge for at ekstra innsats settes inn fra år én.

Gjennom budsjettforliket med regjeringspartiene og Venstre får vi nå en lærernorm som fases inn over to år, med en lærertetthet på 16 elever på 1.–4. trinn og 21 elever på 5.–10. trinn fra 2018 og deretter 15 og 20 på henholdsvis 1.–4. og 5.–10. trinn fra 2019. En lovfestet minstenorm for lærertetthet sikrer at alle elever får tilgang til skolens viktigste ressurs, som er læreren. Kristelig Folkeparti vil at barn, uansett hvor de bor i landet, skal sikres bedre og mer lik tilgang på denne ressursen. Innføringen av en lærernorm på skolenivå er en historisk seier for norsk skole. Dette er etter Kristelig Folkepartis oppfatning den største reformen på mange år og vil sikre at barna våre blir sett og ivaretatt – fra de er ivrige førsteklasinger og gjennom en for mange krevende ungdomsskoleetid. Flere lærere vil legge til rette for at vi får en skole som ser hele mennesket.

Flere har etterlyst dokumentasjon på at færre elever per lærer nytter og gir effekt. Vi har bl.a. forskning fra USA som konkluderer med at nettopp klassestørrelse

har stor betydning for langtidseffekten av undervisningen for elevene. Det samme ser vi i Sverige. Her hjemme ser vi at lav lærertetthet gir mindre tilpasset opplæring og økt behov for spesialundervisning. Ser vi på de siste PISA-tallene, ser vi at Estland snart er på nivå med Finland når det gjelder resultater. En av de viktigste årsakene til det er nettopp at Estland har satsset på lærertetthet. Tidligere i høst erkjente også OECD at klassestørrelse har læringseffekt.

Hovedpoenget med flere lærere er at det skal være mulig for skolene å organisere skolehverdagen til beste for barna på en fleksibel måte, der utgangspunktet er færre elever per lærer, og at man kan ta i bruk varierte undervisningsmetoder for å kunne gi mer tilpasset opplæring. Jobben for å ta i bruk det nye handlingsrommet lærernormen gir, må nå skolene og lærerne gjøre.

Det må også gjøres en jobb med gode tiltak for å rekruttere flere lærere og for å få flere lærere til å bli lenger i yrket. Jeg ser fram til samarbeid med regjeringen og andre partier for å sikre at vi i framtiden har et læreryrke som er attraktivt, både for studenter som skal velge utdanning, og for erfarne lærere med hensyn til å stå lenger i jobb.

For mange barn gruer seg til neste skoledag av frykt for å bli mobbet. 40 000–60 000 barn og unge utsettes for mobbing ukentlig. For mange er mobbing forbundet med skyld og skam. Vi vet at jo lenger mobbingen foregår, jo større er risikoen for varige fysiske og psykiske skader. Kristelig Folkeparti er derfor svært glad for at vi nå har fått innført mobbeombud i hvert fylke – at det kommer på plass sammen med de andre tiltakene mot mobbing, som nå ligger i budsjettet.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Leif Audun Sande (A) [15:35:39]: Som Martin Henriksen sa, er Arbeidarpartiet veldig fornøgd med at Kristeleg Folkeparti klarte å få gjennomslag for fleire lærarar. Samtidig har me registrert at dei måtte gje seg på krav som dei hadde: å få fjerna kompetansekrav som er gjeve tilbakeverkande kraft og å få vekk kravet om karakteren 4 i matematikk for å kome inn på lærarstudiet.

Då har me eit spørsmål: Kan representanten Grøvan utdjupe varigheita på den avtalen, kor lang tid ein har bunde seg for? Eller for å seie det på ein annan måte: Når har dei lov til å ombestemme seg?

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [15:36:18]: Bare for å slå det helt fast, så har ikke vi endret syn på disse kravene som er gitt tilbakevirkende kraft. Vi mener fortsatt at disse kompetansekravene, som vi også var enig i og som ble innført i 2014, er en riktig utvikling for å kvalifi-

sere flere lærere til et riktig nivå for den viktige jobben de har i grunnskolen.

Når det gjelder firerkravet, har vi heller ikke endret syn på det. Vi synes ikke det er et godt dokumentert krav for å finne fram til de best kvalifiserte til lærerutdanningen for at de skal kunne gjøre en god jobb i skolen.

Så er det sånn at denne avtalen gjelder for budsjettåret 2018. Det er den varigheten denne avtalen har, sånn som vi har inngått den i forbindelse med dette budsjettet.

Marit Arnstad (Sp) [15:37:29]: Jeg tenkte jeg skulle gå litt videre på akkurat det spørsmålet, for vi har vært enig med Kristelig Folkeparti om at kompetansekrav til lærerne er bra, men dette med å gi dem tilbakevirkende kraft er et slag i ansiktet på svært mange lærere som er dyktige, erfarne og som har mye å gjøre i norsk skole. Det at en forteller over 30 000 lærere at de ikke er bra nok, har gjort dem provosert, sjølsagt. Det har gjort dem usikre.

Så forstår jeg at Kristelig Folkeparti har bundet seg til en viss avtale. Samtidig sier representanten Grøvan at Kristelig Folkeparti ikke har endret syn. Da er mitt spørsmål: Hvilken strategi har Kristelig Folkeparti lagt når det gjelder å arbeide videre for å hindre denne avskiltingen av disse over 30 000 lærerne?

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [15:38:18]: For oss er det viktig å kommunisere til de lærerne som nå blir fortalt at de mangler kompetanse for å undervise i skolen, at de i utgangspunktet er gode nok og har vist det gjennom praksis i mange år. Det er et viktig budskap for oss å formidle.

Når det gjelder strategien, valgte vi i denne runden å prioritere lærernorm. Vi mener det er et veldig viktig kvalitetskrav som vi nå kan være med på å gi skolen ved å gi den enkelte elev tilgang til like lærerressurser uansett hvor en bor i landet.

Så vil vi komme tilbake til spørsmålet om hvordan vi kan løfte de andre sakene. Vi har ikke lagt noen annen strategi enn at vi kommer til å holde fram med det vi mener. Vi er bundet for budsjettåret 2018, og så må vi komme tilbake til dette etter 2018.

Mona Lill Fagerås (SV) [15:39:26]: Ikke overraskende gjelder også mitt spørsmål prisen Kristelig Folkeparti måtte betale for lærernormen.

Kristelig Folkeparti har levert inn et Dokument 8-forslag som går på lærernorm, nye kompetansekrav som ikke skal gis tilbakevirkende kraft og å endre karakterkravet i matematikk. Men så er det sånn at etter budsjettforhandlinger med regjeringen, har tydeligvis Kristelig Folkeparti gitt opp to tredjedeler av sitt eget Dokument 8-forslag.

Da saken var oppe i en høring forrige fredag, pekte bl.a. Skolenes landsforbund på at det var Kristelig Folkepartis forslag komiteen burde samle seg om. Tydeligvis synes Skole-Norge dette er et godt forslag.

Men spørsmålet jeg og Skole-Norge nå stiller oss, er jo: Hva skjer med Kristelig Folkepartis eget Dokument 8-forslag? Skal de stemme imot det når saken kommer opp i Stortinget den 13. februar?

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [15:40:25]: Det er ikke bare Skole-Norge som mener det er et godt forslag, det mener vi i Kristelig Folkeparti også. Vi kommer til å gjøre det helt klart når vi behandler disse sakene hva vi mener om dette, slik jeg nettopp har gjort rede for i svar til de to foregående representantene. Vi kommer til å bruke de samme argumentene som vi har brukt hele veien – firerkravet er ikke godt dokumentert, og å gi kompetansekravene tilbakevirkende kraft mener vi er med på å sette et stempel på godt kvalifiserte lærere, som har gjort en god jobb i skolen.

Den eneste grunnen til at vi ikke kan stemme for det, er den budsjettavtalen vi har inngått. Vi må være tro mot den avtalen vi har inngått. Og så må vi komme tilbake til disse sakene i en annen sammenheng når vi eventuelt ikke vil være bundet av en budsjettavtale. Vi syntes at lærernorm var absolutt det viktigste kravet, og derfor valgte vi å prioritere sånn som vi gjorde i denne runden.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [15:41:49]: Det at verden endrer seg, er ikke noe nytt, men vi lever i en tid hvor endringene går i et raskere tempo enn tidligere, og det er store samfunnsutfordringer som bare blir tydeligere for hver dag som går. Det dreier seg om økonomisk globalisering, utfordringen med internasjonal konkurranse, automatisering, digitalisering, integrasjon av nye mennesker som kommer til landet vårt, raskere endringstakt, tegn til økende utenforskap og dermed også økende forskjeller, og ikke minst det grunnleggende spørsmålet om hvordan vi skal sikre bærekraftig velferd.

For alle disse spørsmålene er skole, utdanning, forskning og kunnskap helt avgjørende. Hvis man er opptatt av å utjevne sosiale forskjeller i Norge, må man innse at den beste måten å gjøre noe med de sosiale forskjellene på er gjennom barnehage, skole og høyere utdanning. Dårlig integrering, dårlige kunnskaper, eller kunnskapskiller mellom folk som har forskjellig opphav – forskjellen på en norsk gutt med røtter i Porsgrunn og en norsk gutt med røtter i Mogadishu – fortsetter gjennom barnehagen og fortsetter fra første skoledag og utover.

Derfor har det vært så viktig av regjeringen å satse på en trygg oppvekst og tidlig innsats.

Men det jeg skal snakke om i dag, er ikke bare hva vi har gjort. Jeg skal også snakke om hva jeg mener er viktig å gjøre fremover. I barnehagen har vi brukt store penger både på flere ansatte og på høyere kvalitet og videreutdanning, men vi må innse at det fortsatt er for store kvalitetsforskjeller mellom barnehagene. Det betyr mest for de barna som har minst.

Vi har gjennom dette budsjettet startet en opptrapping for tidlig innsats, og regjeringer skal ikke måles på det de gjør i ett enkelt budsjett, men på hva man får til i løpet av en fireårsperiode. Vi har startet med en ekstra satsing på lærerspesialister tidligere, masterutdanningen for lærere vil gi muligheter for fordypning og forsterket tidlig innsats, vi har ønsket å ruste opp kommunene, og vi lovregulerer forholdet og overgangen mellom barnehage og skole.

Det skal vi fortsette med, men det er også viktig at vi tar tak i stadig nye utfordringer i skolen. For eksempel ser vi at selv om norske elevers leseferdigheter går opp – de blir bedre til å lese, og forskjellene mellom majoritets- og minoritetsnormmenn går ned, og det er utrolig viktig – viser kjønnsforskjellene tegn til å øke. Og det er viktig at vi har en forsterket satsing på digitalisering og digital kunnskap, ikke gjennom bare å putte inn digitale duppeditter i skolehverdagen, men gjennom å ruste både elever og skoler til å vite hvordan man skal bruke verktøyene, og også når de ikke burde brukes.

Vi i regjeringen har også tenkt å fortsette kampen mot tidstyver i skolen, og vi har tenkt å fortsette med både å satse på psykisk helse og å ta alvorlig den problemstillingen at vi står overfor det som kanskje er et stort samfunnsproblem, nemlig at vi lever i et samfunn som på mange måter er så kortsiktig og på mange måter også materialistisk, så fokusert på utseende og på det ytre, som krever så mye av mange barn og unge at de opplever økende stress. Det må også skolen forholde seg til.

Når det gjelder yrkesfag og fag, har vi hvert eneste år satset på et yrkesfagløft, gjennom lærlingtilskudd, gjennom yrkesfaglærerstrategi. I år satser vi mer på en rekke mindre programmer, f.eks. for at yrkesfaglærere skal få påfyll, men også på høyere yrkesfaglig utdanning gjennom fagskolene. Men vi må fortsette, for selv om flere får lærlingplass med denne regjeringen, er det allikevel ikke mange nok som får det.

I universitets- og høyskolepolitikken har vi gått fra et rød-grønt hvileskjær til en systematisk satsing både på innholdet, på kvaliteten og på studentboliger og studiefinansiering. Men fortsatt møter mange studenter kvalitet på høyere utdanning som ikke er bra nok. Jeg mener at vi som et land som har ambisjoner om å være i ver-

densfronten, også må satse mer på fremragende fagmiljøer og talenter.

Innenfor forskningen har denne regjeringen stått for et forskningsløft, med god hjelp fra Venstre og Kristelig Folkeparti i Stortinget. Det vi må gjøre nå for å komme videre, for å nå målet vårt ikke bare om 1 pst. – som denne regjeringen tok frem igjen fra skuffen hvor de rød-grønne hadde lagt den – men om 3 pst. av vårt samlede BNP til forskning og utvikling, er å utløse mer forskning hos private.

Og sist, men ikke minst, trenger vi en kompetansereform. Vi trenger en reform for livslang læring. Der har også regjeringen satt i gang, som med styrking av programmer som Kompetansepluss, og som i dette budsjettet med satsing på digital karriereveiledning. Det er ikke ett tiltak alene som kommer til å gi oss kompetansereformen, men en serie av tiltak som vi systematisk prioriterer gjennom flere år.

Noen fra opposisjonen har sagt at i løpet av regjeringens periode er det opposisjonen som har drevet frem kunnskapspolitikken. (Presidenten klubbar.) Det har jeg sett lite til.

Presidenten: Tida er ute.

Då er det tid for replikkordskifte.

Martin Henriksen (A) [15:47:10]: Arbeiderpartiet er glad for at Kristelig Folkeparti har fått gjennomslag for flere lærere i skolen og for en lærernorm. Vi er opptatt av at statsråden nå framover bruker tid på å snakke om hva regjeringa vil oppnå med en norm, og hvordan man kan innrette den, slik at den gir best effekt for elevene, ikke bare snakke ned det gjennomslaget Kristelig Folkeparti har fått.

Kristelig Folkeparti fikk gjennomslag for en lærernorm i budsjettet. Regjeringa fikk gjennomslag for at kompetansekrav, opptakskrav til lærerutdanningen skal ligge fast. Hva er statsrådets syn på hvor lenge denne avtalen varer?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [15:47:55]: Utgangspunktet er at det vi er enige om i budsjettavtalen, skal gjennomføres. Så er det de fire stortingspartiene som forvalter budsjettavtalen, men det er jo slik at et mål for alle partier burde være at man har tiltak som står seg over tid, og at man ikke brått og abrupt hele tiden endrer politikk. Så får de fire partiene gå inn og ta fintolkningen av avtaleteksten.

For øvrig var det viktig i forrige periode at det ikke bare var Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre som stemte for flere av forslagene som kom. Blant annet fikk vi sterk og god støtte fra Arbeiderpartiet til et krav om 4 til lærerutdanningen. Det er jeg glad for. Vi fikk også støtte fra Arbeiderpartiet til å innføre kompetansekrav i sko-

len for alle lærere som er der, ikke fordi noen skal bli avskiltet eller miste jobben, og Arbeiderpartiet var i alle fall enig i at det var viktig at vi skulle ha et skikkelig videreutdanningsløft, og at alle barn skulle møte en lærer som hadde fordypning i fagene de underviste i, når det gjaldt norsk, engelsk og matematikk.

Martin Henriksen (A) [15:49:00]: Arbeiderpartiet er fortsatt opptatt av at elevene skal møte kvalifiserte lærere i klasserommet. Derfor er vi bekymret når vi ser at bruken av ufaglærte har økt med 40 pst. under denne regjeringa fram til siste skoleår, og så har det vært en liten endring nå. Dersom en lærernorm skal fungere, er man avhengig av å rekruttere nok lærere, og dette er utfordringer man har sett komme over flere år, men tiltakene har ikke stått i stil med den utfordringen som kommer. Det er veldig bra at regjeringa har lagt fram forslag til endring og nye stipendordninger, men vi ser at søkingen på grunnskolelærerutdanningen for 1.–7. trinn går ned, og det blir stadig færre menn både i skolen og til lærerutdanningen. 2 200 lærere pensjoneres hvert år, og dette er utfordringer regjeringa må ha sett komme. Nå er det en måned siden man skrev under budsjettforliket, og ennå har vi ikke sett en plan eller fått signal om en plan fra regjeringa for å øke rekrutteringen. Spørsmålet er når vi får en plan fra statsråden som tar tak i utfordringen, for det må skje raskt for å få søkingen til lærerutdanningen opp og frafallet på utdanningen ned.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [15:50:13]: Nå er en av de frustrerende, men allikevel høyst reelle realitetene i vårt system at som statsråd kommer ikke jeg daglig til Stortinget og orienterer om alt jeg gjør. Jeg orienterer f.eks. gjennom spørsmål i spørretimen og spørsmål i budsjettdebatten. Så jeg kan si hva vi gjør for rekrutteringen.

I fjor satte vi i gang noe som var vellykket. Det var – for å si det veldig enkelt – at istedenfor at vi satte oss ned nasjonalt og laget rekrutteringskampanjer, spurte vi institusjonene selv: Hva er det dere trenger? Det kommer vi til å gjøre også i år. Det betydde bl.a. at Universitetet i Tromsø som også driver mye god rekruttering på egen kjøp, hadde svært god rekruttering, Samisk høyskole, som har slitt med rekrutteringen, hadde også svært god rekruttering. Det er deres innsats først og fremst som har gjort dette, men vi bidrar. Så er det også det å nevne at det ikke er slik at vi generelt har en rekrutteringsutfordring i norsk skole. Vi rekrutterer for få på 1.–7. trinn, særlig i Nord-Norge. Det er den største utfordringen, ikke et generelt lærerrekutteringsproblem.

Marit Arnstad (Sp) [15:51:31]: I forrige uke la regjeringen fram noen tall om mulig effektivisering i kommu-

nesektoren. Kommunalministeren har lovprist tallene og sagt at nye tall viser at dersom alle kommunene blir like effektive som de beste eller de mest effektive, kan vi frigjøre om lag 29 mrd. kr.

Problemet er at i barnehagesektoren måles effektiviteten bare ut fra å produsere flest mulig oppholdstimer til lavest mulig pris. Det er en dårlig oppskrift på kvalitet. Alt annet likt betyr det at kommuner som har lav bemanning i barnehagene og færre ansatte med høy utdanning og ansiennitet, kommer best ut – er mest effektive. I dagens innstilling fokuserer vi mye på spørsmålet om større bemanning og flere pedagoger i barnehagen. Hvordan synes statsråden at den målingen av effektivitet som regjeringen nå lovpriser, står seg i dagens debatt? Og kan dette kommunebarometeret på effektivitet i det hele tatt si noe om kvaliteten på barnehage tilbudet i kommunene?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [15:52:38]: Jeg har ikke lest kommunebarometeret om effektivisering, men om det kan effektiviseres i norske kommuner? Ja, det er helt åpenbart forskjell på hvordan norske kommunepolitikere bruker skattebetalernes penger. Men det er jo, som representanten sier, ikke slik at i enhver sektor i samfunnet så er vi opptatt av hva vi legger inn, og hva vi får ut i rene timer, e.l. Hele poenget med regjeringens kunnskapspolitikk, som kommunalministeren for øvrig stiller seg 100 pst. bak, er jo at kvaliteten er det avgjørende. Vi kan ikke måle kvaliteten på f.eks. barnehage eller skole eller voksenopplæring bare ved hjelp av antall lærere, ressurser man bruker på bygg, eller hvor mange timer man får. Det kan selvfølgelig gi en indikator hvis vi f.eks. ser at to skoler får noenlunde samme resultater og elever som trives like godt, men at den ene driver mye rimeligere enn den andre. For barnehagene har regjeringen nå levert forslag både om bemanningsnorm og om skjerpet pedagognorm, så der er nok representanten og jeg enige, tror jeg.

Mona Lill Fagerås (SV) [15:53:59]: Forrige uke kom det statistikk fra Utdanningsdirektoratet som viste at 5,6 pst. av lærerne i norsk grunnskole ikke oppfyller kompetansekravene for tilsetning. Samtidig viser tall innhentet av utdanningskomiteen fra kunnskapsministeren at det står 415 ledige plasser på lærerutdanninger rundt omkring i landet. Nord universitet har 116 ledige plasser, Høgskolen på Vestlandet har 68, og Høgskolen i Sørøst-Norge har 70 ledige plasser nå i høst. Mener ikke ministeren at det er et problem at så mange plasser står tomme, og er det ikke nå ministeren burde tatt et krafttak for å sikre at alle ungene våre fikk nok tid med en kvalifisert lærer også i framtiden?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [15:54:56]: Jeg vil gjerne fylle alle plassene som står tomme, men det er ikke en riktig beskrivelse hvis man får bildet til å virke som om det nå plutselig er ledige plasser, og at det aldri har vært det før. Hvis man ser på lærerutdanningen de siste ti årene, har det nesten til enhver tid vært mellom 200–300 og opptil 500–600 ledige plasser. Så i flere år under den rød-grønne regjeringen – uten regjeringens skjerpede opptakskrav til lærerstudiet – var det flere ledige plasser enn det er i år. Det er bare en faktaopplysning, det er ikke fordi vi ikke ønsker å fylle de plassene.

Det mest oppsiktsvekkende er egentlig at mange spådde at vi knapt ville klare å rekruttere noen lærere – et massivt frafall i lærerrekruiteringen. Det som viser seg, er at vi klarer å rekruttere lærere. Vi trenger fortsatt 415 til, som jeg gjerne skulle hatt inn i år, med høyere krav. Vi får bedre kvalifiserte elever som har lyst til å bli lærere, sannsynligvis også flere som vil gjennomføre.

Grunde Almeland (V) [15:56:12]: Statsråden nevner digitalisering som en av utfordringene vi står overfor. Den siste tiden har vi jo nettopp sett utfordringen med å få tilstrekkelig digital kompetanse og IKT-kompetanse. På enkelte områder meldes det om at den nødvendige kompetansen omtrent ikke er å oppdrive i det hele tatt, spesielt kan vi kanskje her se til IT-sikkerhet. Derfor er Venstre glade for at vi sammen med regjeringen har fått til en satsing på studieplasser innenfor IKT og ikke minst flere nye stipendiatplasser. Vi har også fått til en ny plattform for digitale læremidler i grunnskolen. Dette er alle satsinger som Venstre er veldig opptatt av. Spørsmålet som da gjenstår, er hvordan dette skal følges opp på en god måte. Så hvilke ambisjoner har statsråden om å følge opp og ta denne satsingen videre?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [15:57:09]: For det første er det minst to spørsmål knyttet til digitalisering. Det ene er hvordan det skal brukes i klasserommet – altså hvordan skal lærerne bruke det, og hvordan skal elevene lære om det? Jeg er veldig opptatt av det vi kan kalle klok digitalisering: Det å lære å håndtere digitale verktøy handler ikke bare om mer, mer, mer, det handler veldig mye om kompetanse hos dem som bruker det, det handler også veldig mye om å vite når det er smart å legge det digitale verktøyet bort, og om når man bør ha læremetoder som ikke nødvendigvis bruker digitale verktøy. Det er viktig.

Når det gjelder vår – som nasjon – samlede tilgang til IKT-kompetanse, er det helt åpenbart at vi var nødt til å gjøre det regjeringen, Venstre og Kristelig Folkeparti nå har gjort gjennom flere budsjetter, nemlig å legge inn flere studieplasser til IKT. Over flere år har vi prioritert flere stipendiat, forskningsplasser, til IKT. Det er også

løsningen for å få til f.eks. viktige nasjonale satsinger som kryptologi.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [15:58:20]: Nye tall viser at det kommer betydelig færre studenter fra de fattigste landene etter at nytt partnerskapsprogram erstattet kvoteordningen for utenlandsstudenter. Bekymrer denne utviklingen statsråden? Hvilke tiltak ønsker han å sette i verk for at studentene fra de fattigste landene fortsatt skal bli prioritert ved norske utdanningsinstitusjoner?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [15:58:49]: Vi er opptatt av internasjonalt samarbeid. Vi er også opptatt av at vi skal ha gode, målrettede ordninger for å ha samarbeid mellom norske miljøer og miljøer i utviklingsland eller andre land.

Noe av problemet med kvoteordningen var bl.a. at det ifølge gjennomgangene fra Kunnskapsdepartementet var svært mange som ikke returnerte til sitt hjemland etterpå. Det kunne mistenkes for å være en «brain drain»-ordning. Noe annet var at vi ønsket en ordning som i større grad bygget opp under et langsiktig institusjonstil-institusjon-samarbeid. Grunnen til at vi mener det er viktig, er at vi vet at det virkelig hever kvalitet at man går inn i et akademisk samarbeid på like fot, som to institusjoner, f.eks. én i Tanzania eller én på Madagaskar, eller hvor det nå skulle være, sammen med en norsk institusjon, som sammen over flere år jobber sammen i et partnerskap.

Jeg er selvfølgelig interessert i å se hvordan dette har slått ut, men jeg vil også si at jeg synes det er viktig at vi først venter på å få se litt tydeligere hva som er resultatene av omleggingen.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Ingelinn Lossius-Skeie (FrP) [16:00:12]: Den britiske statsmannen Edmund Burke skrev:

«Ren sparsommelighet er ikke økonomi. Utgifter, store utgifter, kan være en essensiell del av en god økonomisk politikk.»

I dette budsjettet er utgiftene store. Men utgiftene til forskning og utdanning er en essensiell del av en god økonomisk politikk. Det er investeringer som vil sikre verdiskaping og velferd for Norges befolkning.

Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen har gjennomført et taktskifte i bevilgningene til forskning og utdanning i statsbudsjettet. Inkludert regjeringens forslag til statsbudsjett for 2018 er bevilgningene økt med 9 mrd. kr siden regjeringen tiltrådte.

Her vil jeg bl.a. trekke fram startbevilgningen på 50 mill. kr til Livsvitenskapsbygget ved Universitetet i Oslo. Jeg vil videre vise til en økning på 100 mill. kr i ba-

sisfinansieringen til universiteter og høyskoler, 50 rekrutteringsstillinger og 500 nye studieplasser i IKT.

Fremskrittspartiet er også svært fornøyd med at regjeringen foreslår 20 mill. kr til å utvikle en nasjonal arena for kvalitet i høyere utdanning. Det er en oppfølging av den glimrende stortingsmeldingen Kultur for kvalitet i høyere utdanning, Meld. St. 16 for 2016–2017. Både lærere og skoleeiere viser stor interesse for og vil benytte seg av ordningen.

Videre gis det midler til 2 200 nye studentboliger, og andre trinn i den gradvise innføringen av elleve måneders studiestøtte over fire år iverksettes.

14 000 i videregående skole oppgir at de blir mobbet to ganger i måneden. Kampen mot mobbing har alltid vært en prioritert sak for Fremskrittspartiet. Derfor er vi nå glad for at fylkene skal få egne mobbeombud, og at det er satt av 65 mill. kr i budsjettet for å bekjempe mobbing som et spleiselag mellom stat og fylke.

Kompetansekravene ligger fast i budsjettavtalen med Kristelig Folkeparti og Venstre, for læreren er utrolig viktig. De nye kravene til videreutdanning skal møte de nye kompetansekravene i samfunnet.

Denne regjeringen har tredoblet antall plasser i videreutdanning i forhold til de rød-grønne. Så vil jeg si at Fremskrittspartiet er glad for at vi har fått krav om karakter 4 i matte på lærerutdanningen.

Forrige uke var vi på høring. Representanter fra Foreldreutvalget for grunnskoleopplæring kunne fortelle at en kommune i Nord-Norge hadde laveste mestringsnivå i både engelsk og matematikk blant over halvparten av 5. klassingene, og at dette gjaldt flere steder der oppe – til tross for at lærernormen allerede er oppfylt i kommunen. Det betyr at Åshild Bruun-Gundersen faktisk kunne tenke seg en tur oppover og høre litt om hva de mener kan gjøres, og hva som er årsaken.

Fraværsgrensen har vært et tiltak for å få ned fraværet på videregående skole. Men frafallet er fortsatt høyt. Man ser tegn på kommende drop-out-er allerede i ungdomsskolen. Flere elever nå enn tidligere har problemer som depresjon, angst, spiseforstyrrelse, lav skolemotivasjon og mobbing. Derfor bør rådgivere med lærerutdanning ses på som en spennende yrkesgruppe, særlig fordi de kan tilby pedagogisk kompetanse med lærerutdanning samtidig som de har sosialpedagogikk i tillegg.

På barneskolen blir rådgiverne kalt sosiallærere. Hvis vi skal la lærere få lov til å være lærere i fremtiden, slik de ønsker, må trolig flere sosialpedagoger på banen. Når kommunene nå skal i gang med å ansette flere lærere, håper jeg at sosialpedagoger og rådgivere vil være blant disse.

For Fremskrittspartiet er det viktig at individer blir kjent med sine egne interesser og muligheter og setter

seg mål. Men alt i alt er Fremskrittspartiet godt fornøyd med budsjettet.

Marit Arnstad (Sp) [16:04:56]: Budsjettdebatten og budsjettarbeidet viser at det nå utvikler seg en situasjon når det gjelder noen viktige tema knyttet til utdanningspolitikken, som bekymrer Senterpartiet ganske mye. Det ene er det faktum at man over natta innfører en lærernorm som ikke er utredet, og der vi ikke kjenner verken utformingen eller konsekvensene av normen. Alle ønsker økt lærertetthet, men det er mange måter å oppnå det på. Og når vi ser de sterke innvendningene som har kommet, både når det gjelder sentralisering, og også når det gjelder spørsmålet om dette kan være en detaljstyring av skoler, er det en utfordring at man over natta innfører en lærernorm, som antakelig også vil kreve opp mot 3 000 nye årsverk av lærere, i en skole som allerede mangler nesten 4 000 kvalifiserte lærere.

I tillegg er det slik at når vi fastholder det firerkravet i matematikk som er blitt innført, og ikke er i stand til å gjøre noe med det, ikke er i stand til å erstatte det med f.eks. et fornuftig gjennomsnitt, eller poeng, betyr det at man i realiteten stenger ute ungdommer som kan tenke seg å bli lærere, og som er svært motivert for lærergjæringen. Man legger altså mer vekt på den karakteren de har når de skal inn i lærerutdanningen, enn den de eventuelt har når de er ferdig utdannede lærere.

Det tredje som også er en utfordring, er sjølsagt kompetansekravet for lærere, som blir gitt tilbakevirkende kraft, og som naturlig nok har provosert svært mange av lærerne, som føler at de over år har gjort en god og fornuftig jobb i norsk skole, og som nå plutselig føler seg avskiltet.

Men det store problemet, hvis disse tre tiltakene settes sammen, er at summen av dem antakelig forsterker lærermangelen i Norge. Vi forsterker andelen ikke-kvalifiserte i norsk skole, vi gjør det tilsiktet, og vi gjør det uten å være villig til å snu oss rundt og vurdere det på nytt.

Så har Senterpartiet merket seg at Kristelig Folkeparti har understreket her i dag at den avtalen de har inngått når det gjelder kompetansekrav og firerkravet i matematikk, bare gjelder for 2018. Det betyr at Senterpartiet ikke har gitt opp, at vi vil komme tilbake til denne saken i nye omganger, og at dette vil være en sak som også vil være viktig å diskutere i et lengre perspektiv.

Jeg har også lyst til å kommentere et par andre ting som har kommet fram i løpet av debatten. Det ene er en oppfølging av det som jeg hadde en liten dialog med representanten Steffensen om, når det gjaldt yrkesfag. For det er jo riktig at Høyre og Fremskrittspartiet avviser å være med på en utredning om utstyringsbehovet når det

gjelder yrkesfagene, og det gjorde de fordi de mente at det allerede var utredet. Men så erkjenner også Høyre og Fremskrittspartiet at den situasjonen man har i dag, er for dårlig – og den er for dårlig særlig i en del av de mest ressurskrevende fagene på yrkesfaglig studieretning. Men det foreslås ingen tiltak for å bedre den situasjonen. Alt ansvar skyves nedover. Og det er det Senterpartiet har vanskelig for å forstå, at man ikke nå skal kunne gjøre et løft når det gjelder utstyr innenfor yrkesfagene, særlig for en del av de mest ressurskrevende fagene. Det burde vi ha bidratt til, det kunne vært et virkelig løft, og det er i alle tilfeller langt bedre enn å bevilge 4–5 mill. kr til å være med på skolekonkurranser fordi det er yrkesfagenes år neste år.

Så har jeg til slutt lyst til å si noen få ord om prosessen rundt budsjettet, for jeg synes den blir stadig mer merkelig å bivåne fra sidelinja. Først foretar Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen noen smålige kutt i folkehøgskolene, i voksenopplæringen og i studieforbundene, og de følger opp disse kuttene med en ganske tøff retorikk, der de latterliggjør kortkurs på folkehøgskolene osv., og snakker ned de sakene ganske betydelig, men de vet jo at planen er klar. Planen er at dette skal Venstre og Kristelig Folkeparti få lov å forhandle inn igjen i budsjettet. Og når det da er gjort, er alle plutselig fornøyde. Da tar til og med Høyre og Fremskrittspartiet litt av æren for de pengene som er forhandlet tilbake. Og så får man den situasjonen at man over natta, uten noen konsultasjoner, uten noen høringer, innfører en lærernorm som på ingen måte er utredet, men som bare skal innføres, av en statsråd som vi alle her vet – og statsråden har også sjøl erkjent det – er imot hele greia. Det er en uforsvarlig budsjettprosess.

Aleksander Stokkebo (H) [16:10:09]: Verden er i endring, og Norge er i omstilling. Vi ser en stadig tøffere global konkurranse og en rivende teknologisk utvikling. Vi vet at mange av framtidens jobber ennå ikke finnes. Derfor satser Høyre i regjering på tidlig innsats og å gå elevene gode grunnleggende ferdigheter som er viktige for å lykkes i videreutdanning og arbeid. Derfor satser vi på Ungt Entreprenørskap, slik at flere får dyrket kreativiteten og skaperlysten. Derfor sørger vi her for at det med denne regjeringen forskes som aldri før for å skape nye næringer og trygge arbeidsplasser.

Selv om mange av framtidens jobber ennå ikke finnes, er det noen vi vet at vi trenger flere av, og det er fagarbeidere. Kunstig intelligens vil aldri kunne erstatte kompetansen og den menneskelige omsorgen en helse- og omsorgsarbeider kan gi. Selv med mer digitale byggeplasser trenger vi gode anleggsarbeidere som kan ha kontroll på byggeprosjekter.

I framtiden trenger vi flere dyktige fagfolk som kan bidra til å bygge landet. Flere må velge – og fullføre – yrkesfaglig utdanning, og flere må skaffe seg fagbrev og mesterbrev. Det er nettopp derfor regjeringen, Kristelig Folkeparti og Venstre har styrket yrkesfag og fagskolene i perioden som har vært, med over 600 mill. kr, og i 2018-budsjettet legger vi til mer enn 70 friske millioner. Det er en historisk satsing.

Men vel så viktig som å bruke nok ressurser, er hva vi bruker dem på. Vi må prioritere de riktige tiltakene. Altfor ofte møter jeg bedrifter som bekrefter at elevene ikke har den praktiske kompetansen som trengs i deres bransje. Det er nettopp derfor regjeringen jobber for en mer motiverende yrkesfagopplæring, som er relevant for det yrkeslivet elevene skal ut i. Det er derfor vi nå yrkesretter undervisningen i fellesfagene, lar flere elever hospitere i en bedrift og får fagpersoner fra industri og arbeidsliv mer inkludert i undervisningen. Med Høyre i regjering får vi flere fagarbeidere med relevant kompetanse.

Det er ikke nok at mange begynner på yrkesfag, flere må også fullføre. En av de viktigste grunnene til at elevene ikke fullfører, er mangel på læreplasser. Derfor har vi økt lærlingtilskuddet med 21 000 kr per kontrakt, slik at det blir lettere for bedriftene å ta inn lærlinger. Vi hever statusen og rekrutterer flere lærebedrifter. Vi stiller krav til lærlinger i offentlige anbud samtidig som det offentlige tar inn flere. Vi ser nå at regjeringens løsninger virker. Stadig flere elever får læreplass.

Som en viktig del av den historiske satsingen på yrkesfag løfter vi også yrkesfaglig høyere utdanning. Regjeringen har fått fullt gjennomslag for alle sine satsinger for å gjøre fagskolene mer synlige, tilgjengelige og attraktive med økt kvalitet og flere studenter. Vi øker antall studieplasser med 638 og sikrer at fagskolen blir et fullverdig yrkesrettet alternativ til universitet og høyskoler – for mesterbrev er like bra som mastergrad. Skal vi få flere til å ta fagskoleutdanning, må studentene bli hørt og verdsatt. Derfor gir vi fagskolestudentene stemmerett i styrene. Vi gir fagskolene en rett til å være en del av en studentsamskipnad, slik at studentene får tilgang til studentbolig og andre studentvelferdstiltak. Vi styrker studentdemokratiene med fagskolene, fordi vi vet at det beste tilbudet utformes med studentene på laget.

Det at fagskolene er utviklet for å sikre oppdatert og spesialisert kompetanse, samtidig som de er kortvarige og praktiske, gjør dem godt egnet til å bidra til omstilling. Fagskolesatsingen er en viktig del av regjeringens satsing på livslang læring. Fagskolene skal kunne holde seg oppdatert og være forberedt på et arbeidsmarked i endring. Ingen skal gå ut på dato.

Med Høyre i regjering gjennomfører vi tidenes løft for yrkesfagene og fagskolene, og vi utdanner flere fag-

folk som kan bidra til å bygge landet og skape et bærekraftig velferdssamfunn for framtiden.

Nina Sandberg (A) [16:15:06]: Veien til jobb og samfunnsdeltakelse går gjennom kunnskap og kvalifisering, derfor er prioriteringene i dette budsjettet så viktige. Fordi kunnskap har så mye å si for livsjansene dine, ønsker Arbeiderpartiet å investere i alles kompetanse. Vi har i vårt alternative budsjett en offensiv satsing i hele kunnskapskjeden – fra barnehagene til høyere utdanning og forskning. Som enkeltmennesker og som samfunn må vi få den kunnskapen vi trenger for framtiden.

Elever, studenter, lærere, rektorer, skoleeiere, foreldre og forskere gjør en god jobb hver dag, men Arbeiderpartiet er ikke fornøyd med regjeringens innsats når det gjelder å forberede mennesker og samfunn på framtidens arbeidsliv. I dette innlegget skal jeg konsentrere meg om høyere utdanning og forskning. Jeg har to grunnleggende kritikker av regjeringen.

Det første dreier seg om måten regjeringen over flere år har styrt universitets- og høyskolesektoren. Ostehøvelkuttene beløper seg nå til nær 900 mill. kr akkumulert. Hvis dette fortsetter, bikker vi 1 mrd. kr neste år.

Det er vanskelig å se andre effekter av den såkalte avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen enn at den medfører redusert studie- og forskningskvalitet. Dette er en uforpliktende måte å styre på, som snevrer inn institusjonenes handlefrihet, og som skaper uforutsigbare rammer for både universiteter og høyskoler. Hvert år i budsjettforlikene har regjeringspartiene økt effektiviseringskuttet mer enn i det opprinnelige utkastet – i år med 0,2 prosentpoeng.

I Arbeiderpartiet er vi også opptatt av å drive sektoren effektivt, men vi synes at regjeringen burde ta ansvar for å prioritere å finne innsparingspotensial i stedet for å etter år å kutte flatt i institusjonene, uavhengig av hvor effektive de er. Sånt går til et visst punkt, men nå mener vi at institusjonene har nådd en tålegrense, og regjeringen bør revurdere denne måten å styre sektoren på.

Den andre grunnkritikken min går på at regjeringen ikke tar på alvor alle de unge som ønsker å ta utdanning, og heller ikke sørger for nok studieplasser og nok forskning på områder samfunnet har kritisk behov for å videreutvikle framover. I sommer sto rekordmange kvalifiserte unge søkere uten tilbud om studieplass. Når man har en situasjon med over 70 000 under 30 år som er utenfor studier og arbeid, mener vi i Arbeiderpartiet at det trengs en langt mer offensiv satsing enn det regjeringen er villig til å gjøre. Vi vil opprette 3 000 nye studieplasser med vekt på bl.a. IKT, teknologi og realfag og velferdsstatens profesjoner. Vi sier at investeringen i forskning og utvikling er avgjørende for at vi skal kunne håndtere de store samfunnsutfordringene vi står over-

for, men dette er urovekkende svakt fulgt opp i regjeringens statsbudsjett. Det forskes som aldri før, sa representanten som sto før meg på talerstolen. Sannheten er at det er en realnedgang i bevilgningene til forskning.

Norge skal være en drivkraft i internasjonal kunnskapsutvikling og ha verdensledende kompetanse. Samtidig er det viktig å gå offensivt inn og prioritere forskning for fornyelse av velferdsstaten og offentlig sektor. Vi foreslår nye program for forskning på IKT og datasikkerhet, samfunnssikkerhet og beredskap, og utvikling av profesjonene. Nå slår til og med mediene opp den kritiske mangelen på kompetanse knyttet til IKT, særlig datasikkerhet og kryptologi. Her synes det knapt som om regjeringen har tatt inn over seg at framtiden er her allerede og banker på. I stedet for å ta et overordnet grep og sørge for rikets sikkerhet, skyves ansvaret nedover på de enkelte institusjonene.

Til sist: Det er underlig hvor lite regjeringen bryr seg om å bedre studentvelferden og utdanningskvaliteten. Arbeiderpartiet ser betydningen av et utdanningssystem som ser at resultater henger sammen med at man ser hele mennesket. Vi har lagt inn midler for fortsatt opptrapping mot elleve måneders studiestøtte, 3 000 nye studentboliger, og styrking av forebyggende arbeid med studenters psykiske helse.

Vi har foreslått studentombud i hele landet, og til slutt har jeg lyst til å føye til at vi har oppfordret kunnskapsministeren til å ta det overordnede ansvaret for å bekjempe seksuell trakassering i akademia.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutter.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [16:20:06]: Hver eneste dag overrekkes tusenvis av klemmer fra foreldre til små kinn som gleder seg til en dag i barnehagen. Barnehagen er både en trygg omsorgsarena og en arena for å lære gjennom lek og stimulere barns naturlige nysgjerrighet. Det er for mange det første møtet med språk, natur og ikke minst samspill med andre barn.

Ting går i riktig retning. Aldri før har så mange hatt plass i barnehage, og aldri før har man gjort så mye for å få familier til å benytte seg av barnehagen. Lavinntektsfamilier får nå gratis eller billig barnehage, uavhengig av hvor de bor, og ingen betaler mer enn 6 pst. av inntekten sin for en barnehageplass.

Det er bra. Men i motsetning til Arbeiderpartiet er ikke Høyre kun opptatt av kapasitet i barnehagen. Vi tar tydelige grep for å bedre kvaliteten. Vi har fornyet rammeplanen for barnehagen. Vi sikrer etter- og videreutdanning for de ansatte, særlig innen språkutvikling, og vi varsler nå innføring av en bemanningsnorm og en skjerpet pedagognorm. Vi gjennomfører i posisjon det vi lovet i valgkampen. Vi gjør dette uten å følge i Arbei-

derpartiets fotspor og over natten kutte 300 mill. kr i bevilgninger til barn som går i private barnehager.

Barnehagen er ikke bare en viktig fellesarena. Barnehagesektoren er også et veldig godt eksempel på en arbeidsplass med for mange ufaglærte med behov for kompetansepåfyll. Både de ansatte og foreldrene som leverer barna sine i barnehagen, har behov for livslang læring i et samfunn med store teknologiske og demografiske skifter.

Derfor er en av Høyres viktigste satsinger å kvalifisere folk til morgendagens arbeidsplasser. Vi er i gang med en modulbasert fag- og yrkesopplæring slik at det blir lettere å kombinere opplæring og arbeid. Vi har styrket Kompetansepluss-ordningen. Vi har foreslått å gjøre det lettere å få opplæring med sikte på et fagbrev mens man står i arbeid. Vi setter nå i gang med å etablere en digital karriererådgivning, og ikke minst: De siste fire årene – også i dette budsjettet – gjennomfører vi store kompetansepåfyll både i helse- og omsorgssektoren og i utdanningssektoren.

Men vi skal være ærlige og tydelige på at vi må gjøre enda mer i årene framover, for det er en reell risiko for at vi får et mer todelt arbeidsmarked, der flere faller ut dersom vi ikke fornyer og tenker nytt i kompetansepolitikken og i høyere utdanningspolitikken. Det nytter ikke med en stor skrivebordsmodell for å løse disse utfordringene. Vi trenger å satse på flere områder samtidig dersom vi skal lykkes med vår viktigste oppgave, nemlig å sikre at ingen faller ut, verken i barnehagen eller i resten av livet.

Leif Audun Sande (A) [16:23:04]: Innleiingsvis i innstillinga blir det sagt at kunnskap er avgjerande for å styrkje norsk konkurransekraft, framtidig velstandsutvikling og verdiskaping. Det er sjølv sagt riktig. Men det gjeld ikkje berre teoretisk eller bokleg kunnskap. Like viktig er andre eigenskapar ved eit menneske. Viss me i skulen einsidig vektlegg akademiske ferdigheiter, risikerer me å stengje ute mange flinke folk som arbeidslivet vil trengje. Går me i den fella, fører det til tapt konkurransekraft, tapt framtidig velstandsutvikling og tapt verdiskaping.

Arbeidarpartiet vil ha ein fellesskule der alle opplever læring, trivsel, samarbeid og meistring, ein skule som førebur alle barn på framtidens arbeidsliv, både dei som skal bli akademikarar, og dei som skal bli fagarbeidarar. Difor vil Arbeidarpartiet ha ein meir praktisk skule alt frå fyrste skuleår. Alle lærer betre av å sjå teori og praksis i samanheng, men å få oppleve gleda ved praktisk arbeid frå første skuleår kan òg inspirere fleire til å velje yrkesfag seinare.

Me treng fleire dyktige fagarbeidarar. Difor har Arbeidarpartiet i sitt alternative budsjett foreslått å satse over

250 mill. kr meir enn regjeringa på yrkesfag. Me vil satse 100 mill. kr meir på oppdatert og moderne utstyr i undervisninga, auke kvart lærlingetilskot med 5 500 kr, gje stipend for å få fleire fagarbeidarar til å bli lærarar, og gje tilskot til bedrifter som gjev elevar praksis. Tal frå Utdanningsdirektoratet viser no at det har blitt 3 000 færre elevar på yrkesfag under denne regjeringa, og 2 500 berre på faga bygg- og anleggsteknikk og teknikk og industriell produksjon. Det er bekymringsfullt at Høgre–Framstegsparti-regjeringa knapt legg fram eit einaste nytt tiltak for yrkesfag og likevel klarar å hevde at 2018 skal vere yrkesfaga sitt år.

Når utanlandske bedrifter investerer i Noreg, blir det ofte trekt fram som vår største styrke at me har ein brei allmennkunnskap, at folk samarbeider godt – også på tvers av yrkesgrupper – at me kan gjere jobbane til kvarandre, og at me er løysingsorienterte saman. Me er i stand til å byggje flate strukturar der me ikkje treng å sitje og vente på sjefar og ha hierarki. Folk kan ta avgjerder sjølv. Det er viktig. Forsking viser at det som motiverer eit menneske mest, er sjølvstende, meistring og meningsfullt arbeid. Evna til å levere blir størst når eit menneske har handlingsrom, ein jobb dei kan meistre, og rammer som kan gje dei eit rom for at dei kan gjere det dei meiner er riktig. For Arbeidarpartiet er det difor viktig at me har ein skule som gjev barna kunnskapen dei treng, men som òg lærer dei alle dei andre ferdigheitene som er viktige i arbeidslivet.

Nina Sandberg (A) [16:26:20]: Det skal handle om studieplasser. Jeg har snakket med en ung jente som var blant de rekordmange tusen søkerne som sto uten studieplass i sommer. Oda Mangen har visst at hun ville bli sykepleier så lenge hun kan huske. I august fikk hun avslag på søknaden til sykepleierstudiet for andre året på rad, til tross for gode karakterer og sterk motivasjon. Så måtte hun stå i kø i 14 måneder – før hun omsider kom inn på sykepleierstudiet i september. Kravene til poengsum økte underveis.

Dette gjelder en utdanning som skal utdanne personell som det er mangel på i stort sett hele landet, og det skjer i en tid da Norge opplever høy ungdomsledighet. Når man har en situasjon med over 70 000 mennesker under 30 år utenfor studier og arbeid, har Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen knapt foreslått nye studieplasser. Studieplasser gir den enkelte mulighet til å komme styrket ut av en vanskelig situasjon og gir også arbeidslivet en nødvendig kompetanse.

Tilbake til Oda. Hun ble motløs, og hun ble lei seg, men hun klarte heldigvis å skaffe seg en midlertidig jobb. Likevel måtte hun bruke ett år av livet sitt og vel så det på en midlertidig jobb, selv om det eneste hun ønsket seg, var å komme i gang med et studium som hun

alltid har hatt som førstevalg. Det ble på en måte 14 bortkastede måneder, som heller kunne vært brukt til å kvalifisere seg for yrkeslivet.

Arbeiderpartiet tar framtiden på alvor. Vi foreslår å opprette 3 000 nye studieplasser i 2018, med vekt på lærerutdanning, helse- og sosialfag, IKT, teknologi og realfag. Det ville gjort at flere hadde fått muligheten til å studere, og at arbeidsledige og andre som står utenfor arbeidslivet, kunne sikret seg den kompetansen som trengs for å komme i arbeid. 1 000 av disse plassene ville vi ha øremerket til studier innenfor IKT og teknologi.

Et annet tema: For å sikre en solid og omstillingsdyktig universitets- og høyskolesektor og for å tiltrekke oss dyktige studenter og forskere i årene framover, mener vi i Arbeiderpartiet at det er helt sentralt med en god infrastruktur og en tilrettelagt bygningsmasse. Det er også innenfor forskning og høyere utdanning et svært vedlikeholdsetterslep, og vi mener det trengs en prioritingsliste for bygg og infrastruktur innenfor sektoren. Til tross for rekordhøy oljepongebruk finner regjeringen nesten heller ikke rom for nybygg. Vi har tidligere fått flertall for å be regjeringen legge fram en plan for det samlede investeringsbehovet i den nye langtidsplanen for forskning og høyere utdanning. Det forventer vi at kommer til å skje snart.

Marianne Synnes (H) [16:29:16]: I mitt fylke, Møre og Romsdal, har vi sterke tradisjoner for innovasjon og entreprenørskap. Erfaringsbasert kunnskap ligger i stor grad bak den formidable verdiskapingen som over tiår har funnet sted. Den kompetansen må ivaretas. Men med global konkurranse, hurtig teknologisk utvikling og stadig nye omstillingsbehov blir forskningsbasert kunnskap enda viktigere. En kombinasjon av erfaringsbasert og forskningsbasert kunnskap kan bidra til økt innovasjonstakt og ruste næringslivet for en ny tid.

Betydningen av utdanning og kompetanse er økende. Stadig flere unge og voksne tar høyere utdanning og etter- og videreutdanning. I trangere økonomiske tider blir det tydelig at arbeidsmarkedet belønner høyt utdanningsnivå og høy kompetanse. Tall fra OECD i 2015 viser at sysselsettingen er klart bedre for dem med høyere utdanning enn for dem med utdanning på lavere nivå enn videregående skole. Da er det godt å se at fraværet i videregående skole stuper, at det er startet en kvalitetsheving av fagskolene, at det er bevilget midler til et historisk høyt antall studentboliger, og at det er innført elleve måneders studiestøtte. Rekordmange fikk tilbud om studieplass i år. Tall fra DBH viser at antallet registrerte studenter i høyere utdanning økte med mer enn 24 000 i perioden 2013–2016. Det gjør det vanskelig å skjønne Arbeiderpartiets kritikk om at regjeringen ikke satser på utdanning.

Kvalitet i utdanningen må starte fra 1. trinn, for kvaliteten på ferdigutdannede ingeniører, bilmekanikere og helsearbeidere avhenger også av grunnlaget disse har fått gjennom grunnutdanningen.

Nesten 6 000 lærere benyttet seg av muligheten til å øke sin kompetanse gjennom videreutdanning i 2016. I årets budsjett er satsingen ytterligere styrket. Over hele landet startes nye mastergradutdanninger nå opp for å legge til rette for at morgendagens lærere blir enda sterkere faglig sett. Det betyr ikke at alle dagens lærere med gammel lærerutdanning ikke presterer godt nok. Tvert imot viser internasjonale undersøkelser fra 2015 at mye gjøres riktig i norsk skole. Norske elever på 5. trinn oppnår svært gode resultater i matematikk og er blant de beste i Europa. Det må likevel ikke brukes som en sovepute eller som en støtte til stagnasjon i utviklingen.

Å sette arbeidstakere bedre i stand til å gjøre jobben sin gjennom påfylling av kompetanse må aldri oppfattes som en trussel mot det eksisterende eller som en underkjennelse av den jobben som gjøres av gjeldende arbeidsstokk. Derimot må vi innse at vi lever i et samfunn i rivende utvikling, hvor det er helt avgjørende at vi holder følge – eller aller helst er i forkant – for ikke å bli akterutseilt.

Vi vet ennå ikke hvilke typer jobber som blir sentrale i framtiden, så det viktigste vi kan lære elever og studenter, er å tilegne seg ny kunnskap.

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Torstein Tvedt Solberg (A) [16:32:27]: Arbeiderpartiet har en offensiv satsing på skole i sitt budsjett. Vårt mål er å gi barna den kunnskapen de trenger for å møte framtida. Vi skal utdanne den arbeidskraften vi trenger – både mestere og mastere – og gi alle barn samme gode grunnlag for deltakelse i samfunnet og for gode liv.

Jeg besøkte nylig min gamle barneskole i Stavanger, Nylund skole. Rektor og lærere på skolen var samstemte i sitt ønske nå før jul: De vil ha flere lærere, slik at alle elever møter en lærer med tid og ressurser. Derfor har vi i Arbeiderpartiet satt av penger til flere lærere og tidlig innsats. I vårt alternative budsjett satser vi nesten 400 mill. kr på nye tiltak i skolen, tiltak som elevene ville ha merket i klasserommet om våre forslag fikk flertall. Og dette er i tillegg til de 1 000 nye lærerne vi vil ansette.

Jeg vil også skryte litt av regjeringa, for endelig ser vi et budsjett der de nevner «tidlig innsats». Etter fire år uten visjoner og nye forslag var det kanskje på tide. Men jeg er bekymret for oppfølgingen, spesielt når vi ser en statsråd som virker som om han er litt på vei ut av regjeringa.

Det er nå satt av 300 mill. kr til tidlig innsats i skole og barnehage. Av disse er 200 mill. kr frie midler til kom-

munene, som er veldig usikre i anstrengte kommunebudsjetter. Resten av bevilgningen er bundet opp i egne, mindre prosjekter, så skolene, lærerne, foreldrene og elevene vil sannsynlig se lite til denne satsingen. Da er det synd at våre forslag, med en mye tydeligere og mer omfattende satsing, ikke får flertall.

Men selv om vi ser en regjering som ikke har store visjoner for skolepolitikken, er det bra at opposisjonen har vist vei og fått på plass viktige flertall, f.eks. for én time fysisk aktivitet. Vårt mål er at vi de neste årene skal få til flere slike vedtak for å sikre en bedre skole. Jeg håper vi kan få dannet nye flertall for en økt innsats mot mobbing, der en ser at opposisjonen vil ha mer ressurser til dem som skal bekjempe mobbing ute i klasserommene, og nye forslag til en mer praktisk skole. For vi ser at mange elever, særlig gutter, opplever at skolen er for akademisk og ensformig, og at en mister motivasjonen og lærer mindre. Også her har opposisjonen større ambisjoner for en mer praktisk skole, som i større grad knytter sammen teori og praksis.

Så er jeg glad for at vi i forbindelse med budsjettet fikk en samlet komité bak forslaget om digitale læremidler. Her har Arbeiderpartiet vært utålmodig. I fire år har regjeringa unnlatt å bruke muligheten digitale læremidler gir til bedre læring og til oppfølging av elevene.

Som statsråden sa, lever vi i en tid med store teknologiske endringer. Men det kreves en aktiv politikk for å møte dette, og her har statsråden sviktet. I vårt budsjett foreslår vi mange viktige tiltak. Vi i Arbeiderpartiet vil ha en nasjonalsatsing på IKT i skolen. Den må inneholde en nasjonal støtteordning for å stimulere utviklingen av gode digitale læremidler som er pedagogisk kvalitetssikret. Vi peker på den danske modellen og er glad for at en samlet komité nå ber om en utredning av ulike modeller. Den håper vi det er Kunnskapsdepartementet som skal gjøre, for vi har ingen tid å miste.

Turid Kristensen (H) [16:35:46]: Et av de viktigste målene for regjeringen er å skape et bærekraftig velferdssamfunn, og noe av det viktigste for å nå dette målet er satsing på nettopp kunnskap, forskning og innovasjon.

Realisering av kunnskapssamfunnet, å sørge for at ny kunnskap tas i bruk – for å sikre gode velferdstjenester, for å skape morgendagens jobber, for å sikre et grønt skifte og en bærekraftig økonomi – er avgjørende for at vi kan sørge for at også kommende generasjoner får gleden av å bo i et av verdens beste land. Og heldige er vi som sitter i utdannings- og forskningskomiteen og har dette som vår statsbudsjettdebatt.

Jeg er veldig glad for at velgerne ga de fire ikke-sosialistiske partiene fornyet tillit. Høyre vil ha høyere kvalitet i norsk høyere utdanning, flere miljøer i verdenstop-

pen og en fortsatt offensiv satsing på forskning. Norge er også et langstrakt land, og det er nødvendig å sikre at alle deler av landet har et bredt studietilbud, som sikrer alle lik rett til utdanning og er tilpasset behovene i arbeids- og samfunnslivet. Budsjettet for 2018 vil bidra til å realisere nettopp dette.

Det er fortsatt en realvekst i bevilgningene til høyere utdanning i dette budsjettet, og det satses ikke minst på tiltak for å følge opp kvalitetsmeldingen og struktureformen, som er en del av regjeringens langsiktige satsing på kvalitet i alle nivåer i kunnskapssektoren. Det er bl.a. satt av midler til kvalitetshevende tiltak gjennom utviklingen av en nasjonal arena for kvalitet, og det er lagt inn midler for å sikre en god oppfølging av struktureformen.

Det er også viktig at vi sikrer gode sosiale og økonomiske rammer rundt studentenes tilværelse, og gir studentene en reell mulighet til å være studenter. I 2014 ble studiestøtten økt med mer enn noen gang på ti år, og årets budsjett sørger for fortsatt opptrapping mot elleve måneders studiestøtte. Det er også satt av midler til bygging av 2 000 nye studentboliger i 2018, noe som er en dobling av snittet det ble gitt tilsagn til i årene 2006–2013.

Opptrappingsmålene i langtidsplanen for høyere utdanning og forskning blir med dette budsjettet oppfylt, og det er veldig gode nyheter for alle som er opptatt av god og langsiktig satsing på høyere utdanning og forskning. Tiltakene i langtidsplanens opptrapping og langsiktige prioriteringer er innfridd med totalt 2,9 mrd. kr de siste fire årene – en formidabel satsing, som har gitt sektoren et reelt løft og også god forutsigbarhet. Nå skal den revideres, og det gleder jeg meg til å jobbe videre med.

Som både representanten Gudmundsen og statsråd Røe Isaksen har nevnt tidligere, går nå for første gang over 2 pst. av vårt samlede BNP til forskning og utvikling. Dette er historisk, og budsjettet gir en fortsatt satsing på dette. Vi trenger mer forskning, mer innovasjon, at resultatene fra dette tas i bruk og gir oss et bærekraftig velferdssamfunn, flere trygge jobber, et grønt skifte og en bærekraftig økonomi.

Denne regjeringen og samarbeidspartiene skal fortsette å satse på kunnskap, forskning og innovasjon, og dette budsjettet er et kraftfullt bidrag til dette.

Kent Gudmundsen (H) [16:39:00]: Etter å ha hørt på debatten en stund nå er det ganske lett å konstatere at i utdanningspolitikken er det viktigere å være i opposisjon enn faktisk å ha muligheten til å styre og sette inn støtet – for det er nemlig ikke helt lett å få øye på skolepolitikken til Arbeiderpartiet, og det er egentlig ganske åpenbart at de står i en spagat mellom oss og SV. Så

hvordan en rød-grønn skolepolitikk ville ha sett ut, er faktisk litt vanskelig å få øye på eller slå fast.

Hvis vi ser på listene til partiene, står det fast f.eks. avvikling av masterutdanning for lærere, avvikling av flere karriereveier for lærerne, at det skal bli mindre åpenhet om resultatene, og i budsjettene – hvor de store pengene skal fordeles – går mesteparten til annet enn det som kan minne om en reell kunnskapssatsing.

Det er litt rart å høre på kritikken som har kommet i løpet av debatten, spesielt fra Arbeiderpartiet, når man sier at man er veldig kritisk til kuttene i ABE-reformen. Vi ser at i forliket legges det inn 100 mill. kr, som gjør at det reelle nivået når det gjelder ABE-reformen for universitets- og høyskolesektoren, for de borgerlige partiene er på rundt 0,4 pst. Da er det ekstra interessant å se på Arbeiderpartiets budsjett, hvor man ikke reverserer dette reformgrepet.

Det er også et poeng her at vi nå har landet utbyggingen av forskningsskipet «Kronprins Haakon», og jeg vil tippe at når vi nå får en økning i forskningsinnsatsen – den har en liten realnedgang i forhold til forskningsinvesteringer – vil opposisjonen forhåpentligvis heller ønske at disse båtene kommer seg ut på havet og er i drift, enn at de skal ligge på slipp, for bare å ha noen prosentpoeng i riktig retning.

Vi går mot slutten her nå, men én ting jeg iallfall har kunnet glede meg over når jeg har fulgt våre representanters innlegg, er å se at mye går rett vei i norsk skole – først og fremst takket være de mange dyktige lærerne som står på hver eneste dag for å gi ungene våre et godt påfyll og muligheter i livet.

Lytter vi til utdanningssektoren, vil de ha mer av det vi vet fungerer, og som de fire borgerlige partiene har levert. Vi hører rektorer som er overbegeistret over ansettelsen av de nye masterutdannede lærerne – som nemlig allerede er ute i norsk skole, etter at UiT hadde det pilotprosjektet jeg nevnte tidligere i dag. Vi hører lærerorganisasjoner som Utdanningsforbundet og Norsk Lektorlag som ønsker kompetansekrav i undervisningsfag. Vi hører skoleeiere som melder om dramatisk nedgang i fraværet, og om tall som viser at flere fullfører og består. Vi hører næringslivet som jubler for fagskolesatsingen, og som tar inn flere lærlinger, og vi hører fagskolestudenter som jubler for den satsingen de har blitt en del av. Vi hører foreldre som heller vil ha flere og dyktige lærere enn statlige matpakker i A4-format.

Vi trenger mer ikke-sosialistisk skolepolitikk og ikke en rød-grønn retning.

Elise Bjørnebekk-Waagen (A) [16:42:17]: Feilernæring, overvekt og livsstilssykdommer er økende blant norske barn og unge. I det forebyggende arbeidet er det godt dokumentert at det er de brede, universelle tilta-

kene som har best helsegevinst, og skolen har et uutnyttet potensial.

Gjennom skolen når man alle barn, uavhengig av foreldrenes inntekt og uavhengig av foreldrenes bakgrunn. Altfor lenge har vi snakket om hvor viktig folkehelse er, og at god helse gir lykkeligere barn og barn som lærer bedre. Vedtaket som ble gjort for ikke mange dager siden av et flertall i Stortinget, hvor man ønsker mer fysisk aktivitet, var et stort steg i riktig retning. Flere skoler i Norge har allerede vist at det er mulig, f.eks. i Drammen kommune og Trudvang skule i Sogndal. Arbeiderpartiet har også satt av penger i sitt alternative statsbudsjett, hvor man ønsker å innføre én times fysisk aktivitet hver dag fra 1. til 10. trinn.

Skal alle ha like muligheter, må vi investere mer i det som sikrer barna våre gode og trygge oppvekstvilkår. Hvor man bor, og foreldrenes bakgrunn og inntekt kan ikke og skal ikke være avgjørende for ens helse og skoleresultater. Sånn kan vi rett og slett ikke fortsette.

Arbeiderpartiet ønsker å gjeninnføre ordningen med gratis skolefrukt, og vi har også satt av penger til et prøveprosjekt med et gratis skolemåltid i 50 kommuner, som et spleiselag mellom det offentlige og foreldrene. Det er bare synd vi ikke har flertall. Nå ser vi eksempler på kommuner som selv tar ansvar. Senest i forrige uke kunne vi lese om Porsgrunn, som bruker penger på en lokal skolefruktordning. Det er synd at noe sånt skaper forskjeller.

Det er tydelig at Fremskrittspartiet og Høyre mener at folkehelse og forebygging er et individuelt problem. Vi ser gang etter gang og i sak etter sak at man stemmer det ned. Sist så vi det i saken om fysisk aktivitet. Alle fra Høyre var for mer fysisk aktivitet. Alle fra Høyre stemte imot.

Læring handler om mye mer enn tall og bokstaver. Det handler om hele mennesket. Det handler om hele barnet. Derfor styrker Arbeiderpartiet skolen og hele teamet rundt barnet – på alle områder.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [16:45:08]: Mange friskoler har store utfordringer knyttet til sin bygningsmasse. Manglende støtte til husleie og kapitalutgifter har ført til en økonomisk presset situasjon for disse skolene.

Kristelig Folkeparti er glad for å ha fått på plass i budsjettforliket med regjeringspartiene og Venstre en doubling av kapitaltilskuddet. Jeg er også glad for at flertallet i komiteen stiller seg bak forslaget om at regjeringen må gjøre en grundigere utredning av hvordan kostnader til bygg kan innlemmes i tilskuddsgrunnlaget for friskolene, basert på kostnader tilsvarende det skoler og studie- retninger i det offentlige har.

Kompetanse er mer enn studiepoeng. Kompetanse og læring handler om å utvikle hele mennesket, og her

har folkehøgskolene en svært viktig rolle. Regjeringens forslag til kutt til folkehøgskolene viste etter vår oppfatning manglende forståelse for rollen til og behovet for folkehøgskolene. Vi i Kristelig Folkeparti er glad for at vi i budsjettforliket med regjeringspartiene og Venstre fikk reversert kuttene. Kristelig Folkeparti ønsker et bredt folkehøgskoletilbud og vil jobbe videre for at elever ved folkehøgskolene kan sikres elleve måneders studiestøtte, i likhet med andre studenter.

Frivillighet er en av bærebjellene i det sivile samfunn og en viktig forutsetning for et aktivt kultur- og organisasjonsliv rundt om i hele landet. Det var derfor viktig og nødvendig at de foreslåtte kuttene til studieforbundene ble reversert, slik at denne virksomheten kan fortsette og gi fortsatt viktige tilbud til mennesker i ulike livsfaser.

Bostipendet er viktig for elever i utkantstrøk. Regjeringens forslag til endring i avstandskriteriene for dette stipendet ville rammet elever som bor i distriktene, og kunne faktisk fått konsekvenser for deres skolegang. Det var derfor viktig og nødvendig at det i budsjettforhandlingene mellom regjeringspartiene, Venstre og Kristelig Folkeparti ble enighet om at dette kuttet ble reversert, slik at det fortsatt skal være 40 km som er avstanden fra bosted til skole, for å utløse bostipendet.

Behovet for helsepersonell vil øke i tiden framover. Det må derfor tas grep framover for å sikre at vi har nok kompetent personell til å møte dette behovet. I Kristelig Folkepartis alternative budsjett foreslo vi en styrking av helsefagutdanningene gjennom å opprette 500 nye studieplasser innenfor sykepleie, 100 plasser til helsesøstre og 50 nye plasser innenfor medisin. Dette er et behov vi må komme tilbake til i senere budsjetter.

Kristelig Folkeparti er glad for at budsjettforliket ga muligheten til finansiering av 30 studieplasser innenfor psykologi ved Ansgarskolen i Kristiansand, 15 desentraliserte sykepleiestudieplasser på VID vitenskapelige høyskole, i tillegg til tre stipendiatstillinger til hver av høyskolene.

Teknisk Senter, Flekkefjord, gir plass og muligheter til å styrke unges kreativitet, et viktig og godt samarbeid mellom skole og næringsliv. Vi er tilfreds med at vi fikk på plass 0,8 mill. kr i statlig støtte.

Leif Audun Sande (A) [16:48:24]: Me må få fleire i arbeid, få fleire til å kunne stå lenger i arbeid og leggje grunnlaget for vekst i næringslivet og betra velferd i framtida. Kompetansereform er eit svar på alle tre område, og for å få ei vellukka reform må trepartssamarbeidet sjølvsagt brukast. Arbeidsfolk skal ikkje frykte utviklinga, men vete at dei vil få tilgang til kompetansepåfyll. Difor vil Arbeidarpartiet innføre ei kompetansereform og foreslår å satse 100 mill. kr meir enn regjerin-

ga på vaksenopplæring i sitt alternative budsjett. Regjeringa på si side nøyer seg med å opprette ei nettside.

Arbeidarpartiet foreslo i sitt alternative budsjett å innføre eit pilotprosjekt for kompetansereforma i 2018, der me startar i byggjebransjen og i helse- og omsorgssektoren. Me styrkjer studieforbunda etter kuttet frå regjeringa og foreslår å utvikle tilpassa studietilbod ved universitet og høyskular.

Så vil eg seie litt om mobbing. Mobbing er eit av våre største samfunnsproblem. Det startar i barnehagen og fortset på skulen og vidare ut i arbeidslivet. I Elevundersøkelsen melder over 20 000 barn og ungdommar at dei opplever mobbing i skulen, og det blir anslått at 100 000 arbeidstakarar opplever mobbing på jobben.

Mobbing er eit samfunnsproblem som går ut over folks liv og helse. Det kostar samfunnet enorme beløp, og for den enkelte gjev det effektar i form av eksempelvis dårleg sjølvtilitt, dårlege akademiske resultat, utanforskap og psykiske lidingar. Mobbing må kjempast mot på alle plan, jo tidlegare, jo betre, og innsatsen må begynne i barnehagen. Det er ein av grunnane til at høg kompetanse rundt dei yngste er så viktig – fleire barnehagelærarar og fleire lærarar med tid til å byggje gode miljø og relasjonar i barnehage og skule.

Barna som blir mobba i dag, har ikkje råd til å vente lenger. Det er uforståeleg at regjeringa ikkje kjem med nye tiltak mot mobbing i budsjettet for 2018. Arbeidarpartiet meiner det hastar med nye tiltak for å kjempe mot mobbing i skulen, og vil i 2018 bruke 84 mill. kr meir enn regjeringa på det. Me vil ha beredskapsteam mot mobbing i alle kommunar, eit kompetansehevingsprogram for alle tilsette i skulen og tilsette fleire miljøarbeidarar.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [16:51:29]: PIRLS-undersøkelsen viste at norske elever lesar mye bedre enn før. Innføring av Kunnskapsløftet har skapt et høyere læringstrykk i skolen, og det bidrar til å utjevne sosiale forskjeller. Etter innføringen av Kunnskapsløftet innrømte både Arbeiderpartiet og SV at de hadde nedprioritert betydningen av kunnskap. Som Anniken Huitfeldt sa til Aftenposten i 2006:

«Når en av fem leser for dårlig, går det ikke an å unnskyldte det med at han er jo så sosialt integrert og deltar i gymmen.»

Det var gode innrømmelser da, og det har ført til en politisk enighet om å skape en kultur for læring på skolen. Men denne debatten viser at venstresiden er i gang med en U-sving. Ingen snakker om at læringstrykket i klasserommet er for svakt. Ingen konfronterer kunnskapsministeren med hva han vil gjøre med de store kvalitetsforskjellene mellom A- og B-klassen på samme skole eller mellom Finnmark og Oslo. Da snakker jeg

ikke om forskjeller i antall lærere, i vedlikehold av bygg eller i antall timer med fysisk aktivitet, men forskjeller i læringsutbytte og i andelen elever som fullfører videregående skole.

Senterpartiet og SV er mot at skoleledere og skoleeiere skal få kunnskap om hva elevene lærer på skolen. De vil fjerne kartleggingsprøver og holde resultatene hemmelig. Samtidig har de ikke noe problem med å detaljstyre undervisningen på områder som ikke er avgjørende for elevenes læring. I stedet for å satse på etter- og videreutdanning og gode profesjonsfelleskap på hver skole sitter de på Stortinget og vedtar hvor mange minutter matte- eller norsklærere skal bruke på fysisk aktivitet i sitt klasserom.

Samtidig som alle i Skole-Norge ber om at læreplanen skal slankes, og at de skal få mer tid til dybdelæring, er venstresiden de som står først i køen for at nye temaer skal inn i skolen. Samtidig som vi vet at lærerens kompetanse er avgjørende for at elevene skal lære, kjemper opposisjonen mot viktige grep i regjeringens lærerløfte. Senterpartiet og SV vil fjerne kompetansekravene for lærerne, mens Arbeiderpartiet vet vi fortsatt ikke hva mener. SV og Senterpartiet vil fjerne karakterkravene for å begynne på lærerstudiet, og Senterpartiet vil vrake regjeringens lærerspesialistordning.

Det er en ærlig sak at SV og Senterpartiet prioriterer annerledes enn Høyre. De er mer opptatt av rammene rundt skolen enn av det faglige innholdet i skolen. Men det som er overraskende, er at Norges største opposisjonsparti fortsatt ikke klarer å gi et svar på hva de vil med skolen, annet enn å bevilge litt mer til mange budsjettposter.

Høyre er og vil alltid være garantisten for å få mer kunnskap i skolen, for det er kunnskap som utjevner sosiale forskjeller og skaper muligheter for alle. Og etter fire år med Høyre i regjering går det rett vei i norsk skole. Elevene lærer mer, som er det viktigste med skolen, og da er det ikke på tide med en U-sving.

Roy Steffensen (FrP) [16:54:22]: Det har vært interessant å følge debatten. Jeg registrerte at representanten Tvedt Solberg var veldig bekymret for at de 200 mill. kr som går over kommunesektoren som frie midler, ikke kommer til å gå til det de skal gjøre, til tidlig innsats. Jeg deler for så vidt bekymringen, når det er nesten 300 ordførere fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Jeg oppfordrer representanten Tvedt Solberg til å stemme på Fremskrittspartiet i 2019, så skal vi få ordnet det.

Representanten Martin Henriksen sier at det er regjeringen som blir presset til å endre skolepolitikken sin. Men la oss se hvem som følger hvem. Vi har satset mye på yrkesfag og fagskoler, slik vi har lovt. Vi har økt studier-

estøtten, og det er interessant å se at vi er på vei til å løfte den til elleve måneder. Det var noe som alle de rødgrønne partiene var for, både i 2005 og i 2009. Så sitter de i forhandlingsrommet og forhandler om en ny regjeringsplattform, men det er noen av dem som klarer å forhandle det ut, selv om alle er enig i det. Men vi gjennomfører det, og vi ser at Arbeiderpartiet følger etter i sine alternative budsjetter nå.

Når det gjelder studentboliger, har vi levert mellom 2 200 og 2 500 hvert år i den perioden som har vært, mens Arbeiderpartiet i snitt leverte ca. 1 000 i den perioden de styrte – med unntak av to år, 2009 og 2013. Det var helt sikkert tilfeldig at det var valgår, men da valgte de å bevilge penger til litt mer.

Ellers, når det gjelder etter- og videreutdanning, var det Trond Giske som reiste til Trondheim sammen med Jens Stoltenberg og lovet at de skulle videreutdanne ca. 3 000 i året. Vi har levert 5 500, Arbeiderpartiet følger etter i sine alternative budsjetter. Vi kan med det samme ta for oss lærlingtilskudd, eller vi kan ta forskning og 1 pst. av BNP. Det ikke-sosialistiske flertallet viser vei, og opposisjonen følger etter.

Ellers registrerte jeg at representanten Arnstad mener at det er et politisk teater og et spill for galleriet når vi går ut og mener at det er feil at staten skal finansiere linedance- og bridgeopplæring for 50-åringer. Vel, la det ikke være noen tvil: Jeg mener av hele mitt hjerte at det ikke er en offentlig oppgave å finansiere bridgeopplæring for 50-åringer. Jeg konstaterer at stortingsflertallet dessverre er av en annen oppfatning, og jeg skulle gjerne ha sett et annet utfall av det i budsjettforliket. Men jeg er fornøyd med verbalforslaget hvor regjeringen blir bedt om å gå i dialog med folkehøyskolene for å finne en modell for å fase ut tilskudd til kortkurs, mot at grunnbevilgningen økes. Men la det ikke være noen tvil: Jeg mener ikke at det er en statlig oppgave å finansiere dette, i motsetning til representanten Arnstad.

Presidenten: Representanten Nina Sandberg har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Nina Sandberg (A) [16:57:28]: Jeg tok opp dette med ABE-reformen, og det har øyensynlig falt Høyre litt tungt for brystet. Jeg gjorde det fordi Arbeiderpartiet er kritisk til å bruke universitets- og høyskolesektoren som en salderingspost for å få budsjettene til å gå opp. Dette har etter hvert blitt mindre av en reform og mer en måte å saldere på, der det er det regjeringens støttepartier anser som gode formål, som finansieres med flate kutt i driftsbudsjettet.

Disse kuttene settes vilkårlig. De er lite treffsikre, og det er ikke byråkratiet som rammes, men brukerne, i dette tilfellet studenter og faglig ansatte. Etter Arbeider-

partiets mening bør disse kuttene ses i en mer langsiktig sammenheng og i en større sammenheng. Vi synes det er slapt av regjeringen å ri prinsippet om å kutte i drift og stillinger uten å vurdere konsekvensene. Vi mener også at Stortinget bør ta stilling til om sektoren i lengden er tjent med denne måten å styre på.

Kjersti Toppe (Sp) [16:58:43]: Utdanning er den viktigaste mekanismen for å jamna ut sosiale forskjellar i Noreg. Da helsedirektøren heldt årstalen sin for 2017, var overskrifta: «Tidlig innsats mot ungt utenforskap». For mange barn og unge fell utanfor, for mange går glipp av tilstrekkeleg utdanning og kjem seg ikkje inn i arbeid og deltar i samfunnet. Dette gir helseutfordringar for resten av livet.

Det er til ettertanke at samtidig som norsk ungdom som gruppe aldri har hatt det betre, fullfører ein av fem ungdomar ikkje vidaregåande skule, og ein av ti fell utanfor både skule og arbeidsliv. Samtidig melder stadig fleire ungdomar om psykiske symptom og låg sjølvfølelse. Den raskast veksande gruppa unge uføre er unge under 30 år med psykiske vanskar, og blant uføre under 39 år har nesten 60 pst. psykiske lidingar og åtferdsforstyringar. Skal vi planleggja for god helse i befolkninga, må vi starta i barneåra, i barnehagane og i skulane.

Sosial nød og fattigdom går i arv, men dette mønsteret kan brytast dersom storsamfunnet legg til rette for det. Løysinga ligg ikkje i reparasjon i helsesektoren, men i å førebyggja. Da kan vi bruka skulen. Senterpartiet vil prioritera det førebyggjande arbeidet, som naturleg kan skje i skulen, som ein del av det heilskapelege læringsmiljøet. Det er urovekkjande dersom norsk skule har utvikla eit testregime og eit prestasjonspress, som i seg sjølv bidreg til at ungdom føler auka press og utviklar psykiske lidingar og problem. Det er ei fallitterklæring for ein skule som skal ha danning som mål.

Senterpartiet meiner at skulen må ha ei plikt til å bidra til god folkehelse. Alle parti er for at elevar skal ha meir fysisk aktivitet, men eit mindretal meiner at dette ikkje skal gjelda alle elevar. Senterpartiet fekk endeleg fleirtal for å setja eit klart og forpliktande mål om éin times fysisk aktivitet om dagen i skulen. Fysisk aktivitet er den beste medisinen i verda. Menneskekroppen er skapt for bevegelse. Fysisk aktivitet gjer godt for kropp og sjel, og regelmessig fysisk aktivitet førebyggjer sjukdom og er vesentleg i alt førebyggjande arbeid. Fysisk aktivitet i barndomen legg grunnlaget for meistring, trivsel og velvære seinare i livet. 15-åringane våre er like stillesittjande som 65- og 85-åringane, og dette burde ikkje vera ein debatt om kvifor vi skal innføra éin times fysisk aktivitet i skulen, men kvifor i alle dagar vi skulle la vera.

Aleksander Stokkebo (H) [17:01:56]: Altfor mange elever blir mobbet. Det er elever som legger seg med en klump i halsen og våkner opp med vondt i magen, elever som gruer seg til skolen fordi de vet at de skal møte mobberne enda en dag. Det er forferdelig vondt for dem det gjelder, og det er et alvorlig samfunnsproblem. Regjeringen trapper derfor opp kampen mot mobbingen. Vi har mer enn doblet ressursinnsatsen og innført en skjerpet aktivitetsplikt. Vi har bygd ut et bedre sikkerhetsnett, som fanger opp de sakene der skolene svikter, og nå innfører vi sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre mobbeombud i alle fylker. Ingen skal kunne snu seg vekk, si at de ikke visste eller la være å gripe inn. Med Høyre i regjering skal kampen mot mobbingen fortsette med forsterket slagkraft.

Heller ikke for dem som slipper unna mobbingen, går livet alltid på skinner. Også medelever som ser ut til å ha det bra, kan ha det vanskelig, og med Høyre skal vi derfor bygge et sterkere lag rundt eleven. Derfor har vi lovfestet at alle kommuner framover skal ha helsesøstre og psykolog, og vi legger fram en opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse. Derfor har vi gitt over 1 mrd. kr til skolehelsetjenesten og helsestasjonene. Det har ført til over 400 flere helsesøstre, og ventetiden for å få hjelp har gått ned.

I budsjettet for 2018 styrker vi arbeidet med 300 mill. kr. Vi har også satt i gang et forskningsprosjekt, Et lag rundt eleven, for å finne ut hvordan vi best kan bruke flere yrkesgrupper i skolen som samarbeider for å gi elevene best mulig oppfølging. Sammen med den nasjonale satsingen til regjeringen, Kristelig Folkeparti og Venstre jobber mange kommuner godt, og jeg må få berømme Gjesdal ungdomsskole, som representanten Roy Steffensen og jeg fikk besøke, som har satset på flere miljøterapeuter og fått et enda bedre læringsmiljø. Laget rundt eleven virker.

Høyre jobber for en skole der ingen skal måtte stå opp om morgenen og grue seg fordi man blir mobbet, og der helsesøster alltid skal ha en åpen dør når man trenger det. Derfor bygger vi et sterkt lag rundt eleven med tydelige rammer, krav til oppmøte, gode og oppdaterte lærere og flere helsesøstre og yrkesgrupper for å følge opp den enkelte. Det bidrar til bedre trivsel og psykisk helse, mindre fravær og frafall og mer læring for norske elever.

Martin Henriksen (A) [17:04:53]: Det er lenge siden regjeringspartiene hadde en ny idé i skolepolitikken. Det er kanskje derfor de må gå så langt tilbake for å finne noe å kritisere, enten at representanten Mathilde Tybring-Gjedde finner saker fra 2007–2008, eller at man prøver å pakke inn gamle uenigheter i retorikk som «snuoperasjon», som jo er en veldig merkelig reto-

rikk – eller representanten Steffensen, som må gå ganske langt tilbake også. Jeg vil si som Arbeiderpartiets fraksjonsleder i finanskomiteen, at det foregår en spennende debatt om framtida. Jeg oppfordrer Høyre og Fremskrittspartiet til å melde seg på den.

En av påstandene som har kommet fra Høyre, er at i motsetning til Arbeiderpartiet, som bare er opptatt av kapasitet i barnehagen, er Høyre opptatt av kvalitet. Vel, da må man jo gjøre det som gir kvalitet. Å ha nok kvalifiserte voksne er det viktigste tiltaket for kvalitet i barnehagen. Mange nok voksne betyr at man får trøst, man får et fang å sitte på når det trengs og gode pedagogiske aktiviteter tilpasset barna. Det er umulig med for få voksne og for store barnegrupper.

I høst kom det en ny undersøkelse om kvalitet i barnehagen, Med blikk for barn. Forskerne bak den undersøkelsen forteller oss at det som gir kvalitet, er flere barnehagelærere, høy voksentetthet og at barna får tilhøre små og stabile grupper. Alt dette har Arbeiderpartiet foreslått for å øke kvaliteten. Vi har foreslått flere barnehagelærere, en pedagognorm og ønsker at regjeringa skal komme raskere på banen. Vi har foreslått små, stabile grupper. Regjeringa har på sin side sagt nei til forslaget om retten til gruppetilhørighet. De har somlet med å få på plass en bemanningsnorm og foreslått en dårligere pedagognorm enn det Stortinget ba om. Det er ikke ambisiøst å øke andelen barnehagelærere med noen få, skarve prosent. Arbeiderpartiet mener det skal være halvparten barnehagelærere i barnehagen, ikke en lite ambisiøs pedagognorm, som regjeringa har lagt opp til, som foreldrene i tillegg må betale for selv gjennom økt barnehagepris.

Så til slutt: Jeg hører at Høyre også kritiserer de rød-grønne for at en ikke vet hva politikken til en rød-grønn regjering ville vært. Vel, jeg kan avsløre at de rød-grønne partiene ikke sitter i regjering. Høyre og Fremskrittspartiet sitter i regjering. Men nå skal det kanskje et nytt parti inn, etter regjeringsforhandlinger med Venstre. Da er det jo interessant å få avklart hva politikken til den regjeringa skal være. Fremskrittspartiet har fått lederen av utdanningskomiteen og ønsker seg mer plass i utdanningsdebatten. Hva skal de bruke den plassen til? Er det å få gjennom politikken sin om karakterer fra 5. klasse, altså fra 9-årsalderen, inndeling av klasser etter nivå, fullt frislipp av retten til å opprette nye privatskoler, fritt skolevalg i barneskolen, skolepenger i høyere utdanning og privatisering av samskipnadene? Jeg vil utfordre lederen av utdanningskomiteen fra Fremskrittspartiet til å avklare: Hvilke av disse sakene er det han skal kjempe gjennom i regjeringsforhandlinger med Venstre og Høyre? Jeg vil utfordre Venstre til å avklare (presidenten klubber) hva de kan godta av dette. Og til kunnskapsministeren – som har brukt tida si på å skrive julekort, hyg-

gelig for dem som mottar det – hva av dette vil han advare mot? ... (Presidenten avbryter.)

Presidenten: Tiden er ute! Presidenten ber Stortinget om å respektere taletiden.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [17:08:14]: Jeg skal gjøre så godt jeg kan. Det er lett å bli engasjert i denne debatten.

Som ydmyk, ny representant kan jeg starte med å korrigere meg selv: Senterpartiets kutt til lærerspesialtutdanning har sammenheng med lærertetthet og spesialundervisning, men kanskje ikke på den måten som jeg la det fram på i sted. Det handler mer om ressursbruk, for vi ønsker ikke å bruke 60 mill. kr på å videreføre dette pilotprosjektet, fordi det i evalueringen kom fram at lærere satte tid til undervisning og oppfølging av elevene foran ansiennitet og lønn. Vi vil heller bruke midler på det som er godt forankret i lærerprofesjonen, nemlig tid og tillit.

Statsråden ville ikke være bekjent av at opposisjonen tar føringen i utdanningspolitikken, men man trenger ikke lese budsjettforliket eller innstillingen nøye før man får bekreftet nettopp det. Der regjeringen først kuttet i bevilgningene til folkehøgskolene, studieforbund og øvrig frivillighet, har de nå snudd. Der regjeringen først kuttet i borteboerstipendet, som rystet elever og elevorganisasjoner over hele landet, har de nå snudd. Samtidig har opposisjonen evnet å samle flertall for flere merknader i innstillingen.

Jeg opplevde også at statsråden til og med harselerte med koding, IKT, IT og digitalisering i skolen og kalte det «duppeditter». Men det er i forliket også en satsing på programmering.

Videre kan vi lese at UNICEF nylig kartla tilstanden for verdens barn. Der kom det fram at en tredjedel av internettbrukerne i dagens samfunn er nettopp barn. De ser på digital tilkobling som en overveldende positiv del av livet. De konkluderer også med at barna bør få lære digital kompetanse i skolen for å holde dem informert, engasjert og trygge på nettet. Det gjør meg trygg på at vi må satse videre på dette. Fremskrittspartiet derimot satte i åpningsinnlegget sitt grunnleggende ferdigheter opp mot digitale ferdigheter. La meg bare opplyse om at det er to sider av samme sak.

Det var en representant fra Høyre som trakk fram hvordan vi stiller oss til prøver og tester og i hvilken grad skoleledere skal ha innsikt i elevenes ferdigheter og mestring. Vi er ikke nødvendigvis imot det, bare fordi vi er imot at det skal være detaljert, offentliggjort og et politisk poeng hvordan den enkelte skole og elever gjør det. Vi vil heller satse på at det er den enkelte skole, den enkelte klasse og den enkelte lærer som kan legge opp til vurdering for læring.

Grunde Almeland (V) [17:11:12]: Vi vet ikke hva framtiden fører med seg, hvordan arbeidsmarkedet vil se ut, men vi vet at kunnskap vil stå sentralt. Derfor er satsingen på å muliggjøre at den enkelte kan tilegne seg kunnskap, så viktig for Venstre. Det handler rett og slett om å gjøre utdanning mer tilgjengelig. Venstre har i lang tid vært opptatt av å sikre flest mulig tilgang til høyere utdanning. Jeg kan forsikre om at Venstre vil være opptatt av det også i tiden framover. Dette skinner gjennom i flere konkrete tiltak, både i Venstres alternative budsjettforslag og i budsjettavtalen med regjeringen og Kristelig Folkeparti.

Venstre har stått i spissen for flere års satsing på studieplasser, men studieplasser alene vil ikke gjøre tilgangen til høyere utdanning reell for alle. Elleve måneders studiestøtte var derfor et svært viktig gjennomslag for Venstre. At vi i 2018 fortsetter denne satsingen ved å trappe opp ordningen med en ekstra uke, er ikke bare gledelig, men også nødvendig.

Studentene skal være sikre på at Venstre ser hvilken utfordring det kan være å gjennomføre et studium på normert tid dersom man av økonomiske årsaker tvinges til å ta på seg en jobb med en så stor arbeidsbelastning at man ikke får tilstrekkelig tid til å studere. Derfor er Venstre med på å sikre en studiefinansieringsordning som er romslig nok til at alle har mulighet til å gjennomføre sine studier. Samtidig kan satsing på f.eks. studentboliger være med på å forbedre studentøkonomien, men utfordringen i dag er nettopp de eksisterende kostnadsrammene. Derfor er vi glade for at vi i revidert nasjonalbudsjett vil komme tilbake til å se på kostnadsrammene og tilskuddsordningene.

Å gjøre høyere utdanning tilgjengelig for alle handler også om å forbedre selve undervisningskvaliteten i høyere utdanning. I Venstres alternativ peker vi på dette gjennom at 50 mill. kr av de 250 mill. kr som vi foreslår å gi UH-sektoren i basisfinansiering, øremerkes til digitalisering. Dette vil gagne studentenes pedagogiske tilbud gjennom at man oppnår pedagogisk innovasjon.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [17:13:53]: Noen poenger: For det første – til representanten Martin Henriksen – er ikke «mer penger til alt» en ny idé. For øvrig er det å kritisere en sittende regjering for at de mangler nye ideer og bedre løsninger, noe Høyre kom på i 2013, så det er heller ikke en ny idé.

Representanten Sandberg har en rekke ganger tatt opp ABE-reformen. Hvis man ser på totaliteten i budsjettene, har universiteter og høyskoler hatt en god realvekst hvert eneste år under denne regjeringen, også i regjeringens egne budsjetter, og det er også tilfellet i årets budsjett.

Representanten Sande etterlyser nye tiltak mot mobbing. Jeg synes det er symptomatisk for en måte å tenke politikk på som også henger sammen med «nye penger». Man tenker at hvis det ikke er et nytt tiltak i hvert eneste års budsjett, hvor det følger med helt nye penger, og hvor man skal starte opp noe nytt, så gjør man ikke noe med et problem. Men i høst innførte vi – med ganske bred støtte i dette storting – en helt ny mobbelovgivning i dette landet. Det følges opp, det er tiltak, det er bevilget penger, vi følger opp det arbeidet som hauker. Systematisk innsats over tid er det som teller mest, ikke at man har nye tiltak i hvert eneste budsjett.

Det virkelige klasseskillet i norsk skole går ikke mellom forskjellige skolebygg. Det går ikke på tilgangen på pc-er. Det går ikke på klassestørrelse. Det går heller ikke på hva slags frukt eller matpakke elevene har, selv om vi også der ser at sosiale forskjeller spiller inn. Det viktigste og største klasseskillet går på hva elevene faktisk lærer. Og hvis jeg skulle hatt ett ønske for denne perioden, er det at man, ved siden av alle de andre sakene som er viktige for Stortinget å diskutere, holder meg som statsråd ansvarlig også for det – for forskjeller i læringsresultater, altså hva elevene kan etter at de har gått ut av skolen i Finnmark, i Oslo, i Nord-Trøndelag eller i Sogn og Fjordane, og for hvorfor det er systematiske forskjeller basert på sosial bakgrunn med hensyn til hvem som faller ut av skolen, og hvem som ikke gjør det. Hadde jeg vært på venstresiden, ville jeg kalt det «klasseskiller», men jeg er på høyresiden, så jeg kaller det «systematiske sosiale forskjeller».

Jeg har ikke harselert med IKT, selv om jeg kalte det «duppeditter», men jeg har sagt at utstyr alene ikke er nok for en IKT-satsing.

Til slutt: Stortinget og opposisjonen må også være konsekvente. Når man ved enhver anledning krever at vi ikke skal detaljstyre, sier at vi skal avbyråkratisere, sier at nå skal vi rydde plass, slik at lærerne får mer tid til å konsentrere seg om det viktigste, kan man ikke ved enhver annen anledning kreve nye ting inn i skolen. Regnestykket henger ikke i hop.

Helt til slutt vil jeg si takk for det korte samarbeidet vi har hatt i høst, jeg har jo vært ute i permisjon. Jeg sier det helt sikkert også på vegne av tidligere statsråd Henrik Asheim.

Jeg ønsker hele komiteen en god jul og kan forsikre om at også representanten Martin Henriksen skal få et julekort.

Turid Kristensen (H) [17:17:07]: Jeg må også få kommentere Nina Sandberg, at hun nok en gang tok ordet til spørsmålet om ABE-reformen i en kort merknad. Jeg kan forsikre Sandberg om at Arbeiderpartiets kritikk nok ikke faller Høyre så tungt for brystet, for vi er i

grunnen ganske vant med at vi ikke alltid er enige i skole- og utdanningspolitikken eller at det kommer kritikk fra den kanten. Det lever vi godt med, så lenge vi vet at det faktisk er Høyre som har den beste skole- og utdanningspolitikken, og det har vi vist gjennom de fire årene vi har sittet i regjering og i denne perioden.

ABE-reformen er ikke ment for å dekke ymse tillegg i en budsjettavtale – det er jo heller ikke det den gjør – men er ment for å frigjøre midler nettopp for å kunne gjennomføre viktige og helt nødvendige satsinger i sektoren. Både Arbeiderpartiet og SV har kritisert dette kuttet, men SV har i det minste vært redelige nok til å fjerne disse pengene fra sitt budsjett. Det har ikke Arbeiderpartiet gjort. Man sier at man ønsker å se på innretningen, men hvis dette virkelig er så ille som all den høylytte kritikken skulle tilsa, så burde man faktisk ha fjernet dette fra sitt eget budsjett istedenfor å la pengene stå, og bruke det til tiltak som man selv ønsker, ikke innenfor sektoren.

Nina Sandberg viste også til en elev som ønsket å studere til sykepleier, men som ikke kom inn fordi hun ikke fylte opptakskravet. Da er vi igjen inne på det jeg mener er noe av forskjellen mellom Arbeiderpartiets og Høyres og utdanningspolitikk: ønsket om høy kvalitet, både på studier og på kompetansen etter endt studium. Høgskolen i Oslo og Akershus har hatt dette som et opptakskrav en stund allerede etter et ønske fra Høgskolen selv, fra Sykepleierforbundet og fra sykepleierstudentene. De var alle veldig opptatt av at det var helt nødvendig med denne kompetansen i matematikk, ikke minst fordi sykepleiere etter endt utdanning faktisk skal håndtere medisin og utregning av det. Da synes jeg det er viktig at vi politikere lytter til det, og sørger for at også de, på lik linje med lærerne, har den kompetansen som skal til for å kunne utføre den jobben de er satt til å gjøre.

Så sa Arbeiderpartiet også fra denne talerstolen litt tidligere i ettermiddag at de syntes det var synd at de ikke hadde flertall. Jeg kan forstå det, noe annet ville vel vært merkelig, men jeg må innrømme at jeg er ganske glad for at de ikke har det. Jeg er glad for at vi ikke har en skolepolitikk der man prioriterer skolefrukt framfor kvalitet i skolen. Vi som foreldre kan sende med et eple, men vi kan ikke erstatte en dyktig lærer. Arbeiderpartiet presiserte også at de har lagt inn penger sånn at det skulle være mulig å innføre krav om én times fysisk aktivitet. Problemet er bare at de har gått inn på et vedtak som nettopp ikke tilfører disse pengene. Ja, Høyre stemte imot, men nei, vi er ikke imot fysisk aktivitet i skolen. Vi er bare imot å trø en rigid ordning nedover skolene – en rigid ordning som fratår lærerne metodefriheten, en rigid ordning som både Utdanningsforbundet, Norsk Lektorlag og KS, for å nevne noen, er helt enig med Høyre i ikke er en god løsning. Ja, til fysisk aktivitet, nei til en rigid ordning.

Marit Arnstad (Sp) [17:20:28]: På tampen av debatten tenkte jeg å benytte anledningen til å kommentere litt av det som har kommet fram i løpet av debatten.

For det første er jeg veldig enig i mye av det representanten Tybring-Gjedde sa når det gjaldt barnehager og behovet for at en der også er opptatt av både kvalitetshevende tiltak, pedagognorm og andre tiltak. Men i en regjering og hos et regjeringsparti må det jo henge sammen, og det er da det er problematisk. Det kan ikke være slik at det ene departementet ikke vet hva det andre holder på med. En kan ikke sende doble budskap til dem som faktisk skal utøve barnehagevirksomheten i dette landet. For det er slik, som jeg også påpekte i min replikk til statsråden, at samtidig som vi i denne debatten står og snakker om kvalitet, priser kommunalministeren dem som er mest effektive, dvs. de som har lavest mulig bemanning, med færre ansatte og helst færre ansatte med høy utdanning og ansiennitet. Han lar dem komme best ut – de er mest effektive – mens vi snakker om en helt annen type kvalitet. Den typen doble budskap kan ikke regjeringen komme unna med.

Jeg deler den bekymringen som representanten Sandberg uttrykte om antall studieplasser i høyere utdanning. Vårt behov for kompetanse tilsier at man ikke burde være nødt til å vente i måneder og år for å få studieplass, noe stadig flere gjør, og som representanten også viste til. Det pussige med denne regjeringen er at de i stadig større grad krever kvalitet før man starter en utdanning, i stedet for å kreve kvalitet når man er ferdig med utdanningsløpet. Det er jo da man skal bevise den avgjørende kvaliteten, enten det er lærer- eller sykepleierutdanning.

Da må jeg litt tilbake til lærernormen. Statsråden sier her at han mener opposisjonen bør være opptatt av at klasseskillet går på hva elevene lærer, at det er det vi skal være opptatt av. Hvorfor skal da regjeringen nå, sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre, bidra til noe som kanskje sentraliserer vekk lærerkrefter fra de områdene som har de største utfordringene knyttet til nettopp læringsutbytte? Og hvorfor skal man drive en detaljstyring – noe i alle fall Skolelederforbundet oppfatter som en sterk detaljstyring – av skolenes disponering av virksomheten ved over natta å innføre en lærernorm som absolutt ikke har vært utredet?

Når det gjelder det representanten Gudmundsen sier, skal jeg ikke si så mye om det, bare konstatere at representanten Steffensen var imot kortkurs og bridge i dag, men at han kommer til å stemme for det likevel. Det gjør han fordi ingen i denne sal er så avansert i sin dobbeltkommunikasjon som Fremskrittspartiet.

Atle Simonsen (FrP) [17:23:29]: Foregående taler begynte sitt innlegg med å si at fordi vi representerer

regjeringspartiene, må vi ha en sammenhengende politikk. Jeg må si at jeg synes debatten den siste uken har vist at det er kanskje kun regjeringspartiene som trenger å ha en sammenhengende politikk, for jeg synes det virkelig har vært en merkelig måte å drive politikk – eller skal jeg si kritikk – på: Man kritiserer regjeringen for å lykkes bedre og ha større satsinger enn forrige regjering, som er det naturlige å sammenligne med.

Regjeringspartiene øker lærlingtilskuddet med 21 000 kr, Arbeiderpartiet 0 kr prisjustert – men kritiserer det for ikke å være nok. Regjeringspartiene satser mer enn 1 mrd. kr på yrkesfagene – Arbeiderpartiet klager på at man ikke har innført en yrkesfagmilliard. Regjeringspartiene dobler studentboligbyggingen – Arbeiderpartiet mener at det ikke er godt nok. Arbeiderpartiet åpner null arbeidslivskriminalitetssentre, regjeringspartiene syv stykker – Arbeiderpartiet klager likevel. Regjeringspartiene satset mer på pasientbehandling i løpet av fire år enn det de rød-grønne gjorde på åtte – fremdeles kun kritikk. Vi har doblet tilskuddet til sykehjemsplasser – Arbeiderpartiet er misfornøyd med satsingen. Man øker satsingen på infrastrukturen med enorme 50 pst. – ikke nok penger, sier venstresiden. Sånn kunne jeg ha fortsatt på område etter område.

Jeg må virkelig spørre om disse representantene og partiene tror på dette selv. Hvis de gjør det, er de i alle fall totalt blottet for troverdighet. I denne regjeringssperioden ble Norge til og med kåret til verdens lykkeligste land og nordmenn til verdens lykkeligste folk. Jeg synes det er rart at venstresiden ikke har kommet og sagt at dette var for lite for sent, at det ikke skjedde fort nok, og at det burde ha skjedd før.

En kan egentlig spørre seg: Hvorfor blir det sånn? Hvorfor har debatten om budsjettet vist at det kun er kritikk? Jeg tror det er fordi prosjektet til venstresiden ikke handler om å finne en alternativ politikk til denne regjeringens, det handler mest av alt om å komme med kritikk, uansett hvor gode resultatene er. Jeg tror at venstresiden hadde stått seg mye bedre hvis de noen ganger kunne si at her har regjeringen faktisk gjort en god jobb, at den har doblet antallet studentboliger i forhold til hva vi klarte, er veldig bra. Da tror jeg faktisk det hadde vært noen som hadde hørt etter når kritikken kom, men den er, sånn som den framstår nå, totalt blottet for troverdighet når man kritiserer regjeringspartiene for å være mye, mye flinkere enn en selv klarte å være. Det blir litt sånn tenk-på-et-tall-politikk når man skal si hva som er sitt alternativ. Jeg håper at det i neste debatt gjerne kommer noen flere løsninger – og ikke bare kritikk – fra venstresiden.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [17:26:47]: Arbeiderpartiet har sammen med et enstemmig storting senest

denne våren bedt regjeringen finne en løsning for Den Tyske Skole, slik Stoltenberg I gjorde det. Men regjeringen er passiv.

Norge har som utenrikspolitisk strategi å styrke båndene til Frankrike og Tyskland. Da er det rart at regjeringen ikke søker løsninger på tvers av departementene. Den Franske skolen og Den Tyske Skole gir et reelt alternativt tilbud til den offentlige skolen og bidrar dermed til et ønsket mangfold i landets hovedstad. Dette er skoler som eksisterer over hele verden. Skal Norge og Oslo være attraktivt for internasjonal arbeidskraft, må vi tilby skoletilbud som dette også i Norge.

I revidert nasjonalbudsjett for 2017 klarte vi i denne sal å finne en løsning for Den Franske skolen. Nå gjenstår det å finne en løsning også for Den Tyske Skole. Skoleledelsen ved Den Tyske Skole mener skolen er avhengig av styrket finansiering for å unngå inntaksstopp fra høsten 2018. Det trengs både en kortsiktig og en langsiktig løsning. Vi håper regjeringen nå går i dialog med skolen om saken, og kommer tilbake med en løsning i revidert nasjonalbudsjett for 2018. Deretter ønsker vi å endre regelverket, slik at disse skolene får mer forutsigbare rammevilkår. Vi forventer at regjeringen følger dette opp, slik Stortinget har vedtatt.

Arbeiderpartiet sier derfor «Herzlich willkommen!» heller enn «Auf Wiedersehen!» til elevene som ønsker å gå gjennom skolehverdagen på Den Tyske Skole Oslo.

Mona Lill Fagerås (SV) [17:28:45]: Representanten Mathilde Tybring-Gjedde sa i sitt innlegg at ingen snakker om læringsutbytte. Da har ikke representanten Tybring-Gjedde hørt etter, eller i hvert fall ikke forstått hva SV snakker om. Tror representanten Tybring-Gjedde at SV snakker om å utvide skoledagen for ingenting? Vi snakker om det fordi vi må få på plass det som mangler i dag. Vi må ha større vekt på kreativitet, kunnskap og dybdelæring, mer tid til en praktisk og variert skoledag, mer fysisk aktivitet og sunn skolemat. Næring henger som kjent veldig nært sammen med læring.

Leksene skal foregå i skolehverdagen, sånn at ungene får hjelp på skolen og leksefri når de kommer hjem. Vi tror at en mer praktisk og variert skoledag vil gi bedre læringsutbytte, og det å bygge fuglekasse, dramatisere Ibsen eller dissekere en fisk vil nok sørge for at alle ungene får like muligheter, uansett om de lærer best gjennom teori eller praksis. Men skal man få til dette i norsk skole, er nettopp lærernormen viktig. Hvis ikke disse tingene er å snakke om å øke læringsutbyttet, tror jeg representanten Mathilde Tybring-Gjedde må ha et rart læringssyn.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Torstein Tvedt Solberg (A) [17:30:37]: Jeg er enig i at dette har vært en interessant debatt, men jeg er litt overrasket over hvor visjonsløst det har vært fra regjeringa. Det er kanskje ikke så rart, som et svar til representanten Simonsen, at et visjonsløst budsjett også gir en visjonsløs debatt.

Det som jeg synes er det rare, er at de som nå har vunnet tillit fra folket til nye år i regjering, ikke har noen nye ambisjoner. Det virker som om man egentlig er litt ferdig, og fornøyd med prosjektet sitt. Det kan nesten virke som at Venstre må inn i regjering mest som en redningspakke for regjeringa for at en skal få til noen nye ideer. For i denne debatten er en bare opptatt av å bruke de store ordene.

En snakker om et historisk yrkesfagløft, men en har ingen nye tiltak og kun fattige fem millioner til yrkesfagåret. Statsråden var heller ikke noe unntak. Han brukte hele innlegget sitt på å snakke om digitalisering og ny teknologi, beskrive, forklare og etterlyse, ikke minst, klok digitalisering. Ja, jeg er helt enig, men denne regjeringa har jo ikke hatt noen digitalisering. Alle de konkrete forslagene vi i dag vedtar og diskuterer, er det enten Venstre som har fått inn i forhandlingene, eller Arbeiderpartiet og komiteen som har lagt til. Her er det ingen systematikk – kun store ord og lite handling.

Representanten Tybring-Gjedde var opptatt av læring og kvalitet. Det er vi også. Da synes jeg det er merkelig at Høyre i dag stemmer mot at vi skal ha flere lærere i skolen, at Høyre uttalt er mot en tillitsreform og ikke minst mot det å fjerne testing, måling og den overstyringen som skolen nå ser. Jeg inviterer heller Høyre med på den debatten som virkelig betyr noe for lærerne og elevene, og før en gjør det, oppfatter jeg klagesangen fra Tybring-Gjedde mest som et retorisk poeng.

I tillegg nedvurderer Høyre systematisk betydningen av skolemiljø, fysisk aktivitet og helse. Jeg har hørt Høyre si at frukt og fysisk aktivitet går på bekostning av elevenes læring. Det er feil. Sunne elever lærer mer og ikke mindre.

Jeg savner fortsatt et svar fra Fremskrittspartiet og komitélederen: Hva vil egentlig komitélederen kjempe for når en ny regjeringsplattform nå skal utformes? Hva er det Fremskrittspartiet egentlig har av konkrete utdanningskrav når en nå skal utforme de nye visjonene for en ny regjering?

Presidenten: Representanten Marit Knutsdatter Strand har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [17:33:32]: Når det gjelder fysisk aktivitet, er det definitivt ikke detaljstyring av fag og innhold, det er å sikre elevene våre en praktisk og aktivt rettet hverdag, for det vet vi fungerer

både for helse og for læring. Aktivitetslæring er faktisk en egen del innenfor pedagogikken – jeg anbefaler flere å sjekke opp det.

Ellers kan jeg føye til at jeg er glad for at elleve måneders studiestøtte løftes, men man må faktisk poengtere at det er studentene selv som betaler for det gjennom økt studielånsrente. Jeg kan gjerne applaudere regjeringens og representanten Simonsens bygging av studentboliger, men Senterpartiet ville ha bygd flere.

Når det gjelder høyere utdanning, er det synd at finansieringssystemet blir brukt for å omfordele, og at struktur og geografi er viktigere enn fag og kvalitet.

Så må jeg til slutt bare utfordre når det gjelder fraværsgrensen: Hva slags bruk av ressurser er det? Her har vi leger og helsesøstre som i dag har nok med å strekke til med arbeidsoppgavene de har fra før.

Freddy André Øvstegård (SV) [17:34:47]: Mange av mine venner sitter akkurat nå med nesen sin godt plantet i pensum og gjør den siste lille innsatsen som skal til før eksamen. For et års tid siden trodde jeg ærlig talt at jeg selv skulle sitte med nesen i boka selv, men i stedet står jeg her og sender en hilsen til alle landets studenter som nå står på og kjemper seg gjennom de siste eksamenene for å bidra til framtidens Norge.

De skal skape verdier, enten det er i form av økonomiske verdier eller kunnskap som en verdi i seg selv. Kunnskapsnasjonen har nær sagt blitt en klisjé, men det er likevel viktig. Og hvis vi skal være best i verden på høyere utdanning og forskning, må vi også legge til rette for at studentene kan få dyrke talentene sine, helt uavhengig av bakgrunn.

I dag gjenstår det en del før landets studenter kan vise sitt virkelige potensial. For selv om studentbevegelsen har kjempet igjennom en rekke viktige fellesskapsløsninger som gjør at flere kan bruke mer tid på sine studier, så finnes det ennå barrierer som gjør at ikke alle kan bidra med sitt fulle potensial.

For det første er heltidsstudenten en myte. Politikken i Norge har som mål at studentene skal bruke sin arbeidstid på å studere, men fordi studielånet fortsatt ikke holder, bruker studentene en stadig større andel av sin arbeidsuke på jobb i stedet. Resultatet er helt åpenbart – studentene har nå en fullføringsgrad på normert tid på 40 pst., og det koster samfunnet en hel del. SV tar det på alvor. Vi foreslår i vårt alternative budsjett å bruke 286 mill. kr på å øke studiestøtten til 1,3 G. Det vil være et stort løft for lommeboka til landets studenter.

For det andre blir landets studenter kastet ut i et utrygt leiemarked der spekulanter tar blodpris i de største byene. Jeg kjenner flere som har bodd i telt over lengre tid fordi de ikke har funnet et sted å bo som de har råd til. Sånn kan vi ikke ha det i Norge. Å sørge for rimelige

og anstendige studentboliger til flere vil gi tryggere rammer for studentene og mindre behov for å jobbe ved siden av studiene. Også det tar SV på alvor; vi foreslår å bygge 4 000 flere studentboliger enn det regjeringen gjør.

For det tredje – og avslutningsvis – må vi fortsatt heve kvaliteten på høyere utdanning og forskning om studentene skal få utnyttet sitt fulle potensial. Det mener SV at vi må gjøre gjennom spesielt å styrke grunnforskning og basisfinansiering for en fri og uavhengig forskning. Derfor foreslår vi 300 mill. kr mer enn regjeringen til basisfinansieringen, og det gjør vi fordi kunnskap og uavhengige institusjoner er en verdi i seg selv. Vi må ha mer av det og ikke bare mer bestillingsforskning fra næringslivet.

Så til alle studenter der ute: SV ønsker lykke til med eksamen!

Nicholas Wilkinson (SV) [17:37:55]: Representanten Simonsen fra Fremskrittspartiet gråt sine bitre tårer over at venstresiden ikke skrøt av høyresidens budsjett. Da må jeg si at det ikke er det at høyresiden er så geniale til å fordele penger, som gjør at det har vært litt mer penger til ting – de har også økt underskuddet på statsbudsjettet med over 100 mrd. kr per år. Det er en så svimlende sum at en nesten ikke klarer å se det for seg. Så, når de har økt underskuddet med over 100 mrd. kr, klarer de å gaffe bort ganske store deler i skattekutt til de aller rikeste, og så sitter man igjen med litt småpenger i bunnen. Ja, vi har f.eks. fått elleve måneders studie-støtte, men den hadde de ikke penger til å finansiere, så den må studentene selv betale økt studentavgift for å få på plass.

Så ja, vi er ikke spesielt imponert over høyresiden. Enhver person kunne ha klart å budsjettere godt hvis man kunne øke underskuddet med 100 mrd. kr. Men det har seg sånn at i det lange løp må faktisk inntektene gå opp i opp med utgiftene. Derfor foreslår SV å redusere oljepengebruken med flere milliarder kroner. Jeg er skuffet over at Arbeiderpartiet ikke viser samme mage-mål, men i SV evner vi i hvert fall å prioritere tydelig.

Så er det noen som er uenig i det vi mener om at de rikeste skal betale mer i skatt. Det er greit. Men vi klarer i hvert fall å si at framtidens generasjoner ikke skal være de som må betale for budsjettfesten til Høyre og Fremskrittspartiet for at de skal klare å betale seg ut og få med seg sentrumpartiene.

Men det var ikke det jeg egentlig skulle snakke om. Det jeg egentlig skulle snakke om, var helse. Nå kommer jeg rett fra trening her nede, for fysisk aktivitet hver dag er veldig bra. Derfor er både jeg og representanten Øvstegård klare til å forlenge debatten litt til for dere som er her – for nå har vi vært i bevegelse. Det vi vet, er at barn

og unge lærer bedre og blir sunnere hvis de får være i bevegelse hver dag. Men for oss i SV er det viktig at det helst skal skje med utvidede timetall, flere lærere og mer ressurser, for vi vet at det er mye som skal inn i skoledagen. Derfor er SVs primærstandpunkt at vi skal ansette flere lærere og utvide skoledagen slik at det blir en praktisk og variert skoledag, med plass til alt.

I tillegg vet vi at gode matvaner læres tidlig. Da vi hadde frukt og grønt i skolen, sank forbruket av brus og godteri blant unge, og de spiste mer frukt og grønt ikke bare på skolen, men også hjemme. Det løser helseutfordringer for fremtiden, det er å tenke framover – ikke å lage en budsjettfest der vi bruker opp alle sparepengene i dag.

Jeg merker meg at høyresidens representanter nyter sin gratis frukt og grønt her på Stortinget, selv om de ikke unner barn i Norge den samme rettigheten. Det handler rett og slett om hvorvidt vi skal prioritere bare nåtiden eller planlegge framover. Skal vi bruke opp sparepengene i dag eller prioritere tydelig? Skal vi satse på forebyggende helsearbeid med fysisk aktivitet i skolen – og skolefrukt – eller skal vi bruke opp pengene i dag?

Presidenten: Representanten Kent Gudmundsen har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Kent Gudmundsen (H) [17:41:11]: Selv om det er åpenbart at det er en budsjettdebatt, og det blir mye prat om penger, er jeg i likhet med statsråden opptatt av at vi framover også skal få gode utdanningspolitiske debatter her i salen som handler om hvilke resultater vi oppnår. Det er ingen tvil om at Norge, som et av verdens rikeste land, er et av de landene som bruker mest penger per elev på skolen, også når vi ser på land i OECD, som det er ganske relevant å sammenligne oss med. Samtidig vet vi at vi ikke helt oppnår de resultatene vi ønsker. Vi ser det går bedre i grunnskolen. Flere leser og regner bedre. Vi ser at frafallet i videregående skole går ned, at flere får læreplass, og at universitets- og høyskolesektoren klarer å vinne flere konkurransebaserte forskningsprosjekter. I så måte er det mye som går bra, men vi må strekke oss mer, og svaret må ikke alltid være mer penger.

Så vil jeg ønske alle sammen en riktig god jul og et godt nytt år. Jeg takker for samarbeidet og ser fram til å fortsette i 2018.

Presidenten: Takk i like måte.

Representanten Turid Kristensen har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Turid Kristensen (H) [17:42:36]: Vi har hørt en rekke påstander om at regjeringen ikke har noen skolepoli-

tikk, noen nye tiltak og heller ingen resultater i skolepolitikken. Det må jeg si er ganske spesielt. Det er mulig at man ikke ønsker å se, men jeg vil helt på tampen av denne debatten få lov til å nevne noen få eksempler som kan tjene som en påminnelse.

Vi har fornyet rammeplanen for barnehagen, og vi har innført Lærerløftet med rekordstor satsing på etter- og videreutdanning og innføring av lærerspesialistordningen. Tidlig innsats startet i forrige periode og videreføres nå, videre ny mobbelov og opptrapping av kampen mot mobbing, lag rundt eleven, helsesøster- og psykologstillinger i kommunene, fagfornyelsen, Yrkesfagløftet, satsing på fagskolene, kvalitetsmeldingen, humaniorameldingen, strukturreformer i høyere utdanning, langtidsplan for høyere utdanning og forskning, økt studiestøtte og mer enn en dobling av støtten til studentboliger. Det er også godt kjent at elevene er mer til stede på skolen, færre faller fra, flere fullfører og resultatene har blitt forbedret. All ære til dyktige elever og lærere, men det må være lov til å peke på at påstanden om at regjeringen ikke har noen politikk, burde falle på sin egen urimelighet.

Riktig god jul!

Presidenten: Representanten Martin Henriksen har hatt ordet to gonger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Martin Henriksen (A) [17:43:52]: Jeg må først si at det skulle bare mangle at ikke en regjering som sitter i fire år og bruker rekordmye oljepenger, også har noe å vise til. Det er ikke det vi kritiserer. Hvis statsråden, representanten Simonsen eller andre ønsker mer skryt, anbefaler jeg dem å dra andre steder enn til en budsjettdebatt i Stortinget. Der handler det om å få fram politiske forskjeller. Dersom kritikken går ut på at vi bruker mer penger enn regjeringa, lever vi også godt med det.

Dersom representantene fra Høyre virkelig er opp-tatt av detaljstyring – og her mener jeg at jeg hører lyden av en dobbel standard – burde de ta tak i at de sender doble signaler til skolene og barnehagene gjennom at kommunal- og moderniseringsministeren hausser opp en måling som egentlig betyr at redusert bemanning i barnehagene gir økt effektivitet. De burde ta tak i det lærerne peker på som den største overstyringen av deres hverdag, nemlig kvalitetvurderingssystemet i skolen med testing, prøving, måling og rapportering. Så lenge regjeringa nekter å se den utfordringen og sette ned foten for å gjøre noe med det, kan det godt hende at stortingsflertallet også i denne saken må gjøre jobben for dem.

Atle Simonsen (FrP) [17:45:03]: Jeg vil si at de taler-
ne som har vært oppe etter mitt innlegg, understreker

hele mitt poeng. For det blir sagt fra Senterpartiet – vi får en tommel opp for å ha bygd 2 000 boliger – at de ville ha bygd 3 000 boliger. Men det er en stor forskjell her – man ville ha bygd 3 000, men man gjorde det aldri.

Så må jeg også få takke for at samme representant gjorde meg oppmerksom på nok et eksempel, som jeg glemte å nevne selv – jeg sa jo at jeg kunne nevne i fleng – jeg kunne også ha nevnt studiestøtte. Regjeringen får kritikk for ikke å ha økt studiestøtten nok, når det faktisk er snakk om den største økningen som har vært gjort på ti år, og hvor man faktisk begynner med introduseringen av elleve måneders studiestøtte.

Så ble det sagt fra SV at det skulle være rart om vi ikke klarte å få til noe med de store skattelettelsene som vi gir, og den store pengebruken vi har, og en sier at pengene som vanlige folk får, kun er småpenger. En må jo nesten undre seg på hva som er det vanlige inntektsnivået til folk i SV, når 10 000 kr for en vanlig familie blir regnet for å være småpenger. Det er faktisk så mye skattelette en vanlig familie har fått av denne regjeringen, og det tror jeg kommer veldig godt med nå inn mot julen.

Det er et grep som SV ønsker å ta som kunne sørget for at underskuddet hadde blitt ufattelig mye større, og det er å stoppe all investering og legge ned oljebransjen, som i år bidrar med 130 mrd. kr til statskassen. Jeg vil jo tro at hvis vi kom i en situasjon hvor alle de pengene var vekke og vi ikke hadde dem lenger, kunne det godt være at det hadde blitt flertall i salen for å kutte bridekurs for 50-åringene. Det er ikke rart at en må bruke penger når flertallet ikke engang vil være med på et slikt kutt.

Så avslutter representanten Henriksen debatten på en fin måte med å understreke nok et poeng, nemlig ved at han kritiserer regjeringen for oljepengebruk, når han har ønsket omtrent akkurat den samme oljepengebruken selv gjennom alle årene denne regjeringen har sittet. Da er hele angrepet igjen totalt blottet for rettferdighet.

Så vil jeg også nevne et kutt som jeg vil utfordre Henriksen på. Man foreslår i budsjettet nå i år å kutte 300 mill. kr til private barnehager, hvor halvparten av landets barnehagebarn går. Det er doble standarder.

Presidenten: Representanten Mathilde Tybring-Gjedde har hatt ordet to gonger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Mathilde Tybring-Gjedde (H) [17:47:56]: Representanten Fagerås fra SV spurte om jeg forsto SVs politikk. Svaret er kanskje at det gjør jeg egentlig ikke, for jeg forstår ikke politikere som skal prioritere, som ikke prioriterer det viktigste for at elevene lærer. Faglig oppdaterte lærere også i praktisk-estetiske fag, gode profesjonsfelleskap på skolene, å lese realfag, IKT-satsing, tiltak

mot mobbing, styrking av spesialundervisningen – dette er tiltak som vi vet fungerer. Jeg er faktisk enig med representanten Arnstad: Kvalitet er vanskelig å måle. Men den store kvalitetsforskjellen i norsk skole handler faktisk ikke om antall minutter med fysisk aktivitet, antall lærere eller antall timer, dessverre. Det hadde vært kjempefint om det var slik, men det handler veldig ofte om kompetanse, ledelse og klare prioriteringer. Der- som vi skal sikre at skolen blir en reell arena for sosial utjevning, hvis vi skal sikre at det faktisk er slik at det ikke er lommeboken eller bokhyllen hjemme som bestemmer, må vi satse på det vi vet fungerer, og ikke det vi skulle ønske fungerte.

Presidenten: Representanten Roy Steffensen har hatt ordet to ganger tidlegare i debatten, og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Roy Steffensen (FrP) [17:49:06]: Jeg må si at jeg kjenner ikke sosialistene i SV igjen. Tidligere i dag kom det klart fram at de var imot å redusere foreldrebetalingen i barnehagene da vi innførte det, og den store kampsaken nå er å sørge for at de som tjener mest, skal få billigere barnehager. Nå sist var representanten Wilkinson oppe og belærte høyresiden om hvordan man finansierer budsjettene. Så det er nye tider i SV.

Det ble påpekt fra SV at vi bruker opp sparepengene. På min første dag som stortingsrepresentant var oljefondet på 4 714 mrd. kr. Nå er det på 8 628 mrd. kr. Det er altså ingenting som tyder på at sparepengene blir brukt opp av denne regjeringen.

Ellers er jeg blitt utfordret på hva som er Fremskrittspartiets visjoner inn i en ny regjeringsplattform. Det er selvfølgelig hele partiprogrammet vårt. Det er det som blir lagt på bordet på vår første forhandlingsdag.

Med det vil jeg ønske god jul til hele komiteen og alle som har deltatt i debatten.

Nicholas Wilkinson (SV) [17:50:13]: Ja, det er tydeligvis behov for litt økonomiundervisning. Oljefondet øker ikke fordi regjeringen er flink til å spare. Det øker fordi vi nå i en veldig kort periode i norsk historie har oljeproduksjon. Så er spørsmålet: Skal vi dele de ressursene med framtidens generasjoner, eller skal vi bruke opp alt nå? Underskuddet i statsbudsjettet er økt med over 100 mrd. kr – 100 mrd. kr i økt underskudd på statsbudsjettet, som må tas fra sparepengene våre – og så står de her og skryter av 1 eller 2 milliarder mer til utdanning og visse felt.

De savnet skryt fra venstresiden. Jeg skal gi litt skryt. Høyre har heller ikke denne gangen gjennomført den store skoleprivatiseringen de prøvde seg på sist de styrte. Det er bra. De har latt seg overkjøre av Kristelig Folkeparti og gjennomfører nå SV-politikk med økt lærertett-

het. Det er bra. De har til og med stemt for SVs forslag om en gjennomgang av de økende forskjellene i Norge. Det er også bra.

Men det er ikke så veldig vanskelig å forstå hvordan forskjellene i Norge øker, når vi ser hvordan disse folkene lager budsjetter. Jeg har fått skatteutt på under en øl i uka. De rikeste i Norge har fått 11 200 kr hver i uka. Man må ikke være mattegeni for å forstå at dette gir økte forskjeller.

Det ble sagt av representanten fra Fremskrittspartiet at vi skal jo bare bore etter mer olje – det er løsningen på alle verdens problemer. Men det har seg sånn at olje kan vi ikke leve av til evig tid. Det tror jeg alle utenfor denne salen forstår, og det burde også høyresidens representanter forstå. Da er spørsmålet: Skal vi ruste oss nå for framtiden som kommer, eller skal vi stå med hodet nede i oljealderen så lenge vi bare klarer, og så plutselig stå uten ny kompetanse?

Derfor foreslår SV i sitt utdanningsbudsjett å flytte forskningsinnsatsen fra bare olje og petroleum og over på fornybare næringer, på framtidens næringer, for de pengene vi investerer i dag, er det som skaper framtidens Norge. Derfor foreslår SV å forebygge problemer istedenfor bare å kurere dem. Vi foreslår å kutte i underskuddet i statsbudsjettet som høyresiden eksploderer, fordi vi sparer for framtidens generasjoner. Vi foreslår å flytte forskning fra petroleum og gammeldags teknologi over på fornybar teknologi og å flytte kompetanse, de dyktige folkene fra oljenæringen, så vi kan bruke den kompetansen i andre og fornybare næringer. Det er å ruste Norge for framtiden.

Jeg tror Kåre Willoch hadde snudd seg – ja han kan jo ikke snu seg i graven ennå, for han lever. Men Kåre Willoch snakket en gang om at konservatisme handlet om å bygge Norge for framtiden og forandre for å bevare. Hvis man skal bevare, kan man ikke drive og knuse sparegrisen og bruke opp alle pengene nå. Derfor må vi slutte å bruke så mye oljepenger. Og nei, høyresiden vil ikke få noe ros fra venstresiden for hvordan de klarer å prioritere, så lenge de øker underskuddet i budsjettet med over 100 mrd. kr.

Presidenten: Presidenten vil minna representanten om at det er skule- og forskingsdebatt og ikkje finansdebatt i dag.

Representanten Marit Arnstad har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Marit Arnstad (Sp) [17:53:24]: Jeg tror nok en må regne med at det også blir blandet inn litt økonomi.

Det er sørgelig, rett før jul, at Høyre og Fremskrittspartiet ikke føler at de får den applausen og de jubelbrølene de ønsker. Men debatten må settes litt i perspektiv.

Vi har i dag en statsminister som står ansvarlig for mer bruk av oljepenger enn samtlige statsministre før henne. Det er situasjonen vi står i. Derfor vil jeg si til representanten Simonsen at det er helt riktig at Senterpartiet sier at 2 000 studentboliger er bra, men at Senterpartiet ville ha foreslått flere. Med andre ord: Vi ville prioritert annerledes enn denne regjeringen.

Vi er inne i den perioden av norsk historie da oljepengebruken er størst, og debatten i dag handler om hvordan man prioriterer bruken av disse pengene. Høyre og Fremskrittspartiet har i stor grad prioritert dem til skattelettelser. Vi ville prioritert dem til andre ting, bl.a. utdanning.

Presidenten: Representanten Mona Lill Fagerås har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Mona Lill Fagerås (SV) [17:54:33]: Jeg var nødt til å ta ordet til slutt, for representanten Mathilde Tybring-Gjedde sa noe som faktisk ikke er sant. SV er ikke imot faglig oppdatering og kompetanseheving. Det vi er imot, er den tilbakevirkende kraften – det samme som både Utdanningsforbundet og Skolenes landsforbund sier.

Til representanten Roy Steffensen, som er stolt av at regjeringen har sørget for billigere barnehager: Det er dessverre nesten ingen som bruker den ordningen. Det enkleste ville vært – for en Fremskrittsparti-mann som ikke vil ha mer byråkratisering – å opprettholde den ordningen som barnehageforlikets mor gikk inn for, nemlig lav foreldrebetaling, lav makspris for alle.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [17:55:38]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2017 under Kunnskapsdepartementet og Endringar i statsbudsjettet 2017 under Nærings- og fiskeridepartementet, kap. 925 og 927 (Innst. 75 S (2017–2018), jf. Prop. 17 S (2017–2018) og Prop. 20 S (2017–2018), kap. 925 og 927)

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 5 [17:56:03]

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 94/2017 av 5. mai 2017 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2013/55/EU om endring av direktiv 2005/36/EF om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner og forordning (EU) nr. 1024/2012 om forvaltningssamarbeidet

gjennom informasjonssystemet for det indre marked («IMI-forordningen» (Innst. 88 S (2017–2018), jf. Prop. 3 S (2017–2018))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Votering

Etter at det var ringt til votering, sa

presidenten: Då er Stortinget klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt 47 forslag. Det er

- forslaga nr. 1–18, frå Ingvild Kjerkol på vegner av Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslaga nr. 19–21, frå Ingvild Kjerkol på vegner av Arbeidarpartiet og Senterpartiet
- forslaga nr. 22 og 23, frå Ingvild Kjerkol på vegner av Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 24, frå Ingvild Kjerkol på vegner av Arbeidarpartiet
- forslag nr. 25, frå Kjersti Toppe på vegner av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre
- forslaga nr. 26–37, frå Kjersti Toppe på vegner av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslaga nr. 38–42, frå Kjersti Toppe på vegner av Senterpartiet
- forslaga nr. 43–46, frå Nicholas Wilkinson på vegner av Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 47, frå Bjørnar Moxnes på vegner av Raudt
- Presidenten gjer merksam på at forslag nr. 5 vart trekt under debatten.
- Det vert votert over forslag nr. 47, frå Raudt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at Odda sjukehus blir opprettholdt på dagens nivå og styrket med nye oppgaver, i tråd med Stortingets anbefalinger 15. mai i år.»

Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varsla støtte til forslaget.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) (fra salen): Kristelig Folkeparti skal også stemme for!

Presidenten: Kristeleg Folkeparti vil òg røysta for.

Votering:

Forslaget frå Raudt vart med 78 mot 23 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 18.08.59)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 43–45, frå Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 43 lyder:

«Stortinget ber regjeringen bestille flere brukerstyrte senger i psykisk helsevern gjennom oppdragsdokumentene til de regionale helseforetakene.»

Forslag nr. 44 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å innføre sanksjoner mot kommuner som tvinger eldre i sykehjem til å bo på dobbeltrom mot sin vilje.»

Forslag nr. 45 lyder:

«Stortinget ber regjeringen redegjøre for Stortinget om klasseskillene i tannhelse og foreslå tiltak for å sikre flere tilgang på tannhelsebehandlingen de trenger.»

Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Sosialistisk Venstreparti vart med 94 mot 7 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 18.09.27)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 46, frå Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag for å styrke habiliteringen og rehabiliteringen, herunder fysioterapi. Planen skal sikre at flere diagnoser omfattes av ordningen med gratis behandling.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti vart med 92 mot 8 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 18.09.53)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 38–42, frå Senterpartiet.

Forslag nr. 38 lyder:

«Stortinget ber regjeringen iverksette en kompensasjonsordning fra januar 2018 for ideelles historiske pensjonskostnader som skissert i forslaget til statsbudsjett og komme tilbake til Stortinget i revidert statsbudsjett 2018 med nødvendige forbedringer i ordningen, herunder at knekkpunktet for kompensasjon settes til det tidspunktet ordningen trer i kraft.»

Forslag nr. 39 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at proton-senter ved Haukeland universitetssjukehus kan stå ferdig i 2022.»

Forslag nr. 40 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at Kristiansund sykehus ikke selges.»

Forslag nr. 41 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan for hvilke spesialisthelsetjenestefunksjoner som skal være i nytt sykehus på Hjelset og i Kristiansund, og hvordan nybygg skal realiseres økonomisk uten at det går ut over pasienttilbudet.»

Forslag nr. 42 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å dele opp Helse Sør-Øst.»

Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Senterpartiet vart med 88 mot 12 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 18.10.14)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 30, 31 og 34, frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 30 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme en sak til Stortinget for tillitsreform i helsevesenet der skjemavelde og rapportering i størst mulig grad byttes med tillit til faglig skjønn.»

Forslag nr. 31 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at oppgaver som hører til normal drift, blir gjennomført internt i sykehusene, ikke ved bruk av fordyrende konsulenter eller outsourcing.»

Forslag nr. 34 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for bedre opplæring og rutiner for å ivareta munnhelsen for beboere i sykehjem og brukere av hjemmetjenesten.»

Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 82 mot 18 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 18.10.38)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 26–29, 32, 33 og 35–37, frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 26 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til internasjonalt samarbeid for å sikre flest mulig tilgang på nye medisiner og stoppe overprising.»

Forslag nr. 27 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere om vaksiner mot vannkopper og meningokokk serogruppe C bør tas inn i barnevaksinasjonsprogrammet.»

Forslag nr. 28 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede behovet for nasjonal produksjonskapasitet på vaksiner i barnevaksinasjonsprogrammet.»

Forslag nr. 29 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til en nasjonal strategi for det alkoholforebyggende arbeidet.»

Forslag nr. 32 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre forskriften til Kreftregisteret slik at de kan hente ut data om kvinnens fødeland.»

Forslag nr. 33 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke oppfølgingen av veteraner med psykiske helseplager og på egnet måte komme tilbake til Stortinget med en oversikt over status for tiltakene i handlingsplanen «I tjeneste for Norge» og tidfeste videre fremdrift.»

Forslag nr. 35 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at alternativ til østrogentilskudd for bivirkninger etter kreft innlemmes i blåreseptordningen for kreftpasienter som har hatt livmorhalskreft eller brystkreft.»

Forslag nr. 36 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å frita alle barn opp til 18 år for egenandeler for allmennlegehjelp fra 2019.»

Forslag nr. 37 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette ned et nytt utvalg som får klart mandat til å fremme forslag til alternative modeller for styring av spesialisthelsetjenesten, til erstatning for dagens helseforetakslov.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 81 mot 19 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 18.11.10)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 25, frå Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at informasjon om retten til gratis tannbehandling for hjemmeboende som mottar hjemmesykepleie og beboere i sykehjem, gjøres kjent i tjenestene, og at informasjon når ut til pårørende.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre vart med 76 mot 24 røyster ikkje vedteke. (Voteringsutskrift kl. 18.11.33)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 24, frå Arbeidarpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke låneandelen ved store sykehusinvesteringer fra 70 prosent til 80 prosent.»

Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Arbeidarpartiet vart med 70 mot 30 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 18.11.56)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 22 og 23, frå Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette sammen en ekspertgruppe med mandat om å fremme forslag som reduserer rapporteringsbyrden i norske sykehus. Mandat og sammensetning av gruppen legges frem i revidert nasjonalbudsjett 2018, og gruppens innspill skal danne grunnlag for sykehusenes oppdragsdokument i 2019.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fjerne begrensningen som gjør at helsesøstre og jordmødre ikke har forskrivningsrett på alle typer prevensjon til unge under 16 år.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 63 mot 37 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 18.12.21)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 19, frå Arbeidarpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fortsatt inkludere odontofobi i vilkårene for trygderefusjon etter § 1 pkt. 14 i forskrift om stønad til dekning av utgifter til undersøkelse og behandling hos tannlege og tannpleier for sykdom.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget frå Arbeidarpartiet og Senterpartiet vart med 58 mot 42 røyster ikkje vedteke.
(Voteringsutskrift kl. 18.12.49)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 20, frå Arbeidarpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere en deling av Helse Sør-Øst med bakgrunn i muligheten for bedre styring og drift.»

Sosialistisk Venstreparti og Raudt har varsla støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget frå Arbeidarpartiet og Senterpartiet vart med 53 mot 47 røyster ikkje vedteke.
(Voteringsutskrift kl. 18.13.13)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 21, frå Arbeidarpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med egen sak til Stortinget om oppfølging av NOU 2016:25 Organisering og styring av spesialisthelsetjenesten.»

Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget frå Arbeidarpartiet og Senterpartiet vart med 52 mot 48 røyster ikkje vedteke.
(Voteringsutskrift kl. 18.13.38)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 4, 8 og 9, frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen avvike såkalt «fritt behandlingsvalg» og i stedet styrke ordningen med fritt sykehusvalg, med en plikt for fastlegekontorene og sykehusene om å informere om hvor og hvordan pasientene kan få best og raskest mulig behandling.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at avgjørende driftsoppgaver i sykehusene blir ivaretatt som intern drift, i stedet for å konkurransesette tjenestene.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et prinsipp om at helseforetakene alltid skal vurdere å utføre en oppgave i egen regi, før kommersielle løsninger velges.»

Raudt har varsla støtte til forslaga.

Votering:

Forslaga frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 53 mot 47 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 18.14.04)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 1–3, 6, 7 og 10–18, frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det utarbeides en ny tobakkstrategi.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringa fremje ein nasjonal handlingsplan for arbeidet mot hepatitt C, med målsetting om at det innan 2025 ikkje skal skje smitte eller dødsfall av hepatitt C i Noreg, og at alle pasientar får tilgang til trygg og effektiv behandling. Folkehelseinstituttet sitt utkast til hepatittstrategi, datert desember 2015, må leggest til grunn for utarbeiding av handlingsplanen.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at spesialisthelsetjenesten unntas fra ABE-kuttene i regjeringens budsjettforslag for 2019 – om regjeringen fortsetter med reformen.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke målene om å øke antall ansatte som får tilbud om hele stillinger.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at sykehusene som hovedregel ansetter folk i faste stillinger, for å sikre kompetanse og trygghet.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med egen sak i statsbudsjettet for 2019 om hvordan antallet LIS1-stillinger skal økes fra 2019.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen reversere ordningen med nøytral merverdiavgift i helseforetakene.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å sikre at Jobbfast blir videreført i 2018 som et helsetilbud for varslere, med minst samme behandlingsskapasitet som i 2017.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om ikke å gå videre med Helfos anbefaling om ny kontorstruktur.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det utarbeides en ny strategi for innvandrerhelse.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen avslutte forsøket med statlig finansiering av kommunal eldreomsorg og sørge for at de innsparte administrasjonskostnadene kan gå til ulike gode tiltak for eldre.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å gjenetablere ordningen med Den kulturelle spaserstokk.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette ned et utvalg som viderefører arbeidet som ble startet i St.meld. nr. 20 (2006–2007), og som skal komme med forslag til ytterligere tiltak for å redusere klasseforskjellene i helse.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere om staten skal ta en større prosentandel av lønnskostnadene for etter- og videreutdanningen for kommunesykepleiere for å styrke kompetansen i helse-, pleie- og omsorgstjenesten i flest mulig kommuner over hele landet, og ber regjeringen komme tilbake til dette i revidert nasjonalbudsjett.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 52 mot 48 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 18.14.32)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

A.

Rammeområde 15

(Helse)

I

På statsbudsjettet for 2018 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
700		Helse- og omsorgsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	235 869 000	
701		E-helse, helseregistre mv.		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	250 933 000	
	70	Norsk Helsennett SF	147 019 000	
	71	Medisinske kvalitetsregistre	38 622 000	
702		Beredskap		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	24 607 000	
	70	Tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	3 853 000	
703		Internasjonalt samarbeid		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	8 063 000	
	71	Internasjonale organisasjoner	57 817 000	
709		Pasient- og brukerombud		
	1	Driftsutgifter	68 496 000	
710		Vaksiner mv.		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	270 107 000	
712		Bioteknologirådet		
	1	Driftsutgifter	9 530 000	
714		Folkehelse		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 70, 74 og 79</i>	149 653 000	
	60	Kommunale tiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	87 102 000	
	70	Rusmiddeltiltak mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	121 941 000	
	74	Skolefrukt mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	20 335 000	
	79	Andre tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	65 243 000	
717		Legemiddeltiltak		

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	9 973 000	
	70	Tilskudd	57 789 000	
732		Regionale helseforetak		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	19 587 000	
	70	Særskilte tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 72, 73, 74 og 75</i>	700 607 000	
	71	Kvalitetsbasert finansiering, <i>kan overføres</i>	539 252 000	
	72	Basisbevilgning Helse Sør-Øst RHF, <i>kan overføres</i>	51 985 750 000	
	73	Basisbevilgning Helse Vest RHF, <i>kan overføres</i>	18 327 061 000	
	74	Basisbevilgning Helse Midt-Norge RHF, <i>kan overføres</i>	13 865 726 000	
	75	Basisbevilgning Helse Nord RHF, <i>kan overføres</i>	12 403 447 000	
	76	Innsatsstyrt finansiering, <i>overslagsbevilgning</i>	36 062 556 000	
	77	Laboratorie- og radiologiske undersøkelser, <i>overslagsbevilgning</i>	3 129 988 000	
	78	Forskning og nasjonale kompetansetjenester, <i>kan overføres</i>	1 170 188 000	
	80	Kompensasjon for merverdiavgift, <i>overslagsbevilgning</i>	6 414 149 000	
	81	Protonsenter, <i>kan overføres</i>	20 540 000	
	82	Investeringslån, <i>kan overføres</i>	2 890 520 000	
	83	Opptreksrenter for lån f.o.m. 2008, <i>overslagsbevilgning</i>	60 800 000	
	86	Driftskreditter	157 000 000	
733		Habilitering og rehabilitering		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 79</i>	14 749 000	
	70	Behandlingsreiser til utlandet	126 504 000	
	72	Kjøp av opptrening mv., <i>kan overføres</i>	2 812 000	
	79	Andre tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	6 162 000	
734		Særskilte tilskudd til psykisk helse og rustiltak		
	1	Driftsutgifter	57 614 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	16 886 000	
	70	Hjemhenting ved alvorlig psykisk lidelse mv.	2 706 000	
	71	Tvungen omsorg for psykisk utviklingshemmede	83 199 000	
	72	Utviklingsområder innen psykisk helsevern og rus	15 686 000	
740		Helsedirektoratet		
	1	Driftsutgifter	1 172 992 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	30 576 000	
	60	Gjesteinnbyggeroppgjør for fastleger	80 000 000	
	70	Helsetjenester i annet EØS-land	48 887 000	
741		Norsk pasientskadeerstatning		
	1	Driftsutgifter	197 569 000	
	70	Advokatutgifter	38 219 000	
	71	Særskilte tilskudd	20 514 000	
742		Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten		
	1	Driftsutgifter	139 970 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	22 992 000	
744		Direktoratet for e-helse		
	1	Driftsutgifter	209 352 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	200 300 000	
745		Folkehelseinstituttet		
	1	Driftsutgifter	1 059 233 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	140 601 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	12 185 000	
746		Statens legemiddelverk		
	1	Driftsutgifter	296 510 000	
747		Statens strålevern		
	1	Driftsutgifter	92 189 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	17 670 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	8 295 000	
748		Statens helsetilsyn		
	1	Driftsutgifter	133 083 000	
749		Statens undersøkelseskomisjon for helse- og omsorgstjenesten		
	1	Driftsutgifter	20 000 000	
761		Omsorgstjeneste		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 79</i>	133 796 000	
	60	Kommunale kompetansetiltak, <i>kan overføres</i>	16 651 000	
	61	Vertskommuner	928 286 000	
	62	Dagaktivitetstilbud, <i>kan overføres</i>	280 681 000	
	63	Investeringsstilskudd, <i>kan overføres</i>	4 038 857 000	
	64	Kompensasjon for renter og avdrag	834 500 000	
	65	Forsøk med statlig finansiering av omsorgstjenestene, <i>overslagsbevilgning</i>	1 274 183 000	
	67	Utviklingstiltak	69 500 000	
	68	Kompetanse og innovasjon	388 387 000	
	71	Frivillig arbeid mv.	17 007 000	
	72	Landsbystiftelsen	78 724 000	
	73	Særlige omsorgsbehov	23 704 000	
	75	Andre kompetansetiltak	11 314 000	
	79	Andre tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	109 791 000	
762		Primærhelsetjeneste		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	136 527 000	
	50	Samisk helse	5 557 000	
	60	Forebyggende helsetjenester	330 006 000	
	61	Fengselshelsetjeneste	172 418 000	
	63	Allmennlegetjenester	94 672 000	
	64	Opptrappingsplan habilitering og rehabilitering	91 736 000	
	70	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	43 778 000	
	73	Seksuell helse, <i>kan overføres</i>	54 130 000	
	74	Stiftelsen Amatheia	20 378 000	
765		Psykisk helse og rusarbeid		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 72</i>	103 867 000	
	60	Kommunale tjenester, <i>kan overføres</i>	401 976 000	
	62	Rusarbeid, <i>kan overføres</i>	472 418 000	
	71	Brukere og pårørende, <i>kan overføres</i>	154 893 000	
	72	Frivillig arbeid mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	348 632 000	
	73	Utviklingstiltak mv.	158 092 000	
	74	Kompetansesentre, <i>kan overføres</i>	305 447 000	
	75	Vold og traumatisk stress, <i>kan overføres</i>	206 403 000	
769		Utredningsvirksomhet mv.		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	14 877 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	70	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	2 935 000	
770		Tannhelsetjenester		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	34 873 000	
	70	Tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	279 193 000	
780		Forskning		
	50	Norges forskningsråd mv.	330 624 000	
781		Forsøk og utvikling mv.		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 79</i>	63 136 000	
	79	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	71 497 000	
783		Personell		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 79</i>	39 783 000	
	61	Tilskudd til kommuner	141 231 000	
	79	Andre tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i>	25 453 000	
2711		Spesialisthelsetjeneste mv.		
	70	Spesialisthjelp	2 007 600 000	
	71	Psykologhjelp	305 600 000	
	72	Tannbehandling	2 411 600 000	
	76	Private laboratorier og røntgeninstitut	998 200 000	
2751		Legemidler mv.		
	70	Legemidler	10 162 200 000	
	71	Legeerklæringer	6 000 000	
	72	Medisinsk forbruksmateriell	2 018 300 000	
2752		Refusjon av egenbetaling		
	70	Egenandelstak 1	5 098 200 000	
	71	Egenandelstak 2	1 089 500 000	
2755		Helsetjenester i kommunene mv.		
	62	Fastlønnsordning fysioterapeuter, <i>kan nyttes under post 71</i>	380 000 000	
	70	Allmennlegehjelp	4 996 000 000	
	71	Fysioterapi, <i>kan nyttes under post 62</i>	1 161 800 000	
	72	Jordmorhjelp	62 000 000	
	73	Kiropraktorbehandling	157 000 000	
	75	Logopedisk og ortoptisk behandling	162 000 000	
2756		Andre helsetjenester		
	70	Helsetjenester i annet EØS-land	23 000 000	
	71	Helsetjenester i utlandet mv.	485 000 000	
	72	Helsetjenester til utenlandsboende mv.	215 000 000	
2790		Andre helsetiltak		
	70	Bidrag	247 800 000	
		Totale utgifter		197 938 291 000
		Inntekter		
3701		E-helse, helseregistre mv.		
	2	Diverse inntekter	71 394 000	
3703		Internasjonalt samarbeid		
	2	Diverse inntekter	2 040 000	
3710		Vaksiner mv.		
	3	Vaksinesalg	96 548 000	
3714		Folkehelse		
	4	Gebyrinntekter	2 356 000	
3732		Regionale helseforetak		

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	80	Renter på investeringslån	286 000 000	
	85	Avdrag på investeringslån f.o.m. 2008	465 000 000	
3740		Helsedirektoratet		
	2	Diverse inntekter	19 126 000	
	3	Helsetjenester i annet EØS-land	47 827 000	
	4	Gebyrinntekter	42 635 000	
	5	Helsetjenester til utenlandsboende mv.	69 373 000	
	6	Gjesteinnbyggeroppgjør for fastleger	80 000 000	
3741		Norsk pasientskadeerstatning		
	2	Diverse inntekter	6 448 000	
	50	Premie fra private	17 892 000	
3742		Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten		
	50	Premie fra private	2 430 000	
3745		Folkehelseinstituttet		
	2	Diverse inntekter	180 481 000	
3746		Statens legemiddelverk		
	2	Diverse inntekter	15 557 000	
	4	Registreringsgebyr	90 059 000	
	5	Refusjonsgebyr	3 087 000	
3747		Statens strålevern		
	2	Diverse inntekter	19 369 000	
	4	Gebyrinntekter	8 302 000	
3748		Statens helsetilsyn		
	2	Diverse inntekter	1 522 000	
		Totale inntekter		1 527 446 000

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 51 mot 48 røyster.
(Voteringsutskrift kl. 18.14.58)

Vidare var tilrådd:

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Helse- og omsorgsdepartementet i 2018 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 701 post 21	kap. 3701 post 2
kap. 703 post 21	kap. 3703 post 2
kap. 710 post 21	kap. 3710 post 3
kap. 714 post 21	kap. 3714 post 4
kap. 740 post 1 og 21	kap. 3740 post 2 og 4
kap. 740 post 70	kap. 3740 post 3
kap. 740 post 60	kap. 3740 post 6
kap. 741 post 1	kap. 3741 post 2 og 50
kap. 742 post 1	kap. 3742 post 50
kap. 745 post 1	kap. 3710 post 3
kap. 745 post 1 og 21	kap. 3745 post 2
kap. 746 post 1	kap. 3746 post 2
kap. 747 post 1 og 21	kap. 3747 post 2 og 4
kap. 748 post 1	kap. 3748 post 2

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
710		Vaksiner mv.	
	21	Spesielle driftsutgifter	260 mill. kroner

IV

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Helse- og omsorgsdepartementet i 2018 kan gi tilsagn ut over gitte bevilgninger,

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
761		Omsorgstjeneste	
	63	Investeringsstilskudd	9 790,5 mill. kroner
	79	Andre tilskudd	1,0 mill. kroner

V

Diverse fullmakter

Stortinget samtykker i at:

1. investeringslån og driftskreditrammen til regionale helseforetak aktiveres i statens kapitalregnskap.
2. Helse- og omsorgsdepartementet i tilknytning til oppgjørsordningene for h-reseptlegemidler og fritt behandlingsvalg kan føre utgifter og inntekter uten bevilgning over kap. 740 Helsedirektoratet, hhv. post 71 Oppgjørsordning h-reseptlegemidler og post 72 Oppgjørsordning fritt behandlingsvalg. Netto mellomregning med helseforetakene føres ved årets slutt i kapitalregnskapet for hver av ordningene.

Presidenten: Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet subsidiær støtte til tilrådinga.

Miljøpartiet De Grøne og Raudt har varslet at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 95 mot 2 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 18.15.27)

III

Bestillingsfullmakt

Stortinget samtykker i at Helse- og omsorgsdepartementet i 2018 kan foreta bestillinger utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Vidare var tilrådd:

B.

Rammeuavhengige vedtak

I

Stortinget ber regjeringen sikre at sykehusene går foran i arbeidet for å sikre nok lærlingeplasser, både for helsefag og for andre relevante utdanninger.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Vidare var tilrådd:

II

Stortinget ber regjeringen igangsette et arbeid med mål om å øke antall studieplasser innen medisin i Norge, herunder å vurdere å øke antall studiesteder, og komme tilbake til Stortinget med en vurdering i statsbudsjettet for 2019.

III

Stortinget ber regjeringen komme til Stortinget med en sak om hvordan alle medisinstudenter kan sikres økt praksis i primærhelsetjenesten.

Presidenten: Høgre, Framstegspartiet og Venstre har varslet at dei vil røysta imot.

Votering:

Votering i sak nr. 2

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 54 mot 45 røyster.
(Voteringsutskrift kl. 18.16.01)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

vedtak:

I

I statsbudsjettet for 2017 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
701		Direktoratet for e-helse:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, for høyes med</i> fra kr 337 128 000 til kr 337 702 000	574 000
702		Beredskap:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70, for høyes med</i> fra kr 24 579 000 til kr 25 259 000	680 000
703		Internasjonalt samarbeid:	
	71	Internasjonale organisasjoner, <i>nedsettes med</i> fra kr 58 811 000 til kr 39 311 000	19 500 000
714		Folkehelse:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 70, 74 og 79, for høyes med</i> fra kr 148 923 000 til kr 149 745 000	822 000
720		Helsedirektoratet:	
	01	Driftsutgifter, <i>nedsettes med</i> fra kr 1 171 530 000 til kr 1 160 053 000	11 477 000
721		Statens helsetilsyn:	
	01	Driftsutgifter, <i>for høyes med</i> fra kr 137 358 000 til kr 138 158 000	800 000
722		Norsk pasientskadeerstatning:	
	01	Driftsutgifter <i>for høyes med</i> fra kr 182 355 000 til kr 194 955 000	12 600 000
723		Nasjonalt klageorgan for helsetjenesten:	
	01	Driftsutgifter, <i>nedsettes med</i> fra kr 128 928 000 til kr 116 328 000	12 600 000
732		Regionale helseforetak:	
	70	Særskilte tilskudd, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 72,73,74 og 75, for høyes med</i> fra kr 1 843 541 000 til kr 1 844 941 000	1 400 000
	76	Innsatsstyrt finansiering, <i>overslagsbevilgning, nedsettes med</i> fra kr 34 195 188 000 til kr 33 686 523 000	508 665 000
	77	Poliklinisk virksomhet mv., <i>overslagsbevilgning, nedsettes med</i> fra kr 3 379 892 000 til kr 3 319 892 000	60 000 000
	80	Kompensasjon for merverdiavgift, <i>overslagsbevilgning, for høyes med</i> fra kr 4 982 707 000 til kr 5 152 707 000	170 000 000
	83	Opptreksrenter for lån f.o.m. 2008, <i>overslagsbevilgning, nedsettes med</i> fra kr 39 000 000 til kr 28 624 000	10 376 000
733		Habilitering og rehabilitering:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 79, for høyes med</i> fra kr 14 618 000 til kr 14 775 000	157 000
	72	Kjøp av opptrening mv., <i>kan overføres, nedsettes med</i>	1 121 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
		fra kr 3 468 000 til kr 2 347 000	
	79	Andre tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i> , for høyes med	1 000 000
		fra kr 6 000 000 til kr 7 000 000	
734		Særskilte tilskudd til psykisk helse og rustiltak:	
	01	Driftsutgifter, for høyes med	10 056 000
		fra kr 50 786 000 til kr 60 842 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, nedsettes med	823 000
		fra kr 19 391 000 til kr 18 568 000	
	70	Hjemhenting ved alvorlig psykisk lidelse mv., for høyes med	1 400 000
		fra kr 2 635 000 til kr 4 035 000	
	71	Tvungen omsorg for psykisk utviklingshemmede, for høyes med	9 000 000
		fra kr 81 012 000 til kr 90 012 000	
751		Legemiddeltiltak:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , nedsettes med	1 255 000
		fra kr 10 750 000 til kr 9 495 000	
	70	Tilskudd, for høyes med	1 500 000
		fra kr 54 303 000 til kr 55 803 000	
761		Omsorgstjeneste:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 79</i> , for høyes med	1 276 000
		fra kr 127 611 000 til kr 128 887 000	
	64	Kompensasjon for renter og avdrag, for høyes med	10 000 000
		fra kr 841 700 000 til kr 851 700 000	
	65	Forsøk med statlig finansiering av omsorgstjenestene, <i>overslagsbevilgning</i> , for høyes med	99 800 000
		fra kr 1 219 242 000 til kr 1 319 042 000	
	73	Særlige omsorgsbehov, nedsettes med	1 800 000
		fra kr 23 490 000 til kr 21 690 000	
762		Primærhelsetjeneste:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i> , for høyes med	26 482 000
		fra kr 70 190 000 til kr 96 672 000	
	61	Fengselshelsetjeneste, nedsettes med	8 500 000
		fra kr 162 976 000 til kr 154 476 000	
	63	Allmennlegetjenester, nedsettes med	16 500 000
		fra kr 94 349 000 til kr 77 849 000	
765		Psykisk helse og rusarbeid:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 72</i> , nedsettes med	2 522 000
		fra kr 129 330 000 til kr 126 808 000	
769		Utredningsvirksomhet mv.:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i> , for høyes med	28 000
		fra kr 21 548 000 til kr 21 576 000	
	70	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i> , nedsettes med	1 400 000
		fra kr 2 858 000 til kr 1 458 000	
770		Tannhelsetjenester:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i> , for høyes med	530 000
		fra kr 28 951 000 til kr 29 481 000	
781		Forsøk og utvikling mv.:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 79</i> , for høyes med	1 522 000
		fra kr 70 398 000 til kr 71 920 000	
	79	Tilskudd, <i>kan nyttes under post 21</i> , nedsettes med	1 500 000
		fra kr 64 067 000 til kr 62 567 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner
783		Personell:	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 79</i> , nedsettes med fra kr 39 283 000 til kr 38 912 000	371 000
	61	Turnustjeneste, nedsettes med fra kr 145 557 000 til kr 144 307 000	1 250 000
2711		Spesialisthelsetjeneste mv.:	
	70	Spesialisthjelp, nedsettes med fra kr 1 925 000 000 til kr 1 917 875 000	7 125 000
	71	Psykologhjelp, nedsettes med fra kr 293 000 000 til kr 288 000 000	5 000 000
	72	Tannbehandling, nedsettes med fra kr 2 426 500 000 til kr 2 400 000 000	26 500 000
	76	Private laboratorier og røntgeninstitutt, for høyes med fra kr 930 000 000 til kr 940 000 000	10 000 000
2751		Legemidler mv.:	
	70	Legemidler, nedsettes med fra kr 10 510 000 000 til kr 10 260 000 000	250 000 000
2752		Refusjon av egenbetaling:	
	70	Egenandelstak 1, for høyes med fra kr 4 960 000 000 til kr 5 025 000 000	65 000 000
2755		Helsetjenester i kommunene mv.:	
	62	Fastlønnsordning fysioterapeuter, <i>kan nyttes under post 71</i> , for høyes med fra kr 368 000 000 til kr 369 000 000	1 000 000
	70	Allmennlegehjelp, nedsettes med fra kr 4 805 000 000 til kr 4 774 875 000	30 125 000
	71	Fysioterapi, <i>kan nyttes under post 62</i> , nedsettes med fra kr 1 225 000 000 til kr 1 223 500 000	1 500 000
	72	Jordmorhjelp, nedsettes med fra kr 60 000 000 til kr 57 000 000	3 000 000
	73	Kiropraktorbehandling, for høyes med fra kr 149 000 000 til kr 155 000 000	6 000 000
	75	Logopedisk og ortoptisk behandling, for høyes med fra kr 141 000 000 til kr 151 000 000	10 000 000
2756		Andre helsetjenester:	
	70	Helsetjenester i annet EØS-land, nedsettes med fra kr 24 000 000 til kr 22 000 000	2 000 000
	72	Helsetjenester til utenlandsboende mv., for høyes med fra kr 193 000 000 til kr 220 000 000	27 000 000
2790		Andre helsetiltak:	
	70	Bidrag, nedsettes med fra kr 230 000 000 til kr 220 000 000	10 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
Inntekter			
3720		Hesledirektoratet:	
	05	Helsetjenester til utenlandsboende mv., for høyes med fra kr 64 610 000 til kr 68 000 000	3 390 000
3732		Regionale helseforetak:	
	80	Renter på investeringslån, for høyes med	2 812 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
		fra kr 292 000 000 til kr 294 812 000	
	85	Avdrag på investeringslån f.o.m. 2008, nedsettes med fra kr 448 000 000 til kr 447 982 000	18 000
	90	Avdrag på investeringslån t.o.m. 2007, forhøyes med fra kr 647 000 000 til kr 704 425 000	57 425 000
3750		Statens legemiddelverk:	
	04	Registreringsgebyr, nedsettes med fra kr 112 122 000 til kr 73 122 000	39 000 000

II

Tilføyelse av stikkord

Stortinget samtykker i at stikkordet «kan overføres» tilføyes bevilgningen under kapittel 762 Primærhelse-tjeneste, post 21 Spesielle driftsutgifter, i statsbudsjettet for 2017.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt tolv forslag. Det er

- forslaga nr. 1–8, frå Marit Knutsdatter Strand på vegner av Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 9, frå Marit Knutsdatter Strand på vegner av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 10, frå Mona Lill Fagerås på vegner av Sosialistisk Venstreparti og Venstre
- forslaga nr. 11 og 12, frå Mona Lill Fagerås på vegner av Sosialistisk Venstreparti

Det vert votert over forslaga nr. 11 og 12, frå Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen heve kostnadsrammen til kr 900 000 per hybelenhet som et nødtiltak for å sikre byggingen av studentboliger i budsjettperioden, uten at dette skal forskuttere den varslede gjennomgangen av tilskuddsordningen.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i revidert nasjonalbudsjett for 2018 om å øke andelen studentboligtilskudd fra dagens nivå på mellom 34,3 pst. og 37,5 pst. til 50 pst. av kostnadsrammen slik det tidligere har vært, for å unngå at studentene skal betale uforholdsmessig mye gjennom husleia.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaga.

Votering:

Forslaga frå Sosialistisk Venstreparti vart med 92 mot 8 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 18.17.22)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 10, frå Sosialistisk Venstreparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av våren 2018 fremme et lovforslag der retten til leirskoleopphold lovfestes.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti og Venstre vart med 87 mot 13 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 18.17.45)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 9, frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette tegnspråk som et eget fagområde i Statped og legge til rette for at det etableres et nettverk av knutepunktgrunnskoler, der Statped gis en koordinatorrolle.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 81 mot 19 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 18.18.07)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 1–8, frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hva det reelle utstyrsbehovet er ved skolene for å ivareta samtlige læreplanmål og relevansen i yrkesopplæringen, med sikte på å innføre en toppfinansiering av særlig ressurskrevende utdanningsprogram.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen kartlegge behovet for økt etter- og videreutdanning på bakgrunn av den omstillingen norsk arbeidsliv står overfor, og i den forbindelse tydeliggjøre fagskolenes rolle som tilbyder av etter- og videreutdanning for å kunne imøtekomme behovet.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en opptrappingsplan for å øke antallet studieplasser i fagskolene som er tilpasset det kompetansebehovet norsk arbeidsliv trenger i årene som kommer, på bakgrunn av behovet for omstilling og et høyt teknologinivå.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innen høsten 2018 legge fram en sak om studiesentrenes rolle i utdanningssystemet.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en kartlegging av kompetansebehovet innen IKT-fagene, og utarbeide en nasjonal strategi for å styrke den digitale kompetansen på sentrale områder.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette et arbeid med mål om å øke antall studieplasser innen medisin i Norge, herunder å vurdere å øke antall studiesteder, og komme tilbake til Stortinget med en vurdering i revidert nasjonalbudsjett 2018.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen starte arbeidet med en ny og oppdatert levekårsundersøkelse blant norske studenter.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i revidert nasjonalbudsjett komme tilbake til Stortinget med en gjennomgang av konsekvensene av endringene i stipend- og låneordninger for elever i videregående opplæring siden 2014, og en vurdering av om nivået på utstyrsstipendene ivaretar prinsippet om lik rett til utdanning.»

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varslet støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vart med 52 mot 48 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 18.18.30)

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

A.

Rammeområde 16

(Utdanning og forskning)

I

På statsbudsjettet for 2018 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
200		Kunnskapsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	349 065 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	27 128 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	2 870 000	
220		Utdanningsdirektoratet – direktoratet for barnehage, grunnopplæring og IKT		
	1	Driftsutgifter	372 786 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	203 172 000	
	70	Tilskudd til læremidler mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	66 769 000	
221		Foreldreutvalgene for grunnopplæringen og barnehagene		
	1	Driftsutgifter	14 810 000	
222		Statlige videregående skoler og fjernundervisningstjenester		
	1	Driftsutgifter	106 517 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 559 000	
223		Sametinget		
	50	Tilskudd til Sametinget	46 599 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
225		Tiltak i grunnopplæringen		
	1	Driftsutgifter	22 855 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	104 262 000	
	60	Tilskudd til landslinjer	222 091 000	
	63	Tilskudd til samisk i grunnopplæringen, <i>kan overføres</i>	67 349 000	
	64	Tilskudd til opplæring av barn og unge som søker opphold i Norge	111 351 000	
	65	Rentekompensasjon for skole- og svømmeanlegg, <i>kan overføres</i>	199 608 000	
	66	Tilskudd til leirskoleopplæring	52 863 000	
	67	Tilskudd til opplæring i finsk	8 925 000	
	68	Tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen	287 542 000	
	70	Tilskudd til opplæring av lærlinger, praksisbrevkandidater og lære kandidater med spesielle behov	61 096 000	
	72	Tilskudd til internasjonale utdanningsprogram og organisasjoner	6 290 000	
	73	Tilskudd til studieopphold i utlandet	18 228 000	
	74	Tilskudd til organisasjoner	9 908 000	
	75	Grunntilskudd	78 024 000	
226		Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	1 040 466 000	
	22	Videreutdanning for lærere og skoleledere	1 646 791 000	
	60	Tilskudd til forskning på tiltak for å øke gjennomføringen i videregående opplæring	43 024 000	
	63	Tidlig innsats i skolen gjennom økt lærerinnsett på 1.–10. trinn	1 529 048 000	
	71	Tilskudd til vitensentre	65 185 000	
227		Tilskudd til særskilte skoler		
	63	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner	39 087 000	
	78	Tilskudd	159 616 000	
228		Tilskudd til frittstående skoler mv.		
	70	Frittstående grunnskoler, <i>overslagsbevilgning</i>	2 296 734 000	
	71	Frittstående videregående skoler, <i>overslagsbevilgning</i>	1 646 901 000	
	72	Frittstående skoler godkjent etter kap. 4 i voksenopplæringsloven, <i>overslagsbevilgning</i>	160 127 000	
	73	Frittstående grunnskoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	118 213 000	
	74	Frittstående videregående skoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	18 504 000	
	75	Frittstående skoler for funksjonshemmede elever, <i>overslagsbevilgning</i>	304 412 000	
	76	Andre frittstående skoler, <i>overslagsbevilgning</i>	50 522 000	
	77	Den tyske skolen i Oslo, <i>overslagsbevilgning</i>	19 025 000	
	78	Kompletterende undervisning	24 611 000	
	79	Toppidrett	46 193 000	
	81	Elevutveksling til utlandet	1 998 000	
	82	Kapitaltilskudd til friskoler, kapital- og husleietilskudd	62 357 000	
229		Norges grønne fagskole – Veia		
	1	Driftsutgifter	26 154 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 211 000	
230		Statlig spesialpedagogisk støttesystem		

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	1	Driftsutgifter	702 768 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	46 344 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	9 281 000	
231		Barnehager		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 51</i>	443 442 000	
	50	Tilskudd til samiske barnehagetilbud	22 012 000	
	51	Forskning, <i>kan nyttes under post 21</i>	8 344 000	
	63	Tilskudd til tiltak for å styrke den norskspråklige utviklingen for minoritetsspråklige barn i barnehage	145 729 000	
	66	Tilskudd til økt barnehagedeltakelse for minoritetsspråklige barn	20 000 000	
	70	Tilskudd for svømming i barnehagene	66 243 000	
240		Fagskoleutdanning		
	60	Tilskudd til fagskoler	651 079 000	
	61	Utviklingsmidler til fagskoleutdanning	35 860 000	
241		Felles tiltak for fagskolesektoren		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	20 248 000	
	70	Andre overføringer, <i>kan nyttes under post 21</i>	12 214 000	
252		EUs utdannings- og ungdomsprogram		
	70	Tilskudd	586 985 000	
253		Folkehøgskoler		
	70	Tilskudd til folkehøgskoler	848 015 000	
	71	Tilskudd til Folkehøgskolerådet	5 088 000	
	72	Tilskudd til Nordiska folkhögskolan	649 000	
254		Tilskudd til voksenopplæring		
	70	Tilskudd til studieforbund	208 478 000	
	73	Tilskudd til voksenopplæringsorganisasjoner	13 473 000	
255		Tilskudd til freds- og menneskerettsentre		
	70	Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter	33 858 000	
	71	Falstadsenteret	19 675 000	
	72	Stiftelsen Arkivet	11 743 000	
	73	Nansen Fredssenter	6 377 000	
	74	Narviksenteret	7 084 000	
	75	Det europeiske Wergelandsenteret	9 218 000	
	76	Raftostiftelsen	5 265 000	
256		Kompetanse Norge		
	1	Driftsutgifter	62 841 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	12 046 000	
257		Kompetansepluss		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	5 858 000	
	70	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	157 167 000	
258		Tiltak for livslang læring		
	1	Driftsutgifter	5 033 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	123 391 000	
	60	Tilskudd til karriereveiledning	33 585 000	
260		Universiteter og høyskoler		
	50	Statlige universiteter og høyskoler	34 355 141 000	
	70	Private høyskoler	1 464 128 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
270		Internasjonal mobilitet og sosiale formål for studenter		
	71	Tilrettelegging for internasjonal mobilitet	18 151 000	
	74	Tilskudd til velferdsarbeid	87 044 000	
	75	Tilskudd til bygging av studentboliger, <i>kan overføres</i>	746 424 000	
280		Felles enheter		
	1	Driftsutgifter	136 363 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	10 000	
	50	Senter for internasjonalisering av utdanning	158 931 000	
	51	Drift av nasjonale fellesoppgaver	85 091 000	
	71	Tilskudd til UNIS	132 349 000	
	72	Tilskudd til UNINETT	27 546 000	
	73	Tilskudd til NORDUnet, <i>kan overføres</i>	36 723 000	
281		Felles tiltak for universiteter og høyskoler		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	351 664 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	11 364 000	
	50	Tilskudd til Norges forskningsråd	223 457 000	
	70	Andre overføringer, <i>kan nyttes under post 1</i>	59 798 000	
	73	Tilskudd til internasjonale programmer	64 475 000	
	78	Tilskudd til Universitets- og høyskolerådet	12 509 000	
284		De nasjonale forskningsetiske komiteene		
	1	Driftsutgifter	18 549 000	
285		Norges forskningsråd		
	52	Langsiktig, grunnleggende forskning	1 630 883 000	
	53	Strategiske satsinger	1 459 936 000	
	54	Forskningsinfrastruktur av nasjonal, strategisk interesse	748 392 000	
	55	Virksomhetskostnader	801 868 000	
287		Forskningsinstitutter og andre tiltak		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 71</i>	15 407 000	
	53	NUPI	4 904 000	
	56	Holbergprisen	16 329 000	
	57	Basisbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter	206 659 000	
	60	Regionale forskningsfond, tilskudd til forskning	210 564 000	
	71	Tilskudd til andre private institusjoner	47 268 000	
	73	Niels Henrik Abels matematikkpris	15 338 000	
288		Internasjonale samarbeidstiltak		
	21	Spesielle driftsutgifter	47 068 000	
	72	Internasjonale grunnforskningsorganisasjoner	338 558 000	
	73	EUs rammeprogram for forskning, <i>kan overføres</i>	2 199 232 000	
	75	UNESCO-kontingent	24 341 000	
	76	UNESCO-formål	3 695 000	
920		Norges forskningsråd		
	50	Tilskudd til forskning	2 104 176 000	
	51	Tilskudd til atomforskning	102 500 000	
923		Havforskningsinstituttet		
	1	Driftsutgifter	613 693 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	396 273 000	
	22	Fiskeriforskning og -overvåking, <i>kan overføres</i>	156 808 000	
926		Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy		

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	1	Driftsutgifter	157 771 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	83 686 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	55 000 000	
928		Annen marin forskning og utvikling		
	50	Tilskudd til Veterinærinstituttet	57 787 000	
	72	Tilskudd til Nofima	98 497 000	
1137		Forskning og innovasjon		
	50	Forskningsaktivitet, Norges forskningsråd	242 306 000	
	51	Basisbevilgninger m.m., Norges forskningsråd	187 452 000	
	53	Omstillingsmidler instituttsektoren mv.	3 557 000	
	54	Næringsrettet matforskning mv.	159 700 000	
	70	Innovasjonsaktivitet mv., <i>kan overføres</i>	8 375 000	
	71	Bioøkonomiordningen, <i>kan overføres</i>	2 832 000	
2410		Statens lånekasse for utdanning		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 45</i>	391 399 000	
	50	Avsetning til utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i>	6 929 577 000	
	70	Utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i>	2 806 225 000	
	71	Andre stipend, <i>overslagsbevilgning</i>	775 837 000	
	72	Rentestøtte, <i>overslagsbevilgning</i>	1 011 612 000	
	73	Avskrivninger, <i>overslagsbevilgning</i>	610 420 000	
	74	Tap på utlån	385 550 000	
		Totale utgifter		79 182 431 000
		Inntekter		
3220		Utdanningsdirektoratet – direktoratet for barnehage, grunnopplæring og IKT		
	1	Inntekter ved oppdrag	5 890 000	
	2	Salgsinntekter mv.	1 231 000	
3222		Statlige videregående skoler og fjernundervisningstjenester		
	2	Salgsinntekter mv.	7 846 000	
3225		Tiltak i grunnopplæringen		
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	55 119 000	
3229		Norges grønne fagskole – Veia		
	2	Salgsinntekter mv.	1 786 000	
	61	Refusjon fra fylkeskommuner	1 196 000	
3230		Statlig spesialpedagogisk støttesystem		
	1	Inntekter ved oppdrag	46 344 000	
	2	Salgsinntekter mv.	10 248 000	
3256		Kompetanse Norge		
	1	Inntekter ved oppdrag	11 676 000	
	2	Salgsinntekter mv.	360 000	
3280		Felles enheter		
	1	Eksterne inntekter NOKUT	10 000	
	2	Salgsinntekter mv.	1 369 000	
3281		Felles tiltak for universiteter og høyskoler		
	2	Salgsinntekter mv.	10 000	
3288		Internasjonale samarbeidstiltak		
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	6 026 000	
3923		Havforskningsinstituttet		
	1	Oppdragsinntekter	409 397 000	
3926		Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy		

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	1	Oppdragsinntekter	83 836 000	
5310		Statens lånekasse for utdanning		
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	23 600 000	
	29	Termingebyr	18 512 000	
	89	Purregebyrer	104 672 000	
5617		Renter fra Statens lånekasse for utdanning		
	80	Renter	3 880 231 000	
		Totale inntekter		4 669 359 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2018 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 200 post 1	kap. 3200 post 2
kap. 220 post 1	kap. 3220 post 2
kap. 222 post 1	kap. 3222 post 2
kap. 229 post 1	kap. 3229 postene 2 og 61
kap. 230 post 1	kap. 3230 post 2
kap. 256 post 1	kap. 3256 post 2
kap. 280 post 1	kap. 3280 post 2
kap. 281 post 1	kap. 3281 post 2

Merinntekter som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen og påvirker derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

- overskride bevilgningene til oppdragsvirksomhet på 21-postene mot tilsvarende merinntekter.
- avhende fast eiendom, jf. Instruks om avhending av statlig eiendom mv., og bruke inntekter fra salg av eiendommer ved universitetene til kjøp, vedlike-

- hold og bygging av andre lokaler til undervisnings- og forskningsformål ved den samme virksomheten.
- gi Norges forskningsråd fullmakt til å kjøpe og avhende eiendommer. Salgsinntektene blir ført til eiendomsfondet til Norges forskningsråd.

III

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2018 kan:

- gi tilsagn om tilskudd ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
220		Utdanningsdirektoratet – direktoratet for barnehage, grunnsopplæring og IKT	
	70	Tilskudd til læremidler	30 mill. kroner
226		Kvalitetsutvikling i grunnsopplæringen	
	21	Spesielle driftsutgifter	20 mill. kroner
226		Kvalitetsutvikling i grunnsopplæringen	
	22	Videreutdanning for lærere og skoleledere	237 mill. kroner
231		Barnehager	
	21	Spesielle driftsutgifter	50 mill. kroner
270		Internasjonal mobilitet og sosiale formål for studenter	
	75	Tilskudd til bygging av studentboliger	472,8 mill. kroner

2. gi tilsagn om å utbetale 20 pst. av tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen over kap. 225 Tiltak i grunnopplæringen, post 68 Tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen påfølgende budsjettår, når endelig regnskap foreligger.
 3. gi tilsagn om å utbetale utdanningsstøtte for første halvår 2019 (andre halvdel av undervisningsåret 2018–19) etter de satsene som blir fastsatt for andre halvår 2018 (første halvdel av undervisningsåret 2018–19), jf. kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning, postene 70 Utdanningsstipend, 71 Andre stipend, 72 Rentestøtte og 90 Økt lån og rentegjeld, samt kap. 5617 Renter fra Statens lånekasse for utdanning, post 80 Renter.
 4. gi tilsagn om å omgjøre lån til stipend første halvår 2019 (andre halvdel av undervisningsåret 2018–19) etter de satsene som blir fastsatt for andre halvår 2018 (første halvdel av undervisningsåret 2018–19), jf. kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning, post 50 Avsetning til utdanningsstipend.
- a. opprette nye selskap og delta i selskap som er av faglig interesse for virksomheten
 - b. bruke overskudd av oppdragsvirksomhet til kapitalinnskudd ved opprettelse av nye selskap eller ved deltagelse i selskap som er av faglig interesse for virksomheten
 - c. bruke utbytte fra selskap som virksomheten har kjøpt aksjer i eller etter fullmakt forvalter, til drift av virksomheten eller til kapitalinnskudd
 - d. bruke inntekt fra salg av aksjer i selskap som virksomheten har ervervet med overskudd fra oppdragsvirksomhet eller etter fullmakt forvalter, til drift av virksomheten eller til kapitalinnskudd.
3. maksimalgrensen for foreldrebetaling for et hel-dags ordinært barnehage tilbud blir fastsatt til 2 910 kroner per måned og 32 010 kroner per år fra 1. januar 2018, jf. forskrift 16. desember 2005 nr. 1478 om foreldrebetaling i barnehager § 1.
 4. det fra 1. august 2018 blir gitt fritak i foreldrebetalingen i barnehage for 20 timer per uke til alle tre-, fire- og femåringer i husholdninger med skattepliktig kapital- og personinntekt på under 533 500 kroner per år, jf. forskrift 16. desember 2005 nr. 1478 om foreldrebetaling i barnehager § 3.
 5. Kunnskapsdepartementet kan gi Universitet i Agder fullmakt til å bruke inntil 29,9 pst. av aksjer de eier i Mechatronics Innovation Lab AS, som tingsinnskudd ved en konsolidering av dette selskapet og Uni Research AS, Christian Michelsen Research AS, International Research Institute of Stavanger AS, Agderforskning AS og Teknova AS.

IV

Diverse fullmakter

Stortinget samtykker i at:

1. privatister som melder seg opp til eksamen, og kandidater som melder seg opp til fag-/svenneprøver etter opplæringslova § 3-5, skal betale et gebyr per prøve. Gebyret skal betales til fylkeskommunen. Privatister som melder seg opp til eksamen, skal betale 1 084 kroner dersom privatisten ikke har prøvd seg i faget tidligere som privatist eller elev, og 2 170 kroner ved forbedringsprøver. Kandidater som melder seg opp til fag-/svenneprøver etter opplæringslova § 3-5, skal betale 925 kroner per prøve dersom kandidaten ikke har gått opp tidligere, og 1 853 kroner ved senere forsøk.
2. Kunnskapsdepartementet i 2018 kan gi universiteter og høyskoler fullmakt til å:
 - 1.

V

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2018 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 923 post 21	kap. 3923 post 1
kap. 926 post 21	kap. 3926 post 1

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

2. overskride bevilgningen under kap. 923 post 22, slik at summen av overskridelser under kap. 917 post 22, kap. 919 post 76 og kap. 923 post 22 tilsvarer merinntekter under kap. 5574 post 74.

VI

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2018 kan gi tilsagn om tilskudd ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
920		Norges forskningsråd	
	51	Tilskudd til atomforskning	105 mill. kroner

VII

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Landbruks- og matdepartementet i 2018 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 1137 post 54	kap. 5576 post 70

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

VIII

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Landbruks- og matdepartementet i 2018 kan gi tilsagn om tilskudd ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1137		Forskning og innovasjon	
	71	Bioøkonomiordningen	5,8 mill. kroner

Presidenten: Det vert votert over A, I.

Arbeidarpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 53 mot 47 røyster.
(Voteringsutskrift kl. 18.18.56)

Presidenten: Det vert votert over A, IV.

Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varsla subsidiær støtte til tilrådinga.

Arbeidarpartiet, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 69 mot 31 røyster.
(Voteringsutskrift kl. 18.19.29)

Presidenten: Det vert votert over A, II, III og V–VIII.

Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varsla subsidiær støtte til tilrådinga.

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 96 mot 2 røyster.
(Voteringsutskrift kl. 18.20.00)

Vidare var tilrådd:

B.**Rammeuavhengige vedtak****I**

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte med en vurdering av hvordan behovet for videreutdanning av yrkesfagslærere og instruktører i arbeidslivet best kan dekkes.

II

Stortinget ber regjeringen om å inkludere en vurdering av etablering av et senter for etter- og videreutdanning av yrkesfaglærere og instruktører ved Universitetet i Agder, i samarbeid med Høgskolen i Oslo og Akershus, i vurderingen av hvordan behovet for yrkesfaglærere og instruktører i arbeidslivet best kan dekkes.

III

Stortinget ber regjeringen utrede grundig hvordan kostnader til bygg kan innlemmes i tilskuddsgrunnlaget for friskolene, basert på kostnader tilsvarende det skoler og studieretninger i det offentlige har av kapitalutgifter, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

IV

Stortinget ber regjeringen gå i dialog med Norges grønne fagskole – Veia og drøfte mulige løsninger som sikrer skolen videre drift og gode, forutsigbare rammevilkår.

V

Stortinget ber regjeringen igangsette en forskningsbasert evaluering av de strukturendringene som gjennomføres i universitets- og høyskolesektoren.

VI

Stortinget ber regjeringen vurdere behovet for en masterutdanning innen luftfart ved neste prioritering av studieplasser innen universitets- og høyskolesektoren.

VII

Stortinget ber regjeringen innlemme bygg og infrastruktur i revideringen av langtidsplanen for forskning og høyere utdanning.

VIII

Stortinget ber regjeringen evaluere konsekvensene av utfasingen av kvoteordningen for utenlandsstudenter og komme tilbake til Stortinget på egnet måte i løpet av 2018.

IX

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget i revidert nasjonalbudsjett for 2018 med en vurde-

ring av om kostnadsrammene og tilskuddssatsene er hensiktsmessige for å realisere et tilstrekkelig antall nye studentboliger.

Presidenten: Det vert votert over B, I og V–IX.

V o t e r i n g:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Presidenten: Det vert votert over B, IV.

Høgre og Framstegspartiet har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g:

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 58 mot 42 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 18.20.33)

Presidenten: Det vert votert over B, III.

Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g:

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 64 mot 36 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 18.20.56)

Presidenten: Det vert votert over B, II.

Høgre, Framstegspartiet og Venstre har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g:

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 53 mot 47 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 18.21.19)

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k:

I

I statsbudsjettet for 2017 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
		Utgifter	
222		Statlige grunn- og videregående skoler og grunnskoleinternat	
	1	Driftsutgifter, for høyes med fra kr 101 430 000 til kr 107 430 000	6 000 000
225		Tiltak i grunnopplæringen	

Kap.	Post	Formål	Kroner
	63	Tilskudd til samisk i grunnsopplæringen, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 63 806 000 til kr 60 570 000	3 236 000
	64	Tilskudd til opplæring av barn og unge som søker opphold i Norge, <i>for høyes</i> med fra kr 252 043 000 til kr 320 060 000	68 017 000
	65	Rentekompensasjon for skole- og svømmeanlegg, <i>kan overføres</i> , <i>for høyes</i> med fra kr 223 186 000 til kr 233 186 000	10 000 000
	67	Tilskudd til opplæring i finsk, nedsettes med fra kr 9 365 000 til kr 8 457 000	908 000
	72	Tilskudd til internasjonale utdanningsprogram og organisasjoner, nedsettes med fra kr 6 290 000 til kr 5 490 000	800 000
226		Kvalitetsutvikling i grunnsopplæringen	
	22	Videreutdanning for lærere og skoleledere, nedsettes med fra kr 1 375 314 000 til kr 1 366 214 000	9 100 000
	50	Nasjonale sentre i grunnsopplæringen, nedsettes med fra kr 93 764 000 til kr 89 000 000	4 764 000
	62	Tilskudd for økt lærertetthet, nedsettes med fra kr 236 882 000 til kr 236 055 000	827 000
228		Tilskudd til frittstående skoler mv.	
	70	Frittstående grunnskoler, <i>overslagsbevilgning</i> , <i>for høyes</i> med fra kr 2 074 624 000 til kr 2 258 162 000	183 538 000
	71	Frittstående videregående skoler, <i>overslagsbevilgning</i> , <i>for høyes</i> med fra kr 1 593 854 000 til kr 1 602 729 000	8 875 000
	72	Frittstående skoler godkjent etter kap. 4 i voksenopplæringsloven, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 156 504 000 til kr 154 703 000	1 801 000
	73	Frittstående grunnskoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 125 072 000 til kr 112 220 000	12 852 000
	75	Frittstående skoler for funksjonshemmede elever, <i>overslagsbevilgning</i> , <i>for høyes</i> med fra kr 273 231 000 til kr 301 462 000	28 231 000
	77	Den tyske skolen i Oslo, <i>overslagsbevilgning</i> , <i>for høyes</i> med fra kr 17 844 000 til kr 19 462 000	1 618 000
	83	Tilskudd til friskoler med internat og friskoler som gir undervisning til voksne elever uten rett til videregående opplæring, nedsettes med fra kr 18 000 000 til kr 13 288 000	4 712 000
230		Statlig spesialpedagogisk støttesystem	
	21	Spesielle driftsutgifter, nedsettes med fra kr 45 441 000 til kr 41 441 000	4 000 000
252		EUs utdannings- og ungdomsprogram	
	70	Tilskudd, <i>for høyes</i> med fra kr 512 112 000 til kr 519 123 000	7 011 000
256		Kompetanse Norge	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>for høyes</i> med fra kr 11 810 000 til kr 20 180 000	8 370 000
260		Universiteter og høyskoler	
	50	Statlige universiteter og høyskoler, <i>for høyes</i> med fra kr 33 042 403 000 til kr 33 057 331 000	14 928 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
280		Felles enheter	
	73	Tilskudd til NORDUnet, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 38 628 000 til kr 34 828 000	3 800 000
281		Felles tiltak for universiteter og høyskoler	
	73	Tilskudd til internasjonale programmer, nedsettes med fra kr 64 103 000 til kr 61 942 000	2 161 000
283		Meteorologiformål	
	72	Internasjonale samarbeidsprosjekter, nedsettes med fra kr 143 079 000 til kr 142 535 000	544 000
288		Internasjonale samarbeidstiltak	
	72	Internasjonale grunnforskningsorganisasjoner, for høyes med fra kr 322 162 000 til kr 330 773 000	8 611 000
	73	EUs rammeprogram for forskning, <i>kan overføres</i> , for høyes med fra kr 1 856 279 000 til kr 2 206 003 000	349 724 000
925		Havforskningsinstituttet	
	22	Fiskeriforskning og -overvåking, <i>kan overføres</i> , for høyes med fra kr 139 200 000 til kr 149 800 000	10 600 000
927		NIFES	
	1	Driftsutgifter, blir redusert med fra kr 99 143 000 til kr 93 343 000	5 800 000
	21	Særskilte driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , for høyes med fra kr 66 105 000 til kr 71 305 000	5 200 000
	22	Fiskeriforskning og -overvåking, <i>kan overføres</i> , for høyes med fra kr 13 800 000 til kr 16 400 000	2 600 000
2410		Statens lånekasse for utdanning	
	50	Avsetning til utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i> , for høyes med fra kr 6 578 778 000 til kr 6 588 778 000	10 000 000
	70	Utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i> , for høyes med fra kr 2 748 325 000 til kr 2 777 325 000	29 000 000
	71	Andre stipend, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 775 210 000 til kr 761 510 000	13 700 000
	72	Rentestøtte, <i>overslagsbevilgning</i> , for høyes med fra kr 951 478 000 til kr 1 045 667 000	94 189 000
	90	Økt lån og rentegjeld, <i>overslagsbevilgning</i> , for høyes med fra kr 25 834 447 000 til kr 25 891 725 000	57 278 000
		Inntekter	
3222		Statlige grunn- og videregående skoler og grunnskoleinternat	
	2	Salgsinntekter mv., for høyes med fra kr 5 242 000 til kr 11 242 000	6 000 000
3225		Tiltak i grunnopplæringen	
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter, nedsettes med fra kr 124 761 000 til kr 77 615 000	47 146 000
3230		Statlig spesialpedagogisk støttesystem	
	1	Inntekter ved oppdrag, nedsettes med fra kr 45 441 000 til kr 41 441 000	4 000 000
3256		Kompetanse Norge	
	1	Inntekter ved oppdrag, for høyes med fra kr 11 448 000 til kr 19 818 000	8 370 000
5310		Statens lånekasse for utdanning	
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter, for høyes med	1 044 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
		fra kr 24 700 000 til kr 25 744 000	
	29	Termingebyr, nedsettes med fra kr 18 239 000 til kr 16 824 000	1 415 000
	90	Redusert lån og rentegjeld, for høyes med fra kr 9 656 597 000 til kr 9 873 977 000	217 380 000
5617		Renter fra Statens lånekasse for utdanning	
	80	Renter, for høyes med fra kr 3 695 131 000 til kr 3 964 033 000	268 902 000

II
Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2017 kan:

gi tilsagn om tilskudd ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Navn	Samlet ramme
270		Internasjonal mobilitet og sosiale formål for studenter	
	75	Tilskudd til bygging av studentboliger, <i>kan overføres</i>	592,2 mill. kroner

III
Tilføyning av stikkord

Stortinget samtykker i at bevilgningen i statsbudsjettet for 2017 under kap. 258 Tiltak for livslang læring post 21 Spesielle driftsutgifter, *kan nyttes under post 1, tilføyes stikkordet «kan overføres».*

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k:

Stortinget samtykker i godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 94/2017 av 5. mai 2017 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2013/55/EU om endring av direktiv 2005/36/EF om godkjenning av yrkeskvalifi-

kasjoner og forordning (EU) nr. 1024/2012 om forvaltningssamarbeidet gjennom informasjonssystemet for det indre marked («IMI-forordningen»).

Presidenten: Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 82 mot 18 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 18.22.13)

Sak nr. 6 [18:22:35]

Referat

Presidenten: Det ligg ikkje føre noko referat. Dermed er dagens kart ferdigbehandla. Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 18.23.

